

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

ВІНАРЧУК НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

УДК 373.2.011.3-051-057.875:613 В48

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Спеціальність – 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ (Н.М. Вінарчук)

Науковий керівник: Мачинська Наталія Ігорівна, доктор педагогічних наук,
професор

ЛЬВІВ – 2024

АНОТАЦІЯ

Вінарчук Н.М. Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.
Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» – Львівський національний університет імені Івана Франка. Львів, 2024.

Актуальність дослідження. Проблема формування, зміцнення, збереження і відновлення здоров'я є актуальною на різних етапах діяльності суспільства. У Національній Доктрині розвитку освіти в Україні, Законі «Про дошкільну освіту» зазначено про необхідність виховання в дитини ціннісного ставлення до життя, власного здоров'я та здоров'я інших людей як до найвищої індивідуальної та суспільної цінності.

У сучасному суспільстві питання здоров'я є надзвичайно актуальним. Ковід-19, повномасштабне вторгнення росії в Україну, психоемоційне напруження, малорухливий спосіб життя, неякісне харчування негативно вплинули на стан здоров'я кожного громадянина. Зазначені чинники актуалізують необхідність формування у дітей навичок ведення здорового способу життя, бережливе ставлення до власного здоров'я та здоров'я тих, хто їх оточує.

У Законі України «Про дошкільну освіту» зазначено, що одним із пріоритетних завдань є збереження та зміцнення здоров'я, психологічний і фізичний розвиток дітей дошкільного віку. Дошкільна освіта є цілісним процесом, який спрямований на забезпечення всебічного розвитку дошкільників, згідно їх вікових особливостей.

Означена проблема набуває важливості у професійній підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти. Відсутність належного рівня готовності зумовлює необхідність здійснення наукового пошуку технологій, педагогічних умов, змісту, форм професійної підготовки майбутніх вихователів закладів

дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (ЗДО).

Теоретична та практична значущість даної проблеми, відсутність окремого педагогічного дослідження присвяченого підготовці майбутніх фахівців з питання здоров'язбереження зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти».**

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше:

- здійснено теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- уточнено сутність базових понять дослідження: «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «професійна готовність», «здоровий спосіб життя», «освітнє середовище», «здоров'язбережувальне середовище», «компетентність», «компетенція», «здоров'язбережувальна компетентність»;

- подано авторські означення понять «готовність», «професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності», які трактуємо як:

- *готовність – вагома складова професійної компетентності вихователя ЗДО, що характеризується особистісними та професійними якостями, які забезпечують ефективну реалізацію завдань здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО;*

- *професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності – це чітко організований систематичний процес, спрямований на формування загальних і фахових компетентностей, особистісного потенціалу, мотиваційної готовності для реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.*

- схарактеризовано критерії сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО: мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний та розроблено їхні показники;

- описано якісні характеристики рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: високий, середній, низький;

- розроблено та обґрунтовано модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Практичне значення результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані для: організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх вихователів спеціальності 012 Дошкільна освіта: оновлення освітніх програм професійної підготовки майбутніх вихователів в умовах закладу вищої освіти (ЗВО); удосконалення змісту нормативних та вибіркового компонентів освітньо-професійних програм (ОПП) підготовки майбутніх фахівців; підвищення кваліфікації та вдосконалення професійної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти.

У *вступі* зазначено актуальність дослідження, зв'язок дослідження з науковими програмами, темами, планами, означено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, описано наукову новизну та практичне значення результатів дослідження, особистий внесок здобувача, структуру й обсяг дисертаційного дослідження.

У першому розділі на основі теоретичного аналізу наукових досліджень виокремлено характерні поняття дефініцій «здоров'я», «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «компетенція», «компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність». Проаналізовано нормативно-правову базу проблеми дослідження.

Означено: підходи до проблеми готовності педагогів до професійної діяльності (аксіологічний, когнітивний, діяльнісний, управлінський); основні компоненти готовності, які спрямовані на підготовку вихователя до формування

здоров'язбережувальної компетентності; функції здоров'язбережувальної діяльності (здоров'язбережувальна, орієнтувальна, розвивальна та інші), питання важливості здоров'язбереження в системі гармонійного розвитку особистості; перелік характеристик та принципи створення освітнього і здоров'язбережувального середовищ; аспекти здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів.

У другому розділі здійснено аналіз сучасного стану підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. Виокремлено та охарактеризовано критерії та їх показники (мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний), рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Визначено та обгрунтовано чотири групи психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: організаційно-управлінські, організаційно-технологічні, організаційно-методичні, організаційно-педагогічні.

У третьому розділі описано етапи проведення педагогічного експерименту (організаційно-підготовчий, констатувальний, формувальний, контрольний), розроблено та описано модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, результати апробації педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО, проаналізовано результати дисертаційного дослідження.

Розроблено та впроваджено в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти навчально-методичні матеріали для здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта (спецкурс, індивідуальні завдання для наскрізної педагогічної практики, тренінги, доповнено зміст навчальних модулів освітніх компонентів).

Дослідження здійснювалося у чотири етапи впродовж 2019 – 2024 років.

На першому, організаційно-підготовчому, етапі (2019 – 2020 р.р.) опрацьовано вітчизняні джерела щодо проблеми підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. На цьому етапі визначено методологічний науковий апарат (об'єкт, предмет, мета, завдання, методи) дослідження, проаналізовано зміст професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності, виокремлено критерії, рівні та показники досліджуваного явища. Обґрунтовано групи психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів.

На констатувальному етапі (2021 – 2023 р.р.) дослідження проведено опитування здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та вихователів за авторськими опитувальниками з метою вивчення стану сформованості професійної підготовки вихователів-практиків та майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (в опитуванні взяли участь 250 вихователів ЗДО та 150 здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» ЗВО). Визначено критерії, показники та рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Розроблено та охарактеризовано модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

На формуальному етапі дослідження апробовано групи психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів; розроблено та впроваджено в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців ЗДО навчально-методичні матеріали для здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». А саме:

- доповнено зміст та надано рекомендації до навчальних модулів таких освітніх компонентів: «Дошкільна педагогіка», «Дошкільна лінгводидактика», «Основи природознавства з методикою», «Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти», «Конструювання та експериментування у ЗДО», «Вступ до спеціальності з основами педагогіки», «Тренінг особистісного зростання майбутніх вихователів».

- розроблено індивідуальні завдання до програми наскрізної практики майбутніх вихователів;

- розроблено спецкурс «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями закладів дошкільної освіти».

Обґрунтовано модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти, що уможливорює передбачення результату досягнення поставлених цілей та завдань дисертаційного дослідження.

Ключові слова: вихователь закладу дошкільної освіти, майбутній вихователь, здоров'язбережувальна діяльність, заклад дошкільної освіти, освітній процес, педагогічні умови, освіта, дошкільна освіта, професійна підготовка, дошкільник, студент, діти, здоров'я, заклад вищої освіти, здоровий спосіб життя, професійна діяльність.

ABSTRACT

Vinarchuk N.M. Preparation of future educators for health-preserving activities in preschool education institutions. Qualifying scientific work on manuscript rights.

Dissertation for the Doctor of Philosophy degree in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences, field of study 01 "Education/Pedagogy" – Ivan Franko National University of Lviv. Lviv, 2024.

Relevance of research. The problem of formation, strengthening, preservation and restoration of health is relevant at various stages of society's activity. The National Doctrine of Education Development in Ukraine, the Law «On Preschool Education» states the need to educate children to value life, their own health and the health of other people as the highest individual and social value.

In modern society, the issue of health is extremely relevant. Covid-19, Russia's full-scale invasion of Ukraine, psycho-emotional stress, a sedentary lifestyle, and poor nutrition have negatively affected the health of every citizen. The mentioned factors actualize the necessity of forming in children the skills of leading a healthy lifestyle, careful attitude to their own health and the health of those around them.

The Law of Ukraine «On Preschool Education» states that one of the priority tasks is to preserve and strengthen the health, psychological and physical development of preschool children. Preschool education is a holistic process aimed at ensuring comprehensive development of preschoolers.

This problem is gaining importance in the professional training of future specialists in preschool education. The lack of an appropriate level of readiness makes it necessary to carry out a scientific search for technologies, pedagogical conditions, content, and forms of professional training of future teachers of preschool education institutions for health-preserving activities in preschool education institutions.

The theoretical and practical significance of this problem, the lack of a separate pedagogical study dedicated to the training of future specialists in health care led to the

choice of the topic of the dissertation research: **«Preparation of future educators for health care activities in preschool education institutions».**

The scientific novelty of the study is that for the first time:

- a theoretical analysis of the problem of professional training of future educators of preschool education institutions for health-preserving activities in preschool education institutions was carried out;

- the essence of the basic research concepts was specified: «training», «professional training», «professional training of future educators», «professional readiness», «healthy lifestyle», «educational environment», «health-preserving environment», «competence», «competence», «health care competence»;

- *the author's definitions of the terms «readiness», «professional training of future educators for health-preserving activities» are presented, which are interpreted as:*

- *readiness – a significant component of the professional competence of a SEN educator, characterized by personal and professional qualities that ensure the effective implementation of tasks of health-preserving activities in conditions of SEN;*

- *professional training of future educators of preschool education institutions for health-preserving activities is a clearly organized systematic process aimed at the formation of general and professional competencies, personal potential, motivational readiness for the implementation of tasks of health-preserving activities in preschool education institutions.*

- *the criteria for the formation of professional training of future educators of preschool education institutions for health-preserving activities in preschool education institutions were characterized: motivational, cognitive, personal, activity, and their indicators were developed;*

- *the qualitative characteristics of the levels of professional training of future educators of preschool education institutions for health-preserving activities in preschool education institutions are described: high, medium, low;*

- *a model for training future educators to carry out health-preserving activities in preschool education institutions was developed and substantiated.*

Practical significance of research results. The results of the research can be used for: organization of the educational process of professional training of future teachers of specialty 012 Preschool education; updating educational programs of professional training of future teachers in the conditions of a higher education institution; improvement of the content of normative and selective components of educational and professional programs for the training of future specialists; advanced training and improvement of professional skills of teachers of preschool education institutions.

The introduction indicates the relevance of the research, the connection of the research with scientific programs, topics, plans; the object, subject, goal and task of the research is defined; the scientific novelty and practical significance of the research results, the personal contribution of the recipient, the structure and scope of the dissertation research are described.

In the first chapter, based on the theoretical analysis of scientific research, the characteristic concepts of the definitions of «health», «training», «professional training», «professional training of future educators», «competence», «competence», «health-preserving competence» are singled out. The legal framework of the research problem is analyzed.

Marked: approaches to the problem of teachers' readiness for professional activity (axiological, cognitive, activity, management); the main components of readiness, which are aimed at preparing the educator for the formation of health-preserving competence; functions of health-preserving activities (health-preserving, orientational, developmental, and others), the issue of the importance of health-preserving in the system of harmonious personality development; a list of characteristics and principles of creating an educational and health-preserving environment; aspects of health-preserving activities of future educators.

In the second chapter, an analysis of the current state of training of future educators for health care activities in primary care is carried out. The criteria and their indicators (motivational, cognitive, personal, activity), levels (high, medium, low) of the formation of professional training of future educators of preschool education

institutions for health-preserving activities in preschool education institutions have been identified and characterized.

Four groups of psychological-pedagogical conditions for training future educators of preschool education institutions for health-preserving activities in preschool education institutions are defined and substantiated: organizational-management, organizational-technological, organizational-methodical, organizational-pedagogical.

The third chapter describes the stages of conducting a pedagogical experiment (organizational-preparatory, ascertaining, formative, control), developed and described the model of training future educators for health-preserving activities in preschool education institutions, the results of approbation of pedagogical conditions for preparing future educators for health-preserving activities in ZDO, the results of the dissertation research were analyzed.

Educational and methodological materials for applicants of the specialty 012 Preschool education (special course, individual tasks for end-to-end pedagogical practice, trainings, supplemented with the content of educational modules of educational components) were developed and implemented in the educational process of professional training of future specialists of preschool education institutions.

The study was carried out in four stages during 2019 – 2024.

At the first, organizational and preparatory stage (2019 – 2020), domestic sources regarding the problem of preparing future educators for health-preserving activities in preschools were processed. At this stage, the methodological scientific apparatus (object, subject, goal, task, methods) of the study was defined, the content of the professional training of future teachers of preschool education for health-preserving activities was analyzed, and the criteria, levels, and indicators of the studied phenomenon were identified. The group of psychological and pedagogical conditions for the training of future teachers is substantiated.

At the ascertainment stage (2021 – 2023) of the study, a survey of applicants for the specialty 012 «Preschool education» and educators using the author's questionnaires was conducted in order to study the state of formation of the

professional training of practicing educators and future educators of preschool education institutions for health-preserving activities in institutions of preschool education (250 preschool teachers and 150 students of specialty 012 «Preschool of the World» of preschool education took part in the survey). Criteria, indicators and levels of formation of training of future educators of preschool education institutions for health-preserving activities in preschool education institutions have been determined. A model of training future educators for health-preserving activities in primary care has been developed and characterized.

At the formative stage of the research, groups of psychological and pedagogical conditions for the training of future educators were tested; educational and methodical materials for applicants of specialty 012 «Preschool education» were developed and implemented in the educational process of professional training of future specialists in the field of education. Namely:

- the content was supplemented and recommendations were made for the content of the educational modules of the following educational components: «Preschool pedagogy», «Preschool linguistic didactics», «Fundamentals of natural science with methodology», «Theory and methodology of physical education and valeological education», «Construction and experimentation in ZDO», «Introduction to the specialty with the basics of pedagogy», «Personal growth training of future educators».

- individual tasks for the program of end-to-end practice of future educators were developed;

- developed a special course «Technologies for ensuring a healthy lifestyle for teachers of preschool education institutions».

The model of training future educators for health-preserving activities in preschool education institutions is substantiated, which makes it possible to predict the result of achieving the set goals and objectives of the dissertation research.

Key words: preschool teacher, future teacher, health-preserving activity, preschool education institution, educational process, pedagogical conditions, education, preschool education, professional training, preschooler, student, children, health, higher education institution, healthy way life, professional activity.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Machynska N. I., Lozynska S. V., Dekach Y. Y., Vinarchuk N. M. Theoretical and practical aspects of valeology – the constituents of the system of preschool education. *Revista românească pentru educație multidimensională*. 2021. Vol. 13, No 1. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2972> [in English].
2. Vinarchuk N. M., Haliuka O. S., Sholovii M.T.-I. Features of Using Health-Saving and IC-Technologies in the Formation of a Socially Mobile Teacher in a Pandemic Condition. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University*, 2021. Vol. 7, No 2. P. 70-78. URL: https://pp-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Pedagogy%20and%20Psychology_2021_Vol.%207,%20No.%202_70-78.pdf [in English].
3. Вінарчук Н. М., Шоловій М.-Т. І. Формування здоров'язбережувальної компетенції дітей дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна*. 2021. Вип. 35. С. 14-21. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/11318>.
4. Вінарчук Н. М. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник фізичного розвитку дошкільника, збереження та зміцнення здоров'я. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 45, т. 1. С. 173-177. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/45_2021/part_1/28.pdf.
5. Вінарчук Н. М. Підготовка бакалаврів спеціальності 012 Дошкільна освіта (порівняльний аналіз освітніх програм). *Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна*. 2023. Вип. 39. С. 17-25. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/12030>.
6. Вінарчук Н. М. Сучасний стан професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах закладу

Праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Вінарчук Н. М. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти в збереженні та зміцненні здоров'я дітей дошкільного віку. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів: Перша науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених 18 – 19 березня 2021 р.* Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. С. 52-55.

8. Вінарчук Н. М. Проблема зміцнення, збереження здоров'я – важливий фактор всебічно гармонійного розвитку особистості дітей дошкільного віку. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти.* Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. Вип. 6. С. 52-54.

9. Вінарчук Н. М. Формування основ здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти.* Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. Вип. 5. С. 46-48.

10. Вінарчук Н. М. Використання здоров'язбережувальних технологій у закладах дошкільної освіти. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти* : зб. наук. праць / за заг. ред. Л. В. Барановської. Київ : НАУ, 2021. С. 14.

11. Вінарчук Н. М. Технології формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей дошкільного віку. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 9-10 листопада 2020.* Херсон : Херсонський державний університет, 2020. С. 79-85.

12. Шумська Ю., Вінарчук Н. Здоров'язбережувальні технології як запорука збереження здоров'я дітей дошкільного віку. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві* : збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (22 жовтня 2021 року) / уклад. В.

С. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 336- 338.

13. Вінарчук Н. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільника. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 7. С. 55-57.

14. Вінарчук Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи* : тези доповідей IV-ої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. С. 47-50.

15. Вінарчук Н. М. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. Вип. 8. С. 64-66.

16. Вінарчук Н. М. Важливість формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів* : матеріали Третьої (III) Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 13-14 квітня 2023 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. С. 57-61.

17. Вінарчук Н. М., Шоловій М.-Т. І. Формування здоров'язбережувального середовища закладу дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору: світовий і вітчизняний вимір. III Міжнародна конференція (м. Львів, 27 жовтня 2023 року)*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. С. 123-126.

18. Вінарчук Н. М. Технології формування здорового способу життя майбутніх вихователів. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. Вип. 9. С. 63-65.

19. Вінарчук Н. М. Здоров'язбережувальні технології у просторі сучасного закладу дошкільної освіти. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів* : матеріали Четвертої (IV) Всеукраїнської наук.-практ. конференції студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 22-23 лютого 2024 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. С. 59-61.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

НАН України – Національна академія наук України

АПН України – Академія педагогічних наук України

НАПН України – Національна академія педагогічних наук України

МОН України – Міністерство освіти і науки України

ЗС – Здоров'язбережувальне середовище

ОК – Освітня компонента

ОС – Освітнє середовище

ДНЗ – дошкільний навчальний заклад (до 2017 року)

ЗДО – заклад дошкільної освіти (з 2017 року і до сьогодні)

БКДО – Базовий компонент дошкільної освіти

ОПП – Освітньо-професійна програма

КЗ – Загальні компетентності

КС – Спеціальні (фахові) компетентності

НУШ – Нова українська школа

ЗВО – Заклад вищої освіти

ЗМІСТ

ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	27
1.1. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як педагогічна проблема.....	27
1.2. Здоров'язбереження в системі гармонійного розвитку особистості як напрям наукових досліджень.....	41
1.3. Роль освітнього середовища закладу дошкільної освіти в організації здоров'язбережувальної діяльності дошкільників.....	56
1.4. Основні аспекти здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів.....	72
Висновки до розділу I.....	93
РОЗДІЛ II. ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	97
2.1. Сучасний стан сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.....	97
2.2. Критерії, показники та рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.....	113
2.3. Обґрунтування психолого-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах закладу вищої освіти.....	124
Висновки до розділу II	149
РОЗДІЛ III. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	153
3.1. Програма і методика проведення експериментальної роботи.....	153

3.2. Аналіз результатів педагогічного експерименту.....	184
Висновки до розділу III	194
ВИСНОВКИ.....	197
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	202
ДОДАТКИ	239

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному суспільстві питання здоров'я є надзвичайно актуальним. Ковід-19, повномасштабне вторгнення росії в Україну, психоемоційне напруження, малорухливий спосіб життя, неякісне харчування негативно вплинули на стан здоров'я кожного громадянина. Зазначені чинники актуалізують необхідність формування у дітей навичок ведення здорового способу життя, бережливе ставлення до власного здоров'я та здоров'я тих, хто їх оточує.

У Законі України «Про дошкільну освіту» зазначено, що одним із пріоритетних завдань є збереження і зміцнення фізичного, психічного, духовного здоров'я дитини та формування всебічно розвиненої особистості [204].

Означена проблема набуває важливості у професійній підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти. Відсутність належного рівня готовності зумовлює необхідність здійснення наукового пошуку технологій, педагогічних умов, змісту, форм професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Проблемою професійної підготовки фахівців у вищій школі займалися Е. Бахіча [17; 18], Г. Бойко [26], О. Бойко [27], В. Бутенко [33], Н. Гавриш [68], В. Деленко [82], Е. Карпова [120], Ю. Косенко [136], Н. Мачинська [167; 168], І. Підлипняк [202], І. Прокопенко [226], Т. Танько [255], Н. Трофаїла [260].

Питанням ведення здорового способу життя займаються О. Вакуленко [35], Н. Даниленко [81], І. Ріпак [231], А. Сидорук [240], Л. Сливка [244; 245], І. Смолякова [247].

Особливостями фізичного виховання дітей і молоді зацікавлені такі науковці як Е. Вільчковський [44], Б. Корольчук [135], І. Мамедова [164], А. Михальчук [170].

Проблема професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності, окремі аспекти здоров'язбережувальної педагогіки, організація здоров'язбережувального середовища ЗДО, формування здоров'язберігаючої компетентності особистості та інші дотичні до питання здоров'я виступають напрямками дослідження багатьох вітчизняних науковців, зокрема:

1. Розробка теоретико-практичних засад здоров'язбережувальної педагогіки (О. Ващенко [36], С. Момот [179], С. Омельченко [189]).

2. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до валеолого-педагогічної діяльності (В. Бутенко [34], Л. Зданевич [108; 109], І. Перепелюк [147]).

3. Формування здоров'я та культури здоров'я особистості, її здоров'язберігаючої компетентності (Т. Андрющенко [6], Т. Бойченко [28], С. Кириленко [124], С. Омельченко [189], О. Савченко [237]).

4. Теоретичні та практичні аспекти здоров'язбереження дітей (Т. Андрющенко [5], Т. Бабюк [13], О. Богініч [25], О. Дубогай [92], Н. Левінець [151]).

5. Формування освітнього здоров'язбережувального середовища закладу дошкільної освіти (В. Вітюк [64], І. Карабаєва [119], Л. Лавріненко [150], Н. Юрим [289]).

Означена актуальність зумовила вибір дисертаційного дослідження: **«Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертація виконувалась в межах науково-дослідницької тематики роботи: кафедри початкової та дошкільної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка «Теоретико-методологічні засади підготовки фахівців дошкільної та початкової освіти в контексті соціальної мобільності» (номер державної реєстрації № 0116U001693), загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка

«Науково-педагогічні та організаційно-дидактичні засади формування освітнього простору вищої освіти України: історичні ретроспективи, зарубіжний досвід, інноваційні підходи та технології» (№ держреєстрації 0123U101507 термін виконання 2022 – 2027 рр.)

Тема роботи затверджена Вченою радою Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол №77/11 від 27.11.2019 року, уточненена 33/6 від 29.06.2022) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол №5 від 30.11.2021 року).

Об'єкт дослідження: підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти

Предмет дослідження: педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Мета дослідження: визначити критерії, показники та рівні сформованості підготовки та обґрунтувати психолого-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Відповідно до мети було визначено такі **завдання:**

- здійснити теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- охарактеризувати сучасний стан сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- визначити критерії, показники та рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

- обґрунтувати педагогічні умови професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- розробити та обґрунтувати модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- перевірити ефективність педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО та розробити методичні рекомендації щодо їх впровадження у професійну підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах ЗВО.

Гіпотеза дослідження полягає в тому, що підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО буде ефективною за умови покращення змісту ОПП, оновлення освітніх компонентів, розроблення вибіркового спецкурсу, проведення тренінгів.

Для досягнення мети та реалізації поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**, а саме:

- *теоретичні*: (теоретичний аналіз, класифікація, моделювання, порівняльний аналіз, узагальнення, систематизація, конкретизація) з метою визначення стану проблеми підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО, розкриття основних базових положень дисертаційного дослідження;
- *емпіричні*: діагностичні (анкетування, опитування, педагогічне спостереження, бесіда) з метою визначення сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО; педагогічний експеримент – для перевірки ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- *статистичні* – методи математичної статистики, коефіцієнт кореляції Пірсона для визначення значущості отриманих результатів під час педагогічного експерименту.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше:

- *здійснено* теоретичний аналіз проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- *уточнено* сутність базових понять дослідження: «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «професійна готовність», «здоровий спосіб життя», «освітнє середовище», «здоров'язбережувальне середовище», «компетентність», «компетенція», «здоров'язбережувальна компетентність»;

- *подано* авторські означення понять «готовність», «професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО»;

- *схарактеризовано* критерії сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний та розроблено їхні показники;

- *описано* якісні характеристики рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: високий, середній, низький;

- *розроблено* модель підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Практичне значення результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані для: організації освітнього процесу професійної підготовки майбутніх вихователів спеціальності 012 Дошкільна освіта; оновлення освітніх програм професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах ЗВО; удосконалення змісту нормативних та вибіркового компонентів освітньо-професійних програм підготовки майбутніх фахівців; підвищення кваліфікації та вдосконалення професійної майстерності вихователів закладів дошкільної освіти.

Експериментальна база дослідження. Дисертаційне дослідження здійснювалось протягом 2019 – 2024 рр. на базі: факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка №2515-11 від 02.10.2023 р.), факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка

№17/17-2155 від 06.10.2023 р.), факультету історії, педагогіки та психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 2342 від 01.11.2023 р.), факультету педагогічної освіти та соціальної роботи «Волинського національного університету імені Лесі Українки (довідка №03-24/03/2799 від 27.10.2023 р.) (Додаток Ф). В експериментальній роботі брали участь 150 студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 250 вихователів ЗДО.

Особистий внесок здобувача. У співавторстві з Н.І. Мачинською С. В. Лозинською, Ю. Я. Деркач в статті [294] – проаналізовано та виявлено низку проблем, які виникають при організації фізкультурно-оздоровчої роботи. У статті [60] у співавторстві з М.-Т.І. Шоловій – охарактеризовано технології, що забезпечують формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів, у статті [295] в співавторстві з О.С. Галюкою та М.-Т.І. Шоловій – визначено шляхи впровадження та використання здоров'язбережувальних технологій в освітніх закладах під час пандемії ковід-19.

Висновки та результати дослідження апробовано на науково-практичних заходах різних рівнів:

- міжнародних конференціях – «Актуальні проблеми вищої професійної освіти» (м. Київ, 23 квітня 2021 р), «Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи» (м. Львів, 5-6 травня 2022 р); «Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору: світовий і вітчизняний вимір» (м. Львів, 27 жовтня 2023 року);

- всеукраїнських конференціях – «Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога» (м. Херсон, 10 листопада 2020 р), «Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі» (м. Харків, 13-14 травня 2021 р.), «Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві» (м. Львів, 22 жовтня 2021 р); «Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів» (м. Львів, 18-19 березня 2021 р.); «Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів» (м. Львів, 24-25 лютого 2022 р.); «Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів» (м. Львів, 22-23 лютого 2024 р.);

- звітних наукових конференціях факультету педагогічної освіти – за 2019 рік (м. Львів, 5 лютого 2020 р.), за 2020 рік (м. Львів, 5-6 лютого 2021 р.), за 2021 рік (м. Львів, 3-4 лютого 2022 р.); за 2022 рік (м. Львів, 07-08 лютого 2023 р.), за 2023 рік (м. Львів, 07-08 лютого 2024 р.);

- регіональному семінарі-практикумі «Формування ключових компетентностей в умовах наступності дошкільної та початкової освіти» (м. Львів, 24 січня 2020 р.);

- науково-методичному семінарі – «Нова українська школа: теорія та практика», (м. Луцьк, 28 вересня 2021 р.);

- Всеукраїнському онлайн-вебінарі «Буквар» як інструментарій компетентісно орієнтованого навчання грамоти молодших школярів: шляхи ефективного впровадження в Новій українській школі (25 жовтня 2023 р.);

- психологічному семінарі «Діагностика і збереження психічного здоров'я» (м. Львів, 3 листопада 2021 р.);

- науковому стажуванні «Академічна доброчесність» 05.05 – 15.06.2021 року, Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці» спільно із Вищим Семінаріумом Духовним університету UKSW (м. Варшава, 05 травня – 15 червня 2021р, 180 год).

Публікації. Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи висвітлено загалом у 19 наукових публікаціях (14 – одноосібні), серед яких: 1 стаття – Web of Science, 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 13 публікацій апробаційного характеру (тези доповідей на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференціях) (Додаток А).

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (295 найменувань), 16 додатків. Загальний обсяг роботи – 357 сторінок, основний текст викладено на 181 сторінці. Дисертація містить 17 таблиць та 19 рисунків.

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У розділі проаналізовано: професійну підготовку майбутніх вихователів ЗДО; зміст понять «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «готовність», «компетентність», «компетенція», «здоров'язбережувальна компетенція», «здоров'язбережувальна компетентність», «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «освітнє середовище», «здоров'язбережувальне середовище»; зміст нормативно-правових документів, які врегульовують організацію освітнього середовища ЗДО щодо провадження здоров'язбережувальної діяльності. Запропоновано та схарактеризовано логічно-структурну схему життєдіяльності освітнього середовища. Досліджено проблему здоров'язбереження в системі гармонійного розвитку дітей дошкільного віку. Визначено: компоненти здоров'я та їх характеристику; основні компоненти готовності вихователя до формування здоров'язбережувальної компетентності, функції здоров'язбережувальної діяльності. На основі теоретичного аналізу виокремлено структуру здоров'язбережувальної компетентності дошкільників.

1.1. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як проблема дослідження

Сучасний стан системи освіти в Україні потребує підвищення рівня професійної підготовки фахівців закладів дошкільної освіти в цілому. Необхідність перегляду положень системи освіти зумовлена впровадженням нового Базового компоненту дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти 2021), розробка нових професійних стандартів «Керівник (директор) закладу дошкільної освіти» (2021) та «Вихователь закладу дошкільної освіти» (2021)), що вимагає від закладів вищої освіти досконалої підготовки майбутніх

вихователів, формування їхньої фахової майстерності. Також важливими є модернізація вищої освіти, ліквідація різниці між змістом професійної підготовки та інноваційними досягненнями педагогічної науки та практики.

Професійна підготовка педагога, її удосконалення здійснюється протягом усього життя. Кожен життєвий етап впливає на формування та становлення педагога як компетентного фахівця, оновлюються засоби, методи, форми професійної діяльності. На процес професійної підготовки безперечно впливає стан освіти, тому підготовка педагога у вищій школі постійно потребує здійснення змін, спрямованих на нову генерацію майбутніх фахівців.

У контексті нашого дослідження вважаємо за доцільне проаналізувати зміст понять «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів». Довідникова література пропонує такі визначення:

- «підготовка» – це запас знань, навичок та досвіду, що набуті у процесі знань та практичної діяльності [40];

- «професійна підготовка» – система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості, знань, навичок, умінь і професійної готовності [257].

Науковці, які досліджують проблему професійної підготовки майбутніх фахівців, зазначають що:

- «професійна підготовка» визначається з двох векторів: з однієї сторони це сукупність спеціальних знань, умінь, навичок, якостей особистості, які забезпечують успішну працю людини; з другої сторони – система педагогічних та організаційних заходів задля забезпечення професійної готовності до діяльності [260, с. 90];

- «професійно-педагогічна підготовка» – система організаційних та педагогічних засобів для забезпечення формування в особистості професійної складової, а також набуття відповідних знань, умінь та навичок, які є складовими професійної готовності [15, с. 5];

- «професійна підготовка» – це володіння системою професійних знань, яка об'єднює загальнокультурні знання про людину, соціокультурну дійсність;

психологічні знання загальних характеристик особистості, таких як характер, темперамент, здібності; методи психологічного дослідження, психологічні основи навчання та виховання, уміння застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності; педагогічні знання – знання усіх складових розвитку особистості; конструювання освітнього процесу; вирішення практичних завдань навчання та виховання; розвиток педагогічної та психологічної науки, особистісні якості з професійно-педагогічної діяльності [64, с. 477-478];

- «професійна підготовка» – це система організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують в формування особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що водночас визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною та підготовленою до здійснення певної професійної діяльності та прагне її виконати [255, с. 16];

- «професійна підготовка майбутніх вихователів» є багатофактурною структурою, а саме: формування кожним студентом фахової педагогічної майстерності, особистісно-ціннісного смислу діяльності та зростаючого інтересу до роботи з дошкільниками [246, с. 165].

Спираючись на аналіз наукових праць, К.С. Кузнєцова подає періодизацію підготовки фахівців дошкільної освіти;

1 етап - сер. ХІХ – поч. ХХ ст. Впровадження у вітчизняну систему освіти зарубіжних освітніх технологій і системи «вільного виховання».

2 етап - 1917 р. – поч. 30-х рр. Описано форми та зміст фахової підготовки, проте це питання не було повністю досліджене, у зв'язку з ситуацією в державі.

3 етап - 30-і рр. – 40-і рр. ХХ ст. У цей період закладено сучасні засади системи підготовки фахівців дошкільного виховання, змісту і методики їх навчання.

4 етап - 40-і – кін. 60-х рр. ХХ ст. Період активного розвитку способів та методів підготовки фахівців дошкільної освіти.

5 етап - поч. 70-их р. – кін. 80-их р. ХХ ст. Характерною рисою етапу стало те, що у середині 70-х рр. було зроблено спробу вдосконалити процес формування висококваліфікованих фахівців-педагогів в умовах університетів.

6 етап - почався з проголошення незалежності України в 1991 році. Цей період характеризується високим рівнем наукових досліджень з підготовки майбутніх педагогів, створення базових програм розвитку дитини дошкільного віку, впровадження Базового компоненту дошкільної освіти [146, с. 196-198].

Ю.М. Косенко провів аналіз становлення та розвитку системи професійної підготовки кадрів дошкільної освіти в Україні у другій половині ХІХ – на початку ХХІ століття, та зробив такі висновки:

1. Система професійної підготовки та педагогічна система як педагогічний процес не є тотожними поняттями.

2. Система підготовки педагогічних кадрів для закладів дошкільної освіти функціонує у межах держави, а педагогічна система здійснюється в конкретному навчальному закладі.

3. Функціонування системи професійної підготовки майбутніх вихователів як підсистеми педагогічної освіти зумовлено станом суспільства, визначається політикою держави в галузі освіти [136, с. 18-19].

Ю. М. Косенко зазначає, що суб'єкти і об'єкти професійної підготовки педагогів дошкільних навчальних закладів (студенти, педагогічні і науково-педагогічні кадри) є структурним компонентом досліджуваної системи, під яким ми розуміємо тих, хто готується стати вихователем дітей дошкільного віку, і тих, хто здійснює цю підготовку [136, с. 21].

І. Ф. Прокопенко та О. А. Мкртічян подають таке означення «підготовка майбутніх вихователів» – цілісний освітній процес, спрямований на формування здатності майбутніх вихователів до набуття знань, умінь, професійного мислення, розвиток особистісних якостей, що стимулюватимуть їхній саморозвиток та самовдосконалення в майбутній професійній діяльності [226, с. 155-156].

Е. Е. Бахіча констатує, що проблема підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності розробляється у зв'язку з формуванням їхньої компетентності та готовності до вирішення завдань з певних напрямів освітньої діяльності в закладі дошкільної освіти [18, с. 125].

В. Б. Деленко надає таке означення поняття – «професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО». Це – цілеспрямована та систематична організація освітнього процесу усіх типів освітніх закладів, що характеризується формуванням та становленням педагога з високим рівнем сформованості методичної культури [82, с. 73].

С. С. Слюсарук-Літвін подає таке тлумачення поняття «професійної підготовки» – це процес, що включає систему організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості спрямованості до педагогічної діяльності, системи знань, умінь, навичок, професійної майстерності, взаємодія яких забезпечує можливість успішного здійснення освітньої роботи з дітьми дошкільного віку [246, с. 163].

З цього випливає, що готовність майбутніх фахівців дошкільної галузі до професійної діяльності є результатом професійної підготовки майбутніх вихователів.

І. Ф. Прокопенко та О. А. Мкртічян у дослідженні встановили, що підготовка майбутніх вихователів до роботи в закладі дошкільної освіти має спрямовуватись на забезпечення:

1. Теоретичної підготовки студента в галузі дошкільної освіти.
2. Практичної діяльності – вихователь планує та організовує освітню роботу в ЗДО, володіє методами навчання та виховання дітей дошкільного віку.
3. Творчої взаємодії майбутнього вихователя з дошкільником, його розвиток, визначення напрямів діяльності в умовах ЗДО [226, с. 155].

В. Б. Деленко виокремила такі вимоги до професійної підготовки майбутнього вихователя ЗДО:

- обізнаність у психолого-педагогічній та фаховій галузях знань;

- цілісність системи навчання задля забезпечення формування професійно-особистісних якостей, знань та умінь педагога;
- формування та розвиток професійних умінь і навичок, що передбачає формування особистісного розвитку [82, с. 74-75].

Для нашого дослідження найбільш доцільно використовувати визначення Л. В. Зданевич та Н. М. Трофаїла. Науковиця Л. В. Зданевич вважає, що професійна підготовка майбутнього вихователя – це спеціально організований освітній процес, спрямований для формування в майбутніх педагогів високих навичок готовності задля ефективного здійснення професійної педагогічної діяльності [109].

Н. М. Трофаїла стверджує, що підготовка майбутніх вихователів передбачає створення комплексу психолого-педагогічних умов підвищення компетентності в сферах професійної освіти з урахуванням актуальних потреб сім'ї, громади та дошкільної освіти [260, с. 90].

О. М. Доманюк у дослідженні наводить таке визначення «професійного становлення вихователя»; це не лише певна сукупність знань, умінь та навичок, а й особистісне самовдосконалення вихователя, активізація професійної позиції, виховання доброзичливості, тактовності, комунікативності та тактовності [87, с. 138].

Отож, аналіз трактування вітчизняними науковцями дефініцій «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів» дає можливість виокремити такі характерні ознаки досліджуваних понять. Так, зокрема, це:

- сукупність знань, навичок та досвіду;
- система педагогічних та організаційних заходів/засобів;
- володіння системою професійних знань, яка об'єднує загальнокультурні знання про людину та соціокультурну дійсність;
- спеціально організований цілісний освітній процес;
- особистісне самовдосконалення вихователя, активізація його професійної позиції;

- становлення майбутнього педагога з високим рівнем сформованості методичної культури;

- багатофактурна структура, що охоплює фахову педагогічну майстерність, особистісно-ціннісний смисл діяльності, інтерес до професійної діяльності.

Сьогодні важливим завданням закладів вищої освіти постає підвищення рівня професійної підготовки студентів та формування готовності студентів до майбутньої професійної діяльності, адже оновлюється система методів, прийомів та технологій навчання в дошкільній освіті.

У контексті нашого дослідження пропонуємо аналіз різних джерел щодо трактування змісту поняття «готовність».

У психологічному словнику за редакцією В. В. Синявського є таке означення: «готовність» – це активно-дійовий стан особистості, певна поведінка, мобілізованість сил на виконання завдань [229].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови знаходимо означення «готовності» – як бажання зробити що-небудь, бути готовим [40].

У словнику психолого-педагогічних понять та термінів зазначено таке поняття «готовності» – це стан особистості, який допомагає їй бути успішною у професійному середовищі та професійно зростати [243].

У словнику-довіднику з професійної педагогіки А. В. Семенова подає таке означення «готовності», як цілісне утворення, що характеризує волюву, емоційну та когнітивну включеність об'єкта в діяльність, є ситуативна та тривала [242, с. 49].

Тематика професійної готовності майбутніх вихователів є окремим напрямом дослідження окремих науковців. Проаналізуємо окремі результати.

Г.О. Корінна зазначає, що готовність майбутніх вихователів – наявність в них світоглядних позицій, творчих здібностей, знань, умінь та навичок [133, с. 157].

Т. Г. Жаровцева вважає, що професійна готовність – це мета професійної підготовки, головною умовою якої є реалізація кожної особистості [96, с. 221].

Р. Р. Михайлишин вважає, що професійна готовність є закономірним процесом, регулює діяльність та стан особистості [169].

Т. Г. Жаровцева розглядає професійну готовність у філософському плані з певними закономірностями:

- відповідність змісту форм та методів до загально-педагогічного рівня розвитку педагогічної науки та практики;
- розвиток майбутніх педагогів у процесі загально-педагогічної підготовки;
- зумовленість системи готовності потребам розвитку суспільства;
- взаємозв'язок цілей, функцій, методів, цілей готовності студентів закладів вищої освіти [96, с. 222].

Науковиця Н. Б. Чорна зазначає, що готовність педагогів до професійної діяльності ґрунтується на таких підходах: функціональному, особистісному, особистісно-діяльнісному, результативно-діяльнісному. Розглянемо їх детальніше. У контексті функціонального підходу готовність вважають психічним станом особистості. Особистісний підхід трактує готовність як цілісне особистісне утворення. Особистісно-діяльний підхід визначає готовність як прояв усіх граней особистості, які допомагають ефективно виконувати професійні функції. Результативно-діяльнісний підхід розглядає готовність як результат процесу підготовки [281, с. 193].

На думку науковиці Ю. Вербиненко основними компонентами готовності до педагогічної діяльності є:

- змістово-операційний – це система професійних знань, умінь та навичок;
- мотиваційно-цільовий – позитивне налаштування до професії, бажання проявляти себе у професії;
- оцінний – самооцінка професійної підготовленості;
- ціннісно-орієнтаційний – розуміння професійних цінностей та етичних норм;
- комунікативно-інформаційний – сформованість комунікативної компетентності, використання нових інформаційних технологій, володіння ними у професійній діяльності;

- креативний – педагогічна майстерність, творчість та культура, використання креативних підходів у власній педагогічній діяльності [42, с. 120].

І. Ю. Підпилипняк вважає, що готовність педагога до професійної діяльності не є вродженою, а виникає в результаті певного досвіду людини, що ґрунтується на формуванні її позитивного ставлення до діяльності, усвідомленні мотивів і потреб у ній [203].

Н. М. Маргіта вважає, що готовність визначається як цілісна, відносно стійка, особистісна структура, що містить комплекс взаємопов'язаних мотиваційно-ціннісних, когнітивно-інтелектуальних та операційно-діяльнісних детермінант неперервного професійного зростання педагога, які забезпечують оптимальну реалізацію набутих знань у професійній діяльності педагогів [165, с. 76].

Спираючись на змістовий аналіз поняття «готовність», ми виокремлюємо найбільш характерні його ознаки, це:

- цілісна, відносно стійка, особистісна структура, що містить комплекс взаємопов'язаних компонентів професійного зростання педагога впродовж життя;

- сформований якісний показник, що виникає в результаті набуття особистістю певного досвіду, який ґрунтується на формуванні її позитивного ставлення до професійної діяльності;

- стан особистості, який допомагає їй бути успішною у професійній діяльності та професійно зростати;

- основа професійної майстерності фахівців, провідна мета професійної підготовки майбутніх фахівців.

Отже, аналіз науково-педагогічних джерел дає можливість сформулювати власне визначення поняття «готовності» саме в контексті досліджуваної проблематики.

Готовність – вагома складова професійної компетентності вихователя ЗДО, що характеризується особистісними та професійними якостями, які

забезпечують ефективну реалізацію завдань здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО.

Оскільки здоров'язбережувальна компетентність є однією із професійних компетентностей вихователя, відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників, нам важливо визначити професійну підготовку майбутнього вихователя до здоров'язбережувальної діяльності.

Науковиця Н.І. Коцур виділяє певні аспекти, які спрямовані на підготовку та готовність вихователя до формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей у закладах дошкільної освіти. А саме:

- концептуальні основи знань про здоров'я дітей і його складових, розвиток культури здоров'я;
- прищеплення здорового способу життя (психолого-педагогічні та медико-гігієнічні аспекти);
- навички безпечної поведінки;
- культивування здоров'ятворчої, здоров'язбережувальної, життєактивної поведінки;
- формування в особистості ціннісного ставлення до навколишнього середовища, до людей, до самої себе;
- володіння методами комплексної оцінки стану здоров'я і системою практичних умінь та навичок, які забезпечують збереження та зміцнення здоров'я дітей;
- використання знань про збереження і зміцнення здоров'я, про саморегуляцію і самокорекцію;
- володіння методами і засобами надання першої допомоги;
- здатність проводити профілактику дитячого травматизму [137, с. 134-135].

Н. Кравчук вважає, що здоров'язбережувальна діяльність майбутніх вихователів – це вид діяльності людини, який спрямований на формування, збереження та зміцнення здоров'я свого та оточуючих, формування культури здоров'я [142].

Л. В. Гаращенко виділяє декілька позицій діяльнісного ставлення вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти:

- знання сутності здоров'язбереження;
- знання способів, прийомів збереження власного здоров'я;
- знання основних принципів, засобів, форм здоров'язбережувальної діяльності;
- визначення мети здоров'язбережувальної діяльності у закладі дошкільної освіти;
- оволодіння методиками оздоровлення;
- доцільність вибору методів та форм оздоровчих технологій;
- вміння вихователя планувати здоров'язбережувальну діяльність з дошкільниками у ЗДО [71, с. 52].

В. А. Козлова вважає, що готовність до здоров'язбережувальної діяльності містить такі компоненти:

- аксіологічний – наявність в особистості системи цінностей, які відображають її ставлення до здоров'язбережувальної діяльності, визначають особистісні, професійні, соціальні, моральні та інші потреби, котрі виокремлюють мотиви діяльності;
- когнітивний – наявність існуючої системи знань про теоретичні і методичні основи здоров'язбережувальної діяльності, потрібні для її існування;
- діяльнісний – система фахових знань та умінь, необхідних для здійснення здоров'язбережувальної діяльності, в процесі яких формуються якості особистості – цілеспрямованість, відповідальність, активність, креативність;
- управлінський – здатність та вміння особистості прогнозувати, планувати, організовувати, контролювати процес та результат здоров'язбережувальної діяльності [266, с. 23].

Н. П. Кравчук визначила та обґрунтувала функції здоров'язбережувальної діяльності, а саме: інформативно-мотиваційна, орієнтувальна, дослідницько-творча, розвивальна, здоров'язбережувальна, виховна, рекреаційна,

культурологічна, конструктивна, комунікативна, діагностична, методична, мобілізаційна, прогностична, коригуюча, рефлексивна [142]. Зміст зазначених функцій подаємо в Таблиці 1.1.

Характеристика функцій здоров'язбережувальної діяльності
(укладено автором)

Таблиця 1.1.

Функція	Змістова характеристика
Інформативно-мотиваційна	Включає зв'язок між здоров'ям та власною відповідальністю, вміння усвідомлювати потреби, інтереси, мотиви щодо ведення здорового способу життя, здатність реалізовувати знання у здоров'язбережувальних діях.
Орієнтувальна	Формує уявлення про здоровий спосіб життя, розвиток фізичної підготовки, бережне ставлення до навколишнього середовища.
Розвивальна	Передбачає гармонійний розвиток усіх складових здоров'я.
Дослідницько-творча	Розвиває вміння досліджувати індивідуальні особливості власного здоров'я та здоров'я оточуючих, використання здоров'язбережувальних технологій.
Здоров'язбережувальна	Сприяє створенню здоров'язбережувального середовища, в якому використовуються різні форми, методи здоров'язбереження.
Виховна	Формує в особистості ціннісні орієнтації щодо здорового способу життя, виховання позитивного ставлення до здоров'я.
Рекреаційна	Сприяє зміцненню, збереженню та покращенню стану здоров'я в ЗДО створюється здоров'язбережувальне середовище.

Продовження таблиці 1.1.

Культурологічна	Передбачає формуванню культури здоров'я студентів як базової культури особистості.
Конструктивна	Формує здатність використовувати здоров'язбережувальні технології та методики у повсякденному житті ЗДО.
Комунікативна	Допомагає комунікувати з дітьми, батьками та громадськістю на теми здоров'язбереження та щодо гармонійного розвитку усіх складових здоров'я.
Діагностична	Визначає рухову активність дитини, ступінь її фізичної підготовки.
Методична	Визначає ефективність власної здоров'язбережувальної діяльності, вміє її аналізувати та коригувати.
Мобілізаційна	Мобілізує дітей та педагогів на виконання фізичних вправ, використання здоров'язбережувальних технологій та методик.
Прогностична	Вміння прогнозувати та передбачати динаміку змін у власному здоров'ї та здоров'ї дітей.
Коригуюча	Здатність спрямувати свідомість студента, що стан здоров'я залежить від їхньої поведінки та способу життя.
Рефлексивна	Здатність здійснювати рефлексію у своїй професійній діяльності.

Отже, проаналізувавши дослідження науковців щодо професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, можемо зробити висновок, що вони взаємодоповнюють один одного, розширюють наші уявлення щодо дефініції «готовності». Аналіз різних поглядів дослідників на трактування

дефініції «професійна підготовка» дає можливість виокремити найбільш характерні ознаки цього поняття, зокрема це:

- багатофактурна структура;
- система організаційних, педагогічних заходів;
- володіння системою професійних знань, що об'єднує загальнокультурні, психологічні та педагогічні знання;
- спеціально організований освітній процес, який вирізняється комплексом професійно-зорієнтованих психолого-педагогічних умов тощо.

Звичайно, у процесі дослідження готовності до того чи іншого виду діяльності, в нашому випадку – здоров'язбережувальної діяльності, важливе місце посідає структурний аналіз самої готовності. Вважаємо, що структура готовності особистості до професійної діяльності взаємопов'язана з конкретним видом діяльності. Тому ми акцентуємо на аспектах, які спрямовані на підготовку вихователя до здоров'язбережувальної діяльності: основи знань про здоров'я дітей, ведення здорового способу життя, акцентування здоров'язбережувальної поведінки та інші.

На основі теоретичного аналізу ми виокремлюємо чотири основні напрями готовності педагога до здоров'язбережувальної діяльності: аксіологічний (наявність в особистості системи цінностей), когнітивний (наявність існуючої системи знань здоров'язбережувальної діяльності), діяльнісний (наявність фахових знань та умінь для здійснення здоров'язбережувальної діяльності), управлінський (уміння особистості організувати та контролювати здоров'язбережувальну діяльність).

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що професійна підготовка майбутніх вихователів є пріоритетним напрямком для системи вищої освіти. Сучасний педагог повинен бути теоретично підготовлений у галузі дошкільної освіти, вміти творчо взаємодіяти з дітьми, володіти методами навчання та виховання дошкільників та послідовно збагачувати власні знання у галузі компетентності дитини дошкільного віку та молодшого шкільного віку задля вирішення проблеми наступності між дошкільною та початковою освітою [56].

Отож, професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти виступає предметом наукових досліджень вітчизняних науковців у різних напрямках:

- як складова та якісний показник методичної культури вихователя ЗДО;
- як система організаційно-педагогічних заходів і засобів, що забезпечують ефективну організацію освітнього процесу в умовах ЗВО;
- як спеціально організований цілісний освітній процес підготовки майбутніх фахівців для дошкільної освіти в умовах ЗВО;
- як багатофактурна структура професійної компетентності майбутнього вихователя, що характеризується чітко визначеними якісними показниками.

На основі отриманих результатів аналізу наукових розвідок пропонуємо власне визначення професійної підготовки.

Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності – це чітко організований систематичний процес, спрямований на формування загальних і фахових компетентностей, розвиток особистісного потенціалу, мотиваційної готовності для реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

1.2. Здоров'язбереження в системі гармонійного розвитку особистості як напрям наукових досліджень

Однією із пріоритетних цінностей держави є здоров'я населення. Через нестабільний економічний стан багатьох сімей, забруднення навколишнього середовища, яке впливають на стан здоров'я дітей із народження – сьогодні виникає велика необхідність навчання дітей свідомого ведення здорового способу життя, адже важливим завданням закладів освіти виступає турбота про здоров'я учасників освітнього процесу.

В умовах модернізації освіти одним із головних завдань суспільства є збереження та зміцнення здоров'я дітей. Саме тому ця проблема є актуальною. Важливим є формування мотивації у дошкільників до свідомого ведення

здорового способу життя. Проблема здоров'язбереження, здоров'язберігаючих ідей в освітньому процесі ЗДО привертає увагу багатьох науковців.

У контексті проблеми здоров'язбереження доцільно говорити про гармонійний розвиток особистості. Поняття «гармонійного розвитку» чітко висвітлюється багатьма науковцями. Так, зокрема С. Гончаренко в «Українському педагогічному словнику» наводить таке означення цього поняття: «Гармонійний розвиток – співрозмірний розвиток фізичних і рухових сил людини, струнке й строге поєднання різних сторін і функцій її свідомості, поведінки й діяльності» [74].

Т. К. Андрющенко вважає, що головною проблемою гармонійного розвитку дитини є формування у зростаючого покоління ставлення до власного здоров'я як до найвищої людської цінності. Оскільки, саме у дошкільному віці формується у дитини ціннісне ставлення до себе, одним із компонентів якого є «Я – здоровий». У дослідженні зазначається про те, що необхідною умовою розвитку знань і навичок зі збереження власного здоров'я та втілення їх у життя є уявлення дошкільників про цінність власного здоров'я, відповідальне ставлення до нього [111, с. 262].

Термін «збереження» можна пояснити такими дефініціями «зберігати», «зберегтися», «збережений», «зберегти». Їх можна розуміти у двох напрямках:

- 1) дію чи стан;
- 2) тримати щось у певних здорових умовах, оберігаючи від псування, руйнування [2].

Отже, об'єднуючи терміни «здоров'я» та «зберегти», отримуємо поняття «здоров'язбереження». Термін «здоров'язбереження» тривалий час використовують науковці у власних дослідженнях, хоча не існує чіткого конкретного визначення наукового поняття. Адже, дефініція «здоров'язбереження» активно використовується і у медичних колах, і в педагогічній діяльності.

Питання здоров'язбереження особистості поставало ще з давніх давен. Збереженням і зміцненням здоров'я суспільство цікавилось на усіх етапах

розвитку людства. У кожному епоху прагнення людей жити найдовше, не страждати від хворіб, народжувати та виховувати здорових дітей було надзвичайно високим. Видатні філософи, мислителі, вчені, педагоги займалися цим питанням. Аналіз наукових розвідок дослідників щодо проблеми вивчення історико - педагогічної спадщини дає можливість виокремити погляди педагогів-класиків саме в контексті здоров'я та здоров'язбереження.

П. Б. Джурицький вважає, що одна з найбільш ранніх цивілізацій, що усвідомлювали причинні зв'язки станів «здоров'я-хвороба» і способу життя була вавилонська, яка існувала приблизно IV тис. років до нашої ери. Вавилоняни вважали ці зв'язки магичними, а досвід оздоровлення людини став органічною частиною релігійної практики. Вони вперше почали досліджувати засоби збереження здоров'я та попередження хворіб, зв'язок між самопочуттям людини та способом життя. Великі досягнення, на думку дослідника, здійснила єгипетська цивілізація, адже єгиптяни застосовували компоненти здорового способу життя – культуру здоров'я, емоційне розвантаження, отримання позитивних емоцій для зміцнення здоров'я. Вавилоняни та єгиптяни здійснили значний вплив на практику оздоровлення душі та тіла, самотність якої визначила віру в єдиного Бога. Біблія як основа християнства стала своєрідним проповідником того способу життя, що веде до здоров'я і допомагає уникнути хворіб [84, с. 135].

Стародавні філософи, які зробили значний внесок у становлення та розвиток не тільки філософії, але й педагогіки, психології, медицини, також багато уваги приділяли питанням здоров'я, його збереження та зміцнення саме для дітей дошкільного віку та молоді.

Так, Конфуцій ще у першому тисячолітті до нашої ери зазначав, про важливість усіх спектрів здоров'я людини, про те, що шкідливі звички потрібно знищувати сьогодні, а не завтра. Він започаткував приватну школу, а також узагальнив досвід виховання дітей у древньому Китаї. Виховним ідеалом, за Конфуцієм, був Цзюнь-дзи, це ідеал добродісного лицаря, як борця за утвердження високої моралі і справедливості [153, с. 14].

Арістотель відстоював ідею всебічного гармонійного розвитку особистості. Філософ вважав, що усі сфери розвитку дитини є взаємопов'язані. Проте фізичний розвиток передує розумовому [241, с. 22].

Платон обґрунтував важливість дошкільного виховання, фізичного виховання та навчання, створення освіти для дорослих. Філософ позначав здоров'я, як людську рівновагу. Наголошував про важливість фізичного розвитку дітей. Важливе місце у його філософії виховання дітей займала гімнастика. Платон роздумував про людську душу, яка слідує за розумом і культурою людини з турботою про її здоров'я. Гармонія є тоді, коли людина сама відповідає за своє психічне і фізичне здоров'я. Платон вважав, що діти повинні отримати тілесне і духовне виховання. Тому потрібно звертати увагу на збереження і зміцнення здоров'я підрастаючого покоління. Для дітей від дванадцяти років відомий філософ пропонував школу фізичного виховання, а з вісімнадцяти – обов'язкову військову підготовку [152, с. 17]. Згідно думок Платона, метою виховання є розвиток тіла й душі до рівня найпрекрасніших і найкращих.

Гіппократ, «Батько» медицини, стверджував, що головним завданням лікаря є відновлення здоров'я. Він неодноразово висловлювався про пріоритет здорового способу життя. «Будь-який надлишок осоружний природі», «всі хвороби приходять до людини з їжею» пропонують його послідовникам самим піклуватися про фізичний стан організму [152, с. 17].

Питання здоров'я особистості загалом, а також особливе ставлення до здоров'я дитини дошкільного віку, набуло актуальності в епоху Відродження.

Ян-Амос Коменський вважав, що основним обов'язком батьків є турбуватися про здоров'я дітей ще із моменту зачаття. Він проголошував людину частиною природи і стверджував, що все у природі підпорядковано єдиним законам. Вважав, що в природі все систематизовано і послідовно, тому батьки мають слідувати у вихованні порядку розвитку їх дітей: розумовий і фізичний розвиток дитини має бути взаємопов'язаний [152, с. 32].

Головними настановами Ж.-Ж. Руссо для педагогів були такі: потрібно займатися не лише освітою та навчанням дитини, а й розвитком її природних властивостей. Він обґрунтував принцип природовідповідності та надав йому вагомому значення. Ж.-Ж. Руссо розробив програму розвитку особистості, яка передбачала розумове, фізичне, трудове та моральне виховання [241, с. 50].

В основу виховання Ж.-Ж. Руссо, як зазначає М. Левківський, покладено принцип слідування за вказівками природи, а саме: для кожного вікового періоду – особливі форми виховання та навчання; виховання має мати трудовий характер, сприяти розвитку самодіяльності та ініціативи дітей; для інтелектуального виховання потрібно використовувати вправи для розвитку фізичних сил і органів чуття вихованців. Цікавою є думка про те, що в ранньому віці основою є фізичне виховання. Ж.-Ж. Руссо рекомендує загартовувати дитину, проводити ігри на свіжому повітрі, зміцнювати її фізичні сили, багато рухатись та покращувати здоров'я [152].

І. Зайченко наголошує, що Ф. Фребель вважав закони розвитку природи та людини тотожними, тому виховання повинно бути природовідповідним. На його думку, метою виховання дитини був розвиток її природних здібностей. У ЗДО педагогам потрібно розвивати тіло дітей, загартовувати почуття, знайомити з людьми та природою. Ф. В. Фребель наголошував на тому, що заклад дошкільної освіти повинен здійснювати всебічний розвиток дитини, основою якого є – фізичний розвиток [102].

С. Сисоєва та І. Соколова стверджують, що на думку Ф. Фребеля основними видами діяльності дітей дошкільного віку повинні бути: прогулянка, ритмічні рухи та вправи, гра, конструювання, посильна праця [241, с. 69].

М. Левківський, який систематизував усі дослідження в галузі розвитку педагогічної науки, підкреслював, що Джон Локк зазначав, що освіта повинна займати друге місце, оскільки фізичне і моральне виховання мають першочерговий характер. Люди жили у складних кліматичних та соціальних умовах вимагали від людей фізичної загартованості, тому метою виховання була підготовка «джентльмена» – здоровий дух у здоровому тілі [152, с. 34].

Як зазначають дослідники, Джон Локк вважав, що особистість має бути різнобічною, а саме – формування її як джентльмена. Педагог розробив систему напрямів виховання, де на першому місці фізичний розвиток (фізичне виховання, розвиток витривалості, стійкості, наполегливості). Також важливо відзначити, Д. Локк визначив засоби фізичного виховання, такі як: загартування, формування корисних навичок, гігієна сну, корисне харчування та інші [78, с. 340-342].

М. Левківський та О. Дубасенюк наголошують: К. Ушинський, працюючи над проблемою формування, збереження та зміцнення здоров'я людини, використав у своїх працях поняття і терміни, які сьогодні є базовими категоріями валеологічної науки: «здоров'я», «хвороба», «втома», «здоровий спосіб життя», «емоційна культура».

Дослідники зазначають, що на думку К. Ушинського потрібно створити такі умови життя, праці і навчання дітей, які сприяли б їх фізичному розвитку, починаючи з раннього віку: нормальне харчування і сон, відповідний режим в школі і вдома, фізична праця на свіжому повітрі, медичний нагляд, гімнастичні вправи та ігри, створення гігієнічних умов життя і праці, використання природних факторів (повітря, вода) та ін. [153, с. 132].

Аналізуючи педагогічну спадщину педагога, автори виокремлюють складові здорового способу життя у валеологічній концепції К. Ушинського.

1. Активна рухова діяльність, загартування дітей. Розвиток фізичної активності К. Ушинський описує у праці «Людина як предмет виховання». Складовою частиною здорового способу життя школярів К. Ушинський вважає загартування. Він рекомендує починати його з раннього віку і продовжувати протягом усього життя.

2. Гігієна праці та відпочинку дітей. Гігієнічний режим праці і відпочинку, навчання має бути посилене для дітей та повинно відповідати віковим та фізіологічним особливостям дітей.

3. Під гармонійно розвинутою особистістю К. Ушинський розумів людину, в якій поєднані розумова зрілість, моральна досконалість і фізична розвиненість [153, с. 132].

Історичний період еволюції поглядів на проблеми здоров'я, здоров'язбереження доцільно узагальнити таким висновком. Аналіз праць педагогів-класиків різних історичних періодів щодо проблеми здоров'язбереження у системі гармонійного розвитку особистості дає можливість виокремити такі загальні особливості:

- оздоровлення людини тривалий час вважалося органічною складовою релігійної практики;

- здоров'я – це людська рівновага, тому велике значення займає фізичний розвиток (дотримання режиму харчування, ігрова діяльність, загартування,);

- пріоритетом був здоровий спосіб життя, піклування про фізичний та психічний стан організму.

О. В. Вакуленко зазначає шість рівнів здоров'я прийнятих в країнах – лідерах, що ініціюють віднесення проблематики здоров'я на загальнопланетарний рівень [35]. (Рис.1.1).

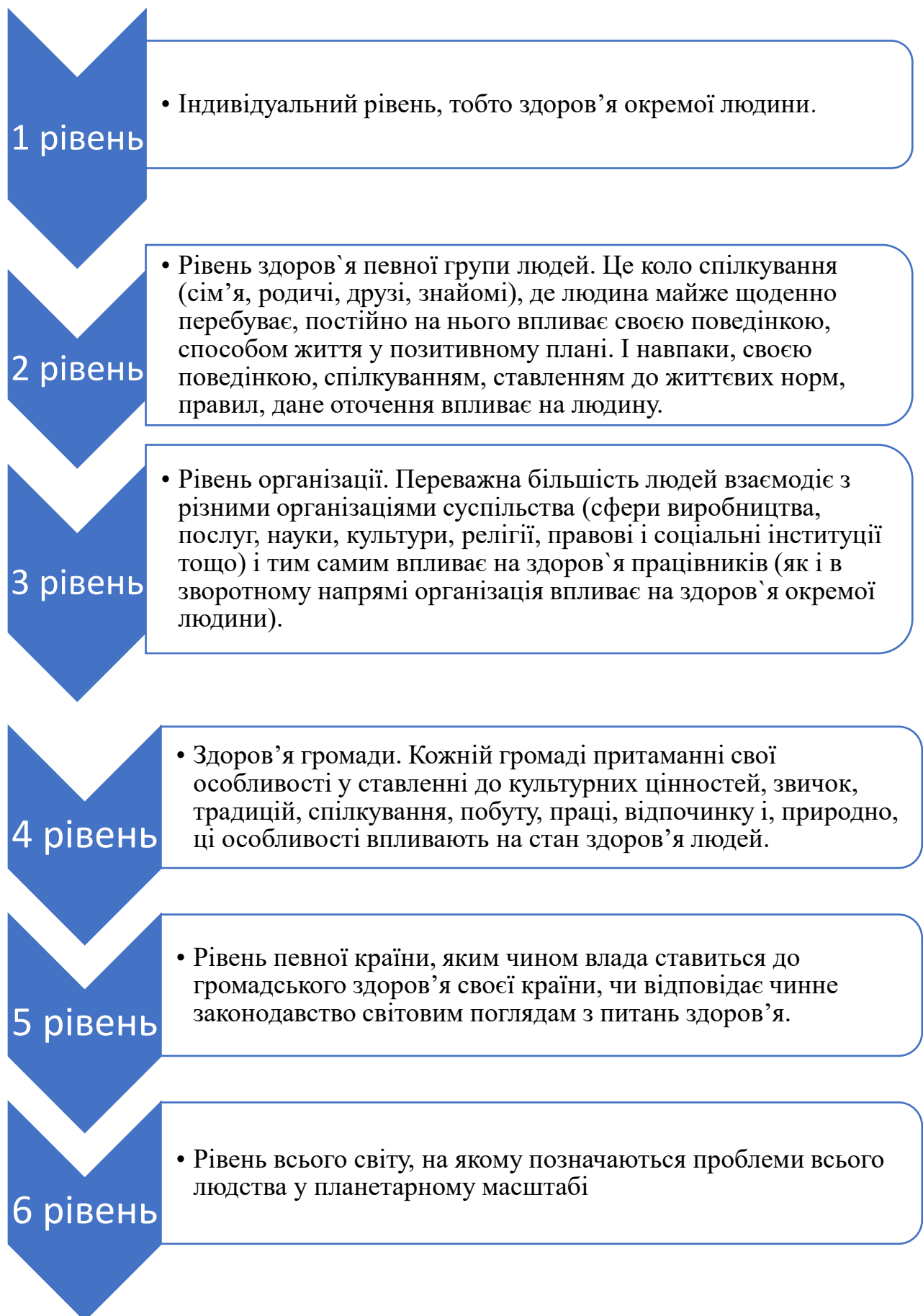

Рис. 1.1. Рівні здоров'я населення в європейських країнах

Ясінська Н.В. зазначає, що поняття «здоровий спосіб життя» потрібно розглядати у співвідношеннях тріади: здоров'я – здоровий спосіб життя – культура здоров'я. Науковиця наводить педагогічні умови, які сприяють формуванню здорового способу життя, мотиваційно-ціннісного ставлення до збереження та зміцнення дітей:

- суб'єктивний показник – врахування особистісного фактора, який відіграє особливу роль у формуванні культури здорового способу життя;
- організація освітнього процесу шляхом удосконалення змісту освіти за допомогою включення системи валеологічних знань та умінь;
- необхідність зосередження зусиль та формуванні відповідного ставлення з боку суспільства до навчальних закладів різного рівня як таких, що мають на меті навчити дітей бути здоровими;
- розвивати та проводити профілактичну роботу серед молоді [292, с. 31].

Значний та вагомий внесок у розвиток фізичного виховання зробив вчений Е. Вільчковський, який продовжував роботу над удосконаленням змісту, форм, методів фізичного виховання дітей дошкільного віку. Дослідник працював над створенням режиму, підвищенням активності рухової діяльності; зазначав, що фізичний розвиток дітей у повсякденному житті має бути спрямований на розв'язання основного завдання – охорони життя, зміцнення здоров'я, всебічний фізичний розвиток, що є не тільки педагогічним, а має стати загальнодержавним. Дослідник обґрунтовує важливі завдання фізичного виховання дітей дошкільного віку відповідно до їхніх фізіологічних, вікових особливостей, акцентує увагу на формування правильної постави та профілактику плоскостопості. Основною причиною, що викликає ці негативні явища, Е. Вільчковський називає пасивний руховий режим. Автор наголошує на важливості комплексного вирішення завдань фізичного виховання дітей та обґрунтовує методичні вимоги до організації та проведення основних форм фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах дошкільної освіти. [45, с. 6-11].

У 90-х роках Е. Вільчковський та Н. Денисенко акцентували увагу на погіршенні фізичного стану дітей відповідно статистиці минулих років. Дослідники зазначили застарілі підходи в системі фізичного виховання в дошкільних закладах. Зокрема:

- мала кількість або відсутність атрибутів для заняття;
- невміння вихователів зацікавити дошкільників заняттями із фізичного виховання, організувати вільний від занять час з користю для рухової діяльності дітей. Вчені наголошували на необхідності створення нової матеріальної бази для занять із фізичного виховання, необхідності підвищення кваліфікації педагогів [43, с. 10-11].

С. В. Іванківський розглядає проблему здоров'язбереження як одне із провідних завдань сімейного виховання. Дослідник вважає, що важливим завданням батьків є виховання здорової повноцінної гармонійно розвиненої особистості дитини. Адже батьки піклуються про фізичний та психічний стан дитини із народження. Кожен мріє, щоб його дитина виросла, найвродливішою, найсильнішою, найдобрішою, сподівається, що люди поважатимуть сина чи дочку за працьовитість і знання справи, за вихованість. Усі батьки хочуть, щоб саме їхня дитина було всебічно досконалою, здорова та щаслива. Всебічний і гармонійний розвиток дитини – наш ідеал [116, с. 48].

Л. В. Гаращенко зазначає, що уперше на початку ХХІ століття власне ідея здоров'язбереження стала інваріантним ядром фізичного виховання дітей дошкільного віку. Визначене інваріантне ядро ідеї здоров'язбереження у фізичному вихованні може бути використане в удосконаленні сучасної теорії і методики фізичного виховання дітей дошкільного віку як навчальної дисципліни на теоретичному і практичному рівнях [72, с. 58].

Н.Р. Семенова вважає, що здорова особистість, за своєю педагогічною сутністю, – це особистість, яка готова сприймати педагогічний (виховний) вплив у цілому, в тому числі й щодо культивування здоров'ятворчої діяльності, аналізувати його з позицій власного життєвого досвіду і продукувати модель здоров'я назовні. «Здорова особистість дитини» – це особистість, яка

зорієнтована на позитивне сприйняття моделі здорового способу життя, запропонованого дорослими, прагне до її підтримання, орієнтуючись на високий стандарт і реалізацію власного потенціалу; знає про здоров'я та його чинники; застосовує отримані знання у повсякденній діяльності, проявляючи відповідність уявлень характеру поведінки і зрілість особистісних сфер [238, с. 118].

Г. Цигура, проаналізувавши державні документи з формування здорового способу життя, що стосуються реалізації реформ, передбачених у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020»: «Реформи освіти», «Програми популяризації фізичної культури та спорту», «Програма розвитку для дітей та юнацтва» зазначила, що одним із напрямів освіти є підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України, а саме питання збереження здоров'я і довкілля [277, с. 321].

Т. В. Надім'янова, М. І. Лук'янченко вказують, що основні підходи до формування, збереження та зміцнення здоров'я дітей визначено Державною національною програмою «Освіта. Україна 21 століття», «Загальною концепцією неперервної валеологічної освіти», Законах України «Про освіту», «Національною доктриною розвитку освіти». Відповідно до усіх вище перерахованих документів головним завданням суспільства є збереження здоров'я дітей [183, с. 249].

Науковці наводять такі тлумачення поняття «здоровий спосіб життя»:

- здоровий спосіб життя – це сукупність способів і форм життєдіяльності особистості, спрямованих на щоденне збереження та зміцнення свого здоров'я, складниками якого є раціональне харчування, безпечний побут, якісні умови праці й відпочинку, оптимальна фізична активність, безпечна сексуальна поведінка, гігієна, загартування, відсутність шкідливих звичок, володіння необхідними знаннями, уміннями та навичками зі збереження і зміцнення свого здоров'я й усвідомлення людиною важливості дій у цьому напрямі [176, с. 102].

- здоровий спосіб життя – усвідомлене, відповідальне, активне ставлення до власного здоров'я, метою якого є формування, збереження і зміцнення всіх складових здоров'я [263, с. 373].

- здоровий спосіб життя – це спосіб життєдіяльності людини, однією з основних цінностей якого є формування, збереження й зміцнення здоров'я; здоровий спосіб життя у якому реалізується усвідомлене, активне ставлення до власного здоров'я [66].

І. М. Мельничук визначає три основних напрями у дослідженнях здорового способу життя:

- філософсько-соціологічний, у якому здоровий спосіб життя розглядається науковцями як певна глобальна соціальна проблема, об'єктивна потреба сучасного соціального розвитку;

- медико-біологічний, що відображає сутність здорового способу життя як комплекс профілактичних оздоровчих заходів, які забезпечують гармонійний розвиток і зміцнення здоров'я, підвищення працездатності людей, подовження їх творчого довголіття;

- психолого-педагогічний, представники якого вважають, що для збереження здоров'я дуже важливою є мотивація здорового способу життя [176, с. 101].

Дошкільний вік є найбільш важливим періодом у процесі формування особистості дитини. Протягом дитинства у дітей формуються здібності, емоційно-вольова сфера, риси характеру, моральні якості. Адже дошкільний вік – є сензитивним періодом для становлення гармонійно розвиненої особистості. Саме в цьому періоді закладається фундамент здоров'я, розвиток фізичних якостей та здібностей, усіх фізичних якостей.

С. Гончаренко зазначає, що розвиток особистості – це процес формування особистості як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації і виховання. Дитина дошкільного віку в процесі соціалізації вступає у взаємодію з навколишнім світом, оволодіваючи досягненнями людства. Оволодіння дійсністю у дитини реалізується в її діяльності за допомогою дорослих, тим

самим процес виховання є провідним у розвитку її особистості, результатом якого є здібності [74].

Безумовно, кожній дитині властиві свої особливості пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, типи темпераменту, оточення. Надважливо, необхідність індивідуального підходу до дитини як педагогів, так і батьків. Саме це важливо реалізувати в системі дошкільної освіти.

Науковці Л. М. Борщик Л. В. Титаренко, О. Г. Савіна, О. В. Павленко вважають, що, організовуючи життя дітей у навчальному закладі, важливо не «напихати» їх знаннями, не змушувати чітко дотримуватись всіх правил розпорядку, а прищеплювати та розвивати такі життєві навички, які допоможуть дитині легко та природно засвоювати знання, дотримуватися дисципліни, знати фактори ризику, вміти аналізувати причини виникнення проблем та застосувати вміння в реальному житті, вільно володіючи життєвими навичками [99, с. 60].

С. В. Пахарєва зазначає, що дошкільний період є сенситивним для формування основ здорового способу життя:

- спостерігається підвищена рухова активність;
- розвивається інтерес до себе, свого тіла, до нових знань;
- дитина легко підкоряється вимогам, правилам і нормам поведінки;
- у дитини формується підвищена потреба в схваленні вчинків і дій [199, с. 85-86].

О. Федько виділяє біологічні та соціальні принципи здорового способу життя. До біологічних принципів належать: спосіб життя має будуватися згідно з віком, має забезпечуватися енергетично, мусить бути зміцнюючим, ритмічним та помірним. А до соціальних принципів автор відносить: спосіб життя повинен бути естетичним, моральним та вольовим [263, с. 374].

Особистість дитини формується не лише на основі природного фактору. Оскільки людина є соціальною істотою, на розвиток якої впливає безліч факторів від народження. Першочерговим фактором є сім'я, адже це найближче оточення дитини. Батьки впливають на формування соціальних канонів поведінки,

моральних норм, світогляду дитини і що важливо, формують у дитини вміння вести здоровий спосіб життя.

Т. К. Андрющенко наводить повний цикл формування ціннісних орієнтацій на збереження здоров'я у дітей дошкільного віку такі етапи:

1. Показ та презентація дітям цінності здоров'я для життя і діяльності особистості. Для чого потрібно берегти здоров'я? Яка є цінність власного здоров'я? Що потрібно робити задля збереження та зміцнення здоров'я?

2. Усвідомлення дітьми ціннісних орієнтацій на здоров'язбереження. Система ціннісний уявлень особистості про власне здоров'я і здоров'я навколишніх.

3. Прийняття ціннісних орієнтацій на збереження здоров'я.

4. Реалізація ціннісних орієнтацій на збереження здоров'я в діяльності і в поведінці.

5. Закріплення ціннісної орієнтації на збереження здоров'я і переведення її в статус якості особистості, тобто здоров'язбережувальну компетентність [111, с.265].

С. Гончаренко подає характеристику поняття «всебічного розвитку особисті»: «...всебічний розвиток особистості – гуманістичний ідеал виховання. Ідея всебічного розвитку особистості дістала різні інтерпретації в пізніших філософських і педагогічних системах залежно від особливостей історико-культурної ситуації. В побутовій свідомості це талановита людина, здатна до різних видів діяльності, яка відрізняється від тих, хто проявляє свої здібності лише в одній галузі» [74].

Науковець Е. С. Вільчковський визначає головним принципом гармонійного розвитку особистості – закономірність єдності фізичних та психічних властивостей людини і передбачає взаємозв'язок фізичного виховання з розумовим, моральним, трудовим та естетичним вихованням. Засоби, методи та умови фізичного виховання мають значні можливості ефективного впливу на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та рухову підготовленість людини, а

також морально-вольові якості, розумовий розвиток та естетичні смаки [44, с. 22].

К. П. Мелега наголошує на важливості валеології в структурі фізичного виховання дошкільників. Валеологія – наука про індивідуальне здоров'я, методи підтримання та зміцнення. Термін введений в 1982 році І.І. Брехманом, який започаткував основні принципи валеології: принцип збереження здоров'я, принцип збільшення резервів здоров'я (зміцнення здоров'я), принцип формування здоров'я методами педагогічного впливу [173, с. 8].

К. П. Мелега принцип збереження здоров'я розглядає в таких аспектах:

1. В аспекті фізичного благополуччя: здоров'я зберігається тоді, якщо підтримується внутрішнє середовище організму; адаптація (приспосовування) до змін навколишнього середовища за допомогою різних механізмів;

2. В аспекті психічного благополуччя: підтримання психологічної рівноваги організму із середовищем шляхом убезпечення себе від емоційних, інформаційних перевантажень;

3. В аспекті соціального благополуччя – доступна медична допомога, соціальне забезпечення, можливість отримання освіти [173, с. 8].

Проаналізуємо більш детально принцип збільшення резервів здоров'я (зміцнення здоров'я) за Мелегою К.П. :

- в аспекті фізичного благополуччя – підвищення резервів організму на випадок надзвичайних ситуацій шляхом загартування, оздоровчої роботи, вживання вітамінів.

- в аспекті психічного благополуччя – підвищення психічної стійкості до стресогенних факторів за допомогою спеціальних методів психологічного впливу.

- в аспекті соціального благополуччя – забезпечення державою прав громадян на вільний прояв своїх біологічних і соціальних можливостей та їх реалізація в повсякденному житті [173, с. 10].

Отже, здоров'язбереження розглядається дослідниками в контексті формування та становлення особистості на різних вікових етапах розвитку, а

також як: складова гармонійного розвитку особистості, структурний компонент фізичного, психічного та соціального благополуччя; важливий напрям забезпечення здорового способу життя та інші.

У контексті нашого дослідження констатуємо, що здоров'язбереження в системі гармонійного розвитку дошкільника виступає важливим структурним елементом. Дошкільний вік є сензитивним для формування рис характеру, основ світогляду, соціалізації особистості тощо. Саме тому для дошкільного віку є важливим сформуванню у дітей позитивне уявлення про систему здоров'я, розвинути навички ведення та дотримання здорового способу життя, закласти основи формування ціннісної орієнтації щодо збереження власного здоров'я.

1.3. Роль освітнього середовища закладу дошкільної освіти в організації здоров'язбережувальної діяльності дошкільників

Розв'язання глобальної проблеми – збереження та зміцнення здоров'я громадянина – значною мірою залежить від наявного освітнього середовища закладу дошкільної освіти. ЗДО – це освітня інституція, де закладаються основи особистості, формується світогляд та базові цінності. Сучасний заклад дошкільної освіти повинен відігравати важливу роль в організації здоров'язбережувальної діяльності дошкільника.

Актуальною потребою є створення в ЗДО здоров'язбережувального освітнього середовища, яке включає в себе комплекс фізичних, педагогічних, екологічних, соціальних та оздоровчих заходів, що забезпечують комфортні умови для життя та здоров'я дошкільників. Провідним завданням дошкільної освіти є створення умов для всебічного розвитку дітей дошкільного віку, де освітнє середовище виступає місцем саморозвитку і самовдосконалення особистості, готує дошкільника до подальшого навчання.

Проблема цілеспрямованого створення безпечного освітнього середовища закладу дошкільної освіти є актуальною, про що свідчать тривалі дослідження вчених, а також її обговорення на державному рівні. Прийнято низку нормативно-правових документів, що врегульовують процес створення та

забезпечення життєдіяльності освітнього середовища. Зокрема: Базовий компонент дошкільної освіти [16], проєкт Концепції розвитку дошкільної освіти [225], Закон України «Про повну загальну середню освіту» [223], Закон України «Про дошкільну освіту» [206], рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо створення безпечного освітнього середовища та попередження і протидії булінгу (цькуванню) [224], наказ Державної Служби Якості Освіти України № 01-11/71 від 30 листопада 2020 року про затвердження методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти [208], «Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки» [20], Лист Міністерства освіти і науки України від 17.05.2023 року № 1/6990-23 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2023/24 навчального року» [222], Лист державної служби України з надзвичайних ситуацій №03-1870/162-2 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти» [220], Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 № 974 «Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України» [210], Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 № 1669 «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти» [209], Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 № 234 «Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів» зі змінами [212], Лист міністерства освіти і науки України від 20 червня 2023 № 1/8820-23 «Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів» [218], Лист ДСНС від 14.06.2022 р. № 03-1870/162-2 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти» [220].

У Законі про дошкільну освіту (стаття 11) наведено означення «заклад дошкільної освіти» та його повноваження. Отже, ЗДО це:

- навчальний заклад, що забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту;

- забезпечує та створює безпечні, нешкідливі умови розвитку, виховання, навчання, умови для збереження та зміцнення здоров'я, фізичного розвитку та основ здорового способу життя, згідно санітарно-гігієнічних вимог;
- осередок поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку [206].

У Законі України «Про повну загальну середню освіту» зазначено, що безпечне освітнє середовище – це сукупність умов у закладі освіти, що унеможлиблюють заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору [223].

У Законі про дошкільну освіту підкреслено, що дитина має гарантоване право на безпечні та нешкідливі для здоров'я умови утримання, розвитку, виховання і навчання; здоровий спосіб життя; захист від будь-яких форм експлуатації та дій, які шкодять здоров'ю дитини, фізично та психологічного насильства [206].

Згідно проекту Концепції розвитку дошкільної освіти (розробленої відповідно до Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», програми діяльності Кабінету Міністрів України, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 02.04.2020 № 270, оперативного плану Міністерства освіти і науки України на 2020 рік, затверджений наказом МОН від 27.12.2019 № 1640, інших нормативно-правових актів) безпечне розвивальне освітнє середовище (ОС) повинно відповідати таким означенням:

- ОС – психологічно та фізично безпечне;

- ОС створює можливості для реалізації демократичних цінностей та формування спільноти дітей, здатної до активної участі у суспільстві та повноцінного щасливого життя;

- ОС надає можливість педагогам застосовувати різні підходи до навчання, розвитку та виховання дитини, а також зосередитися на задатках (здібностях) кожної дитини;

- ОС, його змістове наповнення обов'язково має відповідати індивідуальним особливостям дітей, їхнім інтересам, стимулювати до розвитку та пізнавальної діяльності [225].

У Базовому компоненті дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) вказано, що освітнє середовище – сукупність об'єктивних зовнішніх, умов, факторів, соціальних об'єктів необхідних для успішного функціонування освіти; це система впливів, умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні [16].

Згідно Методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у ЗДО одним із основних компонентів освітньої діяльності є освітнє середовище закладу дошкільної освіти (створення сприятливих умов для формування особистісної зрілості дитини, її базових якостей; недискримінація, запобігання та протидія булінгу) [208].

У проєкті Концепції розвитку дошкільної освіти (від 03 червня 2020 року) однією з ознак якісної дошкільної освіти є безпечне та розвивальне освітнє середовище, яке:

- відповідає індивідуальним особливостям дітей, їхнім інтересам, стимулює до розвитку та пізнавальної діяльності;

- повинно забезпечувати умови для здорового харчування, формування сталих навичок здорового способу життя;

- є психологічно та фізично безпечним, створює можливості для реалізації демократичних цінностей та формування спільноти дітей, здатної до активної участі у суспільстві та повноцінного щасливого життя;

- середовище допомагає педагогічним працівникам застосовувати різні підходи до навчання та розвитку дитини, а також зосередитися на задатках (здібностях) кожної дитини [225].

У проєкті Концепції розвитку дошкільної освіти (від 03 червня 2020 року) зазначено, що безпечне та мотивуюче освітнє середовище є однією з ознак якісної дошкільної освіти. Для реалізації Концепції у ЗДО потрібно:

- забезпечити дотримання чинних вимог щодо наповнюваності груп, санітарних норм, норм безпеки;
- оновити норми харчування, харчових раціонів, вимоги до якості продуктів для дитячого харчування в закладах дошкільної освіти.
- модернізація технологічного обладнання харчових блоків закладів дошкільної освіти;
- розробити рекомендації для керівників та педагогічних працівників ЗДО щодо створення сучасного розвивального, безпечного, інклюзивного та здорового освітнього середовища (організація предметно-просторового середовища, забезпечення оптимального розпорядку дня для дітей різного віку, культура взаємовідносин між самими дітьми та між дітьми і дорослими, гнучкість просторової організації, забезпечення можливості вільного доступу дітей до іграшок та матеріалів для творчості, можливість самостійно ними користуватися, створення осередків для забезпечення різних форм роботи/гри/експериментування/творчості, розроблення рекомендацій вихователям щодо ефективних стратегій формування дитячих спільнот);
- здійснити інформаційну просвітницьку роботу для батьків, педагогічних працівників, територіальних громад щодо організації якісного та сучасного освітнього середовища [225].

У зв'язку з повномасштабним російським вторгненням в Україну освіта зазнала значного негативного впливу, що відобразилося як на фізичному, так і на психологічному стані усіх учасників освітнього процесу. Звичайно, що організація освітнього процесу насамперед залежить від безпекової ситуації в регіоні. У листі міністерства освіти і науки України від 20 червня 2023 року

№1/8820-23 «Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів» зазначено: «...Відповідно до Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 № 1669, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.01.2018 за № 100/31552 керівник закладу освіти є відповідальним за створення безпечних умов у ЗДО» [218].

Можемо зробити висновок, що освітній процес у сучасних реаліях триває в очному форматі лише за умов створення безпечного освітнього середовища у ЗДО. У листі міністерства також зазначено про заборону навчання в очному форматі за наявності небезпечних та шкідливих умов середовища.

Кабінет міністрів України 07.04.2023 року ухвалив Концепцію безпеки закладів освіти. Головна мета – створення безпечних, рівних, незалежних умов здобуття освіти та педагогічної діяльності. Реалізація концепції безпеки закладів освіти надасть можливість педагогічним колективам:

- розробити стратегію створення безпечного освітнього середовища у ЗДО;
- запобігти проявам психологічного та фізичного насильства у дитячому садку;
- запровадити чіткий алгоритм дій у разі небезпеки;
- забезпечити комфортне перебування в укриттях та захисних спорудах для усіх учасників освітнього процесу [219].

Розробники очікують, що при успішній реалізації Концепції безпеки закладів освіти буде створено безпечне освітнє середовище, здійснено покращення техногенної та пожежної безпеки для комфортного перебування усіх учасників освітнього процесу.

Одним із показників готовності закладу дошкільної освіти до освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні з позиції безпеки усіх учасників є наявність в закладі укриття, яке відповідає усім вимогам Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС). Укриття в ЗДО – це спеціально

організоване приміщення в будівлі або на території закладу, яке створене для захисту дітей та усіх працівників закладу освіти, відповідає віковим особливостям дітей, облаштоване відповідним інвентарем, необхідним майном, засобами та матеріалами згідно нормативного законодавства. Згідно нових соціальних умов укриття є одним із компонентів освітнього середовища закладу дошкільної освіти. Засновник ЗДО облаштовує укриття відповідно вимог до організації, які зазначені у рекомендаціях ДСНС – лист від 14.06.2022 р. №03-8070/162-2 «Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти», а спеціальна комісія погоджує його використання [222].

Аналізуючи методичні рекомендації з питань забезпечення якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти за методикою ECERS-3, можемо зробити такі узагальнення [174]:

- враховуючи реалії сьогодення та збройну агресію російської федерації питання створення здоров'язбережувального освітнього середовища є цілком актуальним;

- залишається важливою партнерська взаємодія між закладами освіти та органами управління і батьками;

- вплив санітарно-гігієнічних норм на емоційний комфорт та здоров'я дошкільника;

- створення безпечного та комфортного освітнього середовища;

- потрібно покращити якість харчування для дітей з особливими дієтичними потребами;

- дотримання здоров'язбережувальних практик.

Ознайомившись з питанням впливу середовища на здоров'язбережувальну діяльність в ЗДО, ми виокремлюємо загальні особливості освітнього та здоров'язбережувального середовищ, на основі опрацьованих джерел (Таблиця 1.2.).

Загальні особливості освітнього та здоров'язбережувального середовищ

ОС	Чинник розвитку та становлення особистості
ОС	Чинник формування та розвитку здібностей, потреб і дитячої свідомості.
ОС	Знаходиться в постійному розвитку, тому потребує модернізації.
ОС	Надає дитині можливість проявити ініціативу, всебічно реалізувати себе.
ЗС	Базується на принципах збереження та зміцнення здоров'я дошкільників.
ЗС	Чинник стимулювання та мотивації дітей до ведення здорового способу життя, усвідомлення ціннісного ставлення до власного здоров'я.
ЗС	Дотримання санітарно-гігієнічних норм.

В. Д. Кутасевич вважає, що освітнє середовище навчального закладу виконує функції збереження та зміцнення здоров'я дітей. Також автор зазначає, що створення здоров'язбережувального середовища у навчальному закладі визначається як комплекс змін традиційної системи, підвищення ефективності усіх видів діяльності щодо збереження та зміцнення здоров'я. Важливим є створення безпечних та нешкідливих умов навчання та виховання, які б сприяли формуванню гармонійно розвиненої, фізично досконалої особистості з відповідальним ставленням до власного здоров'я та здоров'я інших [149, с. 32].

Згідно думки О. В. Ковшар, метою освітнього середовища в організації передшкільної освіти є забезпечення базових потреб дітей напередодні вступу до школи, розвиток освітніх, соціальних та духовних компетенцій, готовність старших дошкільників до навчання в школі [140, с. 95].

К. М. Макарова стверджує, що середовище закладу дошкільної освіти є засобом набуття дошкільниками основ здоров'я та його культури, воно обов'язково повинне бути оздоровчим. Також дитина дошкільного віку опановує валеологічні знання та практичні уміння [161, с. 100].

Науковиця Л. В. Сливка зазначає, що в основу здоров'язбережувального середовища закладена організація всієї життєдіяльності вихованців в освітньому закладі, врахування потреб, інтересів, індивідуальних особливостей кожного [245, с. 427].

Дослідники І. І. Карабаєва, Л. А. Терещенко вважають, що розвивальне освітнє середовище містить такі структурні компоненти:

- просторово-предметний (приміщення для занять, наявність сучасних мультимедійних засобів, продукції освітньо-розвивального спрямування);
- соціальний (характер взаємодії дітей і педагогів – суб'єкт суб'єктний, врахування індивідуальних можливостей дітей, орієнтація на формування духовно-моральних цінностей в поведінці та діяльності);
- психодидактичний (зміст і методи навчання, обумовлені метою й завданням навчального процесу) [119, с. 96].

В. І. Лозова, Г. В. Троцько вважають, що середовище – це оточення особистості, яке можна звести до трьох груп факторів:

- макрофактори, які впливають на соціалізацію всіх людей планети або дуже великі групи людей (космос, планета, світ, країна, держава, суспільство);
- мезофактори впливають на великі групи людей, що визначаються за національними ознаками (етнос); за місцем і типом поселення (регіон, село, місто, селище); за відданням переваги тому чи іншому засобу комунікації (радіо, телебачення, кіно та ін.);
- мікрофактори, які впливають безпосередньо на конкретну людину (сім'я, групи однолітків, громадські організації, школа) [159, с. 10].

На думку науковців (І. І. Карабаєва, Л. А. Терещенко) розвивальне освітнє середовище повинно характеризуватися:

- гнучкістю – здатність освітніх структур до швидкої перебудови у відповідності до потреб особистості, які змінюються, до змін оточуючого середовища, суспільства;
- безперервністю – взаємодія і наступність в діяльності елементів, які в неї входять;

- варіативністю – передбачення змін розвивального середовища згідно з потребами в освітніх послугах населення;
- інтегрованістю – забезпечення вирішення виховних завдань шляхом посилення взаємодії структур, які входять в неї;
- відкритістю – передбачення широкої участі всіх суб'єктів освіти в управлінні, демократизація форм навчання, виховання і взаємодії;
- установкою на сумісне діяльнісне спілкування всіх суб'єктів освітнього процесу, яке здійснюється на основі педагогічної підтримки як особливої, схованої від очей дитини позиції педагога [119, с. 95].

Л. І. Лавріненко зазначає, що здоров'язберезувальне середовище передбачає:

- дотримання санітарно-гігієнічних вимог (дотримання норм освітлення, опалювання, забезпечення меблями відповідно до антропометричних даних дітей);
- забезпеченість медичного кабінету необхідним оснащенням;
- організація оздоровчого режиму в ЗДО;
- упровадження нетрадиційних видів оздоровлення та новітніх технологій;
- активні форми роботи з педагогами й батьками;
- проведення різних форм роботи з дітьми з формування основ здоров'я та безпеки життєдіяльності;
- поповнення груп та методичного кабінету дидактичними іграми, посібниками, наочністю, спортивним інвентарем, атрибутами до ігор, розробками форм роботи з дітьми з формування основ здоров'я та безпеки життєдіяльності;
- створення нестандартного фізкультурного обладнання [150, с. 52].

Карабаєва І. І. та Терещенко Л. А. наводять структуру розвивального освітнього середовища ЗДО, яке включає основні компоненти: ключовий – «заклад дошкільної освіти», провідний – «середовище» та поняття, які характеризують його ознаки, – «освітнє», «розвивальне» [119, с. 92].

Л. В. Сливка вважає, що створення в закладі освіти здоров'язбережувального освітнього середовища потрібно розглядати як організацію безпечних та комфортних умов для дітей із використанням здоров'язбережувальних методів та засобів впливу на вихованців [245, с. 425].

І. І. Карабаєва та Л. А. Терещенко визначають три етапи розвитку середовища та стверджують, що:

- перший етап – становлення, характеризується розробкою відповідної концепції й програми розвитку, формуванням необхідної документації, створенням органів управління, визначенням фінансових і матеріальних можливостей, пошуком додаткових джерел фінансування;

- другий етап характеризується створенням необхідних умов для плідного функціонування позначеного середовища, залученням до роботи найбільш підготовлених і творчих кадрів, батьків, які розуміють і підтримують концепцію розвитку цього середовища;

- третій етап – вдосконалення освітнього середовища, відбувається постійний пошук ефективних засобів його розвитку, проведення інноваційної дослідницької роботи, поширення додаткових освітніх послуг відповідно до потреб учасників педагогічного процесу [119, с. 97].

В. В. Вітюк виділяє такі принципи створення здоров'язбережувального освітнього середовища:

- принцип «Не нашкодь». Усі умови створення здоров'язберігаючого освітнього середовища повинні відповідати віковим можливостям дошкільника, санітарно-гігієнічним вимогам згідно Закону України «Про дошкільну освіту»;

- принцип пріоритету дієвої турботи про здоров'я здобувачів і педагогів (тобто що усе відбувається в освітній установі – від розробки планів до перевірки їх виконання, включаючи проведення заходів, організацію діяльності здобувачів, підготовку педагогічних кадрів, роботу з батьками та ін. оцінюється з позиції впливу на психофізіологічний стан і здоров'я здобувачів і педагогів. Проводиться моніторинг здоров'я: фізичного, психологічного, духовно-морального);

- принцип триєдиного уявлення про здоров'я (єдність фізичного, психічного і духовно-морального здоров'я). Цей принцип є важливим, оскільки здоров'я кожного складається із складових. Часто буває, фізично здорова людина не почувається добре, адже одна із цих частинок (психічне, духовне чи соціальне здоров'я) не в порядку.

- принцип безперервності й наступності (здоров'язбережувальна робота проводиться щодня з обов'язковим обліком того, що вже було зроблене раніше у рамках організаційних заходів і безпосередньо в освітній роботі);

- принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії (питання здоров'я включені в зміст навчальних програм, забезпечений здоров'язбережувальний характер (результат) проведення процесу навчання). Педагоги забезпечують здоров'язбережувальні умови освітнього процесу і сам здобувач допомагає їм у вирішенні цього завдання;

- принцип відповідності свідомості й організації навчання віковим особливостям здобувачів. Відповідність об'єму навчального навантаження і рівня складності матеріалу, що вивчається, індивідуальним можливостям здобувачів [63, с. 10].

Функціонування здоров'язбережувального середовища, як зазначає Л. І. Лавріненко, будується на таких принципах:

- гуманізації освітнього процесу;
- врахуванні індивідуальних вікових особливостей дитини;
- орієнтації на вивчення та розвиток особистості;
- врахуванні інтересів дитини;
- реалізації права дитини на вибір діяльності, прояву власної позиції;
- створення ситуації педагогічної підтримки; співпраці з родинами вихованців;

- систематичності й послідовності в організації освітнього процесу [150, с. 52].

Вихователь-практик Н. В. Юрим вважає, що створення здоров'язберігаючого середовища можливе, коли педагог спрямований на

збереження здоров'я вихованців, пріоритет його вибору – оздоровча діяльність в освітньому процесі. Педагог окреслює такі педагогічні умови створення здоров'язберігаючого середовища в ЗДО, а саме: [289].

- пріоритетність оздоровчого спрямування освітнього процесу в ЗДО;
- комплексність реалізації всіх його компонентів з обов'язковим урахуванням особистісно-орієнтованого підходу до кожного вихованця;
- оптимальність вибору оздоровчих технологій у роботі з дітьми дошкільного віку;
- належна матеріально-технічна база, в обов'язковому поєднанні її з відповідними за розміром і призначенням приміщеннями, груповими кімнатами й територією, що є важливим як для фізичного, так і для психічного розвитку дошкільників;
- налагодження відповідної санітарним нормам роботи в освітленні, опаленні, забезпечення відповідним віку обладнанням (наповнення групових кімнат, спортзалу, майданчиків, наявність басейну) й інвентарем, необхідного для роботи ЗДО, всебічного розвитку дітей і зміцнення їх здоров'я, естетичне оформлення групових кімнат, інших приміщень і території ЗДО, отримання дітьми раціонального харчування відповідно їх віку та додаткової вітамінізації тощо.

Л. І. Лавріненко виокремлює такі визначальні чинники створення та формування здоров'язбережувального освітнього середовища:

- орієнтація на повноцінне життя і здоров'я;
- установка на фізичне, соціальне, психічне й духовне вдосконалення;
- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- створення сприятливих умов для розвитку власного потенціалу кожної дитини, стимулювання її творчого зростання;
- тісна взаємодія закладу освіти, сім'ї та громадськості щодо пропаганди здорового способу життя, проведення оздоровчих та профілактичних заходів;
- виконання санітарно-гігієнічних норм (освітлення, маркування меблів, якісне харчування, обладнання груп, спортивний, музичний зал);

- проведення моніторингових досліджень, спрямованих на вивчення умов та способу життя дошкільників;
- моніторинг показників стану здоров'я дітей за результатами медоглядів, стану фізичної підготовки, пропусків через хворобу;
- ставлення педагогів, батьків до свого здоров'я та способу життя;
- технології побудови організованої пізнавальної діяльності, що забезпечує збереження здоров'я дошкільників (режим провітрювання, позитивний психологічний мікроклімат, уникнення стресових ситуацій, перевантаження);
- розробка традиційних та інноваційних освітніх технологій [150, с. 53].

Науковиця В. В. Вітюк наводить такі дидактичні умови формування здоров'язбережувального освітнього середовища:

- спрямованість змісту навчання та навчально-методичного забезпечення на формування здоров'язбережувальної компетентності учня;
- зміцнення здоров'я учнів засобами дидактично адаптованої матеріально-технічної бази школи;
- застосування в освітньому процесі сучасних здоров'язбережувальних технологій, моделей, методик, методів та прийомів;
- проведення моніторингу впливу здоров'язбережувального освітнього середовища на рівень володіння здоров'язбережувальною компетентністю, стан фізичного, психічного, соціального, духовноморального здоров'я учнів [63, с. 10-11].

Серед завдань формування здоров'язбережувального середовища Л. І. Лавріненко виокремлює такі:

- створення екологічної й психологічної комфортності освітньо-ігрового середовища;
- виконання умов щодо зміцнення здоров'я й загартування організму кожного вихованця;
- забезпечення безпеки життєдіяльності дітей [150, с. 52].

На основі базових властивостей розвивального освітнього середовища вчені І. І. Карабаєва та Л. А. Терещенко обґрунтовують систему критеріїв оцінки ефективності його функціонування:

- 1) можливості освітнього середовища забезпечити гармонійний розвиток дітей;
- 2) результативність творчої та дослідницької діяльності дітей;
- 3) створення умов для самореалізації особистості в творчій діяльності;
- 4) здатність середовища задовольнити комплекс потреб дитини та сформувати в неї систему соціальних і духовних цінностей [119, с. 100].

О. Б. Мехед закликає запровадити розвиток культури, спрямованої на охорону та збереження здоров'я – здоров'язбережувальну культуру, залучення кожного з учасників освітнього процесу. Науковець наводить основні показники ефективності здоров'язбережувального середовища:

- матеріально-технічна забезпеченість здоров'язберігаючого середовища, відповідність санітарно-гігієнічним нормам;
- організація системи харчування згідно чинним санітарним правилам та нормам;
- взаємовідносини між активними учасниками освітнього процесу;
- стан усіх компонентів здоров'я;
- показники рухової підготовленості;
- цілісність оздоровчих впливів [171, с. 117].

Отже, освітнє середовище закладу дошкільної освіти займає важливу роль в організації здоров'язбережувальної діяльності. Ми зазначаємо, що таке середовище – це логічно-структурована система, усі складові якої взаємопов'язані між собою і взаємодоповнюють одна одну (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Логічно-структурна схема життєдіяльності освітнього середовища

Освітнє середовище характеризується обов'язковим дотриманням принципів організації (гнучкість, безперервність, варіативність, інтегрованість, відкритість) та наявністю необхідних структурних компонентів (просторово-предметний, соціальний, психодидактичний). Функціонування здоров'язбережувального освітнього середовища передбачає реалізацію таких принципів: «не нашкодь», пріоритету дієвої турботи про здоров'я здобувачі та педагогів, триєдиного уявлення про здоров'я, безперервності та наступності, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, відповідності свідомості та організації навчання віковим особливостям здобувачів. Аналізуючи дослідження науковців щодо проблеми освітнього здоров'язбережувального середовища можна зробити такий висновок: середовище закладу освіти стає здоров'язбережувальним при умові, коли воно виконує основні завдання: збереження, зміцнення та покращення здоров'я дошкільників; врахування особливостей саморозвитку та розвитку особистості; забезпечення здорового способу життя, налагодження взаємозв'язку дітей, педагогів та батьків для покращення стану здоров'я. Ефективність функціонування освітнього середовища вимірюється показниками сформованості здоров'язбережувальної культури усіх учасників освітнього процесу. Від рівня та якості сформованості здоров'язбережувальної культури значною мірою залежить повноцінна ефективна життєдіяльність кожної особистості.

1.4. Основні аспекти здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів

Упродовж тривалого часу дослідників України турбує питання виховання свідомого ставлення усіх громадян до власного здоров'я, насамперед молодого покоління. За цей час було створено та доповнено низка нормативно-правових та освітніх документів для формування культури здорового способу життя, починаючи з дитинства: Національна програма «Діти України» [216], Національна програма «Репродуктивне здоров'я» [211], Цільова комплексна

програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» [276], Національна доктрина розвитку освіти України [215] та інші.

У контексті дослідження проблеми підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО, вважаємо за доцільне проаналізувати зміст основних нормативних документів. Указом президента України від 18.01.1996 було затверджено Національну програму «Діти України», де вказано важливе значення становища дітей, означено важливість соціального захисту, удосконалення системи інформації населення задля забезпечення здорового розвитку дитини, створення сприятливих умов для фізичного, інтелектуального й духовного розвитку, майбутньої повноцінної життєдіяльності та з метою координації дій, пов'язаних з виконанням Конвенції Організації об'єднаних націй про права дитини.

Головна мета програми – забезпечення права дитини бути здоровою та мати умови для всебічного розвитку. Провідними напрямками роботи та основними завданнями програми «Діти України» є [216]:

- покращення стану здоров'я дітей шляхом профілактики захворювання жінок і дітей та вдосконалення системи охорони здоров'я;

- сприяння повноцінному харчуванню дітей та розвитку індустрії дитячого харчування;

- забезпечення права кожної дитини бути надійно соціально і психологічно захищеною;

- створення сприятливих умов для фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку дітей, забезпечення їх правового та соціального захисту;

- формування гармонійно розвиненої особистості, громадянина, здатного до повноцінної життєдіяльності в усіх сферах виробництва, науки, освіти і культури;

- профілактика захворюваності засобами лікування і відновлення здоров'я.

У Державній програмі «Репродуктивне здоров'я нації» зазначено, що людина, її життя та здоров'я є найвищими соціальними цінностями держави, визначеними Конституцією України; підкреслено необхідність подальшого здійснення комплексу заходів, спрямованих на поліпшення репродуктивного здоров'я населення. Головною метою програми є поліпшення репродуктивного здоров'я населення як важливої складової загального здоров'я, що значно впливає на демографічну ситуацію та забезпечення соціально-економічного розвитку країни. Для реалізації означеної мети виокремлено такі завдання:

- створення умов безпечного материнства;
- формування репродуктивного здоров'я у дітей та молоді;
- удосконалення системи планування сім'ї;
- збереження репродуктивного здоров'я населення;
- забезпечення ефективного управління виконанням програми [211]

Виокремлено напрями у сфері освіти: розроблення та реалізація міжгалузевих стратегій, спрямованих на пропагування, формування і заохочення до здорового способу життя, відповідального батьківства та безпечного материнства; інформування населення з питань відповідального ставлення до охорони особистого здоров'я [216].

У цільовій комплексній програмі «Фізичне виховання здоров'я нації» зазначено, що одним із основних завдань програми є створення умов для задоволення потреб кожного громадянина України у зміцненні здоров'я, фізичному та духовному розвитку [213].

Основи здоров'я закладаються з дитинства, тож збереження, формування та зміцнення здоров'я кожної дитини є пріоритетним завданням суспільства, родини, закладу освіти. Для реалізації цього завдання особливо важливо сформуванню у дитини відповідальне ставлення до власного здоров'я і знання про нього, здорові вподобання, інтереси, потреби та життєві звички.

У Національній доктрині розвитку освіти України, як зазначає Н. Лісневська, визначено ідею формування мотивації до дотримання здорового

способу життя. Згідно з доктриною, одним із пріоритетів державної політики в розвитку освіти є формування здоров'я нації через освіту [158].

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що освіта і фізичне виховання є основою для забезпечення здоров'я кожного громадянина, тому потрібно зберігати та зміцнювати здоров'я із дитинства. Фізичне виховання забезпечує можливість набуття кожною людиною необхідних науково обґрунтованих знань про здоров'я і засоби його зміцнення, про шляхи і методи протидії хворобам, про методики досягнення високої працездатності та тривалої творчої активності. Також зазначається, що пріоритетним завданням є виховання людини, яка цінує власне здоров'я та здоров'я оточуючих, веде здоровий спосіб життя та має корисні звички.

У Доктрині розвитку освіти пріоритетним завданням системи освіти є виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності. Це здійснюється шляхом розвитку валеологічної освіти, повноцінного медичного обслуговування, оптимізації режиму освітнього процесу, створення екологічно сприятливого життєвого простору. Держава разом із громадськістю сприяє збереженню здоров'я учасників освітнього процесу, залученню їх до занять фізичною культурою і спортом, недопущенню будь-яких форм насильства в навчальних закладах, а також проведенню та впровадженню в практику результатів міжгалузевих наукових досліджень з проблем зміцнення здоров'я, організації медичної допомоги дітям, учням і студентам, якісному медичному обслуговуванню працівників освіти, пропаганді здорового способу життя та вихованню культури поведінки населення [215].

Першою освітньою лінією Базового компоненту, як Державного стандарту дошкільної освіти України, є «Особистість дитини». Звичайно, для гармонійного розвитку особистості недостатньо тільки фізичного розвитку. Освітня лінія

«Особистість дитини» складається з двох частин: «Здоров'я та фізичний розвиток» та «Самоставлення».

Однією із вагомих складових частин змісту освіти є «Здоров'я та фізичний розвиток». Основними компонентами цієї складової є безпека життєдіяльності, здоров'я та хвороба, гігієна життєдіяльності, рухова активність і саморегуляція. Реалізація цієї частини змісту освіти забезпечує формування здоров'язбережувальної компетенції дитини [25, с. 11 - 12].

У законі України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 № 2402-III, у четвертій статті «Система заходів щодо охорони дитинства», йдеться про забезпечення належних умов для гарантування безпеки, охорони здоров'я, навчання, виховання, фізичного, психічного, соціального, духовного та інтелектуального розвитку дітей, їх соціально-психологічної адаптації та активної життєдіяльності, зростання в сімейному оточенні в атмосфері миру, гідності, взаємоповаги, свободи [221]. Цей закон регулюється на рівні держави.

У 2013 році указом президента України було ухвалено Національну стратегію розвитку освіти в Україні до 2021 року, у якій зазначено особливості побудови системи національного виховання дітей, що ґрунтується на багатьох засадах розвитку дошкільника. А саме: забезпечення фізичного, морально-духовного, культурного розвитку дитини, формування соціально зрілої творчої особистості та громадянина України [214].

Аналіз чинних нормативно-правових актів дає можливість виокремити провідні напрями формування культури здорового способу життя, починаючи з дошкільного віку:

- забезпечення права дитини бути здоровою, мати умови для всебічного розвитку;

- розроблення та реалізація міжгалузевих стратегій, спрямованих на пропагування, формування та заохочення до здорового способу життя, відповідального батьківства, безпечного материнства;

- забезпечення права кожної дитини бути надійно соціально та психологічно захищеною;

- виховання та розвиток людини, яка цінує власне здоров'я та здоров'я оточуючих, веде здоровий спосіб життя, має корисні звички, навички;
- забезпечення належних умов для гарантування безпеки, охорони здоров'я, навчання, виховання усіх видів розвитку дитини (фізичного, психічного, соціального, духовного, інтелектуального).

У ХХІ столітті здоров'я підростаючого покоління правомірно розглядається не лише як найбільша соціальна цінність, а як вирішальний чинник економічного розвитку, конкурентоспроможності держави. Тому в сучасних умовах екологічних та економічних змін, техногенних катаклізмів, завдання збереження і зміцнення здоров'я, починаючи з дошкільного віку, потребують першочергового розв'язання.

В. Б. Шапар пропонує таке трактування означення психічного здоров'я – це стан душевного благополуччя, відсутність хворобливих психічних проявів [282, с. 159].

Науковець Ю. Бойчук зазначає, що здоров'я нації – це показник цивілізованості держави, що відображає рівень її соціально – економічного розвитку, головний критерій доцільності та ефективності всіх сфер діяльності людини. В Україні спостерігається тенденція погіршення здоров'я, оскільки відбувається зубожіння частини населення, погіршення екології, зниження доступності до якісної медицини, стереотипи шкідливої поведінки. Важливо зазначити, що здоров'я людини є також проблемою філософії, соціології, психології, педагогіки та інших наук [99, с. 3-6].

Вчена В. Вітюк вважає, що система освіти в Україні – це реальна структура в державі, яка повинна гарантувати безпеку здоров'я дітей. Як зазначають педагоги, сьогоднішня система освіти має займатись здоров'ям дітей, де на першому місці в діяльності будь-якого освітнього закладу має бути здорова дитина [63, с. 7].

Ю. Д. Бойчук виділяє шість основних типів сутнісних елементів визначення здоров'я [99, с. 6]:

1. Здоров'я як норма функціонування організму на всіх рівнях його організації.

2. Здоров'я як динамічна рівновага (гармонія) життєвих функцій організму.

3. Здоров'я як повноцінне виконання основних соціальних функцій, участь у житті суспільства та активна трудова діяльність.

4. Здатність організму адаптуватись до умов навколишнього середовища, що змінюється.

5. Відсутність патологічних змін і нормальне самопочуття.

6. Повне фізичне, духовне, розумове і соціальне благополуччя.

Т. М. Горковська зазначає, що за загальноприйнятим визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) поняття «здоров'я» представлено наступними компонентами:

– фізичне здоров'я – це функціонування організму та здоров'я кожної з його систем, сила, динамізм, витривалість;

– психічне здоров'я – стан своєрідного душевного благополуччя, що характеризується відсутністю хворобливих психічних явищ та забезпечує адекватну умовам навколишнього середовища регуляцію поведінки і діяльності;

– соціальне здоров'я – прийняття себе як індивідуума певної статі, почуття любові, дружби, успіху, групової солідарності; здатність будувати, використовувати і зберігати стосунки з іншими людьми; соціальні зв'язки, ресурси, здатність до спілкування та його якість;

– духовне здоров'я – прагнення до любові, правди, істини, добра, до відкриття нового; спроможність діяти в любові до ближнього, причетність до живої та неживої природи [75, с.14].

Л. Ю. Іващук вважає, що здоров'я – це стан рівноваги між адапційними можливостями організму і умовами середовища, що постійно змінюється. Науковець наводить декілька різновидів здоров'я [115, с. 36-37], зміст яких ми подаємо в таблиці 1.3.

Характеристика означень видів здоров'я за Л. Ю. Іващук
(укладено автором)

Фізичне здоров'я	Функціонування організму, стан здоров'я кожної із систем (кожній людині важливо знати та розуміти як функціонує власний організм, як визначити стан здоров'я).
Розумове здоров'я	Здатність отримати інформацію, використати її, здатність керувати власними знаннями (людина повинна вміти збирати знання, ними оперувати задля прийняття рішень стосовно організму).
Психічне здоров'я	Стан душевного благополуччя, який характеризується відсутністю хворобливих психічних проявів, що забезпечує адекватну умовам дійсності регуляцію поведінки і діяльності.
Емоційне здоров'я	Здатність розуміти почуття і виражати їх: важливо комфортно себе почувати, у кожного присутні позитивні та негативні емоції.
Соціальне здоров'я	Здатність людини відчувати себе комфортно в колективі. Важливо розуміти, що є першочерговим для кожного – взаємовідносини із сім'єю, друзями, колом нашого спілкування.
Особисте здоров'я	Відчуття себе як особи, відчуття розвитку свого «Я»: це сподівання людини у власних досягненнях, вдасне уявлення про успіх.
Духовне здоров'я	Суть нашого буття – те, що людина цінує, що є важливим, на що сподівається. Важливість цього виду здоров'я є у встановленні взаємозв'язків з усіма видами здоров'я.

Грибан В.Г. зазначає, що здоров'я – абстрактно-логічна категорія, яка може бути описана різними модельними характеристиками. Здоров'я як

динамічний стан, що дозволяє проявитись якомога більшої кількості видоспецифічних функцій при економній витраті біологічного субстрату, тобто здоров'я - це здатність індивіда проявляти свої біологічні та соціальні функції [79, с. 10].

Здоровий спосіб життя має велике соціальне значення для кожного громадянина. Дотримання здорового способу життя впливає на розвиток суспільства, забезпечує високу розумову і фізичну працездатність, соціальну активність, творчий потенціал.

У словнику педагогічних термінів знаходимо таке означення поняття «здоровий спосіб життя» – це життєдіяльність людини з урахуванням особливостей і можливостей свого організму, забезпечення соціально-економічних і біологічних умов для його розвитку та збереження [79].

І. Ріпак вважає, що здоровий спосіб життя поняття не стільки медичне, стільки педагогічне, соціальне, моральне. Здоровий спосіб життя – це стан фізичних, психічних, духовних і соціальних показників, сукупність ціннісних орієнтирів людини. Це сформованість потреби особистості у правильному способі життя [231, с. 13].

А. Сидорук вважає, що здоровий спосіб життя – найважливіша умова здоров'я будь-якої людини. Його дотримання є особливо важливим у дитячому віці, коли організм дитини тільки формується [240, с. 156].

Як зазначає С. В. Парахева, дошкільний вік є сенситивним для формування основ здорового способу життя, адже в цей час спостерігається підвищена рухова активність; розвивається інтерес до себе, власного тіла, нових знань; дитина легко підкоряється вимогам, правилам і нормам поведінки [154, с. 113].

Здоровий спосіб життя передбачає знання і вміння дотримання режиму праці та відпочинку, правил особистої гігієни, визначення і обов'язкового виконання оптимального рухового режиму, раціонального харчування, загартування, усвідомлення шкідливості вживання наркотичних речовин, алкоголю, паління та ін. Можна чітко і впевнено сказати, що від стану здоров'я дітей та учнівської молоді залежить стан майбутнього нашої держави, генофонд

країни, розумовий та економічний потенціал суспільства. Тому можна впевнено назвати, що ключовою проблемою суспільства є проблема зміцнення та збереження здоров'я дітей та молоді [231, с. 13].

Науковиця А. Сидорук наводить основні напрями формування здорового способу життя [240, с. 156]:

1. Організація оптимальних зовнішніх умов (раціональне харчування, комфортний одяг, умови життя).
2. Планування гармонійного режиму праці та відпочинку.
3. Здійснення роботи щодо виховання правильних уявлень задля ведення здорового способу життя та його важливість, а також формування здорового стереотипу поведінки.

На основі опрацьованої нами навчально-методичної літератури, наведемо напрями роботи, які необхідно здійснювати вихователю у ЗДО щодо ведення та прищеплення звичок здорового способу життя для дітей дошкільного віку: збереження емоційного стабільного стану дітей, самомасаж з використанням цеглинок різних видів конструкторів, масаж, масаж махровою рукавицею, точковий масаж та інші види, загартовування організму, ранкова гімнастика, пальчикові ігри, гімнастика пробудження, систематичне проведення моніторингу рівня здоров'я дітей та педагогів, ароматерапія, казкотерапія (тематика здоров'язбереження).

Для вирішення проблеми здоров'язбереження потрібно сформувані у дітей і молоді свідому стійку мотивацію до здорового способу життя, впровадити усі можливі інноваційні зміни в освітній процес у ЗДО та школах, які мають бути тісно пов'язані із проблемою збереження та зміцнення здоров'я усіх учасників освітнього процесу.

За визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), здоров'я – це не лише відсутність хворіб, стан повноцінного фізичного розвитку, а також гармонійний розвиток – духовне, соціальне благополуччя людини (ВООЗ).

На основі опрацьованих джерел нами виокремлені чинники, які негативно впливають на свідоме покращення розуміння власного здоров'я. А саме:

- невідповідність спортивних приміщень до гігієнічних і санітарних вимог;
- низький рівень матеріального забезпечення (на даний час у багатьох загальноосвітніх школах і закладах дошкільної освіти є перевищення кількості дітей відповідно норми, не усім вистачає спортивного інвентаря, діти не мають можливості зробити певну вправу більшу кількість раз);
- застаріла та некомпетентна педагогічна тактика (деякі педагоги працюють по застарілій програмі і не цікавляться новими здобутками);
- невідповідність методик віковим особливостям дитини;
- співпраця батьків та закладу дошкільної освіти повинна відбуватись задля передачі знань, які діти отримують у сім'ї та ЗДО.

Отож, необхідно створити середовище, що сприяло не лише б фізичному розвитку дітей, а й забезпечувало формування психічних процесів, навичок спілкування, підтримання морального духу, тобто зміцненню всіх складових здоров'я – фізичного, психічного, духовного, соціального, а також здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Функціонування освітнього середовища в ЗДО значною мірою залежить від професійних компетентностей фахівців дошкільної освіти. Вихователь ЗДО є провідною фігурою організації та забезпечення життєдіяльності освітнього середовища. Провадження здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів в умовах ЗДО значною мірою залежить від ефективності їх професійної підготовки в умовах ЗВО (грунтовний опис педагогічної технології підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти подано нами в наступних розділах нашого дисертаційного дослідження). Важливим якісним показником ефективності здоров'язбережувальної діяльності є сформованість здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку. Саме на цей аспект ми акцентуємо нашу увагу.

Здоров'язбережувальна компетентність є складовою здоров'язбережувальної діяльності дошкільників. Науковці ставлять поряд поняття «компетенція» та «компетентність». Таким чином нам потрібно

дослідити визначення понять «компетенція», «компетентність», їхні спільні та відмінні риси. На даний час ця проблема частково вирішена, вона не є зовсім новою. Серед науковців продовжується дискусія щодо визначення чіткого означення цих понять, їхньої структури та змісту. Тому у нас є необхідність подальшого дослідження цієї тематики.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (Державного стандарту дошкільної освіти) визначено низку компетентностей, які формуються під час здобуття дошкільної освіти та спрямовані на розвиток особистості дитини. Перелічимо ключові компетентності дошкільника: рухова, здоров'язбережувальна, особистісна, технологічна, предметно-практична, логіко-математична, дослідницька, сенсорно-пізнавальна, ігрова, соціально-громадянська, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, мовленнєва, мистецько-творча, художньо-мовленнєва, художньо-продуктивна, музична, театралізована [16, с. 5].

Знаходимо таке означення «компетентності» у Комплексі нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти – це інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника вищого навчального закладу для виконання діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних областях, який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду у певному виді діяльності [129].

Розглянемо більш детально поняття «компетентність» і «компетенція».

Нами здійснено аналіз змісту понять «компетентність» та «компетенція», поданих у науково-довідковій літературі. Ми співставили різні визначення і уклали їх в таблицю 1.4.

Співставлення понять «компетенція» та «компетентність»

(укладено автором)

Компетенція	Компетентність
Кембріджський словник	
Визначення відсутнє	<ul style="list-style-type: none"> - здатність щось робити добре; - важлива навичка, необхідна для виконання роботи; - повноваження особи, бізнесу, суду чи уряду мати справу з чимось або приймати юридичні рішення;
Термінологічний словник	
<ul style="list-style-type: none"> – надані особі повноваження; - сукупність загальної і професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на потреби конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, що мають тенденцію змінюватися; – це надані особі повноваження, коло її службових та інших прав і обов'язків; – відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки учня, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат; - добра обізнаність з певним видом діяльності; - надання особі повноважень в межах її професійної діяльності (права та обов'язки); - соціальна норма (вимога) до освітньої чи професійної підготовки особи; – відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки учня, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат; 	<ul style="list-style-type: none"> – це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою (навчальною) програмою; - сформована навичка / досвід для ефективного провадження професійної діяльності; - результати навчання за певною освітньою чи освітньо-професійною програмою, що характеризується сукупністю знань, розуміння, цінностей; - інтегрований результат опанування змістом конкретного типу освіти. – сукупність загальної і професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на потреби конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, що мають тенденцію змінюватися; - залежить від особистого ставлення людини до роботи, власний знань; – динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою / навчальною програмою;

<ul style="list-style-type: none"> – надані (наприклад нормативно-правовим актом) особі (іншому суб'єкту діяльності) повноваження, коло її (його) службових та інших прав і обов'язків; - гарна обізнаність із чим-небудь; - коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи; - знання та уміння, що характеризують здатність студента виконувати, розуміти, відображати та пізнавати те, що вимагається освітньо-кваліфікаційною характеристикою фахівця після завершення процесу навчання; - супроводжуються чітко визначеними критеріями оцінювання; - інтегрований результат опанування змістом загальної середньої освіти, який виражається в готовності учня використовувати засвоєні знання, уміння, навички, а також способи діяльності у конкретних життєвих ситуаціях для розв'язання практичних і теоретичних завдань 	<ul style="list-style-type: none"> - як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією (компетенціями) як наданими особі повноваженнями; - сукупність загальної і професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на потреби конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, що мають тенденцію змінюватися; - залежить від ставлення людини до своєї роботи, досвіду, старанності та уміння поповнювати свої знання; - якість особистості, що необхідна для якісної продуктивної діяльності в певній сфері.
Академічний словник української мови	
<ul style="list-style-type: none"> - взаємно прагну, відповідаю, підходжу. 	<ul style="list-style-type: none"> – добра обізнаність із чим-небудь, коло повноважень якої – небудь організації, установи або особи, коло питань, де дана особа має певні повноваження, знання, досвід.

В. Химинець зазначає, що компетентність – це спеціально структуровані набори знань, умінь та навичок, що набувають у процесі навчання. Дотримуючись компетентнісного підходу, вчений стверджує, що вміє вчитись та людина, яка усвідомлює мету своєї освітньої діяльності; має мотивацію до навчання; вміє організувати навчальний процес; усвідомлює свою освітню діяльність та прагне до її вдосконалення [272].

Вчений С.П. Боднар визначив структуру компетенції. Дослідник зазначає, що до структурних компонентів компетенції повинні входити знання, вміння особи, якими вона володіє, оскільки вирішення проблем базується саме на основі компетенції людини. Обов'язково потрібно відмітити те, що компетенція цілісна, тобто ні знання, ні вміння, ні досвід діяльності самі собою компетенцією не вважаються. Це означає, знання, вміння, досвід є невід'ємними складовими компетенції, взаємозалежними. Але в структуру компетенції, крім знань, умінь, досвіду діяльності входить позитивне ставлення до сфери діяльності, яка охоплюється компетенцією, а також особистісні якості, які сприяють ефективному вирішенню відповідних проблем [77, с. 19].

Під час Міжнародної конференції за участі ЮНЕСКО та Міністерства освіти Норвегії, яка відбувалась 2004 року було запропоновано таке означення компетентності – здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях [4, с. 5].

У законі України «Про вищу освіту» компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [103].

М. Каленик наводить власне поняття «компетентність» – наявність знань, навичок, життєвого досвіду, які дозволяють судити про будь-що. А також компетенція – комплексний особистісний ресурс, який забезпечує можливість ефективної взаємодії з оточуючим світом у тій чи іншій галузі, і яка залежить від необхідних для цього компетенцій [123, с. 117].

Компетентність – динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [207].

Дослідники зазначають, що компетенція та компетентність є взаємодоповнюючими, єдиними поняттями. Компетенція є сферою відношень,

що існують між знаннями та діями. Потрібно зазначити, що без знань не має компетенції, але і не кожне знання у певній критичній ситуації проявить себе як компетенція [201, с. 205].

С. В. Лейко, аналізуючи різні підходи до визначення понять «компетентність», «компетенція» стверджує, що спільними ознаками у даних визначеннях є:

- сукупність взаємозалежних якостей особистості: знання, уміння, якості особистості та її діяльність;
- властивість особистості, здатність вирішувати проблемні ситуації;
- вміння знаходити зв'язок між ситуацією та знаннями, у прийнятті адекватних рішень нагальної проблеми [155, с. 133-135].

Аналізуючи поняття «компетенція», «компетентність», ми зробили такий висновок. Кожен науковець має своє чітке означення цих понять, його формулювання. Компетенції є частинами поняття компетентність, його складові. Набуті компетенції визначають рівень сформованості компетентності. Компетентність та компетенція містять у собі ключові поняття «знання», «уміння», «навички».

Актуальним у нашому дослідженні виступає поняття «здоров'язбереження». Питання здоров'язбереження недостатньо розкриті у наукових дослідженнях. Серед усіх складових компетентностей, що мають відношення до проблеми збереження та відновлення здоров'я є найважливіша компетенція – здоров'язбережувальна.

О. Ващенко вважає, що здоров'язбережувальна компетенція – це не лише уявлення про зміцнення соматичного (тілесного) здоров'я дітей. Не менш важливим є збереження психічного, духовного та соціального здоров'я дітей. Саме тому педагоги повинні створити в закладах дошкільної освіти комфортну атмосферу для кожної дитини, де вони матимуть можливість для особистісного зростання в інтелектуальній, духовній та соціальній сферах, тобто стануть гармонійно розвиненими особистостями. Учасники освітнього процесу мають

зробити свій внесок для створення відповідного середовища. Це і адміністрація, педагоги, технічний персонал та батьки [39, с. 15].

Н. В. Тамарська вважає, що поняття «здоров'язбережувальна компетентність» проявляється у проведенні профілактичних заходів і застосуванні здоров'язбережувальних технологій людьми, що знають і дотримуються у виконанні усі закономірності процесу здоров'язбереження [88].

Одним із найважливішим завданням педагогів та батьків є різнобічний, гармонійний розвиток дитини, створення для неї умов для збереження і відновлення здоров'я, розвиток рухових та фізичних якостей, формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетенції, основою якої є життєві вміння і навички, що сприяють фізичному, психічному, духовному та соціальному здоров'ю.

Ми вважаємо, що формування здоров'язбережувальної компетенції – це цілеспрямований і структурований процес, який передбачає формування мотивації до здоров'язбережувальної діяльності та регулярної рухової активності, засвоєння теоретичних знань і практичних умінь, підвищення фізичної підготовленості та функціональних можливостей.

Здоров'язберігаюча компетенція, на нашу думку, це – знання, вміння, навички, звички особистості, якими вона повинна оволодіти для можливості вести свідомий здоровий спосіб життя, вміти вирішувати проблемні ситуації, що пов'язані з власним здоров'ям та здоров'язберігаючою діяльністю.

Отже, спираючись на теоретичні дослідження, ми визначаємо таку структуру здоров'язбережувальної компетенції дошкільника:

- взаємопов'язані компоненти здоров'я дитини дошкільного віку;
- поняття якості та стану власного здоров'я;
- життєві звички та навички, що сприяють позитивному стану фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я.

Таким чином, здоров'язбережувальна компетентність – здатність та готовність самостійно та впевнено вирішувати завдання, шукати способи та

можливості задля збереження, зміцнення, покращення не лише власного здоров'я, а й оточуючих.

Науковиця В. Г. Бутенко визначає здоров'язбережувальну компетентність дошкільників як індивідуальну інтегративну якість дитини, яка визначається здатністю розв'язувати здоров'язбережувальні питання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, користуючись сукупністю знань, умінь і навичок здорового способу життя [33].

У Базовому компоненті дошкільної освіти від 12.01.2021 року зазначається, що здоров'язбережувальна компетентність – це здатність дитини до застосування навичок здоров'язбережувальної поведінки відповідно до наявної життєвої ситуації; дотримання основ здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я у повсякденній життєдіяльності [16, с. 6]. Варто також вказати, що результатом розвитку здоров'язбережувальної компетентності є потреба в опануванні способами збереження, зміцнення здоров'я, дитина повинна володіти сукупністю елементарних знань про людину та власне здоров'я, бути мотиваційно спрямованою на потребу пізнання себе, використання навичок здоров'язбережувальної поведінки.

Здоров'язбережувальна компетентність охоплює компетенції щодо фізичного, соціального, психічного і духовного складників здоров'я, позначає вміння дітей усвідомлювати знання про здоров'я, здоровий спосіб життя, різні способи навчальної і здоров'язбережувальної діяльності у сфері здоров'я, ціннісні ставлення до власного здоров'я не лише на заняттях із фізичного виховання, а і у різних життєвих ситуаціях [128, с. 79-80].

Поняття здоров'язбережувальна компетентність охоплює фізичні, інтелектуальні якості та властивості людини, які є необхідні для самостійного ефективного розв'язання різних життєвих ситуацій, створення кращих гармонійних та зручних умов існування для себе та комунікації з іншими людьми.

Н. Кравчук визначає, що здоров'язбережувальна компетентність передбачає збереження власного фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я і здоров'я свого оточення. Вона включає:

- життєві навички, що сприяють фізичному здоров'ю (правильне здорове харчування, рухова активність протягом цілого дня, проведення усіх режимних процесів та відпочинку);

- навички, що сприяють соціальному здоров'ю (ефективне спілкування, співчуття, розв'язання конфліктів між однолітками та вміння спілкуватися з дорослими);

- навички, що сприяють духовному та психічному здоров'ю (самоусвідомлення та самооцінка, аналіз проблем і прийняття правильного рішення, визначення чіткої відповідної поведінки, самоконтроль, мотивація успіху та тренування емоцій) [144].

А. К. Андрющенко вважає, що здоров'язбережувальна компетентність – це суб'єктивна категорія, що включає свідоме прагнення дитини до здорового життя, отримання знань про здоров'я та чинники його збереження, сформованість навичок здорового способу життя і здатність до їх адекватного використання у відповідних життєвих ситуаціях [11].

Т. Бойченко визначає здоров'язбережувальну компетентність як ключову та виокремлює такі її ознаки:

- поліфункціональність: ця компетентність дозволяє вирішувати проблеми здоров'язбереження людини, групи людей, спільноти та суспільства в просторі всіх чотирьох складових здоров'я – фізичної, соціальної, психічної та духовної;

- надпредметність і міждисциплінарність: інформація про формування, збереження, зміцнення, використання (або споживання), відновлення та передача здоров'я має місце в усіх ланках неперервної валеологічної освіти (дошкільна, шкільна ланка, додипломна, післядипломна, освіта для дорослих);

- багатовимірність: зумовлена сутністю здоров'я людини як багатомірного і цілісного феномена. Забезпечення широкої сфери розвитку особистості: вивчення шляхів і засобів формування, збереження, зміцнення, відновлення та

передача здоров'я, особливо його духовної складової, має особистісне спрямування [29, с. 1-4]. Складниками здоров'язбережувальної компетентності є комплекс життєвих навичок, сформованість яких забезпечує дитині можливість свідомо вести здорове, повноцінне, цікаве життя.

У Базовому компоненті дошкільної освіти (затверджений наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 615 від 22.05.2012) зазначено результати освітньої роботи, показники компетентності випускника ЗДО згідно здоров'язбережувальної компетенції. А саме:

- дошкільник повинен знати і розуміти будову свого тіла, володіти гігієнічними навичками та доглядом за власним тілом; дитина свідомо розуміє свою приналежність до певної статі; продуктами харчування; основними показниками власного здоров'я, цінністю здоров'я для людини, розуміти, що здоров'я – найвища особистісна цінність;
- дошкільник вміє виконувати основні рухи та гімнастичні вправи; знає, як застосовувати здобуті знання, вміння і навички щодо збереження здоров'я, не зашкоджуючи як власному, так і здоров'ю інших людей;
- свідоме дотримання правил безпеки життєдіяльності [16].

Н. Н. Завидівська наголошує, що здоров'язбережувальні компетенції можна поділити на загальні, індивідуальні та спеціальні, які залежать від певних чинників. Зміст здоров'язбережувальної компетенції – знання, вміння та способи поведінки. Науковиця виділяє такі аспекти компетентності: теоретичні знання, які дозволяють зрозуміти і пояснити дійсність; процедурні знання, які дозволяють застосувати теоретичні знання в дійсності; практичні знання, що впливають із досвіду; знання-уміння, які включають не лише можливість виконання дій, а й високу якість виконання [98, с. 261].

Звичайно, вирішення проблеми здоров'я дітей потребує пильної уваги всіх зацікавлених у цьому: педагогів, медиків, батьків, представників громадськості. Кожен із батьків є відповідальним за виховання, навчання та розвиток дитини, за збереження та зміцнення здоров'я, адже сім'я є природнім середовищем дитини, у якому відбувається розвиток фізичного, духовного, соціального розвитку

дитини. Особливе місце та відповідальність в оздоровчій діяльності відводиться освітній системі, яка повинна мати всі можливості для того, щоб зробити освітній процес здоров'язбережувальним.

Теоретичний аналіз проблеми формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників дає можливість виокремити такі загальні особливості: здатність до застосування навичок здоров'язбережувальної поведінки, ведення здорового способу життя, оволодіння навичками та способами збереження та зміцнення здоров'я, вміння застосовувати знання здоров'язбережувальної діяльності у повсякденному житті, створення кращих гармонійних та зручних умов існування для себе. *На основі означеного ми визначаємо структуру здоров'язбережувальної компетентності дошкільників: взаємопов'язані компоненти здоров'я дошкільників, поняття якості та стану власного здоров'я та життєві звички і навички, що сприяють позитивному складових компонентів здоров'я.* Таким чином, робота з формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільника повинна бути органічно пов'язана з освітньою системою ЗДО.

Отож, здоров'язбережувальна діяльність майбутніх вихователів виступає важливим структурним елементом професійної діяльності фахівців в умовах ЗДО. До провідних аспектів цієї діяльності ми відносимо такі:

1. Ґрунтовна теоретична обізнаність з питаннями здоров'я, його різновидів, особливостями здоров'язбережувальної діяльності.

2. Розуміння змісту понять «компетенція» та «компетентність», їх відмінних та спільних ознак.

3. Оволодіння засобами та прийомами провадження здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО.

4. Укладання методики формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку, що передбачає теоретичну і практичну складові, та забезпечує цілісність формування гармонійної особистості в умовах ЗДО.

На основі опрацьованих матеріалів нами було розроблено словник термінів дослідження (Додаток Б).

Висновки до розділу 1

У першому розділі *«Теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти»* проаналізовано зміст понять «готовність», «підготовка», «професійна підготовка», «професійна підготовка майбутніх вихователів», «професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО», «професійна готовність», «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «освітнє середовище», «здоров'язбережувальне середовище», «компетентність», «компетенція», «здоров'язбережувальна компетентність», «здоров'язбережувальна діяльність».

Сформульовано авторське означення поняття «готовність», яке трактується як *вагома складова професійної компетентності вихователя ЗДО, що характеризується особистісними та професійними якостями, які забезпечують ефективну реалізацію завдань здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО.*

На основі опрацьованих наукових праць описано та схарактеризовано функції здоров'язбережувальної діяльності (орієнтувальна, інформативно-мотиваційна, рекреаційна, дослідницько-творча, конструктивна, розвивальна, виховна, здоров'язбережувальна, культурологічна, комунікативна, діагностична, рефлексивна, методична, мобілізаційна, прогностична, коригуюча) та основні компоненти готовності педагога до здоров'язбережувальної діяльності: аксіологічний (наявність системи цінностей), когнітивний (наявність існуючої системи знань здоров'язбережувальної діяльності), діяльнісний (наявність фахових знань, умінь для здійснення здоров'язбережувальної діяльності), управлінський (уміння організувати та контролювати здоров'язбережувальну діяльність).

Спираючись на змістовий аналіз поняття «готовність», виокремлено характерні його ознаки: основа професійної майстерності фахівців; провідна мета професійної підготовки майбутніх фахівців; це стан особистості, при якому вона стає успішною у професійній діяльності та професійно зростати; сформований якісний показник, що виникає в результаті набуття особистістю певного досвіду, який ґрунтується на формуванні її позитивного ставлення до професійної діяльності.

Зазначено, що підготовка трактується як запас навичок, досвіду набутих у процесі теоретичної та практичної діяльності, а професійна підготовка – як система організаційних та педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості та професійної готовності. Показано, що професійна підготовка майбутніх вихователів трактується як цілеспрямована та систематична організація освітнього процесу всіх типів закладів освіти, встановлення педагога з високим рівнем сформованості методичної культури.

Професійна підготовка є предметом багатьох наукових досліджень сучасних вітчизняних науковців. Визначено такі її напрями як: спеціально організований освітній процес; якісний показник методичної культури вихователя закладу дошкільної освіти; система заходів та засобів, що забезпечують організацію освітнього процесу. Виокремлено такі ознаки професійної підготовки: багатофактурна структура, система організаційних та педагогічних заходів; володіння системою професійних знань, що об'єднює загальнокультурні, педагогічні та психологічні знання, спеціально організований освітній процес, який містить комплекс професійно-зорієнтованих психолого-педагогічних умов.

Сформульовано власне визначення професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО: *професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності – це чітко організований систематичний процес, спрямований на формування загальних і фахових компетентностей,*

особистісного потенціалу, мотиваційної готовності для реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Аналізуючи наукові джерела щодо проблеми здоров'язбереження, виокремлено такі особливості: фізичний розвиток (загартування, руховий режим, корисне харчування); здоровий спосіб життя; оздоровлення є складовою релігії; власне поняття «здоров'я», яке включає такі структурні компоненти: фізичне, психічне, соціальне, духовне. Визначено шість рівнів здоров'я населення: індивідуальний рівень (1), рівень здоров'я певної групи людей (2), рівень організації (3), рівень здоров'я громади (4), рівень певної європейської країни (5), рівень всього світу (6).

На основі аналізу чинних нормативно-правових актів виокремлено провідні напрями формування здорового способу життя: забезпечення права дитини бути здоровою; соціально та психологічно захищеною; заохочення до здорового способу життя; відповідальне батьківство; виховання людини, яка має корисні звички та навички; забезпечення відповідних умов для гарантування безпеки (обов'язкова наявність укриттів відповідно до вимог ДСНС та охорони здоров'я).

Зазначено, що освітнє середовище ЗДО відіграє провідну роль в організації здоров'язбережувальної діяльності дітей дошкільного віку. Показано, що освітнє середовище ЗДО – це логічно-структурована система, яка базується на певних принципах (безперервність, інтегрованість, гнучкість, відкритість, варіативність), виконує чітко визначені функції (збереження, зміцнення, покращення здоров'я дітей дошкільного віку; врахування вікових особливостей; забезпечення здорового способу життя; співпраця усіх учасників освітнього процесу), вирізняється певними компонентами (ключовий і провідний), реалізує завдання здоров'язбережувальної діяльності (організація оздоровчого режиму в ЗДО, упровадження нетрадиційних видів оздоровлення, забезпечення безпеки життєдіяльності дітей, створення екологічної й психологічної комфортності середовища тощо).

Схарактеризовано основні ознаки освітнього середовища (гнучкість, безперервність, варіативність, відкритість, інтегрованість, розвивальний

характер); виокремлено педагогічні умови ефективної життєдіяльності середовища в умовах ЗДО (пріоритетність оздоровчого спрямування освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; належна матеріально-технічна база; спрямованість змісту освітнього процесу на формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільника; застосування сучасних здоров'язбережувальних технологій тощо); проаналізовано критерії ефективності освітнього середовища в організації здоров'язбережувальної діяльності дітей дошкільного віку (можливості освітнього середовища для забезпечення гармонійного розвитку дошкільників; створення умов для самореалізації особистості; належна організація системи харчування; показники рухової підготовленості тощо).

На основі аналізу досліджень вітчизняних вчених зазначено, що здоров'язбережувальна компетенція – це знання, вміння, навички, звички гармонійно розвиненої особистості, якими вона повинна оволодіти задля свідомого ведення здорового способу життя, вміти вирішувати проблемні ситуації, які відбуваються під час здоров'язбережувальної діяльності. Визначено структуру здоров'язбережувальної компетенції дошкільника: взаємопов'язані компоненти здоров'я дитини дошкільного віку; поняття якості та стану власного здоров'я; життєві звички та навички, що сприяють позитивному стану фізичного, психічного, соціального та духовного здоров'я.

Виокремлено важливі аспекти здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів в ЗДО: теоретична обізнаність з питаннями здоров'я, особливостями здоров'язбережувальної діяльності; чітке розуміння змісту понять «компетенція» і «компетентність», спільних та відмінних їх рис; володіння прийомами та засобами впровадження здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти; створення етапів формування здоров'язбережувальної компетентності в дошкільників.

Основні напрацювання першого розділу висвітлено у публікаціях автора: [46], [49], [50], [52], [53], [54], [55], [59], [60], [62], [294], [295].

РОЗДІЛ II

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У розділі здійснено аналіз сучасного стану сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. Виокремлено та визначено критерії, показники та рівні сформованості майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності. На основі опрацьованих теоретико-методичних матеріалів та власного педагогічного досвіду визначено та схарактеризовано групи психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

2.1. Сучасний стан сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти

Організація та здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО вимагає ретельної професійної підготовки усіх працівників закладів дошкільної освіти, створення відповідного освітнього середовища ЗДО, налагодження тісної взаємодії між батьками, працівниками ЗДО та громадськістю.

У нашому опитуванні ми акцентуємо увагу на обізнаність вихователів, які володіють певним практичним досвідом і рівнем професійної підготовки майбутніх вихователів на етапі їх навчання в умовах закладу вищої освіти. Саме тому на констатувальному етапі дослідження до опитування залучено і вихователів ЗДО, і здобувачів освіти ЗВО освітнього рівня бакалавр.

Задля з'ясування сучасного стану підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти нами проведено два опитування на основі розроблених анкет: для вихователів – 10 запитань (Додаток В), для студентів – 12 запитань (Додаток Г). Проаналізуємо отримані результати.

В опитуванні для вихователів взяли участь педагоги таких освітніх закладів: ЗДО №168 м. Львів, ПШ «Дзвіночок» м. Львів, ЗДО №67 м. Львів, ПЗЗСО початкова школа «Дивосвіт» м. Львів, ЗДО №165 м. Львів, ЗДО №134 м. Львів, ЗДО №136 м. Львів, ЗДО №132 м. Львів, ЗДО № 180 м. Львів, ЗДО №86 м. Львів, ЗДО №14 м. Львів, ЗДО № 93 м. Львів, ЗДО №75 м. Львів, ЗДО №14 м. Львів, ЗДО №169 м. Львів, Приватний садок «Бембі» м. Львів, Католицький ліцей "Школа святої Софії" м. Львів, ЗДО №75 м. Львів, ЗДО №96 м. Львів, ЗДО № 127 м. Львів, ЗДО №176 м. Львів, ЗДО №33 м. Львів, ЗДО «Ромашка» м. Рудки, ЗДО №92 м. Львів, ЗДО №3 м. Городок, Переможненський ЗЗСО I-III ступенів та Переможненський ЗДО ясла-садок "Квітуха вишенька", ЗДО №105 м. Львів, ЗДО №18 м. Львів, Староскварявський заклад загальної середньої освіти I - III ступенів Жовківської міської ради Львівського району Львівської області, Дитячий садок «Ходоянко» м. Новояворівськ, ЗДО №181 м. Львів, ЗДО «Веселка» м. Львів, ЗДО №3 «Золотий Півник» м. Пустомити, ЗДО №154 м. Львів. Усього опитаних – 250. Вік респондентів – 19 – 60 років. Стать – жіноча. Стаж роботи в закладах освіти- від пів року до 42 р. З яких:

- 0,5-3 роки – 85 осіб (34%);
- 3-5 років – 38 осіб (15%);
- 5-10 років – 25 осіб (9%);
- 10-20 років – 35 осіб (14%);
- 20-30 років – 46 осіб (18%);
- 30-40 років – 19 осіб (8%);
- 40-42 роки – 4 особи (2%).

На питання «Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'я», респонденти дали такі відповіді:

- повністю володіють знаннями про здоров'язбережувальну діяльність в ЗДО – 65 осіб (26,2%);
- володіють певними знаннями, але відчувають їх нестачу – 135 осіб (53,8%);
- частково володіють знаннями – 46 осіб (18,5 %);

- не володіють знаннями, але хотіли б довідатись – 4 особи (1,5%).

Результати опитування ми оформили у вигляді діаграми (рис 2.1.).

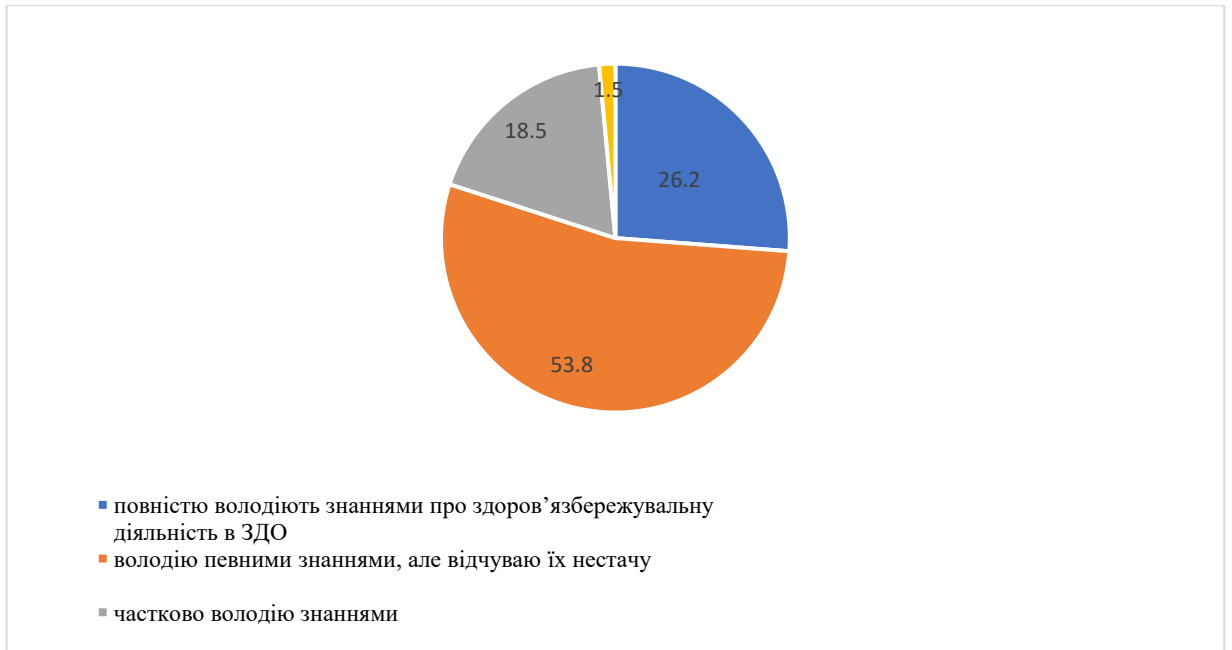

Рис. 2.1. Рівень володіння вихователями знаннями про здоров'я та здоров'язбережувальну діяльність в ЗДО

На запитання «Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'я» ми отримали такі результати:

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини – 88 респондентів (35,4%);

- це перша і найважливіша потреба людини, яка визначає її здібність до праці і забезпечує гармонійний розвиток особистості – 135 респондентів (53,8%);

- патологічний процес, який проявляється порушеннями морфології, обміну речовин чи / та функціонування організму (його частин) у людини / тварини – 27 респондентів (10,8%).

У процесі аналізу відповідей на запитання «Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна компетентність» ми отримали такі результати:

- це наявність стійкої мотивації дитини до щоденного прояву різних видів рухової активності, підвищення функціональних можливостей організму,

вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розвиток фізичних якостей – 73 особи (29,2%);

- виховання особистісних якостей, які сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я, як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя – 173 осіб (69,2%);

- потреба в поповненні теоретичних знань, розвитку практичних умінь та навичок необхідних для рольової діяльності дошкільників – 4 особи (1,5%).

На запитання «Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна діяльність», ми отримали такі результати:

- характеризує вид діяльності людини, яка спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я як свого власного, так і інших людей, формування культури здоров'я, екології здоров'я – 208 опитаних (83,1 %);

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини – 42 опитаних (16,9%).

Варіант створення освітніх продуктів в умовах цифрової творчості не обрав жоден опитаний.

Результати опитування ми оформили у вигляді діаграми (рис 2.2.).

Рис. 2.2. Рівень володіння вихователями про поняття «здоров'язбережувальна діяльність» в ЗДО

На запитання «Якими вміннями має володіти вихователь закладу дошкільної освіти для здійснення здоров'язбережувальної діяльності?» ми отримали результати, які подані у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Ранжування необхідних вмінь вихователя ЗДО для здійснення здоров'язбережувальної діяльності, на думку вихователів (опрацювання власне)

Назва вміння	Кількісний показник (250 респондентів).	Якісний показник (%)
Рухова активність	215	86,2
Санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинку	208	83,1
Раціональне харчування	154	61,5
Визначення життєвих цілей та програм	88	35,4
Самоконтроль	70	27,7
Аналіз проблем та прийняття рішень	61	24,6
Самоусвідомлення та самооцінка	54	21,5
Мотивація успіху	46	18,5
Тренування волі	46	18,5

Характерною ознакою є те, що респонденти відзначають три найбільш необхідних уміння вихователя ЗДО для здійснення здоров'язбережувальної діяльності:

- на першому місці є рухова активність, це уміння вибрали 215 респондентів (86,2%);

- на другому – санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинку – 208 респондентів (83,1%);

- на третьому - раціональне харчування – 154 респондентів (61,5%).

На запитання «Чи володієте Ви знаннями про здоров'язбережувальну діяльність в закладах дошкільної освіти?», ми отримали такі результати:

- повністю володіють знаннями – 65 осіб (26,2%);

- володіють певними знаннями, але відчувають їх нестачу – 135 осіб (53,8%);

- частково володіють – 46 осіб (18.5%);

- зовсім не володіють знаннями, але хотіли б довідатись – 4 особи (1.5%).

Більш детальний аналіз відповідей подано нами у діаграмі на рисунку 2.3.

Рис. 2.3. Рівень володіння вихователями знаннями про здоров'язбережувальну діяльність в ЗДО

Крім того, у процесі аналізу відповідей на запитання «Які види здоров'язбережувальної діяльності ведуться у Вашому закладі дошкільної освіти?» ми отримали ще й такі результати: 33.8% опитаних респондентів, а саме 85 вихователів – зазначили, що у них створене здоров'язбережувальне середовище; 81 респондент (32,3%) вказали, що у їхніх ЗДО проводяться тренінги, семінари для педагогічного колективу задля покращення знань здоров'язбережувальної діяльності; 38 респондентів (15.4%) використовують здоров'язбережувальні технології у професійній діяльності; 27 респондентів (10,8%) зазначають, що з ними проводиться оцінка здоров'я учасників освітнього процесу; лише 19 опитаних респондентів зазначили, що ведуть здоровий спосіб життя (7.7%).

Ці результати можна пояснити загальною недостатньою обізнаністю вихователів з основами здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО, що може бути зумовлено загальним низьким рівнем обізнаності в суспільстві.

На запитання «Які методи доцільно використовувати з метою дотримання здорового способу життя?» ми отримали такі результати:

- популяризація здорового способу життя – 96 осіб (38.5%);

- розвиток національних та родинно-сімейних традицій здорового способу життя – 65 осіб (26.5%);

- удосконалення форми освітньої роботи з різними групами населення щодо рухової активності впродовж усього життя – 54 особи (21,5%);

- залучення до пропаганди здорового способу життя – 35 осіб (13.8%).

На запитання «Які види роботи / засоби максимально сприяють формуванню здоров'язбережувальної компетентності дошкільника?» ми отримали результати, які укладено нами в таблиці 2.2. Респонденти визначали у порядку зростання, де 1 – найбільш важлива, а 7 – найменш важлива.

Таблиця 2.2.

Ранжування необхідних видів роботи та засобів задля формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників (опрацювання власне)

Види роботи та засоби	Кількісний показник (респондентів).	Якісний показник (%)
Режим дня	131	22,1
Рухова активність	120	20,1
Повноцінний сон	112	18,8
Дотримання режиму харчування	100	16,9
Загартування	96	16,2
Приклад дорослих	88	15
Колективне виконання різних видів роботи з дітьми	70	11,7

Характерною ознакою є те, що найбільше респондентів – 131 (22,1%) – відзначають доцільність використання саме режиму дня як найбільш важливого засобу задля формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників, а найменш важливий вид роботи – колективне виконання різних видів роботи з дітьми – 70 осіб (11,7%).

Отже, отримані результати опитування вихователів ЗДО показали, що велика кількість педагогів недостатньо орієнтуються в теоретичних та практичних аспектах проблеми здоров'язбереження, а саме: зміст понять «здоров'я», «здоров'язбережувальна діяльність», «здоров'язбережувальне середовище», «здоров'язбережувальна компетентність»; мало володіють знаннями про здоров'язбережувальну діяльність у ЗДО в умовах закладів вищої освіти та її види, методи, які потрібно використовувати з метою дотримання здорового способу життя. Проведене опитування розкрило потребу у розробці додаткового науково-методичного забезпечення з даної проблеми.

З метою співставлення результатів, а також для визначення стану професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО, ми провели опитування серед студентів, в якому взяли участь 150 студентів Відокремленого структурного підрозділу «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка», факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені І. Франка, факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, факультету історії, педагогіки та психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, факультету педагогічної освіти та соціальної роботи «Волинського національного університету імені Лесі Українки. Вік респондентів – 19 – 35 років. Стать – жіноча. Курс – 2 – 4.

Проведемо аналіз отриманих результатів.

На запитання «Оберіть правильне означення поняття «здоров'я» ми отримали такі результати:

- 114 осіб (76,2 %) означили, що здоров'я це перша і найважливіша потреба людини, яка визначає її здібність до праці і забезпечує гармонійний розвиток особистості;

- 22 особи (14,3%) вважають, що здоров'я – це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини;

- 14 осіб (9,5%) зазначають, що здоров'я – патологічний процес, який проявляється порушеннями морфології, обміну речовин чи / та функціонування організму (його частин) у людини / тварини. Більш детальний аналіз відповідей подано нами у діаграмі на рисунку 2.4.

Рис. 2.4. Рівень оволодіння студентами знаннями про поняття «здоров'я».

Проаналізувавши результати опитування, можемо зробити висновок, що студенти недостатньо обізнані з поняттям «здоров'я», тому потрібно вжити заходи для кращого його розуміння.

На запитання «Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна діяльність» ми отримали такі результати. Це:

- діяльність, яка характеризує вид діяльності людини, яка спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я як свого власного, так і інших людей, формування культури здоров'я, екології здоров'я – 114 опитаних (76,2%);
- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини – 34 опитаних (22,2%);
- передбачає створення освітніх продуктів в умовах цифрової творчості – 2 опитаних (1,6%).

На запитання «Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальне середовище». Ми отримали такі результати:

- це найважливіша цінність не лише окремо взятої людини, але й загалом усього суспільства – 74 респондентів (49,2%);
- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини – 50 респондентів (33,3%);

- дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати новітні досягнення техніки у своїй професійній діяльності – 26 респондентів (17,5%).

Одним із завдань опитувальника було обрати визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна компетентність». Ми отримали такі результати:

- це наявність стійкої мотивації дитини до щоденного прояву різних видів рухової активності, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розвиток фізичних якостей – 64 особи (42,9%);

- виховання особистісних якостей, які сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я, як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя – 86 осіб (57,1%);

- потреба в поповненні теоретичних знань, розвитку практичних умінь та навичок необхідних для рольової діяльності дошкільників – не обрала жодна особа. Графічно зображений детальний аналіз відповідей подано нами у діаграмі на рисунку 2.1.5.

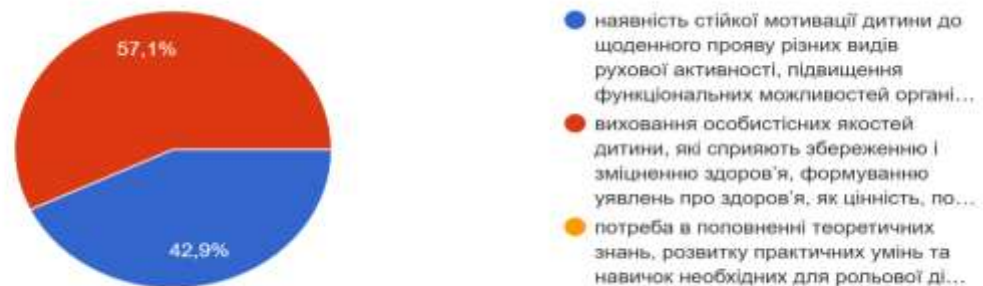

Рис. 2.5. Рівень оволодіння студентами поняття «здоров'язбережувальна компетентність»

Відповіді на запитання «Якими вміннями має володіти вихователь закладу дошкільної освіти для здійснення здоров'язбережувальної діяльності? Назвіть мінімум 3 уміння», ми систематизували у таблицю 2.3.

Ранжування необхідних вмінь вихователя ЗДО для здійснення здоров'язбережувальної діяльності, на думку студентів (опрацювання власне)

Назва вміння	Кількісний показник (150 респондентів)	Якісний показник (%)
Рухова активність	133	88,8
Санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинку	133	88,8
Раціональне харчування	110	73
Аналіз проблем та прийняття рішень	52	34,9
Тренування волі	45	30,2
Самоконтроль	40	27
Самоусвідомлення та самооцінка	38	25,4
Мотивація успіху	38	25,4
Визначення життєвих цілей та програм	36	23,8

Характерною ознакою є те, що студенти відзначають три найбільш необхідних уміння вихователя ЗДО для здійснення здоров'язбережувальної діяльності:

- на першому місці є рухова активність та санітарно-гігієнічний режим праці та відпочинок, ці уміння вибрали 133 респонденти (88,8%);
- на другому – раціональне харчування – 110 респондентів (73%);
- на третьому місці – аналіз проблем та прийняття рішень – 52 респонденти (34,9%).

Зазначимо, що потреби респондентів у формуванні практичного досвіду використання здоров'язбережувальних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку означилися таким чином: – так, дуже зацікавлені – 65,1 %; – ні, не відчувають потреби – 6,3% – 9 осіб, частково – 28.6% (43 респонденти).

Графічно зображені результати опитування подано нами у діаграмі на рисунку 2.6.

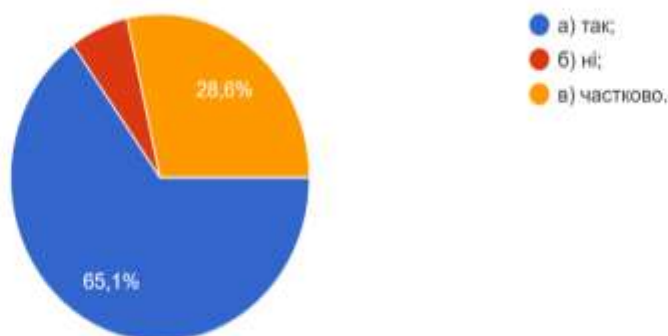

Рис. 2.6. Рівень потреби формування практичного досвіду використання здоров'язбережувальних технологій студентів

На запитання «Чи є у Вас досвід використання здоров'язбережувальних технологій під час проходження педагогічної практики?» ми отримали такі результати:

- так – 69 осіб (46%);
- частково – 55 студентів (36,5%);
- ні – 26 респондентів (17,5%).

Отримані результати свідчать про те, що більша частина опитаних респондентів відчуває нестачу знань про здоров'язбережувальні технології, які можна використовувати у практичній діяльності з дітьми дошкільного віку в ЗДО.

Отже, є потреба в ознайомленні студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» із важливістю використання здоров'язбережувальних технологій на практиці та їх різновидами, в оновленні системи завдань та виконання чи створення умов завдань для педагогічної практики.

Наступним нашим запитанням було «Чи володієте Ви знаннями про здоров'язбережувальну діяльність в закладах дошкільної освіти?», які тісно пов'язане з попереднім. Ми отримали такі результати, що лише 7 опитаних (11,1%) повністю володіють знаннями; 18 (28,6%) – володіють частково; 2

опитаних (3,2%) – не володіють, але хотіли б довідатись; 36 опитаних (57,1%) – володіють певними знаннями, але відчують їх недостатність.

На запитання «Чи відчуваєте Ви потребу в поглибленні знань про формування здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти?» було отримано такі відповіді:

- так – 93 особи (61,9%),;
 - ні – 7 респондентів (4,8%);
 - частково – 50 студентів (33,3%).
- Графічно зображені результати опитування подано у діаграмі на рисунку 2.7.

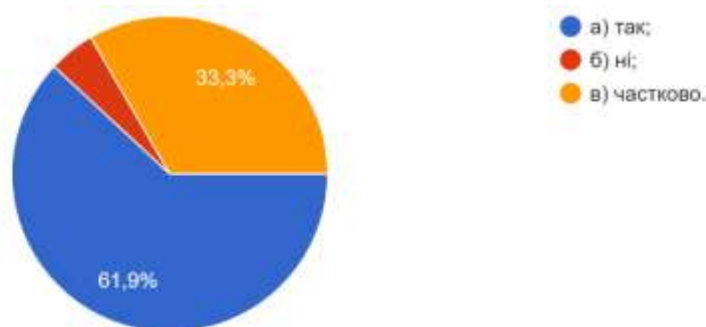

Рис. 2.7. Рівень потреби в поглибленні знань про формування здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти студентів

Респондентам було запропоновано зазначити мінімум 3 професійні уміння, як майбутнього вихователя, які потребують розвитку та вдосконалення у контексті здоров'язбережувальної діяльності. Ми уклали перелік найбільш поширених відповідей:

- режим дня, повноцінний сон, раціональне харчування;
- тренуванні волі, самооцінка, самоконтроль;
- дисципліна, умотивованість, самоконтроль;
- удосконалювати та привчати дітей до здорових навичок, загартування як важливий етап здоров'я, формування уявлення про здоров'я;
- вміння підібрати форми роботи та донести інформацію, робота з батьками, поведінка в надзвичайних ситуаціях з дітьми, налагодження контакту в колективі;

- виконувати щоденні фізичні вправи, ознайомлюватись з новими прийомами та методами заохочення дітей до здоров'язбережувальної діяльності, самодисципліна;

- креативність, творчість, практичне виконання;

- створення здоров'язбережувального середовища, вміння підвищувати рівень рухової активності дітей, валеологічні знання;

- самоконтроль, режим, планування діяльності;

- проведення з дітьми загартовуючих процедур, поглиблення своїх знань з дієтології, збільшення рухової активності;

- вміння заохочувати дітей до рухової активності на власному прикладі, вміння знаходити підхід до кожної дитини, вміння надавати першу медичну допомогу.

Опитувальник передбачав проранжувати запропонований перелік найбільш придатних форм та методів поглибленого вивчення здоров'язбережувальних технологій здоров'язбережувальної діяльності. Ми отримали такі результати (таблиця 2.4).

Респонденти визначали у порядку зростання придатні форми та методи, де:

- 1 – найбільш важлива;

- 7 – найменш важлива.

Ранжування форм і методів поглибленого вивчення
здоров'язбережувальних технологій (здоров'язбережувальної діяльності)
(опрацювання власне)

Форми та методи	Кількісний показник (150 респондентів)	Якісний показник (%)
Вивчення практичного досвіду на базі закладу дошкільної освіти	62	16,4
Тренінги, семінари	48	12,6
Додаткові лекції	36	9,45
Додаткові практичні заняття.	31	8,2
Самостійне ознайомлення зі змістом здоров'язбережувальних технологій	14	3,8

На запитання «Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «готовність майбутнього вихователя до формування здоров'язбережувальної діяльності в закладах освіти» ми отримали такі результати:

- 119 осіб (79,1%) обрали таке означення: здатність вихователя добирати адекватні засоби і методи фізичного виховання та оздоровлення дітей, використовуючи різноманітні традиційні та нетрадиційні форми роботи;

- 24 особи (15,9%) обрали таке визначення: педагогічна діяльність вихователя закладу дошкільної освіти, яка повинна відповідати здоров'язбережувальному середовищу конкретного закладу дошкільної освіти;

- 2 особи (1,6%) – здатність вихователя створювати мультимедійні презентації та їх використання в електронному навчанні; створення відео матеріалів; здатність бути вчителем у середовищі електронного навчання та організатором середовища е-навчання;

- 5 осіб (3,2%) – здатність педагога розвивати рольову діяльність дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Теоретична складова визначає основу будь-якого виду діяльності (у контексті нашого дослідження – здоров'язбережувальності). Саме тому для здобувачів вищої освіти необхідно оновити або ж доповнити зміст ОПП новими ОК чи змістовими модулями або темами. Що стосується вихователів, які вже володіють певними практичним досвідом, для них доцільно організувати науково-теоретичні семінари, які б знайомили з новими теоріями і технологіями організації здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Ефективність провадження здоров'язбережувальної діяльності залежить від рівня сформованості умінь і навичок, їх постійного удосконалення і формування професійних компетентностей. Це можливо при налагодженні системної наскрізної практичної підготовки ще на етапі навчання в умовах ЗВО. Для вихователів-практиків існує альтернативна система підвищення кваліфікації та удосконалення професійної майстерності.

Здоров'язбережувальна діяльність передбачає налагодження тісної співпраці ЗДО з родинами вихованців. У цьому контексті необхідно сформулювати навички комунікативної діяльності у майбутніх вихователів, а у процесі безпосередньої практичної діяльності – їх розвивати та удосконалювати.

Оскільки проблематика нашого дослідження стосується саме підготовки майбутніх фахівців до здоров'язбережувальної діяльності, то результати проведеного нами опитування дають можливість акцентувати увагу на наступному:

- з метою посилення теоретичної складової підготовки майбутніх вихователів, необхідно доповнити існуючі ОК ОПП Дошкільна освіта відповідними темами або ж змістовими модулями;

- розробити та впровадити в освітній процес підготовки фахівців ОПП Дошкільна освіта систему тренінгових вправ та занять з метою формування необхідних компетентностей для здійснення здоров'язбережувальної діяльності;

- розробити та апробувати ОК, яку можна запропонувати ввести до циклу вибіркових дисциплін, де будуть вивчатися вибрані питання здоров'язбережувальної діяльності.

Саме реалізація означених завдань стало предметом нашого практичного дослідження.

2.2. Критерії, показники та рівні сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до

здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти

Одним із важливих завдань дисертаційного дослідження є визначення критеріїв сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

У контексті нашого дослідження акцентуємо увагу на різних підходах у визначенні поняття «критерій». Так, зокрема, вітчизняні дослідники визначають критерій як:

- підставу для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило [24, с. 4];
- об'єктивну матеріалізовану ознаку, за допомогою якої оцінюється ступінь досягнення певної мети, кількісна міра деякого явища [228];
- сукупність ознак, на основі яких проводиться класифікація змін, що відбуваються в процесі формування професійно-педагогічної культури майбутніх вихователів ЗДО й оцінку цих змін [181, с. 245];
- ознаку, на основі якої проводиться оцінка рівня сформованості певного компонента здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку [6, с.173].

Т. Шульга наголошує, що при визначенні критеріїв і показників сформованості емоційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти йдеться про визначення сукупності характеристик (якісних та / або кількісних), що дають змогу системно здійснити діагностику і дати оцінку рівню

сформованості емоційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти з метою відстеження її ефективності [287, с. 110].

Аналіз різних підходів науковців до трактування змісту поняття «критерій» дає можливість виокремити такі характерні ознаки даного терміну:

- це об'єктивна ознака, за допомогою якої оцінюється ступінь досягнення певної мети;
- це підстава для оцінки чи оцінювання чогось (явища, дії);
- це сукупність якісних чи кількісних характеристик, які використовують для ефективної оцінки конкретного явища.

Міжнародна організація зі стандартизації (англ. International Organization for Standardization, ISO) визначає критерій, як:

- міру відбиття цілості властивостей об'єкта, що забезпечує його існування;
- методологічний інструментарій управління якістю освіти;
- ідеальний зразок, що відбиває вищий, досконаліший рівень досліджуваного явища;
- засіб вибору або виміру альтернатив [291].

Варто зазначити і особливості трактування поняття «показник», яке у наукових дослідженнях визначають як:

- характеристику певних аспектів критерію, які співвідносять між собою як ціле та часткове; за ступенем прояву показників дослідниця стверджує про сформованість у здобувачів вищої освіти професійно-комунікативної культури [181, с. 245];
- термін «показник» доцільно використовувати у поєднанні терміном «критерій» і розглядати як засіб, за допомогою якого вимірюються напрями найбільш оптимального вирішення практичних завдань в існуючих або заданих конкретних умовах [113, с. 120].

Т. Андрющенко, вивчаючи особливості формування здоров'язберезувальної компетентності в дітей дошкільного віку, зазначає, що критерії повинні відповідати таким вимогам:

- бути взаємопов'язаними та відбивати компонентну структуру здоров'язбережувальної компетентності;

- кожен критерій має характеризуватися сукупністю показників, які дозволяють оцінити і виміряти різні аспекти сформованості життєвих навичок, що сприяють фізичному, соціальному, психічному і духовному здоров'ю особистості і лежать в основі здоров'язбережувальної компетентності;

- критерії мають бути простими й реальними для вимірювання у процесі педагогічного дослідження [6, с.173].

С. Жейнова, досліджуючи проблему формування творчих якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, акцентує увагу, що під час розроблення критеріїв та показників сформованості творчих якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти доцільно враховувати такі аспекти:

- особливості професійної підготовки та специфіку професійної діяльності майбутніх вихователів ЗДО;

- сутність процесу формування творчих якостей як сукупність активних внутрішніх утворень, спрямованих на реалізацію творчих задумів та особистісну самореалізацію в майбутній професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти, що має бути сформовано у процесі професійної підготовки і забезпечить високий рівень професійно-педагогічної діяльності;

- структуру, взаємозв'язок та взаємозумовленість структурних компонентів творчих якостей майбутніх вихователів [113, с. 118-119].

О. Єжова у контексті визначення критеріїв ціннісного ставлення до здоров'я, зазначає, що основними вимогами до них мають бути об'єктивність, надійність, простота і зручність виміру, узгодження із складовими ставлення до здоров'я, адекватність, адитивність, взаємообумовленість критерію з його показниками. Зокрема:

1. Об'єктивність (існування досліджуваної ознаки поза людською свідомістю, незалежно від неї, незалежно від волі та бажань людини).

2. Надійність (окрема ознака, критерій має відповідати своєму призначенню; критерії також мають забезпечувати досягнення мети, а саме –

надавати можливість досліджувати та оцінювати формування ставлення до здоров'я (процес та кінцеві результати дослідження)).

3. Простота і зручність виміру (у педагогічних дослідженнях важливо мати такі критерії ставлення до здоров'я, які б не вимагали складності виміру, підрахунків, не займали тривалого часу; при застосуванні критерій має вимірюватися найпростішими засобами без застосування приладів (за допомогою анкетування, спостереження, експертної оцінки тощо), або з використанням нескладної апаратури, якщо це необхідно).

4. Узгодження із складовими ставлення до здоров'я (необхідність забезпечення відповідності обраних критеріїв компонентам ціннісного ставлення до здоров'я).

5. Адекватність (має забезпечувати еквівалентність критеріїв, тотожність ціннісному ставленню до здоров'я, правильність і точність в уявленнях, поняттях, судженнях при дослідженні цього явища, відповідність його природі й змінам, що відбуваються в процесі розвитку і формування ціннісного ставлення до здоров'я).

6. Адиптивність (можливість стверджувати, що властивості цілісного ставлення до здоров'я визначаються властивостями окремих його компонентів, а саме: ціннісне ставлення до здоров'я обумовлено сумою властивостей критеріїв когнітивного, ціннісно-мотиваційного та поведінково-діяльнісного компонентів).

7. Взаємообумовленість критерію з його показниками (наявність у критерію характеристик, показників, параметрів, які забезпечують логічний змістовий опис його окремих сторін. Під характеристикою (показником), як правило, розуміють змістовний (якісний) опис окремих сторін досліджуваного явища, а під параметрами – характеристики, які набувають числового вираження (кількісний опис) [113, с. 314-315].

Т. Шульга акцентує, що при розробці критеріїв сформованості емоційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у дослідженні керувалися низкою основних вимог до них: об'єктивність, адекватність,

простота і зручність виміру, узгодження зі компонентами емоційної культури, надійність, взаємообумовленість критерію з його показниками; також, на думку дослідниці, критерії повинні відображати основні закономірності формування особистості [287, с. 110].

Т. Андрющенко наголошує, що критерії та показники є інструментом, за допомогою якого забезпечується можливість перевірки теоретичних положень. Дослідниця виокремлює якісні (дають змогу отримати суб'єктивну характеристику явища, що досліджується) та кількісні (дають змогу отримати об'єктивну характеристику, ґрунтуючись на можливості виміряти досліджуване явище) показники, які, на думку автора, повинні відповідати таким вимогам: бути конкретними, реальними для вимірювання, охоплювати всі компоненти здоров'язбережувальної компетентності й життєві навички, які є її основою [6, с.174].

А. Кошель, оцінюючи рівень сформованості культури здоров'я майбутніх вихователів ЗДО, пропонує такі критерії: мотиваційно-ціннісний (оцінка соціальної та особистісної значущості здоров'я та здорового способу життя, усвідомлення соціальної та особистісної значущості у здоров'язбережувальній педагогічній діяльності; задоволення здоров'язбережувальною спрямованістю педагогічного процесу у ЗВО), когнітивно-освітній (розуміння особливостей впливу професійної діяльності вихователя ЗДО на його здоров'я), практично-діяльнісний (володіння здоров'язбережувальними технологіями та їх застосування на практиці [138, с. 7].

Л. Мороз-Рекетова, вивчаючи особливості формування професійно-комунікативної культури майбутніх вихователів ЗДО, визначає такі критерії та показники її сформованості: мотиваційний (внутрішня потреба в опануванні професійно-комунікативної культури, домінуючі цінності особистості, професійна спрямованість особистості); когнітивний (розуміння сутності та значення професійно-комунікативної культури, усвідомлення впливу властивостей особистості на ефективність комунікації, володіння мовними нормами у професійній сфері); особистісний (комунікативна толерантність,

самоконтроль у спілкуванні, прояв емпатії в професійній комунікації) та діяльнісний (тип спілкування, естетика комунікації, стратегічна компетенція). [181, с. 252].

С. Жейнова у контексті проведеного нею дослідження пропонує таку систему критеріїв сформованості творчих якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки: пізнавальний (поінформованість щодо ключових понять творчості; ставлення до себе як носія творчих якостей; обізнаність з інноваційними методиками виховання дітей раннього та передшкільного віку); емоційно-мотиваційний (позитивне ставлення до майбутньої професії; наявність мотивів до творчості в професії вихователя, визнання цінності творчих якостей в майбутній професії; суб'єктна позиція майбутнього вихователя, внутрішня потреба у творчій самореалізації, саморозвитку та професійному самовдосконаленні); діялісно-творчий (здатність до винахідливого вирішення проблеми, оригінальність у вирішенні проблем розвитку дитини дошкільного віку; творча результативність у різних видах діяльності майбутнього вихователя (освітня діяльність, наукова діяльність, діяльність під час виробничої практики); творча діяльність у професійній підготовці до роботи з дітьми [113, с. 120-121].

Т. Андрющенко, досліджуючи проблему формування здоров'язберезувальної компетентності в дітей дошкільного віку, визначає такі критерії оцінювання сформованості здоров'язберезувальної компетентності: мотиваційно-ціннісний (мотивація і ціннісне ставлення до здоров'я є основою формування здоров'язберезувальної компетентності дітей дошкільного віку), когнітивно-репродуктивний (здоров'язберезувальна компетентність ґрунтується на системі знань та їх відтворенні; обізнаність з ознаками здоров'я, обізнаність з чинниками збереження здоров'я, знання правил здорового способу життя), діялісно-поведінковий (наявність життєвих навичок, що забезпечують збереження здоров'я; наявність навичок здоров'язберезувального способу дії; уміння оцінювати власну поведінку і поведінку інших людей з позиції здорового способу життя) [6, с.175-179].

Група дослідників, які працювали над створенням моделі підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності, визначають такі критерії сформованості: мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, особистісний [177, с.231].

Т. Шульга, на основі аналізу наукових джерел, з метою визначення рівнів сформованості емоційної культури майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти, схарактеризувала такі критерії та їх показники, а саме: когнітивний, емоційно-чуттєвий та поведінковий. Когнітивний критерій відображає засвоєння теоретичних знань про емоційну сферу особистості, почуття та їхні прояви, шляхи та способи керування власними емоціями, сукупність знань про зміст та значення емоційної культури для майбутнього вихователя. Емоційно-чуттєвий критерій у проаналізованому дослідженні розглядається як емпатія, альтруїстичні та комунікативні емоції, гуманні почуття та вольова активність особистості, які спрямовані на встановлення гуманних відносин, на покращання оточуючої дійсності. Поведінковий критерій, на думку автора, передбачає оволодіння системою культуровідповідних дій у процесі виховної діяльності, застосування професійно значущих якостей, вмінь та навичок на практиці, для забезпечення емоційності виховного процесу у закладі дошкільної освіти [287, с. 110].

О. Безкопильний, вивчаючи стан сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі зазначає, що основною вимогою до критеріїв є об'єктивність; критерії повинні містити основні та найбільш значимі ознаки досліджуваного явища; охоплювати типові сторони явища; бути сформульованими ясно, коротко, точно. Дослідник наголошує, що критерії повинні створювати об'єктивну інформацію, на основі якої можна визначати рівень сформованості готовності, та виокремлює найбільш значимі критерії сформованості готовності майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній

школі: мотиваційний (мотиваційно-ціннісний), когнітивний, діяльнісно-практичний, особистісний [19, с. 111].

На основі здійсненого нами теоретичного аналізу та використовуючи результати опитування, подані нами у п.2.1., ми визначаємо такі критерії сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: *мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний*.

Мотиваційний критерій характеризується сформованістю компонентів мотиваційної сфери майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти; також під мотиваційним критерієм розуміємо прояв потреби у формуванні здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вихователів ЗДО, що характеризує рівень сформованості професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО.

Мотиваційний критерій характеризують такі показники:

- внутрішня потреба в опануванні знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій та розуміння їх важливості для використання у професійній діяльності вихователя ЗДО;
- розуміння потреб в удосконаленні знань здоров'язбережувальних технологій;
- задоволення здоров'язбережувальною спрямованістю організації освітнього процесу ЗДО.

Когнітивний критерій визначено на основі когнітивного підходу в психології. Когнітивний підхід, як окремий напрям дослідження, вперше з'явився в американській науці як альтернатива домінуванню біхевіоріальних концепцій, що заперечувала роль свідомості і підходила до інтелекту, в основному, як до здатності навчатися шляхом проб і помилок. Когнітивна ж психологія вивчає те, як люди отримують інформацію про світ, як цю інформацію людина собі уявляє, як вона зберігається в пам'яті і перетворюється у знання і як ці знання впливають на нашу увагу і поведінку в цілому [41, с. 331].

У межах когнітивного підходу особистість розглядають як таку, що здатна розуміти, аналізувати, оскільки знаходиться у світі надмірної кількості інформації, яку необхідно зрозуміти, оцінити, використати. Відтак, цей критерій передбачає наявність таких показників:

- знання – як необхідний складник, який передбачає розуміння сутності та значення здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності вихователя ЗДО;
- усвідомлення впливу особистості вихователя ЗДО на ефективність здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, що знаходить свої втілення у засобах професійної комунікації;
- розуміння особливостей впливу професійної діяльності вихователя ЗДО на особисте здоров'я та здоров'я вихованців.

Особистісний критерій визначено на основі принципу єдності свідомості та діяльності. Зазначений принцип у вітчизняній психології досліджував фахівець у галузі психології С. Д. Максименко.

Суть принципу полягає в тому, що діяльність є провідним чинником виникнення та формування, а також прояву психіки людини, що трактується як свідомість. Принцип єдності свідомості та діяльності означає, що свідомість є регулятором поведінки й діяльності людини [273, с. 14].

Показники особистісного критерію:

- емпатійність у професійній комунікації з усіма учасниками освітнього процесу в умовах ЗДО;
- толерантність, що передбачає прийняття / розуміння індивідуальності особистості, використання розроблених еталонів в оцінюванні інших;
- здатність до адекватної самооцінки професійно значущих якостей.

Діяльнісний критерій визначаємо через рівень сформованості поведінкової компетентності майбутнього вихователя ЗДО, що ґрунтується на засадах діяльнісного підходу сучасної педагогічної науки.

Діяльнісний підхід, як зазначає Т. Молнар, заснований на принциповому положенні про те, що психіка людини нерозривно пов'язана з її діяльністю і діяльністю зумовлена. При цьому діяльність розуміється як активність людини, що виявляється в процесі її взаємодії з навколишнім світом, і ця взаємодія полягає у вирішенні життєво важливих задач, що визначають існування і розвиток людини. Людина не народжується з готовими поглядами на світ, знаннями про нього, умінням вирішувати задачі. Тому діяльнісний підхід повинен реалізуватися в учінні, тобто процес учіння необхідно розглядати як діяльність [178, с. 77].

Як діяльнісний критерій визначено сформованість умінь майбутніх вихователів ЗДО щодо здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Показники критерію такі:

- сформований стиль спілкування;
- здатність до нетрадиційного (інноваційного) вирішення проблеми, оригінальність у вирішенні проблем здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- висока результативність у різних видах діяльності майбутнього вихователя в умовах ЗВО (навчальна діяльність, наукова діяльність, професійно-зорієнтована діяльність).

У контексті нашого дослідження, відповідно до розроблених критеріїв та показників, ми описали якісні характеристики рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: *високий, середній, низький*.

Високий рівень сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти передбачає розробку нових та апробацію існуючих методик провадження здоров'язбережувальної діяльності на основі володіння поглибленими знаннями в даній галузі, здатність користуватись ними творчо в

стандартних і нестандартних ситуаціях освітнього процесу в умовах ЗДО. Високий рівень професійної підготовки передбачає, що майбутній вихователь ЗДО може сприймати альтернативні пропозиції, на високому рівні системно володіє поняттями, термінами та інструментарієм здоров'язбережувальних технологій, для таких фахівців притаманні творча здібність і пізнавальна самостійність тощо.

Середній рівень сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів передбачає розуміння потреб в удосконаленні знань та сформованості умінь щодо володіння базовими знаннями та основними положеннями провадження здоров'язбережувальної діяльності, розуміння її суті, вміння відтворювати отримані знання при проходженні різних видів практик. Для фахівців характерною є готовність самостійно виконувати поставлені завдання при обов'язковій консультації та підтримці вихователя-практика з певним практичним досвідом роботи, методиста або директора ЗДО.

Низький рівень сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності передбачає, що даний фахівець вмотивований щодо використання сучасних здоров'язберігаючих технологій, проте володіє навчальним матеріалом поверхнево на рівні засвоєння лише окремих термінів, початкових умінь і навичок, здатний підібрати засоби для реалізації визначених завдань та виконати елементарні завдання фрагментарно. Виявляє нетерпимість до оточуючих. Внутрішня потреба в опануванні професійними компетентностями щодо здійснення здоров'язбережувальної діяльності відсутня.

Таким чином, критеріями та показниками сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти визначено: *мотиваційний* (сформованість компонентів мотиваційної сфери майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти), *когнітивний* (особистість розглядається як така, що здатна орієнтуватися, розуміти, аналізувати надмірну

кількість інформації, яку необхідно зрозуміти, оцінити, використати), *особистісний* (діяльність – провідний чинник виникнення та формування, а також прояву психіки людини), *діяльнісний* (сформованість поведінкової компетенції майбутнього вихователя ЗДО, що ґрунтується на засадах діяльнісного підходу сучасної педагогічної науки).

2.3. Обґрунтування психолого-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в умовах закладу вищої освіти

Професійна підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах ЗВО вимагає постійного оновлення змістового наповнення освітніх компонентів, пошуку та активного впровадження новітніх форм і методів організації освітнього процесу. Серед актуальних проблем професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО чільне місце займає обґрунтування психолого-педагогічних умов професійної підготовки студентів – майбутніх вихователів ЗДО – до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

У психолого-педагогічній літературі мають місце різні підходи до визначення понять «умова», «педагогічні умови», «психолого-педагогічні умови», «організаційно-педагогічні умови». Закцентуємо увагу на тому, що умова – компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), з якого впливає існування відповідного явища; якщо з усіх можливих умов відібрати загальні, отримаємо необхідні умови, тобто ті, за яких можливе певне явище [196].

Серед розмаїття тлумачень означених понять виокремлюємо такі:

- психолого-педагогічні умови – це насамперед такі можливості та обставини освітнього процесу, котрі сприяють ефективному досягненню навчально-виховної мети [278, с. 146].

- педагогічні умови – категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися

чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети [196];

- педагогічні умови – сукупність чинників, що забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети [290];

- організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій – це комплекс засобів та заходів педагогічного впливу на процес професійної підготовки фахівців, які визначаються як чинники ефективності даного явища [262, с. 193];

- психолого-педагогічні умови формування готовності студентів до саморегуляції педагогічної діяльності – це таке середовище, в якому в тісній взаємодії представлена єдність дидактичних, психологічних, загальнопедагогічних факторів, що забезпечують можливість педагогові організувати активну навчально-пізнавальну діяльність студентів, яка характеризується здатністю до її цілепокладання, самоаналізу, самоконтролю, самооцінки, саморегуляції [278, с. 147];

- педагогічні умови – це сукупність конкретних практико-орієнтованих заходів, що сприяють досягненню майбутніми вихователями відповідного рівня готовності до професійної діяльності в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти [275, 140];

- під педагогічними умовами формування професійної етики майбутніх інженерів-педагогів доцільно розуміти сукупність чинників, що будуть ефективно впливати на формування та розвиток всіх компонентів професійної етики майбутніх фахівців як складової формування їх професійної культури [290];

- педагогічні умови – сукупність конкретних практико-орієнтованих заходів, що сприяють досягненню майбутніми ЗДО такого рівня міжкультурної компетентності, який уможливить ефективну професійну діяльність у полікультурному освітньому середовищі закладу дошкільної освіти [200, с. 75];

- педагогічні умови забезпечення професійної підготовки майбутніх вихователів до організації рольової діяльності – сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, якими обумовлено мету, зміст і технології формування компонентів означеної готовності у педагогічному процесі закладів вищої педагогічної освіти [105, с. 10];

- педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання у ЗДО – сукупність взаємопов'язаних необхідних і достатніх чинників, що забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів, суб'єктів і явищ освітнього середовища педагогічного ЗВО задля ефективної реалізації поставленої мети [275].

Отож, аналіз змісту понять «умова», «педагогічні умови», «психолого-педагогічні умови», «організаційно-педагогічні умови» дає можливість виокремити такі характерні особливості означених понять:

1) зміст поняття «умова» тісно пов'язаний з педагогічним розумінням цієї дефініції;

2) досить широко поняття «умова» використовується у дидактиці у процесі характеристики організації педагогічного дослідження як складова понять педагогічні умови, психолого-педагогічні умови;

3) педагогічні умови – структурна оболонка педагогічних технологій чи педагогічних моделей;

4) педагогічні умови – обставини, завдяки яким реалізуються компоненти освітніх технологій;

5) організаційно-педагогічні умови вирізняються системністю у виконанні, наступністю і взаємозалежністю між собою;

6) організаційно-педагогічні умови забезпечують ефективність функціонування і розвитку процесу професійної підготовки майбутніх фахівців.

Проблема формування та практичного підтвердження педагогічних умов професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти досліджується науковцями в різних аспектах. Так, зокрема:

- Н. Суховієнко визначено та обґрунтовано педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів ЗДО до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти [249, с. 8-9];

- Т. Теличко виокремила педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх вихователів ЗДО на засадах міждисциплінарного підходу [258, с. 126];

- Т. Цегельник визначила педагогічні умови, яких необхідно дотримуватися для формування відповідного рівня готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності в інклюзивних групах ЗДО [275, с. 140];

- група дослідників визначила та обґрунтувала організаційно-педагогічні умови становлення валеологічної культури майбутніх педагогів ЗДО [259];

- Л. Шевченко та М. Сорочан запропонували групу педагогічних умов, які необхідні для підвищення рівня готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності [283];

- Т. Шульга визначила педагогічні умови ефективного формування емоційної культури майбутніх вихователів ЗДО в процесі їх фахової підготовки [286];

Аналіз вітчизняних досліджень дає можливість узагальнити підходи дослідників щодо виокремлення педагогічних умов у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО. Так, варто зазначити, що найбільш типовими групами педагогічних умов дослідники визначають:

- організаційно-управлінські;
- концептуальні;
- організаційно-технологічні;
- організаційно-методичні;
- супутні;
- змістово-процесуальні тощо.

Вітчизняні дослідники, вивчаючи та обґрунтовуючи педагогічні умови для забезпечення ефективної професійної діяльності майбутніх фахівців дошкільної

освіти, акцентують увагу на таких різновидах змістового наповнення цих умов, зокрема:

1. Створення оптимальних умов для підвищення мотивації навчальної діяльності студентів; формування стійкої позитивної мотивації до майбутньої професійної діяльності.

2. Забезпечення цілісної системи фахової підготовки на основі взаємообумовленого зв'язку мети, змісту, форм, методів навчання; суб'єктно-особистісна спрямованість і рефлексивність професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО; поєднання традиційних форм навчання з інноваційними, що зорієнтовують студентів на ситуації, максимально наближені до реальної професійної діяльності з моделюванням передбачуваних подій [12].

3. Формування в студентів теоретико-методичних знань та вмінь доцільно їх застосовувати в процесі роботи; опора на ціннісний потенціал змісту освіти, інтеграцію предметів філософського, культурологічного, психолого-педагогічного, організаційно-методичного блоків; удосконалення навчально-методичного забезпечення підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в ЗДО [12].

4. Розробка та впровадження в освітній процес спеціальних вправ та завдань, що враховують специфіку майбутньої професійної діяльності й забезпечують самостійну підготовку; активізація самостійної роботи майбутніх вихователів у практичній діяльності.

5. Активне використання особистісно і практико зорієнтованих педагогічних технологій; забезпечення синтезу знань теорії і технології та знань теорії і практики навчання і виховання дітей у ЗДО; формування спрямованості викладача на засвоєння майбутніми фахівцями педагогічних цінностей та технологій, а також орієнтування діяльності викладачів на формування ціннісного ставлення студентів до засвоєння змістовної частини освіти, допомога у самовизначенні шляхів професійно-особистісного росту [283].

6. Використання вітчизняної культурної спадщини як ефективного засобу підготовки вихователів до роботи з виховання дітей, що сприяє самовизначенню особистості в системі гуманістичних цінностей [260].

7. Використання особистісного досвіду в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх фахівців; формування ціннісного ставлення до цілей, змісту і результатів власної навчально-пізнавальної діяльності; забезпечення самореалізації студентів під час навчання у закладі вищої освіти; особистісне включення студента в навчальну діяльність (контекстне навчання) [286].

8. Створення освітнього середовища ЗВО, яке являє собою сукупність умов, що впливають на формування особистості, яка готова до ефективної міжетнічної взаємодії, зберігає свою етнічну ідентичність і прагне до розуміння інших етнокультур; має, з одного боку, сприяти тому, щоб здобувач усвідомлював своє коріння й міг з'ясувати своє місце в глобалізованому суспільстві, а з іншого – прищеплювати розуміння та повагу до інших культур і їхніх представників; створення нового освітнього середовища, в якому передбачається раціональне поєднання всіх сукупностей інтерактивних форм і методів навчання [200].

Аналіз психолого-педагогічної літератури, кращого педагогічного досвіду, проведеного експериментального дослідження забезпечив можливість зробити висновок: професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності забезпечується комплексом психолого-педагогічних умов, які сприяють ефективному розвитку та формуванню загальних і спеціальних (фахових) компетентностей майбутніх вихователів в умовах ЗВО.

У контексті обґрунтування умов пропонуємо тлумачення поняття «професійна підготовка вихователів», яке Н. Трофайл трактує як багатофакторну структуру, головне завдання якої полягає у набутті кожним студентом особистісного смислу діяльності, формуванні фахової майстерності, постійно

зростаючому інтересі до роботи з дітьми та їхніми батьками, а також у розвитку успішності в діяльності [20].

Ми виокремлюємо такі групи умов, які входять у запропонований нами комплекс психолого-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в умовах закладу вищої освіти:

1. Організаційно-управлінські.
2. Організаційно-технологічні.
3. Організаційно-методичні.
4. Організаційно-психологічні.

Ми акцентуємо, що реалізація запропонованих нами умов залежить від рівня організації освітнього процесу у ЗВО на усіх етапах професійної підготовки майбутніх фахівців. Саме тому вагомою складовою усіх груп умов визначаємо організаційний компонент.

Г. Монастирський зазначає, що організація – впорядкований стан елементів цілого та процес з їх впорядкування в доцільну єдність. Дослідник розрізняє організацію як процес і організацію як систему. Так, зокрема, організація як процес – сукупність цілеспрямованих дій, що призводять до утворення необхідних зв'язків. Натомість, організація як система – внутрішня впорядкованість, узгодженість та взаємодія частин цілого, що обумовлена його побудовою та цілями [180, с. 360].

Схарактеризуємо змістове наповнення кожної групи.

Група *організаційно-управлінських умов* передбачає організацію освітнього процесу у ЗВО на засадах студентоцентризму з дотриманням гуманістичного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, акмеологічного та компетентнісного підходів, що передбачає реалізацію завдань освітнього процесу через сукупність дидактичних принципів: цілеспрямованості, систематичності, практичної значущості, варіативності та доцільності.

Шляхи реалізації групи організаційно-управлінських умов визначаються через:

1. Особистісну орієнтацію освітнього процесу – дотримання принципу студентоцентризму, що надає можливості для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії кожного студента

2. Удосконалення організаційного й науково-методичного забезпечення освітньо-професійних програм (ОПП): орієнтація на засади гуманістичного, особистісно-орієнтованого, діяльнісного, акмеологічного та компетентнісного підходів; посилення соціально-особистісної та інклюзивної спрямованості змісту дисциплін циклу професійної та практичної підготовки.

3. Сформовану готовність науково-педагогічних працівників сприймати інновації у процесі професійної підготовки студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» (різних освітніх рівнів) і виховувати у майбутніх вихователів необхідні для ЗДО професійні, морально-етичні та моральні якості.

У Законі України «Про освіту» серед засад державної політики у сфері освіти та принципів освітньої діяльності виокремлюють людиноцентризм, який визначаємо суголосним із студентоцентризмом [217].

В. Кремень наголошує, що людиноцентризм — це філософія гуманістично орієнтованої політики і практики державотворення, яка повинна бути спрямована на подолання внутрішньої порожнечі, фактичної руйнації свідомості та світогляду. Це філософія творення людини — конкретної, живої, енергійно напруженої, діяльність якої обумовлена єдністю розуму і душі [145].

У Законі України «Про вищу освіту» зазначено: студентоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу [205].

І. М. Авдеєнко вивчала проблему розвитку культури здоров'я студентів в освітньому середовищі закладі вищої освіти. Науковиця вважає, що «...культура

здоров'я студента є цілісною інтегрованою професійно-особистісною характеристикою, яка відображає сформованість ціннісного ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточення, оволодіння сукупністю здоров'язбережувальних знань, здоров'язбережувальними технологіями та вміннями розробляти індивідуальну оздоровчу програму, що дозволяє особистості найбільш повно реалізувати свій здоров'ятворчий потенціал у навчанні та майбутній професійній діяльності» [1].

П. Б. Джуринський та О. Г. Харасанджянц вважають, що здоров'язбережувальна діяльність у закладі вищої освіти передбачає участь всіх учасників освітнього процесу для психофізичної та соціальної адаптації з використанням комплексного технологічного підходу [85].

Л. М. Рибалко, О. А. Пермяков, Т. О. Синиця, А. В. Остапов, Т. В. Йопа зазначають, що організація освітнього здоров'язбережувального середовища у закладі вищої освіти – складний, тривалий процес, роботу зі створення якого потрібно починати з ґрунтового аналізу рівня здоров'я та ведення способу життя, структури закладу вищої освіти, санітарно-гігієнічні його умови, створення сприятливих умов для здійснення здоров'язбережувальної діяльності усіх учасників освітнього процесу ЗВО [191]. Науковці виділяють основні характеристики здоров'язбережувального освітнього середовища:

1. Свідоме розуміння усіх учасників освітнього процесу цінності здоров'я.
2. Зміст освіти, форми, методи та засоби повинні бути здоров'язбережувальними.
3. Позитивне ставлення усіх учасників до освітнього процесу та вплив його на розвиток фізичного та психічного здоров'я здобувачів [198].

Т. П. Сергеева, С. В. Халайджі працюючи над проблемою комплексного підходу до формування здоров'язбережувального освітнього середовища у технічному закладі вищої освіти, виділяють змістові його компоненти:

- інформаційно-пізнавальний компонент – інформація про власне здоров'я, шляхи збереження та зміцнення його, оволодіння науковими методами здоров'язбереження;

- мотиваційно-вольовий компонент – сформованість мотивів, цілей майбутньої здоров'язбережувальної діяльності здобувачів як основа саморозвитку, самореалізації;

- організаційний компонент – впровадження в освітній процес навчальних, факультативних і секційних занять, організація освітнього процесу на засадах здоров'язбереження;

- здоров'ятворчий компонент – креативне використання засобів, методів, форм здоров'язбереження;

- комунікативний компонент – компетентність у спілкуванні здобувачів та науково-педагогічних працівників, сформованість у студентів комунікативних умінь, відчуття від спілкування захищеності, безпеки та емоційного комфорту;

- оцінювально-контролюючий компонент – здатність студентами самостійно оцінити власне здоров'я, визначити шляхи його збереження, контроль рівня фізичного розвитку та підготовленості [239].

Л. Руденко та А. Литвин виділяють основні характеристики здоров'язбережувального освітнього середовища закладу вищої освіти:

- позитивне ставлення до освітнього процесу всіх учасників;
- довіра та захищеність від психологічного насильства;
- педагогічна взаємодія між учасниками завдяки емоційному благополуччю;
- позитивний вплив освітнього процесу на розвиток усіх складових здоров'я учасників [236].

Т. Бережна і Н. Карленко вивчаючи проблему формування здоров'язбережувального освітнього середовища визначили основні його складові:

1. Унормування навчального навантаження.
2. Систематичне проведення моніторингу фізичного, психічного, соціального, духовного здоров'я усіх учасників освітнього процесу (науково-педагогічних працівників, адміністрації, здобувачів).
3. Забезпечення профілактики стомлюваності, режим праці та відпочинку.

4. Впровадження оптимального рухового режиму.

5. Впровадження в освітній процес здоров'язбережувальних технологій [21].

Ю. М. Танасійчук вивчаючи питання важливості створення здоров'язбережувального середовища в закладах вищої освіти виділяє ряд проблем:

- закономірність розвитку та саморозвитку людини;
- самореалізація творчого потенціалу, здоров'я;
- розвиток готовності до майбутньої професійної діяльності;
- об'єктивні та суб'єктивні фактори, які сприяють та перешкоджають збереженню здоров'ю усіх учасників освітнього процесу (адміністрації, науково-педагогічних працівників, здобувачів);
- самоосвіта, самореалізація та самоконтроль у питаннях здоров'язбереження;
- самовдосконалення, самокорекція та самоорганізація власних дій, вчинків під впливом нових вимог професії, суспільства, науки, культури;
- усвідомлення своїх здібностей, переваг, можливостей та недоліків з власної діяльності здоров'язбереження [254].

Саме тому, одним із чинників впровадження організаційно-управлінських умов є створення у ЗВО здоров'язбережувального освітнього середовища.

Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) містять роз'яснення щодо запровадження студентоцентрованого навчання і викладання в освітній процес ЗВО. Так, зокрема, студентоцентроване навчання:

- поважає і враховує різноманітність студентів та їх потреби, уможливорюючи гнучкі навчальні траєкторії;
- враховує та використовує різні способи надання освітніх послуг, якщо це доцільно;
- гнучко використовує різноманітні педагогічні методи;

- регулярно оцінює та коригує способи надання освітніх послуг і педагогічні методи;
- підтримує відчуття автономності у того, хто навчається, водночас забезпечуючи йому відповідний супровід і підтримку з боку викладача;
- сприяє взаємній повазі у стосунках «студент-викладач»;
- має належні процедури для розгляду скарг студентів [250, с. 12].

Саме побудова освітнього процесу у ЗВО на засадах студентоцентризму дає можливість вибудовувати індивідуальну освітню траєкторію кожного студента.

Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти може бути реалізована через індивідуальний навчальний план [217].

Г. Шевчук зазначає, що побудова індивідуальної освітньої траєкторії в освітньому процесі ЗВО має такі цілі:

- ефективно оволодіння навчальним матеріалом, розвиток практичних навичок, формування компетентностей;
- формування уявлень студента про його особисту роль як суб'єкта освітньої діяльності;
- оволодіння способами управління пізнавальною діяльністю та задоволення освітніх інтересів і потреб;
- розвиток когнітивно-комунікативних умінь оволодіння інформацією (здійснювати пошук, оцінювання, відбір, класифікацію, аналіз, синтез інформації);
- розвиток умінь самоконтролю та рефлексії, що дають змогу й надалі самостійно коригувати навчання за вибраною траєкторією;
- розвиток співпраці всіх учасників освітнього процесу [284, с. 60].

Важливою характеристикою індивідуальної освітньої траєкторії є розробка навчально-програмної документації, що передбачає використання: залікових одиниць для вираження трудомісткості освітніх програм; сучасних підходів до планування і реалізації навчального навантаження студентів у контексті євроінтеграційних освітніх процесів, що передбачає накопичувальну систему кредитів. Одним із чинників успішної реалізації індивідуальної освітньої траєкторії студента є запроваджена процедура вибору дисциплін на рівні ЗВО та конкретного факультету. Для прикладу пропонуємо ознайомлення із Положенням про порядок забезпечення вільного вибору здобувачами вищої освіти навчальних дисциплін у Львівському національному університеті імені Івана Франка (https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/reg_free-choice.pdf).

Ми вважаємо, що побудова індивідуальної освітньої траєкторії студента повинна ґрунтуватися на таких провідних наукових підходах:

1. *Гуманістичний підхід*, як зазначає Н. Мачинська, є найбільш узагальненим, який визначає сутність сучасних освітніх парадигм, зумовлює принципи її організації (гуманізації, демократизації, індивідуалізації, диференціації), характер взаємодії викладача і студента (розвивальне навчання, опора на досвід суб'єктів навчання, їх співробітництво, позитивний психологічний клімат, емоційна культура, повага до індивідуальності тощо) [168, с. 51].

У контексті гуманістичного підходу варто зацентувати увагу на тому, що освітній процес ґрунтується на внутрішній мотивації студента щодо оволодіння професійними компетентностями, а тому місія викладача вишу полягає у підтримці та стимулюванні саморозвитку та самоактуалізації студентів.

2. *Особистісно-орієнтований підхід* є логічним доповненням гуманістичного, і в контексті організації освітнього процесу в ЗВО, на думку О. Нестеренко, передбачає: підвищення пізнавального інтересу, пізнавальної активності; індивідуальну роботу зі студентами; підвищення рівня мотивації до навчання; створення психологічного комфорту для викладача і студента [185].

Одним із шляхів реалізації особистісно-орієнтованого підходу є організація освітнього процесу з дотриманням базових положень принципу індивідуалізації навчання, який передбачає сформовану готовність викладача діагностувати: індивідуальні можливості студентів, рівень розвитку їхніх ключових компетентностей, потенційні можливості та уподобання до різних видів діяльності; розширення можливостей диференціювати змістовий компонент професійної підготовки майбутніх фахівців відповідно до індивідуальних особливостей здобувачів освіти; зміни соціальних ролей викладача з транслятора знань на помічника, консультанта, модератора, тьютора тощо.

3. Важливе значення для нашого дослідження має *діяльнісний підхід*, який зумовлює засвоєння змісту професійної освіти майбутніми вихователями ЗДО завдяки їх поетапному входженню у професійну практичну діяльність. Будь-яка діяльність обов'язково передбачає наявність мети, її усвідомленість, та індивідуальна вмотивованість для її реалізації.

Ми погоджуємося з позицією Н. Мачинської, яка стверджує, що реалізація ідей діяльнісного підходу забезпечує створення необхідних умов поетапного залучення майбутніх педагогів у реальну практичну діяльність [168]. У контексті дослідження нашої проблематики доцільно говорити про розробленість та впровадження наскрізної програми педагогічної практики для майбутніх вихователів у ЗВО, завдяки якій ми зможемо досягти інтегрального результату – ефективної професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (<https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Naskrizna-prohama-praktyky-012-bakalavr.pdf>).

4. Заслуговує на увагу *акмеологічний підхід*, впровадження якого в освітній процес закладів вищої освіти, на думку дослідників, дасть змогу майбутнім вихователям ЗДО досягнути як особистісного, так і професійного зростання, уможливить ефективну професійну самореалізацію. Готовність майбутніх вихователів ЗДО до професійної самореалізації на засадах

акмеологічного підходу дослідниці трактують як інтегральну особистісну якість, що відображає здатність проєктувати та здійснювати особистісно-професійний розвиток, спрямований на досягнення вершин власного та професійного «акме» [233, с. 42].

Ми акцентуємо увагу на акмеологічному підході як одному із напрямів професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах ЗВО в контексті неперервної педагогічної освіти майбутнього педагога, становлення його базової педагогічної майстерності та індивідуальної суб'єктності. Провідні ідеї, закони та принципи педагогічної акмеології доцільно використовувати у виокремленні динаміки ефективної професійної підготовки майбутні вихователі ЗДО, виявленні рівнів та етапів розвитку професійної компетентності конкретного здобувача вищої освіти.

5. *Компетентнісний підхід* – як зорієнтованість на єдині вимоги до освітніх стандартів в Європі – визначає провідною характеристикою не проінформованість студента чи викладача, а готовність усіх суб'єктів освітнього процесу до розв'язання професійно-зорієнтованих завдань, що виникають у пізнавальній, професійній діяльності, особистісних взаємовідносинах студент-викладач. Запропонований підхід передбачає організацію такої системи професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах ЗВО, де здійснюється формування цілісного досвіду вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, компетенцій, передбачених державними стандартами підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівнів спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Група *організаційно-технологічних умов* передбачає створення в ЗВО розвивального освітнього середовища з метою моделювання майбутньої професійної діяльності та використання різноманітних технологій навчання.

Шляхи реалізації означеної групи умов ми вбачаємо через:

- створення в освітньому закладі інформаційно-освітнього середовища, що сприятиме ефективній професійній підготовці майбутніх

вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО на основі сучасних засобів та технологій навчання;

- використання педагогічних технологій моделювання професійної діяльності в освітньому процесі, включаючи заняття, що імітують професійну діяльність майбутніх фахівців, які потребують вирішення реальних практичних завдань, що сприяють розвитку професійних компетенцій і здатності адаптації до зміни професійних функцій;

- варіативність форм, методів та засобів підготовки майбутніх вихователів з урахуванням рівня знань студентів та їхніх потенційних запитів.

Використання різноманітних форм, методів та засобів організації навчальної діяльності студентів має низку переваг: розвиток цікавості студентів до навчальної діяльності; підвищення загальнокультурного рівня студентів; формування комунікативної культури під час роботи на заняттях і в ситуаціях, наближених до життєвого досвіду студентів; розвиток активності, самостійності, емоційно-вольової сфери, творчих здібностей, особистісних якостей студентів.

Група *організаційно-методичних умов* передбачає забезпечення єдності теоретичної і практичної підготовки майбутніх вихователів до роботи в ЗДО у контексті провадження здоров'язбережувальної діяльності через налагодження педагогічної взаємодії з дітьми дошкільного віку та їх батьками.

Змістове наповнення цієї групи умов визначаємо через:

- модифікацію навчальних планів, освітньо-професійних програм (ОПП) і силабусів професійної підготовки здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта;

- орієнтацію на формування готовності до професійної діяльності, формування здоров'язбережувальної компетентності, рефлексивних умінь, інтересу до впровадження здоров'язбережувальних технологій у практику роботи ЗДО;

- використання комплексних індивідуальних завдань під час організації практичної підготовки студентів, які передбачають поглиблене

вивчення окремих питань, що стосуються професійної діяльності майбутніх вихователів в умовах ЗДО;

- доповнення змісту навчальних дисциплін фахової підготовки тематикою, спрямованою на опанування майбутніми вихователями системи знань щодо сутності та значущості здоров'язберезувальних технологій й набуття студентами вмінь їхнього практичного застосування;

- залучення студентів до врегулювання проблемних педагогічних ситуацій, які дають змогу розвивати вміння та навички педагогічної взаємодії через логічно структуровані різні типи навчальних занять та професійної практичної підготовки.

Реалізація цієї групи умов безпосередньо залежить від змісту ОПП, яка об'єктивно повинна відображати потреби суспільства у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО. Так, у контексті розв'язання завдань нашого дисертаційного дослідження ми проаналізували динаміку змін освітніх компонентів різних ОПП (на базі факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка) упродовж декількох років саме щодо наповнюваності загальних та фахових компетентностей та відповідності освітніх компонентів (ОК) у контексті здоров'язберезувальної діяльності. Узагальнені дані ми систематизували у вигляді таблиць:

- 2019 р. – таблиця 2.5;

- 2020 р. – таблиця 2.6;

- 2021 р. – таблиця 2.7;

- 2023 р. – таблиця 2.8.

Динаміка змін змістового наповнення ОПП 2019 року

ОПП Дошкільна освіта, 2019 р. (https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/05/program-012-2019.pdf)	
Загальні компетентності (ЗК)	Фахові компетентності спеціальності (ФК)
ЗК – 1 (здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях)	2. Технологічна (здатність втілювати поставлену мету за відомим алгоритмами, тобто фахівець виступає як структурний елемент (ланка) певної технології).
ЗК – 5 (здатність генерувати нові ідеї (креативність))	4. Прогностична (здатність на основі аналізу визначити напрям своєї діяльності, її конкретні цілі та завдання на кожному етапі освітньої діяльності, передбачити кінцевий результат).
ЗК – 8 (здатність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків)	6. Проектувальна (здатність і готовність здійснювати цілеспрямовану послідовність дій щодо синтезу систем або окремих її складових, розробку документації, яка необхідна для втілення та використання об'єктів та процесів, вміння проектувати, конструювати та моделювати педагогічні ситуації).
ЗК – 10 (здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями)	9. Психологічно-мотиваційна (здатність до позитивної мотивації щодо майбутньої професійної діяльності, інтерес до педагогічної роботи, готовність до продовження навчання за наступним ступенем освіти).
ОК: 1. Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти. 2. Теорія та методика екологічної освіти дошкільників.	

Нами було опрацьовано змістове наповнення освітньо-професійної програми підготовки студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» за 2020 рік (таблиця 2.6).

Динаміка змін змістового наповнення ОПП 2020 року

ОПП Дошкільна освіта, 2020 р. (https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/program-012-2020.pdf)	
Загальні компетентності (КЗ)	Спеціальні (фахові) компетентності (КС)
КЗ – 2 (здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки та технологій; використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя)	КС – 4 (здатність до формування в дітей раннього та дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі)
КЗ – 7 (здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями)	КС – 8 (здатність до формування в дітей раннього та дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі).
КЗ – 8 (здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях)	КС – 12 (здатність до фізичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку, корекції та зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ та рухової активності).
КЗ – 9 (здійснення безпечної діяльності)	КС – 14 (здатність до формування в дітей раннього та дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.
ОК: 1. Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти. 2. Теорія та методика екологічної освіти дошкільників.	

Оновлення, які ми спостерігали в ОПП Дошкільна освіти за 2021 рік, ми подаємо у таблиці 2.7

Динаміка змін змістового наповнення ОПП 2021 року

ОПП Дошкільна освіта, 2021 р. (https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/07/program-012-2021.pdf)	
Загальні компетентності (КЗ)	Спеціальні (фахові) компетентності (КС)
КЗ – 2 (здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки та технологій; використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя)	КС – 4 (здатність до формування в дітей раннього та дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі)
КЗ – 8 (здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях)	КС – 8 (здатність до формування в дітей раннього та дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі).
КЗ – 9 (здійснення безпечної діяльності)	КС – 12 (здатність до фізичного розвитку дітей раннього та дошкільного віку, корекції та зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ та рухової активності)
	КС – 14 (здатність до формування в дітей раннього та дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.
ОК: 1. Здоров'язбережувальні технології в ЗДО. 2. Теорія та методика екологічної освіти дошкільників.	

Також нами проаналізовано найновішу освітньо-професійну програму майбутніх вихователів за 2023 рік. Загальні та спеціальні (фахові компетентності), які ми вважаємо сприяють підготовці студентів до здоров'язбережувальної діяльності, подаємо у таблиці 2.8.

Динаміка змін змістового наповнення ОПП 2023 року

ОПП Дошкільна освіта, 2023 р. https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/OPP-012-bak-2023-2.pdf	
Загальні компетентності (КЗ)	Спеціальні (фахові компетентності) (КС)
КЗ – 2 (здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя)	КС – 4 (здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі)
КЗ – 8 (здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях)	КС – 8 (здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок екологічно безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі)
КЗ – 9 (здійснення безпечної діяльності)	КС – 10 (вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням)
	КС – 12 (здатність до фізичного розвитку дітей раннього і дошкільного віку, корекції і зміцнення їхнього здоров'я засобами фізичних вправ і рухової активності)
	КС – 14 (здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості)
ОК: 1. Теорія і методика фізичного виховання та здоров'язбережувальні технології 2. Теорія та методика екологічної освіти дошкільників.	

Як бачимо з даних таблиці, спостерігаються незначні зміни у змістовому наповненні загальних та фахових компетентностей, фактично не спостерігаються доповнення освітніми компонентами саме в контексті формування здатності майбутніх фахівців дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО.

Нами було опрацьовано та проведено аналіз освітньо-професійних програм «Дошкільна освіта» деяких університетів України: Львівський національний університет імені Івана Франка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Херсонський державний університет. Аналіз був проведений з метою визначити компоненти освітньої програми, а саме цикл професійної підготовки майбутніх вихователів, означити мету освітньої програми (далі – ОП), виокремити придатність до працевлаштування, перелічити обов'язкові компоненти ОП та зазначити компоненти, які сприяють здоров'язбережувальній діяльності майбутніх вихователів у ЗДО (Додаток Д).

Знання, набуті студентами у процесі професійної підготовки, є умовою цілісності та системності професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО, коли набувають актуальності, науково обґрунтовані, теоретично та практично сформульовані, ефективно подані викладачем у контексті професійної педагогічної діяльності.

Також ми вважали за потрібне провести аналіз освітньо-професійних програм спеціальності 012 Дошкільна освіта з метою визначити компоненти освітньої програми, які сприяють здоров'язбережувальній діяльності майбутніх вихователів у ЗДО (Додаток Ж).

На основі аналізу освітньо-професійних програм ми можемо констатувати, що у кожному університеті у змісті ОП є компоненти, які забезпечують підготовку до здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, але їхня кількість недостатня. Отже, зазначимо кількість освітніх компонентів у ЗВО:

- Львівський національний університет імені І. Франка – 6 ОК;

- Волинський національний університет імені Л. Українки – 4 ОК;
- Київський університет імені Б. Грінченка – 3 ОК;
- Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди – 7 ОК;
- Херсонський державний університет – 5 ОК.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що одним з найважливіших завдань закладів вищої освіти, які готують здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта – є професійна підготовка фахівців, які здатні організувати та виконувати здоров'язбережувальну діяльність у закладах дошкільної освіти [51].

Завдання організаційно-методичної групи умов реалізовувалися нами на лекційних та семінарсько-практичних заняттях застосуванням варіативних змін у формах організації навчальної діяльності шляхом доцільного вибору інтерактивних методів навчання, диференціації завдань з урахуванням індивідуальних особливостей, інтересів та потреб студентів.

У контексті проведення нашого дослідження нами оновлено та доповнено зміст начальних дисциплін фахової підготовки майбутніх вихователів ЗДО щодо питань здоров'язбережувальних технологій, здоров'я загалом. Усі впроваджені нами зміни та доповнення ми систематизували у таблиці 2.9. (таблиця 2.9).

Таблиця 2.9.

Оновлення змісту ОК

<i>Назва ОК / мета</i>	<i>Оновлена тематика лекційних занять / змістових модулів</i>
Вступ до спеціальності з основами педагогіки	Ознайомлення з професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти», опрацювання змісту трудових функцій та відповідно професійної компетентності (здоров'язбережувальна компетентність).
Дошкільна педагогіка	Модуль «Виховання і навчання дітей дошкільного віку». Тема 11. Вимоги чинних програм щодо змісту та завдань фізичного виховання дошкільників різних вікових груп (додано аналіз програм з фізичного виховання).

Продовження таблиці 2.9.

Основи природознавства методикою 3	Використання проектної діяльності на практичних заняттях зі студентами (підбір тем проектів для студентів, проведення дослідів на здоров'язбережувальну тематику).
Дошкільна лінгводидактика	Модуль «Теорія та технології розвитку зв'язного мовлення дошкільників» додано теми бесід («Здоровий спосіб життя», «Здорове харчування», «Веселі вітаміни»), сформовано перелік художніх творів для використання на практичних заняттях з освітнього напрямку «Особистість дитини». Модуль «Підготовка дошкільників до навчання елементів грамоти» запропоновано теми «Підготовка руки дитини до письма» - використання вправ, пальчикових гімнастик для розвитку кисті руки.
Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти	Рекомендації: додати тему до ОК: «Здоровий спосіб життя: необхідність та важливість у ЗДО».
Тренінг особистісного зростання вихователя закладу дошкільної освіти	Додати тему до ОК: «Використання інноваційних технік, які сприяють фізичному розвитку особистості».
«Методика навчання інтегрованого курсу Я досліджую світ»	Застосування проектного методу в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»; методичні особливості формування здоров'язбережувальної компетентності учнів; використання здоров'язбережувальних технологій на уроках «Я досліджую світ» для здобувачів спеціальності 013 Початкова освіта.
«Методика навчання соціальної та здоров'язбережувальної освітньої галузі»	Формування культури здоров'я молодших школярів через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання в НУШ; сучасні підходи до формування здоров'язберігаючого освітнього середовища у початковій школі; важливість здорового способу життя; наступність у роботі вихователя закладу дошкільної освіти та вчителя початкової школи з питання важливості здорового способу життя; зміст і особливості здоров'язберережувальної діяльності вчителя початкових класів; особливості уявлень учнів про психічне, духовне, соціальне, фізичне здоров'я.

Група організаційно-психологічних умов передбачає розвиток позитивної мотивації до оволодіння майбутньою професійною діяльністю та формування

ціннісного ставлення в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до власного здоров'я та здоров'я інших на основі їх самовираження у процесі дотримання здорового способу життя.

Реалізацію цієї групи умов вбачаємо у:

- набутті досвіду ведення здорового способу життя для формування вмінь і навичок зміцнення та збереження здоров'я у процесі використання ефективних форм і методів забезпечення здоров'язбережувальної діяльності;

- оволодінні майбутніми вихователями прийомами самоуправління та рефлексивного аналізу особливостей роботи з дітьми дошкільного віку та їх батьками;

- створення сприятливого емоційно насиченого середовища взаємодії між учасниками освітнього процесу, що забезпечить формування особистісного емоційного досвіду майбутніх фахівців дошкільної освіти саме в контексті здоров'язбережувальної діяльності.

У контексті реалізації означеної умови варто зосередити увагу на поняттях мотив та мотивація. На основі аналізу праць провідних науковців, ми виокремили особливості професійної мотивації педагогів. Так, зокрема, спільним у розумінні поняття «мотив» є визнання його внутрішнього походження, спрямованості на досягнення певної мети, того, що він є безпосереднім предметом задоволення потреб людини [107].

Позитивна мотивація викладача вишу, на думку дослідників, це спеціально організовані дії викладача в умовах ЗВО, що спонукають студентів діяти, формують інтерес, водночас супроводжуються позитивними емоціями і переживаннями [3, с. 2].

Сукупність різних мотивів формують певну систему – мотивацію до здійснення конкретного виду діяльності. Мотивація до професійно-педагогічної діяльності посідає основне місце у структурі професійної компетентності майбутнього вихователя ЗДО і є одним з основних понять, яке вживають для пояснення рушійних сил, мотивів для здобуття професії.

Ми визначаємо мотивацію як сукупність мотивів (стимулів), що спонукають особистість до конкретних форм діяльності або поведінки. Сформована мотивація передбачає наявність таких комплексів мотивів: пізнавальних, соціальних і мотивів досягнень. Саме тому формування та розвиток внутрішньої позитивної мотивації майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності – це необхідна умова формування професійної компетентності, а позитивна мотивація до взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу в умовах ЗДО є складовою частиною готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності.

Варто зауважити, що впровадження та реалізацію педагогічних умов ми розглядаємо як спеціально сконструйований процес, який слугує основою реалізації розробленої нами моделі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО. Схарактеризовані нами умови впливають на змістовий і процесуальний аспекти освітнього процесу, сприяють належній реалізації дидактичних закономірностей і принципів навчання, ефективному функціонуванню та розбудові освітньої системи, гарантують високу якість підготовки і всебічний розвиток особистісних якостей майбутніх фахівців дошкільної освіти саме в контексті реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності.

Отже, реалізація запропонованих нами груп психолого-педагогічних умов передбачає оновлення та доповнення змісту навчальних дисциплін фахової підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти тематикою, спрямованою на опанування майбутніми вихователями системи знань щодо сутності та значущості здоров'язбережувальної діяльності та здоров'язбережувальних технологій.

Висновки до розділу 2

У другому розділі *«Педагогічна технологія підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної*

освіти» проаналізовано сутність базових понять: «критерій», «умова», «індивідуальна освітня траєкторія», «людиноцентризм», «педагогічні умови», «показник», «психолого-педагогічні умови».

У розділі *здійснено* аналіз сучасного стану сформованості підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. На основі результатів опитування визначено потребу майбутніх вихователів у збагаченні та оновленні теоретичних знань, формуванні професійно-значущих компетентностей, провадження здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

На основі опрацьованих наукових праць вчених, проведеного аналізу проблеми *виокремлено* критерії, їх показники та рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. Так, зазначено основні ознаки поняття «критерій»: об'єктивна ознака, за допомогою якої оцінюється ступінь досягнення певної мети; підстава для оцінки певного поняття чи ознаки; сукупність якісних чи кількісних характеристик, які використовують для оцінки конкретного явища.

Виокремлено та охарактеризовано критерії сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах освіти: мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний.

Мотиваційний критерій характеризується такими показниками: наявність внутрішньої потреби особистості в опануванні та розумінні змісту здоров'язбережувальних технологій задля використання у професійній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти; розуміння важливості удосконалення знань про здоров'язбережувальні технології; здоров'язбережувальна спрямованість освітнього процесу в ЗДО. Визначено показники когнітивного критерію: володіння знаннями про сутність та значення здоров'язбережувальних технологій; усвідомлення важливості впливу особистості вихователя закладу дошкільної освіти на ефективність здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО; розуміння впливу професійної діяльності вихователя на власне здоров'я та здоров'я оточуючих. Виокремлено характерні показники особистісного критерію: високий рівень емпатійності у

професійній комунікації з усіма учасниками освітнього процесу ЗДО; толерантність, розуміння та прийняття індивідуальних особливостей; адекватна самооцінка професійно значущих якостей. Показниками діяльнісного критерію означено такі: висока результативність у різних видах діяльності майбутнього фахівця дошкільної освіти; сформований стиль спілкування; здатність до нетрадиційного, креативного вирішення педагогічних ситуацій та проблем здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

На основі критеріїв та показників *означено* три рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: низький, середній, високий.

Низький рівень: фахівець вмотивований щодо використання здоров'язбережувальних технологій, проте знання є поверхневими, виявляє нетерпимість до оточуючих, відсутня внутрішня потреба щодо опанування професійними компетентностями для здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Середній рівень: майбутній вихователь розуміє потребу в удосконаленні знань та умінь щодо володіння базовими знаннями здоров'язбережувальної діяльності, може самостійно виконувати завдання при обов'язковій консультації та підтримці педагогічних працівників і адміністрації ЗДО.

Високий рівень: фахівцям притаманна творча здібність та креативність у педагогічній діяльності, здатність розробити нові та апробувати існуючі методики здійснення здоров'язбережувальної діяльності на основі глибоких знань у галузі здоров'язбереження, вміння розв'язувати проблемні педагогічні ситуації. На високому рівні майбутній вихователь володіє поняттями, термінами та інструментарієм здоров'язбережувальних технологій у ЗДО.

На основі ґрунтовного аналізу понять «умова», «педагогічні умови», психолого-педагогічні умови», «організаційно-педагогічні умови» виокремлено характерні особливості вище означених понять, зокрема: зміст поняття «умова» тісно пов'язаний з педагогічним розумінням цієї дефініції; педагогічні умови як структурна оболонка педагогічних технологій і як обставини завдяки яким

виконуються певні педагогічні завдання; організаційно-педагогічні умови вирізняються системністю у виконанні та забезпечують ефективність функціонування, розвитку процесу професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Для забезпечення ефективного процесу здійснення професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності *визначено* та *обґрунтовано* чотири групи психолого-педагогічних умов: організаційно-управлінські (особистісна орієнтація освітнього процесу в ЗДО на засадах студентоцентризму), організаційно-технологічні (створення інформаційно-освітнього середовища, яке сприятиме ефективній професійній підготовці здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта»), організаційно-методичні (удосконалення навчальних планів, освітніх компонентів, ОПП), організаційно-психологічні (набуття досвіду ведення здорового способу життя, формування особистісного емоційного досвіду здобувачів в контексті здоров'язбережувальної діяльності).

Перевірку ефективності обраних груп психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти представлено у третьому розділі дисертації.

Основні положення та матеріали другого розділу дисертаційного дослідження висвітлено в таких публікаціях автора: [47], [48], [51], [57].

РОЗДІЛ ІІІ

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

У розділі описано етапи та методику проведення педагогічного експерименту, проаналізовано його результати. Обґрунтовано та схарактеризовано розроблену модель підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО та її структуру.

3.1. Програма і методика проведення експериментальної роботи

Експериментальна перевірка гіпотези дослідження передбачала проведення педагогічного експерименту, який розглядався як основний метод дослідження, що дозволяє отримати найбільш вірогідні факти, котрі об'єктивно характеризують можливості удосконалення процесу підготовки майбутніх вихователів до провадження здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Педагогічний експеримент проводився впродовж 2019 – 2024 рр. на базі факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, факультету педагогіки і психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, факультету історії, педагогіки та психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки для здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта. Учасниками експерименту з перевірки ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО стали 150 здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта» – майбутні вихователі закладів дошкільної освіти.

Педагогічний експеримент складався з таких етапів:

- організаційно-підготовчого (2019 – 2020 рр.);

- констатувального (2020 – 2021 рр.);
- формувального (2021 – 2023 рр.);
- контрольного (2023 – 2024 рр.).

Суть педагогічного експерименту, як методу дослідження, полягає в перевірці та обґрунтуванні висунутої гіпотези. Згідно завдань та гіпотези дослідження в освітній процес ЗВО вводились індивідуальні творчі завдання для наскрізної педагогічної практики, зміни у змісті навчальних модулів освітніх компонентів, розроблення вибіркової навчальної дисципліни (опис у п. 2.3.). Це дало можливість перевірити висунуту гіпотезу без порушення цілісного освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Основні завдання нашого експериментального дослідження:

- проаналізувати сучасний стан сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- визначити критерії, показники та рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до провадження здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.
- обґрунтувати педагогічні умови професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- розробити та обґрунтувати модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, здійснити експериментальну перевірку їх;
- розробити та впровадити методичні рекомендації щодо підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО в практику професійної підготовки здобувачів спеціальності 012 Дошкільна освіта;
- обробити та проаналізувати отримані дані педагогічного експерименту.

Мета та завдання організаційно-підготовчого етапу експерименту:

- опрацювання вітчизняних джерел щодо проблеми дослідження;
- визначення цілей і завдань педагогічного експерименту;

- формування гіпотези наукового пошуку.

Організаційно-підготовчий етап передбачав реалізацію таких завдань дослідження (2019 – 2020 рр.):

1. Визначити методологічний апарат дослідницької роботи (об'єкт, предмет, мета, завдання, методи).

2. Здійснити аналіз науково-методичної літератури щодо окресленої проблематики нашого дослідження.

3. Проаналізувати зміст професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО в умовах закладу вищої освіти.

4. Виокремити критерії, показники, рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

5. Обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Мета констатувального етапу експерименту (2020 – 2021 рр.) – визначити стан сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Завдання констатувального етапу педагогічного експерименту:

- дослідити сучасний стан розуміння та використання основних характеристик здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО серед здобувачів II – III курсів освітнього рівня «бакалавр» та вихователів закладів дошкільної освіти;

- визначити критерії, показники та рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти;

- виявити та обґрунтувати педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО;

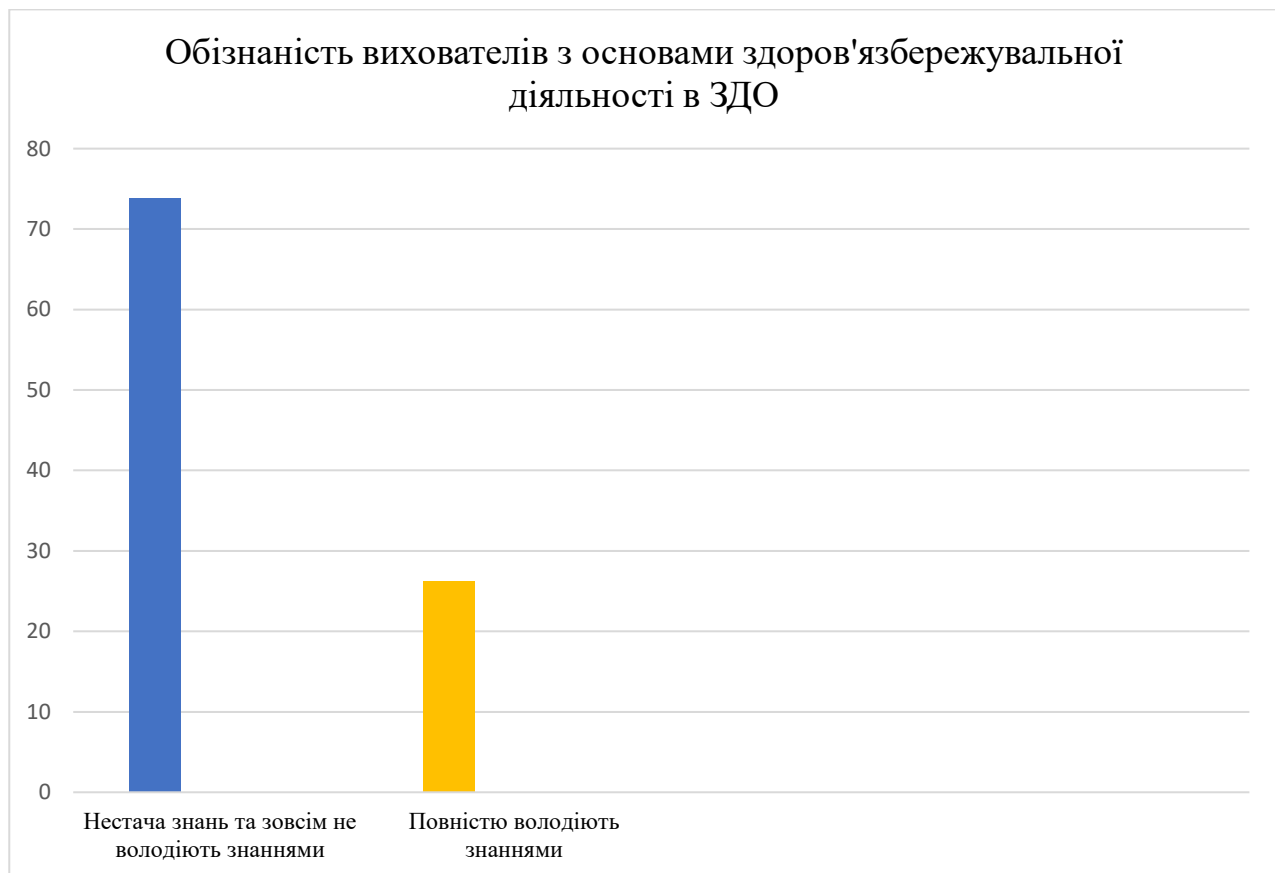
- розробити та охарактеризувати модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

З метою вивчення стану сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в

зкладах дошкільної освіти протягом 2020 – 2021 рр. проведено опитування студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» денної та заочної форми навчання та практикуючих педагогічних працівників. В опитуванні взяли участь 250 вихователів ЗДО та 150 студентів різних закладів вищої освіти. Опитувальник для вихователів містив 10 запитань відкритої та закритої форми, а для студентів опитувальник містив 12 запитань, що передбачало виявлення знань теоретичної та практичної складової досліджуваної проблематики. Усі анкети подано нами у додатках (Додаток В, Додаток Г).

Результати опитування показали, що здобувачі та вихователі недостатньо обізнані з основами здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО, оскільки лише 26,2 % вихователів повністю володіють знаннями про здоров'язбережувальну діяльність в ЗДО, а 73,8 % респондентів зазначили нестачу знань та зовсім не володіють знаннями (результати подані у діаграмі 3.1).

Діаграма 3.1.

Опитані студенти зазначили, що відчувають потребу в поглибленні знань про формування здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти – 95, 2% респондентів (143 з 150 осіб), результати подані у діаграмі 3.2.

Детальний опис результатів опитування вихователів закладів дошкільної освіти та здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» подано нами у підпункті 2.1.

Діаграма 3.2.

На основі опрацьованих матеріалів досліджень, результати яких подані нами в підпункті 2.2., ми виокремили чотири критерії сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО: мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний. Означені критерії містять певні показники. Зокрема:

- мотиваційний критерій визначається внутрішньою потребою особистості в опануванні знаннями про зміст здоров'язбережувальних технологій, їх використання в професійній діяльності вихователя; вмотивований педагог більш

ефективно організовує освітній процес в ЗДО за здоров'язбережувальною спрямованістю;

- когнітивний критерій означений розумінням сутності здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності вихователя, усвідомлення впливу професійної діяльності вихователя ЗДО на особисте здоров'я та здоров'я дітей дошкільного віку;

- особистісний критерій характеризується емпатійністю в професійному спілкуванні з адміністрацією ЗДО, дошкільниками та їх батьками, толерантністю у прийнятті та розумінні індивідуальності особистості;

- діяльнісний критерій обумовлений сформованим стилем спілкування майбутнього фахівця, здатністю до інноваційних вирішень педагогічних ситуацій, оригінальністю та креативністю у вирішенні проблемних ситуацій щодо здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладі дошкільної освіти, високою результативністю в різних видах діяльності майбутніх вихователів в умовах закладів вищої освіти, такими як: навчальна, наукова та професійно-зорієнтована діяльність.

Для виявлення рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності нами здійснено добір діагностичних методик, поданих у таблиці 3.1. (Таблиця 3.1.).

Таблиця 3.1.

Діагностичні методики виявлення рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності

Критерії	Методики діагностування сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО
Мотиваційний	Методика Т.Елерс «Мотивація до успіху».
Когнітивний	Тест «Прогресивні матриці Равена».
Особистісний	Методика діагностики рівня емпатичних здібностей В. Бойко.
Діяльнісний	Діагностика рівня креативного потенціалу (опитувальник Л. Карамушки)

У ході нашого дослідження здійснено діагностику рівня сформованості мотивації майбутніх вихователів ЗДО (методика Т. Елерса), що надало можливість виявити актуальний стан сформованості мотиваційного критерія професійної підготовки студентів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Нами використано методику Т. Елерса «Мотивація до успіху» (Додаток К). Методика призначена для виявлення мотивації до успіху та досягнення мети, містить 41 запитання-твердження, на кожне з них є дві відповіді: «так» або «ні». За результатами підрахунку балів можна отримати такі результати щодо рівня сформованості мотивації до успіху:

- – від 1 до 10 балів – низький рівень;
- – від 11 до 16 балів – середній рівень;
- – від 17 до 20 балів – помірно високий рівень;
- – понад 21 бал – дуже високий рівень.

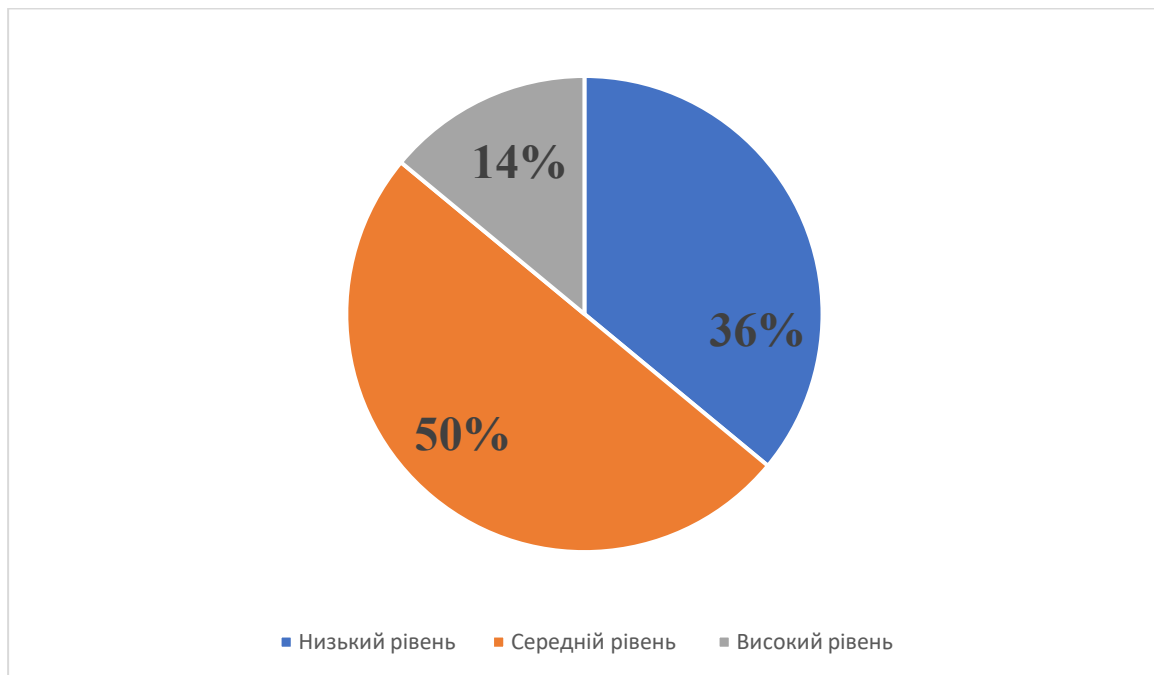
Після проведення методики Т. Елерса ми отримали такі результати:

- 36% респондентів згідно методики отримали низький рівень мотивації до успіху (54 ос.);
- 50% респондентів мають середній рівень мотивації до успіху (75 ос.);
- 14% опитаних - високий рівень (9% – помірно високий рівень, 5% студентів належать до дуже високого рівня мотивації – (21 ос.);

У діаграмі 3.3. зазначено дані респондентів.

Діаграма 3.3.

Результати сформованості мотиваційного критерія на констатувальному етапі експерименту

Здійснивши діагностику рівня когнітивності за тестом «Прогресивні матриці Равена» (Додаток Л), ми визначили стан сформованості когнітивного критерія професійної підготовки студентів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Тест «Прогресивні матриці Равена» пройшли 150 респондентів. Було запропоновано 60 завдань, кожне з яких містило головне зображення, яке містило фон, складові елементи, фігури, які пов'язані певним значенням. Респондентам потрібно було встановити певну залежність зображення та фрагмента. На проходження тесту давалось 20 хвилин. За кожен правильну відповідь студент отримував один бал.

Таблиця 3.2

Перерахування сирих балів у показник IQ, для осіб віком 16-30 років

Бали	IQ
1	-
2	-

Бали	IQ
21	70
22	71

Бали	IQ
41	96
42	97

3	-	23	72	43	99
4	-	24	74	44	100
5	-	25	75	45	102
6	-	26	76	46	104
7	-	27	75	47	106
8	-	28	79	48	108
9	-	29	80	49	110
10	55	30	82	50	112
11	57	31	83	51	114
12	58	32	84	52	116
13	59	33	86	53	118
14	61	34	87	54	120
15	62	35	83	55	122
16	65	36	90	56	124
17	65	37	91	57	126
18	66	38	92	58	128
19	67	39	94	59	130
20	69	40	95	60	130

Кількість балів, яку отримали здійснивши діагностику за тестом «Прогресивні матриці Равена», ми інтерпретували щодо рівня розвитку інтелекту. Нами було адаптовано оцінку розумових здібностей респондентів. Усі результати ми поділили на три рівні розвитку інтелекту: низький, середній та високий. Результати подаємо у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3.

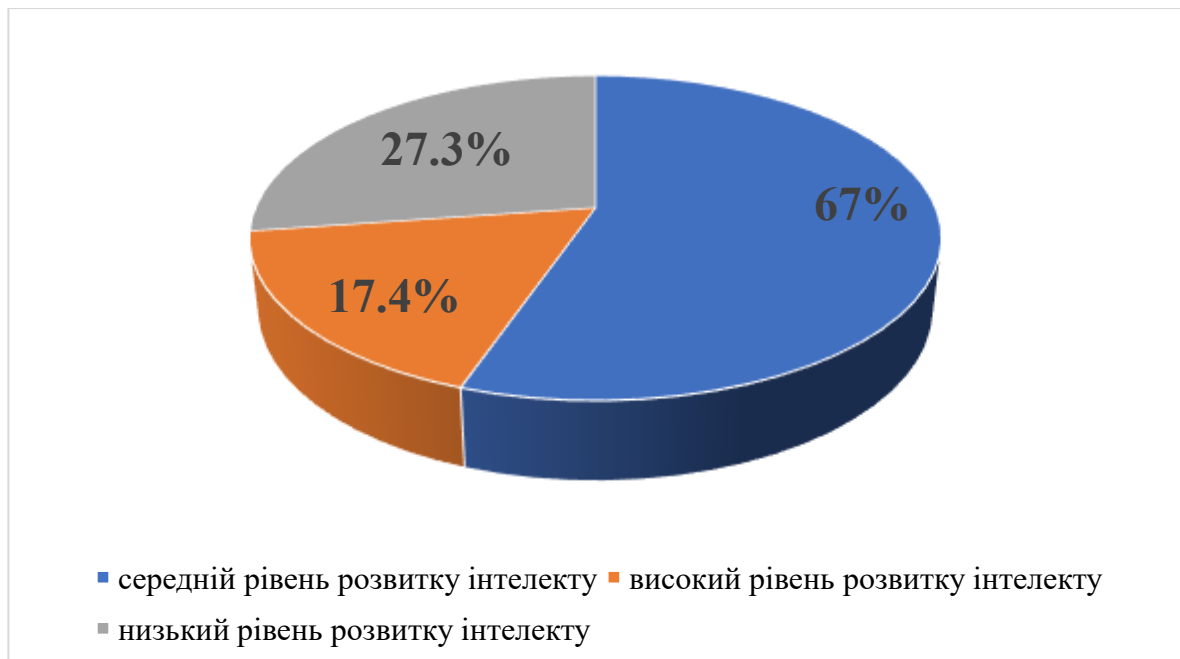
Оцінка розумових здібностей респондентів на констатувальному етапі експерименту (адаптована автором)

Показники IQ	Рівень розвитку інтелекту	Кількість респондентів
121-130	високий рівень розвитку інтелекту	41 ос.
91-110	середній рівень розвитку інтелекту	83 ос.
71-80	низький рівень розвитку інтелекту	26 ос.

Відповідно до проведеного дослідження нами зазначено актуальний рівень розвитку когнітивності студентів на констатувальному етапі. Результати опитування показали, що в більшості студентів наявний середній рівень розвитку інтелекту. Отримані дані зазначемо у діаграмі 3.4.

Діаграма 3.4.

Результати сформованості когнітивного критерію на констатувальному етапі експерименту

Результати опитування показали, що в більшості студентів середній рівень розвитку когнітивності – 55,3% (83 ос.), у 17,4% респондентів – високий рівень когнітивності (26 ос.), а у 27,3% опитаних – низький рівень сформованості когнітивного критерія (41 ос.).

Визначення емпатійності, толерантності ми проводили за методикою діагностики В. Бойко (Додаток М), що дало змогу виокремити особистісний критерій професійної підготовки студентів до здоров'язберезувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Методика містить 36 тверджень, на які респонденти давали відповідь: «так», або «ні». Згідно поданих ключів потрібно підрахувати кількість балів за 6-ма шкалами:

1. Раціональний канал емпатії: +1, +7, - 13, +19, +25, -31.

2. Емоційний канал емпатії: -2, +8, -14, +20, -26, +32.
3. Інтуїтивний канал емпатії: -3, +9, +15, +21, +27, -33.
4. Настанови, що сприяють емпатії: +4, -10, -16, -22, -28, -34.
5. Проникна здатність до емпатії: +5, -11, -17, -23, -29, -35.
6. Ідентифікація в емпатії: +6, +12, +18, -24, +30, -36.

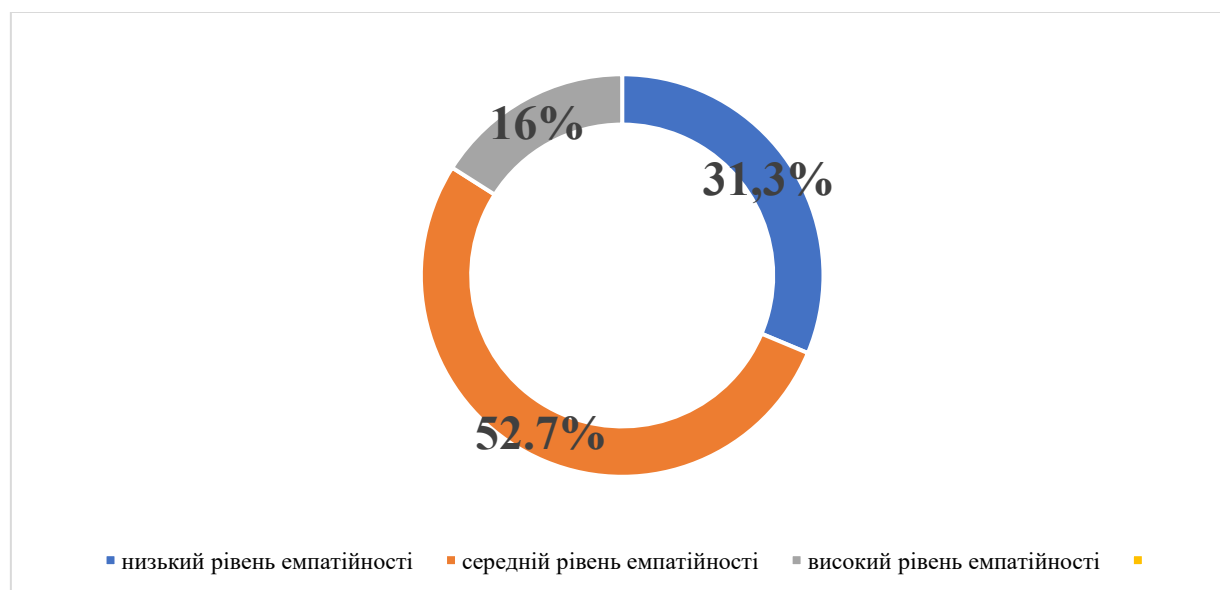
Проаналізувавши показники окремих шкал ми отримали рівень емпатії респондентів:

- 31,3% респондентів (47 ос.) – низький рівень емпатії;
- 52,7% студентів (79 ос.) – середній рівень емпатії.
- 16 % опитаних (24 ос.) – високий рівень емпатії.

Одержані результати подаємо у діаграмі 3.5.

Діаграма 3.5.

Показники сформованості особистісного критерія на констатувальному етапі експерименту

Шкала підрахунку результатів методики адаптована автором:

- 30 балів і більше – у людини дуже високий рівень емпатії;
- 29-22 – середній рівень емпатії;
- менше 21 – низький рівень емпатії.

Діагностика рівня сформованості розвитку креативного потенціалу відбувалась за методикою Л. Карамушки (Додаток Н) дала можливість визначити

діяльнісний критерій професійної підготовки студентів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Методика діагностики Л. Карамушки дала можливість дізнатися розвиток творчого потенціалу респондентів, креативність робочого середовища (у нашому випадку навчального середовища ЗВО), а також загальний творчий потенціал. Спершу ми визначали результати по категоріях:

А – моя особистість;

В – мій підхід до розв'язання проблем;

С – моє робоче місце (адаптовано до наших умов – моє навчальне середовище ЗВО).

Кожна категорія містила по 16 тверджень, загалом – 48. Були подані такі можливі відповіді: «завжди», «часто», «іноді», «рідко», «ніколи». Можна було обрати лише одну відповідь. Підсумкові результати проводились за певною шкалою (Додаток М).

Наступний етап у підрахунку балів – сумувати усі три категорії результатів (А+В+С) та отримання кінцевого результату.

Показники результатів (адаптовані автором):

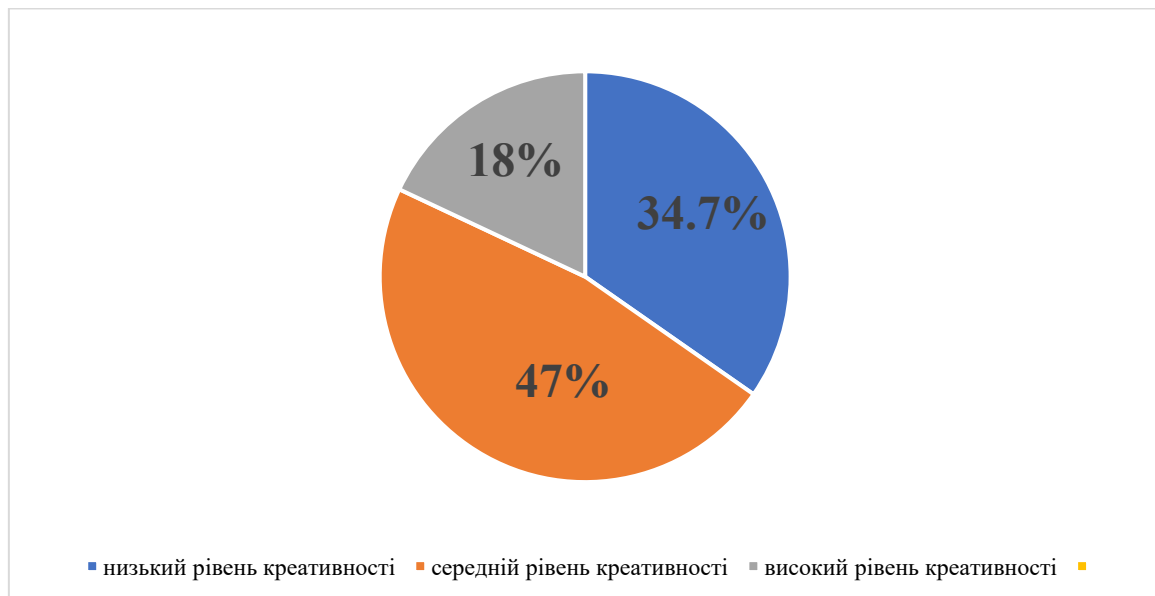
1. 177-240 – високий рівень креативності;
2. 112-176 – середній рівень креативності;
3. 48-111 – низький рівень креативності.

Проаналізувавши результати опитування, ми отримали такі дані:

1. Низький рівень креативності – 34,7% (52 ос.).
2. Середній рівень креативності – 47,3% (71 ос.).
3. Високий рівень креативності – 18% (27 ос.).

Отримані результати сформованості діяльнісного критерію професійної підготовки студентів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти подаємо у діаграмі 3.6.

Показники виявлення сформованості діяльнісного критерію на констатувальному етапі експерименту

На констатувальному етапі, після проведення ряду діагностик, нами визначено низький рівень сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності.

Після узагальнення суми рівневих показників, нами обчислювалось значення рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності за формулою, яку запропонував С. Гончаренко [73, с. 132]:

$$P = (P_1 + P_2 + P_3 + P_4) : 4,$$

де P - рівень сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО (P_н – низький, P_с – середній, P_в – високий); P₁ – мотиваційний критерій, P₂ – когнітивний критерій, P₃ – особистісний критерій, P₄ – діяльнісний критерій – усі перелічені рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності.

На констатувальному етапі здійснено класифікацію студентів за високим, середнім та низьким рівнем сформованості підготовки майбутніх вихователів

закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти зроблений за формулою: $P\% = P \div N \cdot 100\%$,

де, рівні - P_n, P_c, P_v, а N – кількість студентів (150 ос.).

У таблиці 3.4 представлено результати кількісних математичних обчислень щодо виявлення рівнів підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності, де P1 – мотиваційний критерій, P2 – когнітивний критерій, P3 – особистісний критерій, P4 – діяльнісний критерій. Отже, статистичне опрацювання результатів діагностувальних методик на основі визначених критеріїв та показників дозволило здійснити кількісну характеристику рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності. Результати показали, що у більшості майбутніх вихователів ЗДО наявний низький – 32,3% та середній рівень – 51,4% сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності. Високий рівень сформованості наявний лише у 16,3 % респондентів.

Таблиця 3.4.

Рівні професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти на констатувальному етапі експерименту

Рівні	P1	P2	P3	P4	Значення рівня сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у %	
Низький	54	41	47	52	48,5	32,3
Середній	75	83	79	71	77	51,4
Високий	21	26	24	27	24,5	16,3

Отже, оскільки на констатувальному етапі нашого педагогічного експерименту ми отримали низький – 32,3% та середній рівень – 51,4% підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності, програмою експериментальної роботи передбачалось підвищення показників готовності до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО шляхом апробації запропонованих педагогічних умов наведених у п. 2.3. нашого дисертаційного дослідження.

Формувальний етап експерименту нашого дослідження передбачав апробацію та перевірку ефективності психолого-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО в умовах закладу вищої освіти.

На формувальному етапі експерименту (2021 – 2023) ми означили такі завдання:

1. Впровадити в освітній процес професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти обґрунтовані нами психолого-педагогічні умови.

2. Реалізувати запропоноване навчально-методичне забезпечення (вибіркову ОК, методичні рекомендації, тренінги, завдання до практики, теми до освітніх компонентів ОПП) в освітній процес професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності ЗДО.

3. Обґрунтувати модель підготовки майбутніх вихователів в умовах ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

У контексті проведення нашого педагогічного дослідження, відповідно до змісту виокремлених груп психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, було проведено роботу щодо впровадження в освітній процес засобів покращення досліджуваної проблематики.

Перша група психолого-педагогічних умов передбачала організацію освітнього процесу в ЗВО, на засадах студентоцентризму, що проявлялося через:

- розроблення та апробування завдань наскрізної програми практики для студентів II-III курсів спеціальності 012 Дошкільна освіта (<https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Naskrizna-prohama-praktyky-012-bakalavr.pdf>);

- укладання індивідуальних завдань пошукової діяльності в контексті вивчення таких освітніх компонентів:

1. *Дошкільна лінгводидактика (ОПП 2021 року)*. До модуля «Теорія та технології розвитку зв'язного мовлення дошкільників» додано теми бесід («Здоровий спосіб життя», «Здорове харчування», «Веселі вітаміни»), сформувано перелік художніх творів для використання на практичних заняттях з освітнього напрямку «Особистість дитини» (Додаток Р). До модуля «Підготовка дошкільників до навчання елементів грамоти» додано теми «Підготовка руки дитини до письма» - використання вправ, пальчикових гімнастик для розвитку кисті руки (Додаток І).

2. *Основи природознавства з методикою (ОПП 2021 року)*. Використання проектної діяльності на практичних заняттях зі студентами (підбір тем проєктів для студентів, проведення дослідів на здоров'язберезувальну тематику).

3. *Вступ до спеціальності з основами педагогіки (ОПП 2021 року)*. Ознайомлення з професійним стандартом «Вихователь закладу дошкільної освіти», опрацювання змісту трудових функцій та відповідно професійної компетентності (здоров'язберезувальна компетентність).

4. *Дошкільна педагогіка (ОПП 2021 року)*. Змістовий модуль 2 «Виховання і навчання дітей дошкільного віку». Тема 11. Вимоги чинних програм щодо змісту та завдань фізичного виховання дошкільників різних вікових груп. Додано аналіз програм з фізичного виховання:

- Програма з фізичного виховання для дітей раннього та дошкільного віку «Казкова фізкультура» М. М. Єфименка.

- Програма розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej>

- залучення студентів до участі в Конкурсі студентських наукових робіт з проблематикою здоров'язбережувальної діяльності (2023 – <https://pedagogy.lnu.edu.ua/news/vidbuvsia-i-etap-vseukrainskoho-konkursu-studentskykh-naukovykh-robit-zi-spetsialnosti-012-doshkilna-osvita-2> ; 2022 – <https://pedagogy.lnu.edu.ua/news/vidbuvsia-i-etap-vseukrainskoho-konkursu-studentskykh-naukovykh-robit-zi-spetsialnosti-012-doshkilna-osvita> ; 2021 – <https://pedagogy.lnu.edu.ua/news/vidbuvsia-i-etap-vseukrainskoho-konkursu-studentskykh-naukovykh-robit-zi-spetsialnosti-012-doshkilna-osvita>).

Друга група організаційно-технологічних умов передбачала створення в ЗВО розвивального освітнього середовища з метою моделювання майбутньої професійної діяльності та використання різноманітних технологій навчання. З метою апробації цієї групи умов практичні та семінарські заняття відбувались у спеціально організованих аудиторіях, які наближені до умов закладу дошкільної освіти, початкової школи, творчого середовища, зокрема у: Творчій майстерні, Навчально-науковій Лабораторії Нової української школи, Лабораторії розвивальних технологій кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка. У лабораторіях наявні сучасні навчально-методичні матеріали, технічне забезпечення (<https://pedagogy.lnu.edu.ua/laboratory/navchalno-naukova-laboratoriia-novoi-ukrainskoi-shkoly-2>).

Ця група психолого-педагогічних умов проявлялась через:

1. Спільне проведення інтегрованих занять з викладачами кафедри початкової та дошкільної освіти задля демонстрування наступності початкової та дошкільної освіти для студентів другого курсу спеціальностей 012 «Дошкільна освіта» та 013 «Початкова освіта» у Творчій майстерні кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти. Наприклад, головна мета заняття «Розвиток екологічної та математичної компетентностей засобами технологічної галузі» (М.-Т.І. Шоловій) була розвинути у студентів екологічну компетентність та свідоме ставлення до довкілля: бережливе відношення до природи, розуміння потреби сортувати сміття, яке має

взаємозалежну дію на здоров'я власне та оточуючих. У процесі проведення заняття використано такі дидактичні матеріали: настільна гра «Сортуй сміття правильно», схеми-таблиці, презентація. Також застосовувались для розвитку критичного мислення методи «мозкового штурму», «асоціативний куш» та створення ментальний карт (опрацювання статей у командах згідно проблематики заняття) (<https://pedagogy.lnu.edu.ua/news/naukovo-praktychnyy-vorkshop-vid-teorii-do-praktyky-rezultaty>). Інтегроване заняття «Спектр гри як динамічний континуум. Гра: переосмислення концепту» було проведено з метою демонстрування наступності дошкільної та початкової освіти з використанням навчально-методичного забезпечення, наданого The LEGO Foundation (Додаток П). Практичне заняття відбувалось для студентів спеціальності 012 «Дошкільної освіти» та 013 «Початкової освіти» (М. О. Проц). (<https://pedagogy.lnu.edu.ua/news/vidbulasia-vidkryta-para-z-dystrypliny-navchannia-cherez-hru-tekhnologii-lego>).

3. У навчально-науковій лабораторії розвивальних технологій у дошкільній освіті середовище схоже до сучасного ЗДО. Студенти на практичних заняттях та практиці (у зв'язку з пандемією був закритий доступ до ЗДО) проводили рухливі ігри, комплекси ранкової гімнастики, ранкові зустрічі, заняття з різних розділів програми. Фото та часткові види діяльності подаємо у додатки (Додаток Р).

Третя група організаційно-методичних умов передбачала забезпечення єдності теоретичної і практичної підготовки майбутніх вихователів до роботи в ЗДО у контексті провадження здоров'язбережувальної діяльності. З метою апробації цієї умови нами був розроблений та впроваджений у практику роботи ЗВО спецкурс «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО» (Додаток С); запропоновано оновлення змісту психолого-педагогічних та фахових дисциплін інформацією щодо здійснення здоров'язбережувальної діяльності майбутніми вихователями ЗДО та ведення здорового способу життя, впровадження здоров'язбережувальних технологій у практику роботи ЗДО на різних режимних процесах; збільшення ефективності професійної підготовки

шляхом планування аудиторних занять і позааудиторної самостійної діяльності; насичення педагогічної практики змістом завдань задля формування готовності до організації та впровадження здоров'язбережувальних заходів в освітній процес ЗДО; стимулювання рефлексії майбутніх вихователів у процесі їх професійної підготовки до провадження здоров'язбережувальної діяльності.

До освітніх компонентів освітньо-професійної програми підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» 2023 року нами розроблено окремі теми та практичні завдання, зокрема:

1. Основи природознавства з методикою.

- тема: «Вплив навколишнього середовища на здоров'я людини.

Важливість збереження природи»;

- опрацювати теоретичні матеріали, провести дослідження та експерименти

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka/doslidi-ta-eksperimenti-z-ditmi>

2. Тренінг особистісного зростання вихователя закладу дошкільної освіти.

Тема до ОК: «Використання інноваційних технік, які сприяють фізичному розвитку особистості».

3. Дошкільна педагогіка.

1. Щодо розвитку критичного мислення використання на семінарських заняттях проблемні педагогічні ситуації. Основною перевагою використання проблемних педагогічних ситуацій є те, що вони відображають реальність та середовище в якому педагогу потрібно діяти тут і зараз, моделювання запитань дітей, розв'язання та ухвалення рішень. Наприклад:

- *Хлопчик не хоче мити руки і сідає обідати з брудними. Ваші дії.*

- *Дівчинка не любить їсти овочі, каже вони не смачні. Ваші дії.*

- *Артемко не хоче робити зранку зарядку з татом. Ваші дії.*

- *Віталік любить лягати спати дуже пізно, а зранку не може проснутись.*

Ваші дії.

2. До теми «Організація харчування дітей в закладі дошкільної освіти». Ознайомити студентів із Асоціацією дорослого та дитячого харчування <https://food-association.com.ua/vse-pro-yizhu/>. Переглянути збірку відео-матеріалів з Євгеном Клопотенком. Провести мозковий штурм на тему «Що потрібно їсти, щоб бути здоровим?».

3. Переглянути та написати есе за змістом Всеукраїнського вебінару «Упровадження нових норм і Порядку організації харчування в закладах дошкільної освіти», який розміщено на сайті МОН <https://drive.google.com/file/d/16nsrgTvw9lm6F2s11znD1-Ph2Lrrirs/view>

4. Ознайомитись з відеоматеріалами щодо організації харчування та відповідної освітньої роботи з дітьми у дитячих садках (Харківська область) <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/novi-normi-ta-poryadok-organizaciyi-harchuvannya-ditej-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti/osvitnya-robota-z-ditmi-u-dityachomu-sadku-z-organizaciyi-harchuvannya/harkivska-oblast>

4. Теорія і методика фізичного виховання та валеологічної освіти.

Додати тему: «Здоровий спосіб життя: необхідність та важливість у ЗДО».

5. Подано рекомендації до програми наскрізної практики для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» до змісту та практичних занять під час:

➤ *навчальної (ознайомлювальної) практики.* Зазначити у робочих записках практики про наявність та обладнання укриттів. Залучення до проведення фрагментів життєдіяльності дітей впродовж дня (на вибір студента: ранкова зустріч, ранкова гімнастика, спостереження, прогулянка, гімнастика пробудження, загартовувальні заходи, самостійна художня діяльність, прогулянка у 2 половину дня).

➤ *навчальної (психолого-педагогічної) практики в групах дітей дошкільного віку.* Підібрати матеріали та провести цикл психогімнастик.

➤ *педагогічної практика в групах дітей дошкільного віку.* Проведення конструювальної та експериментальної діяльності (робота з різними видами конструктора, проведення експериментів та дослідів на здоров'язбережувальну тематику).

➤ *педагогічної практики.* Реалізація проектної діяльності, базованої на досягненні освітніх результатів на засадах педагогіки партнерства (реалізація проекту «Здоровий спосіб життя у ЗДО). Виступ на педагогічній раді ЗДО з темою: «Здорове харчування», «Чистота – запорука здоров'я», «Боротьба з негативними емоціями».

Четверта група організаційно-психологічних умов передбачала оновлення та доповнення змісту навчальних дисциплін фахової підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти тематикою, спрямованою на опанування майбутніми вихователями системи знань щодо сутності та значущості здоров'язбережувальної діяльності та здоров'язбережувальних технологій.

З метою апробації четвертої групи умов, задля формування позитивної мотивації щодо здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО нами розроблено та апробовано емоційно-ігровий тренінг «Весела думка – половина здоров'я, інша – здоровий спосіб життя» з метою формування та розвитку готовності в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти для реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності, Тренінг містив навчальний матеріал, спрямований на ефективність означеного процесу (Додаток Т). Ми ознайомили учасників з поняттям «здоров'я» та його складовими, «здоровий спосіб життя»; розвивали почуття власної гідності, розширювали уявлення про здоровий спосіб життя, шляхи його ведення; акцентували на бережливому ставленні до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, створення позитивної атмосфери. Складовими нашого тренінгу були: означення очікувань учасників від тренінгу, проведено психогімнастику «Я – сонечко», знайомство, встановили правила роботи нашої групи. Також було проведено з учасниками мозковий штурм на тему: «Що потрібно робити, щоб бути здоровим?». Цікавим для студентів була міні-лекція про здоровий спосіб життя, його складові та важливість ведення. Під час проведення самомасажу з цеглинками lego у студентів стимулювалась пізнавальна активність, створення позитивної атмосфери. Студенти з будівельно-конструктивного матеріалу створювали модель себе, згодом демонструючи риси характеру, емоції та

розповідали про свої корисні та шкідливі звички. Цікавим для учасників було також ігри з картинками Світлани Ройз, які впливали і на емоційний стан, і на становлення дихання. На завершення тренінгу, для студентів було запропоновано домашнє завдання: протягом 5 днів проводити «щоденні 3» задля власного здоров'я (вживати щоденну норму води, збалансоване харчування, рухова активність та інші...).

Також для апробації четвертої групи психолого-педагогічних умов було проведено тренінг і для вихователів за темою: «Здоров'я – всьому голова». Тренінг було адаптовано та апробовано для практикуючих вихователів закладів дошкільної освіти м. Львова задля оновлення інформації про здоров'язбережувальну діяльність, створення освітнього здоров'язбережувального середовища (Додаток У). На початку усі учасники висловили свої очікування від тренінгу. Нами було проведено психогімнастику «Я – дощ». Під час знайомства з вихователями було запропоновано кожному відповісти, якою вони себе бачать через п'ять років. Учасники у командах розробили правила групи та успішно їх дотримувались протягом усієї діяльності. Під час мозкового штурму на запитання: «Що потрібно робити, щоб бути здоровим?» багато учасників наголошували на важливості ведення здорового способу життя, корисного харчування та руховій активності. Під час міні-лекції ми наголошували на структурі здоров'язбережувальної діяльності, технологіях, важливості співпраці ЗДО з родинами задля збереження і зміцнення здоров'я дітей та дорослих. Також кожен учасник провів самомасаж з паличками Кюізенера, вихователі наголошували про користь цієї діяльності для великої та дрібної моторики рук дітей. У командах учасниками були створені з будівельно-конструктивного матеріалу садочки мрії. Спікери презентували створені моделі, розповідали про харчування, фізкультурно-оздоровчі заходи та загалом яка саме здоров'язбережувальна діяльність здійснюється у їхньому ЗДО. Під час виконання вправ для дихання Світлани Ройз, панувала атмосфера спокою, рівноваги. На завершення тренінгу усі бажаючі висловили свої думки, поділилися емоції. Для вихователів також було підготовлене домашнє завдання:

протягом 3 днів проводити «щоденні 3» задля власного здоров'я (вживати щоденну норму води, збалансоване харчування, рухова активність, дихальні гімнастики та інші...).

Підсумкові результати формувального етапу експерименту дисертаційного дослідження свідчать про зростання рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (результати подаємо у діаграмах).

На *контрольному етапі* дослідження був здійснений повторний замір діагностичних методик задля з'ясування динаміки розвитку показників професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО шляхом ефективності апробованих педагогічних умов.

Завдання контрольного етапу експерименту:

1. Виявити динаміку зростання рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

2. Здійснити опрацювання даних педагогічного експерименту, зокрема порівняння результатів на констатувальному та контрольному етапах експериментальної роботи.

3. Розробити та описати модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

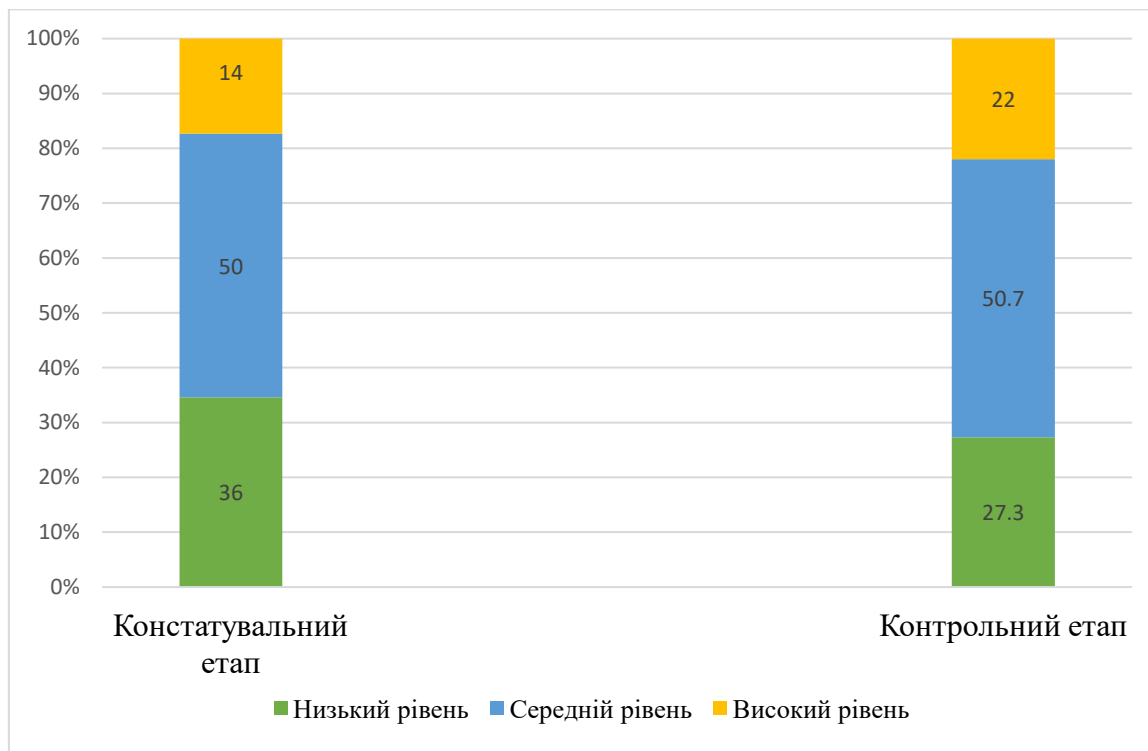
На контрольному етапі використовувались ідентичні діагностичні методики, такі, як на констатуючому етапі нашого експерименту. А саме, для визначення мотиваційного критерія – методика Т. Елерса «Мотивація до успіху», для когнітивного критерія – тест «Прогресивні матриці Равена», особистісного критерія – методика діагностики рівня емпатичних здібностей В. Бойка, а для діяльнісного критерія – опитувальник Л. Карамушка (для діагностики креативного потенціалу).

Результати контрольного етапу експерименту свідчать про зміну показників кожного з критеріїв сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах

дошкільної освіти. Представимо результати дослідження у динаміці змін (діаграма 3.7).

Діаграма 3.7.

Динаміка стану рівня сформованості мотиваційного критерія на констатувальному та контрольному етапах

Як бачимо, після проведеного експерименту, наявна суттєва різниця показників мотиваційного критерія на констатувальному та контрольному етапах, а саме:

- низький рівень зменшений з 36% на 27,3% (різниця 8,7%);
- середній рівень збільшений з 50% на 50,7% (різниця 0,7%);
- високий рівень збільшений у респондентів з 14% на 22% (різниця 8%).

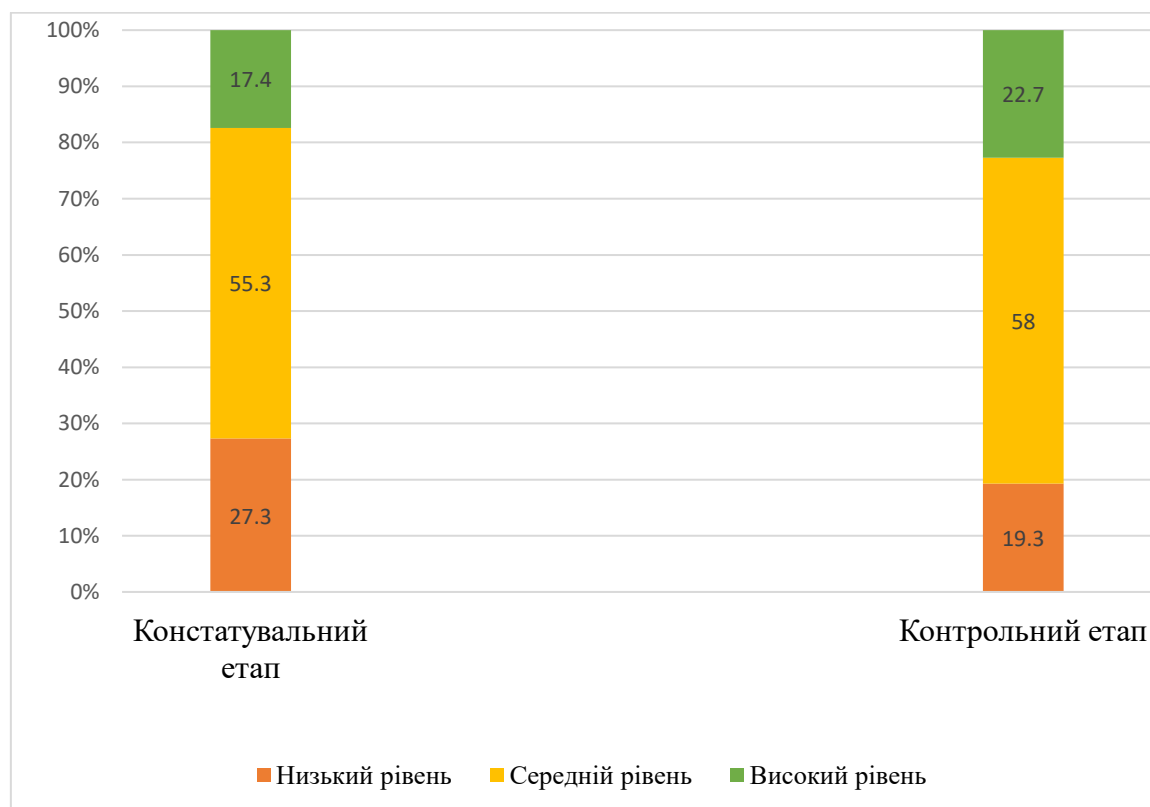
Можемо зробити висновок про позитивний вплив апробованих педагогічних умов на мотиваційний критерій.

На третьому етапі дослідження помітно зміни у рівнях сформованості когнітивного критерія: у студентів зріз високий рівень на 5,3%, відповідно зменшився низький рівень на 8%, а середній рівень підвищився на 2,7%. Отже, ми бачимо позитивну динаміку на контрольному етапі щодо рівня сформованості

когнітивного критерія сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО (діаграма 3.8).

Діаграма 3.8.

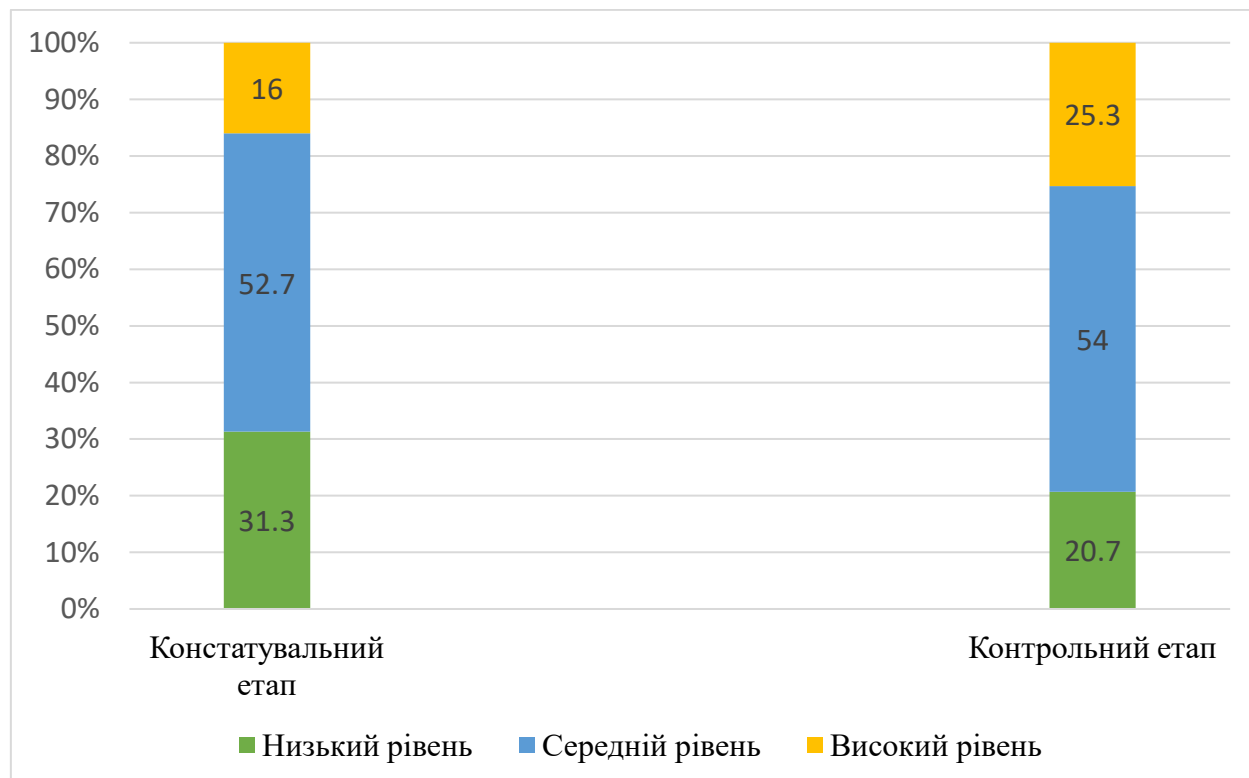
Динаміка стану рівня сформованості когнітивного критерія на констатувальному та контрольному етапах

Порівнюючи дані констатувального етапу з контрольним щодо рівня сформованості особистісного критерія виявлено підвищення високого критерія з 16% на 25,3% (різниця 9,3%), незначне збільшення середнього критерія з 52,7% на 54% (різниця 1,3%), і відповідно низький рівень зменшився з 31,3% на 20,7% (різниця 10,6%). Таким чином, відбувся позитивний рух у рівнях особистісного критерія сформованості майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО (діаграма 3.9).

Діаграма 3.9.

Динаміка стану рівня сформованості особистісного критерія на констатувальному та контрольному етапах

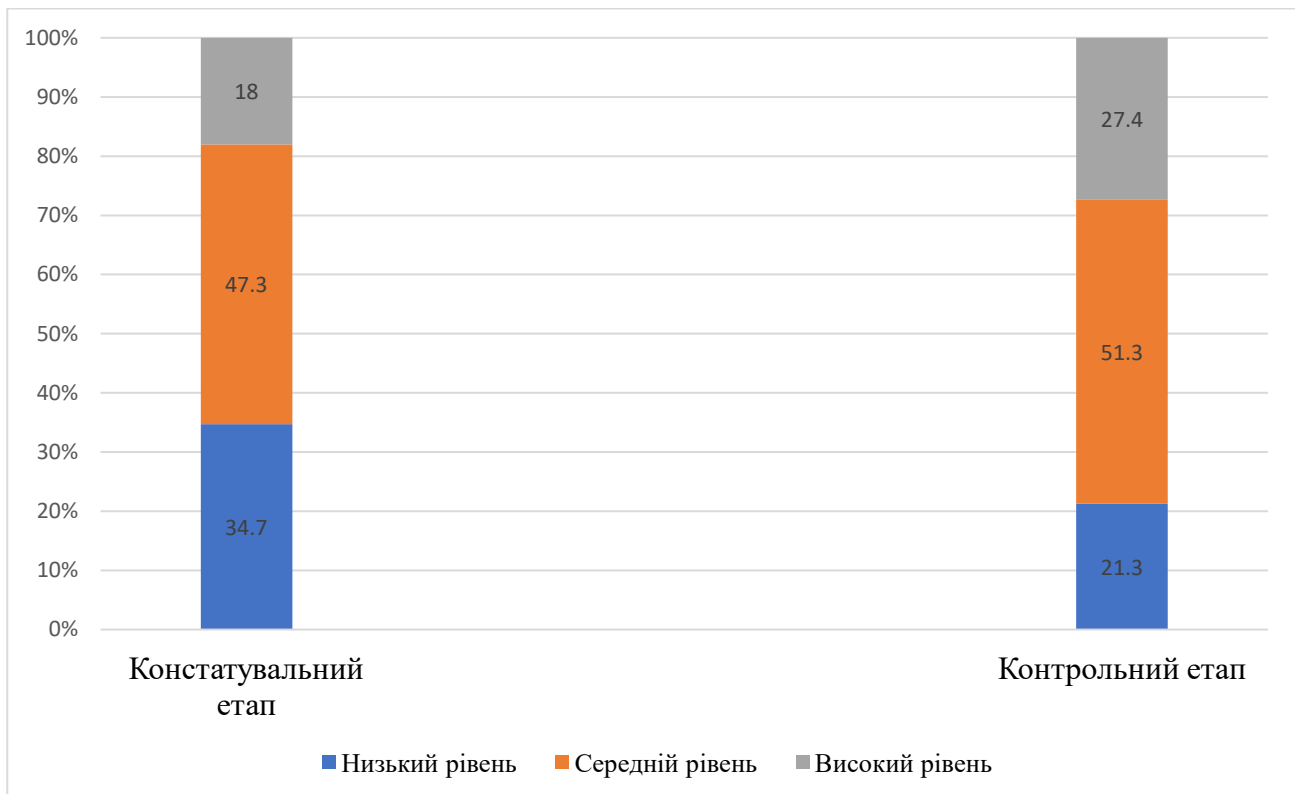

Також бачимо позитивну тенденцію зростання рівня сформованості діяльнісного критерія (діаграма 3.10), а саме:

- низький рівень: знизився з 34,7% на 21,3% – різниця 13,4%;
- середній рівень: підвищився з 47,3% на 51,3% – різниця 4%;
- високий рівень: збільшився з 18% на 27,4% – різниця 9,4%.

Діаграма 3.10.

Динаміка стану рівня сформованості діяльнісного критерія на констатувальному та контрольному етапах

Отже, зафіксуємо позитивний результат покращення рівня сформованості діяльнісного критерія майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Спираючись на результати контрольного етапу нашого дисертаційного дослідження визначимо рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти після проведеного експерименту аналогічним чином (Таблиця 3.6).

Таблиця 3.6.

Рівні сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти на контрольному етапі експерименту

Рівні	P1	P2	P3	P4	Значення рівня сформованості майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у %	
Низький	41	29	31	32	33,25	22,2
Середній	76	87	81	77	80,25	53,5
Високий	33	34	38	41	36,5	24,3

У нашому дисертаційному дослідженні подаємо результати рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО лише здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», а не вихователів, оскільки тема нашого дослідження стосується саме професійної підготовки студентів, а не педагогічних працівників.

Отже, ми отримали значущу різницю усіх рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти на констатуючому та контрольному етапі. А саме:

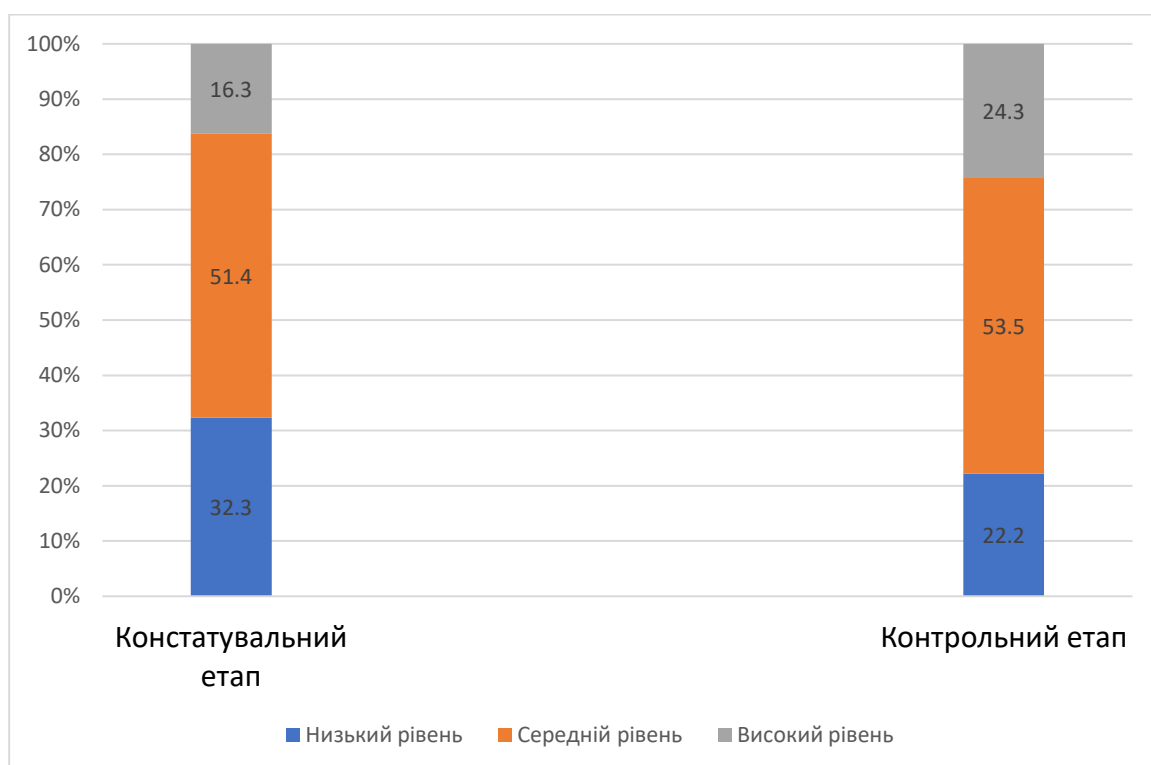
1. Зменшилась кількість студентів із низьким рівнем сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: з 32,3% на 22,2% – 10,1%.

2. Збільшилась кількість студентів із середнім рівнем сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: з 51,4% на 53,5% – 2,1%

3. Збільшилась кількість студентів з високим рівнем сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: з 16,3% на 24,3% – 8%. Результати подано у діаграмі 3.11.

Діаграма 3.11.

Динаміка рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО на констатуючому на контрольному етапі експерименту

Позитивні результати експериментальної частини роботи підтвердимо також шляхом застосування методів математичної статистики.

За допомогою критерію узгодженості Пірсона (критерій згоди “хі-квадрат”) перевіримо наявність суттєвої різниці між розподілами рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної на констатувальному та контрольному етапах.

Метою застосування критерію Пірсона є спростування припущення про те, що розподіли рівнів сформованості професійної підготовки на контрольному та констатувальному етапах достовірно не відрізняються (нульова гіпотеза H_0). Формально, нульова гіпотеза H_0 повинна бути відхилена на користь альтернативної гіпотези H_1 (розподіл рівнів сформованості професійної підготовки на констатувальному етапі достовірно відрізняється від розподілу рівнів на контрольному етапі).

Фактичне значення показника критерію Пірсона будемо знаходити за формулою:

$$\chi^2_{\text{факт}} = \sum \frac{(f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}})^2}{f_{\text{конст}}}, \text{ де}$$

$f_{\text{контр}}$ та $f_{\text{конст}}$ - частоти показників рівнів відповідно на контрольному та констатувальному етапах.

Необхідні розрахунки для обчислення значень фактичних показників критерію Пірсона для кожного критерію (мотиваційного, когнітивного, особистісного та діяльнісного) наведемо в таблицях нижче [252, с. 10-12].

1. Мотиваційний критерій (P1)

Рівні	$f_{\text{конст}}$	$f_{\text{контр}}$	$f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}}$	$\frac{(f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}})^2}{f_{\text{конст}}}$
Низький	54	41	-13	3,13
Середній	75	76	1	0,01
Високий	21	33	12	6,86
				$\chi^2_{\text{факт}} = \mathbf{10,00}$

Згідно критерію Пірсона для мотиваційного критерію ми отримали

$$\chi^2_{\text{факт}} = 10,00.$$

2. Когнітивний критерій (P2)

Рівні	$f_{\text{конст}}$	$f_{\text{контр}}$	$f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}}$	$\frac{(f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}})^2}{f_{\text{конст}}}$
Низький	41	29	-12	3,51
Середній	83	87	4	0,19
Високий	26	34	8	2,46
				$\chi^2_{\text{факт}} = 6,17$

Згідно критерію Пірсона для когнітивного критерію ми отримали

$$\chi^2_{\text{факт}} = 6,17.$$

3. Особистісний критерій (P3)

Рівні	$f_{\text{конст}}$	$f_{\text{контр}}$	$f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}}$	$\frac{(f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}})^2}{f_{\text{конст}}}$
Низький	47	31	-16	5,45
Середній	79	81	2	0,05
Високий	24	38	14	8,17
				$\chi^2_{\text{факт}} = 13,66$

Згідно критерію Пірсона для мотиваційного критерію ми отримали

$$\chi^2_{\text{факт}} = 13,66.$$

4. Діяльнісний критерій (P4)

Рівні	$f_{\text{конст}}$	$f_{\text{контр}}$	$f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}}$	$\frac{(f_{\text{контр}} - f_{\text{конст}})^2}{f_{\text{конст}}}$
Низький	52	32	-20	7,69
Середній	71	77	6	0,51
Високий	27	41	14	7,26
				$\chi^2_{\text{факт}} = 15,46$

Згідно критерію Пірсона для мотиваційного критерію ми отримали

$$\chi_{\text{факт}}^2 = 15,46$$

З таблиці критичних значень для хі-квадрат для рівня значущості $\alpha = 0,05$ та кількості ступенів свободи d.f. = 2 отримаємо критичне значення $\chi_{\text{кр}}^2 = 5,99$ (Таблиця с.10).

Порівняємо фактичне та критичне значення хі-квадрат:

- для мотиваційного критерію $10 > 5,99$;
- для когнітивного критерію $6,17 > 5,99$;
- для особистісного критерію $13,66 > 5,99$;
- для діяльнісного критерію $15,46 > 5,99$.

Таким чином, $\chi_{\text{факт}}^2 > \chi_{\text{кр}}^2$ для всіх критеріїв, тобто нульова гіпотеза відхиляється на користь альтернативної.

Отже, розподіли рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти на констатувальному та контрольному етапах достовірно відрізняються, що свідчить про позитивне впровадження груп психолого-педагогічних умов.

Таким чином, результати контрольного етапу дослідження підтвердили ефективність психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

3.2. Аналіз результатів педагогічного експерименту

Метою нашого дисертаційного дослідження є співставлення теоретично обґрунтованих та експериментально отриманих даних щодо перевірки поставленої гіпотези.

Наше експериментальне дослідження проводилось протягом 2019 – 2024 рр. і передбачало чотири етапи:

- *перший – організаційно-підготовчий етап* (визначено об'єкт, предмет, завдання, методи дослідницької роботи, висунуто гіпотезу; здійснено аналіз науково-методичної літератури, теоретичний аналіз нормативних документів, розробили програму дослідження; проаналізувано зміст професійної підготовки

майбутніх вихователів в умовах ЗВО; виокремлено критерії, показники рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти);

- *другий етап – констатувальний* (досліджено сучасний стан розуміння основних характеристик здоров'язбережувальної діяльності; визначено критерії, показники та рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти; обґрунтовано психолого-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів; розроблено модель підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти);

- *третій – формувальний етап* (впроваджено в освітній процес підготовки студентів 012 «Дошкільна освіта» психолого- педагогічні умови, апробовано розроблене навчально-методичне забезпечення: тренінги, вибірковий спецкурс, методичні рекомендації);

- *четвертий етап – контрольний* (проаналізовано динаміку зростання показників сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, здійснено аналіз показників на констатуючому та контрольному етапах).

Одним із завдань нашого експериментального дослідження було створення та обґрунтування моделі підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Спершу означимо визначення «моделі» в науковому обґрунтуванні. С. Гончаренко подає в українському педагогічному словнику поняття «моделі» як «...моделі навчальні (франц. *modèle*, від *modulus* – міра, мірило, зразок) – навчальні посібники, які є умовним образом (зображення, схема, опис тощо) якогось об'єкта (або системи об'єктів), який зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення. Залежно від зображуваних об'єктів М. н. бувають: а) анатомічні, які зображають рослини, тварин, тіло людини; б) технічні – М. машин і механізмів, приладів,

знарядь праці, технічних споруд; в) будівельні – зображення будівель; г) математичні – геометричні фігури й тіла, ілюстрації» [74].

Вживаючи поняття «модель підготовки майбутніх вихователі ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти» ми розуміємо спроектовану систему процесів підготовки майбутніх вихователів, яка вміщає у собі мету, завдання, наукові підходи, структуру, критерії, рівні та педагогічні умови, яка зорієнтована на отримання позитивного результату досліджуваної тематики.

Н. І. Мачинська вважає, що модель відображає цілісне, динамічне особистісно-професійне явище, що характеризується динамічною структурою, потребує форми, методи та етапи формування, яка забезпечується ефективною педагогічною підготовкою [168].

А. О. Теплицька зазначає, що модель у педагогічному процесі може бути образом минулої, теперішньої чи майбутньої реальності, яка несе у собі планування, прогнозування, цілеутворення майбутньої діяльності педагога [256, с. 427].

О. Кобрій вбачає модель, як узагальнений образ, який містить у собі сутність, структуру, функції педагогічного процесу, проте виключає неістотні чи випадкові залежності, проте це конструкція, в якій розташовують символи мислення та людського досвіду [127, с. 146].

О. А. Дубасенюк, провівши аналіз психолого-педагогічної літератури, виділяє п'ять основних моделей: людино-центровану, комунікативну, когнітивну, компетентнісну, рефлексивну [90, с. 175].

Науковиця К. Л. Крутій наводить основні підходи до розробки моделі проектування освітнього простору закладу дошкільної освіти:

- освітній простір ЗДО відноситься до складних, багатоаспектних педагогічних явищ, які характеризуються не стільки кількісними, скільки якісними ознаками; може бути описано у вигляді різних моделей; практично неможливо описати повно і детально, отже, способам опису освітнього простору ЗДО властиве спрощення і суб'єктивність;

- суб'єктивність у розумінні та описі освітнього простору ЗДО впливає на вибір адекватної моделі процесу педагогічного проектування;
- розробка моделі процесу проектування якого-небудь об'єкта в педагогічній практиці сприяє, з одного боку, уточненню, систематизації, «збірці» уявлень про цей об'єкт, отже, впливає на подальший хід проектування, з другого боку, – сприяє налагодженню стабільності функціонування ЗДО в умовах режиму інноваційних перетворень;
- у процесі проектування моделі можуть змінюватися, це відбувається за рахунок збагачення уявлень проектувальників щодо сутності проектованого об'єкта, яка складається під впливом педагогічної науки, передової педагогічної практики і тих ситуацій, які виникають у конкретному ЗДО у процесі педагогічного проектування;
- процес проектування освітнього простору ЗДО має ґрунтуватися на ціннісно-смісловому узгодженні позицій усіх суб'єктів освітнього процесу, а також супроводжуватися навчанням педагогів техніки педагогічного проектування [131].

Проаналізуємо декілька моделей, що дотичні до нашого наукового дослідження. О. А. Онищук розробила структурно-функціональну модель оптимізації процесу розвитку культури спостереження майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у художній діяльності. Модель включає три концепти: методологічний, теоретичний та методичний, окремо визначає мету та результат. У методологічному концепті зазначені наукові підходи: системний, діяльнісний, аксіологічний, особистісно-орієнтований, культурологічний, компетентнісний. Теоретичний концепт складається з структурних компонентів культури самовираження майбутніх вихователів, критеріїв культури самовираження, типів розвитку культури самовираження. До методичного концепту І. А. Онищук відносить напрями освітньої роботи, організаційно-педагогічні умови, форми, методи та засоби [190].

Х. І. Микитейчук розробила модель педагогічного процесу підготовки дитини до школи в Республіці Польща. Вона складається з таких структурних

компонентів: педагогічного процесу підготовки дитини до школи в дошкільних закладах Республіки Польща як окремого явища, мети, концептуальних засад (правова основа, науково-теоретичне обґрунтування), дидактичного забезпечення сфер освітньої діяльності, методик та результату [175].

На основі отриманих результатів ми розробили модель підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО (Рис. 3.12). Наша модель містить три блоки: цільовий, діяльнісний, підсумковий (результативний).

Цільовий блок визначає мету підготовки майбутніх вихователів, завдання та наукові підходи (акмеологічний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, гуманістичний). Мета: професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. Зміст наукових підходів описано нами у п. 2.3. Завдання: сформулювати мотивацію майбутніх фахівців до здорового способу життя, удосконалювати здатність самовдосконалення; сприяти розвитку креативності та творчості у впровадженні до здоров'язбережувальної діяльності.

Діяльнісний блок репрезентує здоров'язбережувальну діяльність як складову професійної діяльності, здоров'язбережувальну компетентність та її структуру (компоненти здоров'я дітей дошкільного віку, життєві навички для сприяння усіх компонентів здоров'я, та саме власне усі компоненти здоров'я: фізичне, психічне, духовне та соціальне) та професійний розвиток викладача ЗВО: розробка навчально-методичного забезпечення, робочих програм ОК.

Діяльнісний блок моделі містить здоровий спосіб життя як необхідний компонент здоров'язбережувальної діяльності, що охоплює: рухова активність, збалансоване харчування, сучасне здоров'язбережувальне середовище та використання здоров'язбережувальних технологій в ЗДО та сім'ї.

У підсумковому (результативному) блоці моделі пропонуємо критерії сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: мотиваційний (самоусвідомлення в опануванні знаннями про здоров'язбереження, відчуття

задоволення від здоров'язбережувальної спрямованості в освітньому процесі ЗДО), когнітивний(знання та усвідомлення важливості впливу особистості вихователя ЗДО на ефективність здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти), особистісний (здатність бути емпатійним у професійній комунікації в освітньому процесі з дітьми дошкільного віку, батьками та педагогами), діяльнісний (здатність до нетрадиційного вирішення проблем та креативність в здоров'язбережувальній діяльності ЗДО). Також виокремлюємо рівні: низький, середній, високий (грунтовну характеристику рівнів подано нами у п. 2.2).

Модель містить чотири групи психолого-педагогічних умов професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: організаційно-управлінські, організаційно-технологічні, організаційно-методичні та організаційно-психологічні. Проаналізуємо їх.

1. *Організаційно-управлінські умови* реалізуються через особистісну орієнтацію освітнього процесу в ЗВО, удосконалення організаційного та науково-методичного забезпечення, готовність науково-педагогічних працівників до інноваційних підходів у підготовці здобувачів 012 «Дошкільна освіта».

2. *Організаційно-технологічні умови* передбачають створення в закладах освіти інформаційно-освітнього середовища, яке сприятиме ефективній професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності сучасними засобами та технологіями навчання, використання педагогічних технологій моделювання професійної діяльності в освітньому процесі.

3. *Організаційно-методичні.* Удосконалення навчальних планів, освітньо-професійних програм, робочих програм, силабусів освітніх компонентів професійної підготовки здобувачів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Ці умови забезпечують єдність теоретичної та практичної підготовки майбутніх

вихователів задля впровадження здоров'язберезувальної діяльності через налагодження співпраці з батьками та дітьми дошкільного віку.

4. *Організаційно-психологічні.* Ця група умов передбачає набуття досвіду ведення здорового способу життя задля забезпечення здоров'язберезувальної діяльності, створення позитивного емоційно сприятливого середовища між усіма учасниками освітнього процесу: батьками, адміністрацією, дітьми дошкільного віку, що забезпечить формування особистісного емоційного досвіду майбутніх фахівців дошкільної освіти саме в контексті здоров'язберезувальної діяльності.

Реалізація нашої моделі залежить від майстерності науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти.

І. Д. Давидченко на підставі порівняльного аналізу програм професійної підготовки 012 Дошкільна освіта прийшов до висновку, що педагогічний процес вибудовується з урахуванням логічних зв'язків, які сприяють поступальному розвитку студентів та зберігають самоцінність кожного здобувача [80, с. 128].

О. Р. Волошин вважає, що для формування всебічно розвиненої особистості важливим чинником є правильно налаштований освітній процес. Педагог окреслив певні категорії протиріч в організації педагогічного процесу з точки зору збереження і зміцнення здоров'я дітей, а саме:

1. Організаційно-педагогічні: між потребою учнів та їхніх родин, вимогами держави в збереженні та зміцненні здоров'я і негативною динамікою фізичного стану дітей; між декларуванням в державному масштабі прав дітей на повноцінне дитинство і здоров'язатратністю сучасної освіти.

2. Педагогічні: між наявністю значного досвіду реалізації різноманітних підходів до збереження здоров'я дітей в освітніх установах і відсутністю ефективного підходу до реалізації функції збереження і зміцнення здоров'я; між рівнем компетентності педагогів у вирішенні питання здоров'язбереження і завданнями, які ставить перед ними суспільство та інші [65, с. 68].

М. А. Машовець визначає ряд характеристик, якими має володіти та удосконалювати вихователь у своїй професійній діяльності:

- Педагогічний такт – вихователь повинен володіти почуттям міри, вміти дотримуватись правил пристойності, поводити себе ввічливо.
- Професійна спрямованість – в основі цієї характеристики лежить любов до дітей, педагогічне покликання, інтерес до професії, оволодіння педагогічними знаннями, бажання професійного самовдосконалення.
- Педагогічний оптимізм – основою якого є віра у своїх вихованців, налаштування педагога на сприйняття їхніх позитивних якостей, створення середовища для гармонійного розвитку кожного дошкільника.
- Емпатія – вміння співпереживати та співчувати вихованцеві, виявляти чуйність, доброзичливість, турботливість, тактичність у відносинах.
- Педагогічна рефлексія – вміння вихователя аналізувати власну діяльність, оцінка отриманих результатів, порівняння з поставленою метою.
- Авторитетність – бути авторитетним фахівцем – значить отримати оцінку власним моральним якостям, культурі, ерудиції, відданості професії.
- Культура професійного спілкування – високий культурний рівень, бездоганна поведінка, вміння налагодити партнерські стосунки з батьками, вміти попереджати й вирішувати конфліктні ситуації. уміння з повагою ставитися до колег, обмінюватися досвідом, сприймати критичні зауваження та пропозиції [172, с. 341-342].

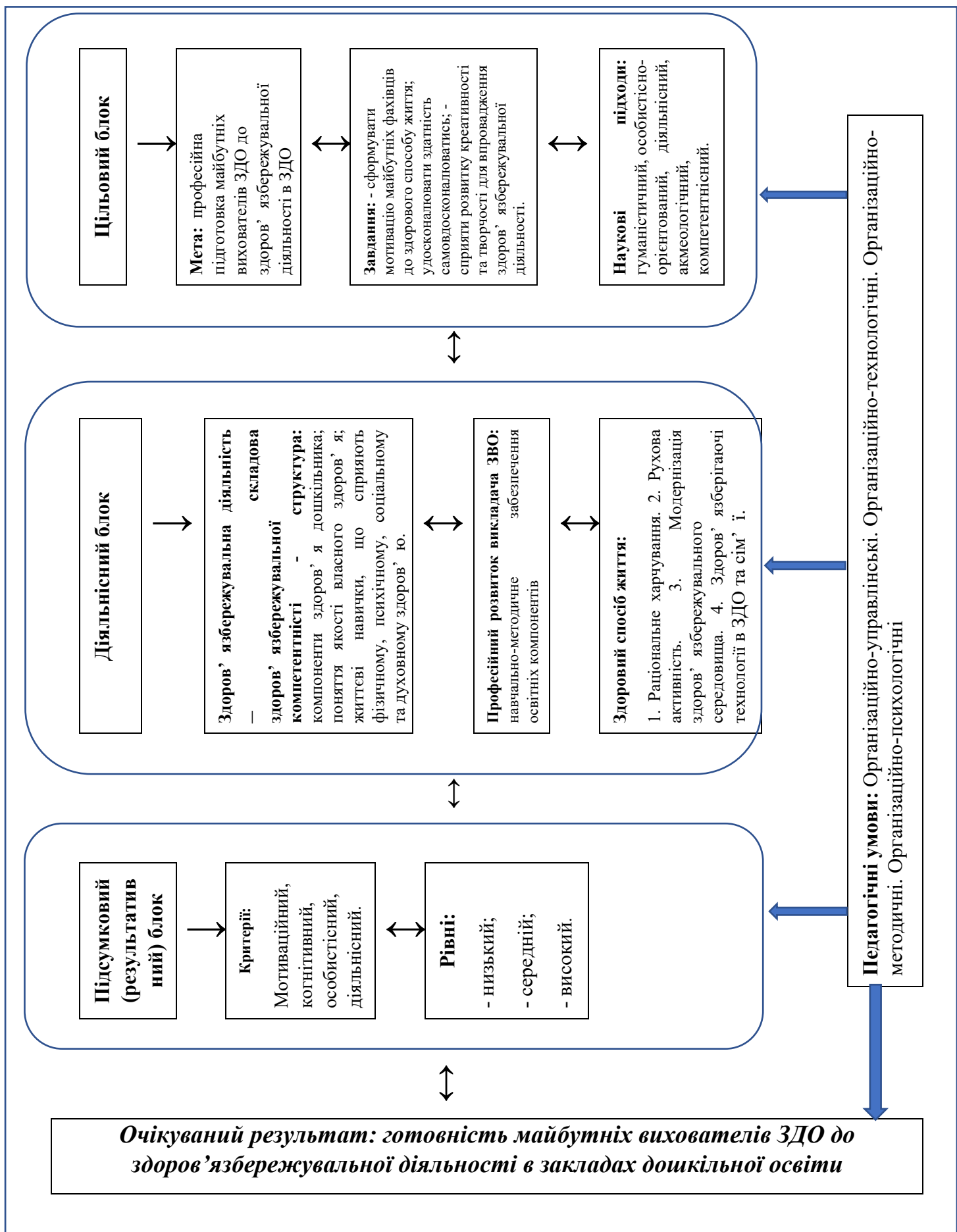

Рис. 3.12. Модель підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти

Відповідно до розробленої моделі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО вважаємо за необхідне конкретизувати та уточнити контрольні заходи, які були проведені на етапах нашого експерименту:

- ✓ Проведення опитування у гугл-формі для студентів (150 осіб) та вихователів (250 осіб) з метою визначення сучасного стану сформованості підготовки студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

- ✓ Визначення та виокремлення критеріїв та їх показників, діагностування рівнів стану сформованості підготовки студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

- ✓ Проведення діагностик рівнів сформованості майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти на констатуючому та контрольному етапах.

- ✓ Оновлення освітніх компонентів ОПП студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

- ✓ Проведення тренінгів, інтегрованих занять з демонструванням для майбутніх вихователів та педагогів.

- ✓ Підведення підсумків та підтвердження обґрунтованої гіпотези на початку дослідження.

Таким чином, здійснивши аналіз груп психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО ми підтвердили доцільність впровадження авторських розробок та напрацювань в освітній процес різних типів ЗВО.

Результати нашого експерименту підтвердили висунуту на початку дослідження гіпотезу про те, що підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО буде ефективною за умови оновлення змісту ОПП професійної підготовки здобувачів

спеціальності 012 «Дошкільна освіта», впровадження новітнього навчально-методичного забезпечення, відповідних форм та засобів в освітній процес ЗДО.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі *«Організація та результати педагогічного експерименту»* описано методику здійснення педагогічного експерименту, що містить цілі, завдання, етапи, умови проведення, підібрані методики діагностування рівнів сформованості професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здійснення здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Експериментальне дослідження проводилось упродовж чотирьох етапів: організаційно-підготовчого, констатувального, формувального, контрольного.

Під час *організаційно-підготовчого етапу* (2019 – 2020 рр.) опрацьовано вітчизняні джерела проблеми підготовки майбутніх вихователів; сформульовано гіпотезу дослідження; визначено методологічний етап дослідження: об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження; вивчено та проаналізовано зміст підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності.

На *констатувальному етапі* (2020 – 2021 рр.), здійснено аналіз сучасного стану сформованості підготовки майбутніх вихователів та вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності за допомогою авторських опитувальників. *Проведено* опитування студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» та вихователів закладів дошкільної освіти на тему здоров'язбереження; *визначено* рівні, критерії та їх показники сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Визначено та обґрунтовано групи психолого-педагогічних умов: організаційно-управлінські, організаційно-технологічні, організаційно-методичні, організаційно-психологічні. *Розроблено та описано* модель підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

З метою визначення рівнів (високий, середній, низький) сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО

відповідно до критеріїв (мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний) та показників на констатувальному етапі обрано та проведено комплекс діагностичних методик. Опрацьовані результати дали змогу виокремити рівні сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у ЗДО: низький рівень – 32,3%, середній рівень – 51,4%, високий рівень – 16,3%.

На *формульовальному етапі* дослідження (2021 – 2023 рр.) здійснено апробацію та перевірено ефективність визначених психолого-педагогічних груп умов. Зокрема:

- оновлено та подано рекомендації до освітніх компонентів освітньо-професійних програм для студентів 012 «Дошкільна освіта»: «Основи природознавства з методикою», «Дошкільна педагогіка», «Конструювання та експериментування», «Тренінг особистісного зростання вихователя закладу дошкільної освіти», «Вступ до спеціальності з основами педагогіки», «Дошкільна лінгводидактика».

- проведено інтегровані заняття з викладачами кафедри початкової та дошкільної освіти в контексті наступності дошкільної та початкової освіти в спеціально створеному розвивальному середовищі ЗВО: Творча майстерня, Навчально-наукова лабораторія Нової української школи, Лабораторія розвивальних технологій;

- проведено тренінги для майбутніх вихователів та педагогів ЗДО за темами: «Здоров'я – всьому голова», «Весела думка – половина здоров'я, інша – здоровий спосіб життя»;

- розроблено спецкурс «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО» для здобувачів 012 «Дошкільна освіта»;

- надано рекомендації до програми наскрізної програми практики.

На *контрольному етапі* (2023 – 2024 рр.) здійснено опрацювання даних педагогічного експерименту, виявлено динаміку зростання рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Розроблено та обґрунтовано модель підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності закладів дошкільної освіти, яка містить три блоки: цільовий, діяльнісний, підсумковий (результативний), зміст яких чітко описано у розділі.

Основні напрацювання третього розділу висвітлено у публікаціях автора: [56], [58].

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Проведене педагогічне дослідження дало можливість зробити такі висновки:

1. На підставі теоретичного аналізу вітчизняних науково-методичних і психолого-педагогічних джерел, базових нормативно-правових і законодавчих актів, досвіду професійної практичної діяльності розкрито теоретичні засади підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти.

2. Схарактеризовано понятійний апарат досліджуваної проблеми в педагогічній теорії та практиці: «професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності», «здоров'язбережувальна компетентність», «здоров'язбережувальна діяльність», «підготовка майбутніх вихователів», «професійна підготовка», «готовність», «здоров'я», «здоровий спосіб життя». У дисертації подано авторські означення понять «готовність» та «професійна підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності».

Готовність трактуємо як вагому складову професійної компетентності вихователя ЗДО, що характеризується особистісними та професійними якостями, які забезпечують ефективну реалізацію завдань здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО.

Під професійною підготовкою майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності розуміємо чітко організований систематичний процес, спрямований на формування загальних і фахових компетентностей, особистісного потенціалу, мотиваційної готовності для реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

3. Визначено та охарактеризовано основні підходи до проблеми готовності майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності: аксіологічний (формування цілісного сприйняття здоров'я як особистісної, суспільної та загальнодержавної цінності), когнітивний (наявність сталої

системи знань щодо здоров'язбережувальної діяльності), діяльнісний (володіння фаховими знаннями та уміннями задля здійснення здоров'язбережувальної діяльності) та управлінський (наявність організаторських навичок та умінь задля позитивного здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти).

Розроблено логічно-структурну схему життєдіяльності освітнього середовища ЗДО, яка містить принципи (безперервність (взаємодія та наступність усіх елементів, які входять в діяльність), інтегрованість (здатність вирішення завдань шляхом поширення структур, які в неї входять), гнучкість (здатність освітніх структур до швидкої мотивації, середовище є динамічне), відкритість (участь всіх об'єктів освітнього процесу), варіативність (передбачення змін середовища згідно освітніх вимог), функції (збереження, зміцнення, покращення здоров'я дітей дошкільного віку; врахування вікових особливостей; забезпечення здорового способу життя; співпраця усіх учасників освітнього процесу), завдання здоров'язбережувальної діяльності (організація оздоровчого режиму в ЗДО, упровадження нетрадиційних видів оздоровлення, забезпечення безпеки життєдіяльності дітей, створення екологічної й психологічної комфортності середовища), компоненти (ключовий та провідний) тощо.

4. На основі розроблених авторських опитувальників виявлено сучасний стан сформованості підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. Визначено, що більшість респондентів відчувають гостру потребу у збагаченні та розширенні знань щодо здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

5. На основі аналізу теоретико-методичних джерел виокремлено критерії (мотиваційний, когнітивний, особистісний та діяльнісний), показники та рівні (низький, середній та високий) сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності.

Для забезпечення ефективної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності запропоновано, обґрунтовано та

впроваджено такі групи психолого-педагогічних умов: організаційно-управлінські (організація освітнього процесу в ЗВО на засадах студентоцентризму, зокрема: розроблення та апробування завдань наскрізної практики, залучення до конкурсу студентських наукових робіт, оновлення освітніх компонентів), організаційно-технологічні (створення в ЗВО розвивального освітнього середовища з метою моделювання майбутньої професійної діяльності та використання різноманітних технологій: навчання проведення інтегрованих занять у спеціально облаштованих аудиторіях), організаційно-методичні (забезпечення єдності теоретичної і практичної підготовки майбутніх вихователів до роботи в ЗДО у контексті провадження здоров'язбережувальної діяльності: створення спецкурсу для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта», оновлення змісту дисциплін інформацією щодо здійснення здоров'язбережувальної діяльності майбутніми вихователями ЗДО), організаційно-психологічні (оновлення та доповнення змісту навчальних дисциплін фахової підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти тематикою, спрямованою на опанування майбутніми вихователями системи знань щодо сутності та значущості здоров'язбережувальної діяльності та здоров'язбережувальних технологій: проведення тренінгів для студентів та вихователів-практиків).

8. Зреалізовано запропоноване навчально-методичне забезпечення в освітній процес професійної підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Запропоновано методичні рекомендації щодо підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності, що включають перелік творчих завдань, вправ, перелік художніх творів, педагогічних проблемних ситуацій для застосування на лекційних та практичних заняттях, педагогічній практиці у різних формах навчання. Розроблено вибіркочку освітню компоненту «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями закладів дошкільної освіти» для студентів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта», метою якої є формування у студентів – майбутніх

вихователів ЗДО готовності до взаємодії з дітьми дошкільного віку, забезпечення всебічного розвитку дітей, здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

9. З урахуванням теоретико-практичних аспектів досліджуваної проблеми розроблено та обґрунтовано модель підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, яка містить три блоки: цільовий, діяльнісний та підсумковий (результативний). До цільового блоку належить мета, завдання та наукові підходи формування готовності майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. До діяльнісного блоку відноситься здоров'язбережувальна діяльність, здоровий спосіб життя та професійна майстерність викладача ЗВО, яка визначає ефективність професійної підготовки майбутніх вихователів. До підсумкового (результативного) блоку віднесено критерії (мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний) та рівні (високий, середній, низький) сформованості підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності.

10. Проведено діагностику рівнів сформованості майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти на констатуючому та контрольному етапах за такими методиками: для визначення мотиваційного критерія – методика Т. Елерса «Мотивація до успіху», для когнітивного критерія – тест «Прогресивні матриці Равена», для особистісного критерія – методик діагностики рівня емпатичних здібностей В. Бойка, а для діяльнісного критерія – опитувальник Л. Карамушки.

11. Здійснено аналіз результатів перевірки ефективності реалізації груп психолого-педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності, що свідчить про зростання рівнів сформованості професійної підготовки здобувачів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Проведено статистичне та математичне опрацювання даних педагогічного експерименту за допомогою кореляційного аналізу за коефіцієнтом кореляції Пірсона на першому та останньому етапі експериментальної роботи.

12. Виявлено позитивну динаміку зростання рівнів сформованості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО. А саме: зменшилась кількість здобувачів з низьким рівнем сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: з 32,3% на 22,2% – 10,1%; збільшилась кількість студентів з середнім рівнем сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: з 51,4% на 53,5% – 2,1%; збільшилась кількість здобувачів з високим рівнем сформованості підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти: з 16,3% на 24,3% – 8%.

Отже, здійснений педагогічний експеримент доводить важливість використання апробованих психолого-педагогічних умов у практиці професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Таким чином є всі підстави вважати, що поставлені завдання – виконані, мети – досягнуто, гіпотезу – підтверджено.

Проведене дисертаційне дослідження не вичерпує усіх аспектів проблеми підготовки майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Перспективу подальших наукових досліджень вбачаємо у розробці нових освітніх компонентів, створенні електронних курсів, покращенні навчально-методичного забезпечення ЗВО. Ці заходи будуть сприяти більш ефективному психолого-педагогічному супроводу професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авдєєнко І. М. Розвиток культури здоров'я студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Харків, 2016. 20 с.
2. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/> (Дата звернення 07.06.2020).
3. Алпатова О., Чжоу Х. Особливості прояву мотивації до навчання у майбутніх практичних психологів. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти* : зб. наук. праць / за заг. ред. Л. В. Барановської. Київ : НАУ, 2022. С. 2-3. URL: https://pppo.nau.edu.ua/wp-content/uploads/2022/06/Zbirnyk-tez-Kh-Mizhnarodnoi-naukovo-praktychnoi-konferentsii-Aktualni-problemy-vyshchoi-profesiinoi-osvity-2_2022.pdf. (Дата звернення 03.08.2022).
4. Антонюк Л. Л., Василькова Н. В., Ільницький Д. О., Кулага І. В., Турчанінова В. Є. Компетентнісний підхід у вищій освіті: світовий досвід. Інститут вищої освіти. КНЕУ імені Вадима Гетьмана. Київ. 2016. с. 61
5. Андрущенко Н. Феномени здоров'я та здоров'язбереження дитини в контексті сучасних наукових поглядів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2016. Вип. 55. С. 238–245.
6. Андрущенко Т. К. Теоретико-методичні засади формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку : дис. ... док. пед. наук : 13.00.08. Глухів, 2015. 503 с. URL: http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/214/1/%D0%90%D0%BD%D0%B4%D1%80%D1%8E%D1%89%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%A2.%D0%9A.%20.pdf (Дата звернення 19.12.2019).
7. Андрущенко Т. К. Експериментальна модель процесу формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. І. В. Козубовська. Ужгород : Говерла, 2013. Вип. 26. С. 1–18.

8. Андрющенко Т. Методи формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. № 47. С. 49-55.
9. Андрющенко Т. К. Культурологічний підхід до формування у дошкільників здоров'язбережувальної компетентності. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2013. Вип. 17 (1). С. 31-41.
10. Андрющенко Т. К. Пріоритетні аспекти модернізації освітнього середовища дошкільного навчального закладу. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2017. № 2. С. 24-32.
11. Андрющенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників у контексті вимог Базового компонента дошкільної освіти. URL: <http://oipop.ed-sp.net/?q=node/15763> (Дата звернення 25.12.2019).
12. Атрощенко Т., Зданевич Л. Аксіологічний підхід у формуванні полікультурної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Молодь і ринок*. 2021. № 2 (188). С. 6-11.
13. Бабюк Т. Й. Наступність у вихованні здорового способу життя старших дошкільників та молодших школярів : монографія. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1921/Babiuk-T.I.-Nastupnist-u-vykhovanni-zdorovoho-sposobu-zhyttia-starshykh-doshkilnykiv-ta-molodshykh-shkoliariv.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Дата звернення 11.11.2019).
14. Багрій В. Н. Критерії та рівні сформованості професійних умінь майбутніх соціальних педагогів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2012. № 6. С. 10-14. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Znpkhist_2012_6_4.pdf (дата звернення: 21.04.2020).
15. Бадіца М. В. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійно-творчої діяльності засобом продуктивної технології. *Наука і освіта*. 2015. № 6. С. 5-10.
16. Базовий компонент дошкільної освіти / Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., та ін. ; наук. кер. А. М. Богуш. URL:

https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovooho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf (Дата звернення 23.03.2021).

17. Бахіча Е. Е. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності в полікультурному середовищі Криму : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08. Одеса, 2011. 21 с.

18. Бахіча Е. Е. Проблема підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності в науково-педагогічних дослідженнях. *Наука і освіта*. 2013. № 1-2. С. 123-126.

19. Безкопильний О. О. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності в основній школі: теорія та методика : монографія. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2020. 552 с.

20. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/> (Дата звернення 16.09.2022).

21. Бережна Т., Карленко Н. Формування здоров'язбережувального освітнього середовища: обґрунтування стратегії. *Рідна школа*. 2017. № 9-10. С. 96-99.

22. Биков В. Ю. Методичні системи сучасних інформаційно-освітніх технологій. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти* : зб. наук. праць / за ред.: Л. Л. Тovaжнянського, О. Г. Романовського. Харків : НТУ «ХПІ», 2002. Вип. 3. С. 73–83.

23. Біосоціокультурні та педагогічні аспекти фізичного виховання і спорту : матеріали Всеукраїнської наук. конф. Суми : СДПУ ім. А. С. Макаренка, 2005. 272 с.

24. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2020. 240 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/Abetka_dlya_Dyrektora_2020_compressed.pdf (Дата звернення 29.12.2021).

25. Богініч О. Умови ефективної реалізації складової частини освітньої лінії «Особистість дитини» - «Здоров'я та фізичний розвиток». *Дитячий садок*. 2012. № 34-35. С. 10-15.
26. Бойко Г. Соціально-мобільний компонент готовності майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 10 (218). С. 50-55.
27. Бойко О. М. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до роботи з сім'єю як соціально-педагогічна проблема. *Актуальні проблеми підготовки фахівців соціальної сфери* : матеріали наук.-метод. семінару (Умань, 26 квітня 2016 р.) / ред. кол.: Коляда Н. М. (гол. ред.) та ін. Умань : ФОП Жовтий, 2016. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8468/1/Boiko_Soc_rob.pdf (Дата звернення 19.01.2020).
28. Бойченко Т. Валеологія – мистецтво бути здоровим. *Здоров'я та фізична культура*. 2005. № 2. С. 1-4.
29. Бойченко Т. Є. Здоров'язберігаюча компетентність як ключова освіти України. *Основи здоров'я і фізичної культури*. 2008. № 11-12. С. 6–7.
30. Бондар С. П. Компетентнісна спрямованість змісту і структури навчального предмета в умовах фундаменталізації освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. № 20. с. 10-23.
31. Булейченко О. В. Нетрадиційні види рухової активності як інструмент здоров'язбереження. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 3. С. 96-99.
32. Бугайчук Н. Організація здоров'язбережувального середовища у вищому навчальному закладі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2017. Вип. 5. С. 44-48.
33. Бутенко В. Г. Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Суми, 2018. 23 с.

34. Бутенко В. Г. Сучасний стан підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 62. С. 39-45.
35. Вакулєнко О., Жаліло Л., Комарова Н., Левін Р., Солоненко І., Яременко О. Теоретико-методологічні засади формування здорового способу життя. К. 2000. 45-58.
36. Ващенко Г. Тіловиховання як засіб виховання волі і характеру. Львів : Українські технології, 2001. 56 с.
37. Ващенко О., Свириденко С. Здоров'язберігаючі технології в загальноосвітніх навчальних закладах. *Директор школи*. 2006. № 20. С. 12-15.
38. Ващенко О., Свириденко С. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи. *Початкова освіта*. 2005. № 46. С. 2-4.
39. Ващенко О. М. Формування умінь і навичок здорового способу життя учнів 1–4 класів шкіл-інтернатів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2007. С. 15.
40. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.
41. Величко І. Проблеми когнітивної лінгвістики та психології та їх змістовна роль у викладанні іноземних мов в Україні. *Молодий вчений*. 2019. № 9 (73). С. 330-333.
42. Вербиненко Ю. І. Професійна готовність до педагогічної діяльності. *Професійна підготовка педагога в контексті європейських інтеграційних процесів* : зб. наук. праць Дрогобицького державного педагогічного університету. Дрогобич, 2013. С. 119–124.
43. Вільчковський Е., Денисенко Н. Насамперед – фізичний гарт. *Дошкільне виховання*. 1996. № 5. С. 10–11.
44. Вільчковський, Е. С. Курок О. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку : навч. посіб. 3-тє вид., стер. Суми : Університетська книга, 2017. 428 с.

45. Вільчковський Е. Фізичне виховання за новою програмою. *Дошкільне виховання*. 1972. № 9. С. 6-11.

46. Вінарчук Н. М. Важливість формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів* : матеріали Третьої (III) Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 13-14 квітня 2023 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. С. 57-61.

47. Вінарчук Н. М. Використання здоров'язберезувальних технологій у закладах дошкільної освіти. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти* : зб. наук. праць / за заг. ред. Л. В. Барановської. Київ : НАУ, 2021. С. 14.

48. Вінарчук Н. М. Здоров'язберезувальні технології у просторі сучасного закладу дошкільної освіти. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів* : матеріали Четвертої (IV) Всеукраїнської наук.-практ. конференції студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 22-23 лютого 2024 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. С. 59-61.

49. Вінарчук Н. М. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник фізичного розвитку дошкільника, збереження та зміцнення здоров'я. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 45, т. 1. С. 173-177.

50. Вінарчук Н. М. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти в збереженні та зміцненні здоров'я дітей дошкільного віку. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів: Перша науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених 18 – 19 березня 2021 р.* Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. С. 52-55.

51. Вінарчук Н. М. Підготовка бакалаврів спеціальності 012 Дошкільна освіта (порівняльний аналіз освітніх програм). *Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна*. 2023. Вип. 39. С. 17-25.

52. Вінарчук Н. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування здоров'язберезувальної компетентності дошкільника. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 7. С. 55-57.

53. Вінарчук Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи* : тези доповідей IV-ої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. С. 47-50.
54. Вінарчук Н. М. Проблема зміцнення, збереження здоров'я – важливий фактор всебічно гармонійного розвитку особистості дітей дошкільного віку. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. Вип. 6. С. 52-54.
55. Вінарчук Н. М. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. Вип. 8. С. 64-66.
56. Вінарчук Н. М. Сучасний стан професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. с. 207-211.
57. Вінарчук Н. М. Технології формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей дошкільного віку. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 9-10 листопада 2020*. Херсон : Херсонський державний університет, 2020. С. 79-85.
58. Вінарчук Н. М. Технології формування здорового способу життя майбутніх вихователів. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. Вип. 9. С. 63-65.
59. Вінарчук Н. М. Формування основ здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. Вип. 5. С. 46-48.
60. Вінарчук Н. М., Шоловій М.-Т. І. Формування здоров'язбережувальної компетенції дітей дошкільного віку засобами

інформаційно-комунікаційних технологій. *Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна*. 2021. Вип. 35. С. 14-21.

61. Вінарчук Н. М., Шоловій М.-Т. І. Формування здоров'язбережувального середовища закладу дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору: світовий і вітчизняний вимір. III Міжнародна конференція (м. Львів, 27 жовтня 2023 року)*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. С. 123-126.

62. Віттенберг К. Ю. Підготовка майбутніх вихователів засобами інформаційно-комунікаційних технологій до навчання дітей іноземних мов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Вінниця, 2010. 23 с.

63. Вітюк В. В. Підготовка педагогів до створення здоров'язбережувального освітнього середовища у системі післядипломної освіти. Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації: матеріали круглого столу / упоряд. Н. А. Поліщук. – Луцьк: ВШПО, 2018. – 8-12 с.

64. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Київ : Академвидав, 2007. 615 с.

65. Волошин О. Р. Проблема реалізації здоров'язберігаючих ідей в освітньому процесі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2017. Вип. 5. С. 66-69.

66. Гавриленко Ю. Виховання здорового способу життя старшокласників у процесі навчально-виховної діяльності загальноосвітніх шкіл Автономної Республіки Крим : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Херсон : Херсонський державний університет, 2006. 20 с.

67. Гаврилюк С. М. Теоретико-методичні засади професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до педагогічної творчості : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Умань, 2016. 31 с.

68. Гавриш Н. В., Шкляр Н. А. Професійна підготовка майбутніх педагогів-вихователів до роботи з дітьми раннього віку на етапі адаптації до нових соціальних умов. URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/38918/Gavrysh_Shkliar.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Дата звернення 22.01.2021).
69. Гаращенко Л. В. Аналіз завдань і змісту організації фізкультурно-оздоровчої роботи у системі дошкільної освіти. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя*. 2015. № 4. С. 36-41.
70. Гаращенко Л. В. Організаційно-педагогічні умови реалізації здоров'язбережних методик виховання в роботі з дітьми дошкільного віку. URL: http://lib.mdpu.org.ua/nvsp/articles/2010/16_05.pdf7 (Дата звернення 07.03.2020).
71. Гаращенко Л. В. Підготовка спеціалістів з дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності. *Наука і освіта*. 2010. № 7. С. 51-53.
72. Гаращенко Л. В. Сучасні підходи до розгляду теоретичних основ фізичного виховання дітей дошкільного віку *Людинознавчі студії. Сер.: Педагогіка*. 2017. № 4. С. 54-63.
73. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ: АПН України, 1995. 145 с.
74. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко ; [гол. ред. С. Головка]. – Київ: Либідь, 1997. – 373 с.
75. Горковська Т. М. Формування культури здорового способу життя молодших школярів: теорія і практика : автореф. дипломної роботи. Миколаїв, 2011. 14 с.
76. Горяїнова Г. Програма «Я здоровий» у створенні здоров'язбережувального середовища для дошкільнят. *Рідна школа*. 2015. № 9-10. С. 49–51.
77. Грама Г. П. Підготовка майбутніх вихователів до формування елементарних математичних уявлень у дошкільників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Одеса, 2010. 20 с.

78. Грегірчак Д. Б., Червак Д. М. До питання виховного ідеалу у педагогічній спадщині Джона Локка. *Актуальні проблеми навчання і виховання в умовах інтеграційних процесів в освітньому та науковому просторі* : зб. тез доповідей III Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конференції 6 листопада 2020 р., Мукачево / ред.кол.: Т.І. Бондар (гол. ред.) та ін. Мукачево : МДУ, 2020. С. 340-342
79. Грибан В. Г. Валеологія: підручник / В. Г. Грибан - 2-ге вид. перероб. та доп. - К.: «Центр учбової літератури», 2012.-342 с.
80. Давидченко І. Д. Формування лінгвокультурологічної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти як педагогічна проблема. *Вісник університету ім. Альфреда Нобеля. Сер.: Педагогічні науки*. 2019. № 1. С. 125-129.
81. Даниленко Н. В., Батир Р. Ю. Здоровий спосіб життя та засоби його формування. *Grail of Science*. 2021. № 4. С. 502–511.
82. Деленко В. Б. Методична підготовка як необхідна складова професійної підготовки майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти. *Людинознавчі студії. Сер.: Педагогіка*. 2023. № 16. С. 72–78.
83. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text> (Дата звернення 12.01.2019).
84. Джуринський П. Б. Формування здоров'язберігаючого способу життя в історико-соціальній ретроспективі (від реліктових цивілізацій до епохи Середньовіччя). *Педагогічний дискурс*. 2012. Вип. 12. С. 133-139.
85. Джуринський П. Б., Харасанджианц О. Г. Понятійний контент зі здоров'язбережувальної діяльності фахівців із фізичної культури та спорту. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2023. Вип. 3 (144). С. 92.
86. Дмитренко Т. І. Теорія і методика фізичного виховання дітей раннього і дошкільного віку. Київ : Вища школа, 1979. 256 с.

87. Доманюк О. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до виховання зростаючої особистості в умовах особистісно орієнтованої освіти. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 60. С. 136-139.
88. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять та назв / упор.: К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2010. 324 с.
89. Дьоміна Ж. Г., Вернигора Д. В., Тарасенко Б. В. Сучасні підходи до фізичного виховання дітей дошкільного та молодшого шкільного віку *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2018. Вип. 5. С. 87-89.
90. Дубасенюк О. А. Сучасні моделі професійної підготовки педагогів-андрагогів. *Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи* : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало. Київ : Знання України, 2018. С. 174-180.
91. Дубасенюк О. А., Семенюк Т. В., Антонова О. Є. Професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічної діяльності : монографія. Житомир : Житомирський ДПУ, 2003. 193 с.
92. Дубограй О. Фізкультура як складова здоров'я та успішного навчання дитини. Київ : Шкільний світ : Вид. Л. Галіцина, 2006. 128 с.
93. Дяченко С. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2009. 20 с.
94. Ємельянова Н. Л. Підготовка майбутніх вихователів до роботи над засвоєнням старшими дошкільниками народознавчої лексики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2003. 21 с.
95. Енциклопедія освіти / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень ; заст. гол. ред.: В. І. Луговий, О. М. Топузов ; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

96. Жаровцева Т. Г. Професійна готовність фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями. *Наука і освіта*. 2009. № 1-2. С. 221-224.
97. Жданова О. М. Організація та методика оздоровчої фізичної культури і рекреаційного туризму : навч. посіб. Луцьк : Ред.-вид. відз. «Вежа» держ. ун-ту імені Лесі Українки, 2000. 248 с.
98. Завидівська Н. Н. Методичні та організаційні аспекти здоров'язбережувального навчання у теорії і практиці фізичного виховання. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2014. Вип. 3. С. 257-263.
99. Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження: колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. – Харків: Вид. Рожко С. Г., 2017. – 488 с.
100. Загородня Л. П., Титаренко С. А., Барсуковська Г. П. Фізичне виховання дітей дошкільного віку: навч. посіб. / за заг. ред. Л. П. Загородньої. Суми : Університетська книга, 2014. 271 с.
101. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.
102. Зайченко І. В. Історія педагогіки : навч. посіб. Київ : Слово, 2010. Кн. I : Історія зарубіжної педагогіки. 624 с.
103. Закон України «Про вищу освіту»: чинне законодавство зі змінами та доповненим станом на 24.09.2015 року. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2015. 100 с.
104. Законодавство України у сфері освіти та професійного навчання / упор.: Б. Г. Чижевський, В. П. Головінов, Є. В. Красняков, М. М. Шевченко. Київ : Парламентське видавництво, 2013. 376 с
105. Захарасевич Н. Професійна підготовка майбутніх вихователів до рольової діяльності дошкільників за умов експериментального навчання. *Педагогічний часопис Волині*. 2018. № 3 (10). С. 110-115.

106. Захарасевич Н. В. Підготовка майбутніх вихователів до рольової діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Івано-Франківськ, 2018. 22 с.

107. Захарко О. Внутрішня мотивація як психологічний феномен. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2008. № 3. С. 143-150.

108. Зданевич Л. В. Модель професійної підготовки майбутніх вихователів ДНЗ до роботи з дезадаптованими дошкільниками. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Рута, 2016. С. 136-154.

109. Зданевич Л. В. Теоретичні і методичні основи професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до роботи з дезадаптованими дітьми : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2014. 44 с.

110. Здоровий спосіб життя : зб. матеріалів 1 Міжрегіональної наук.-практ. конф. 13-14 вересня 2001 року, м. Славута / за ред. Панишка Ю. М. Славута ; Львів : П. П. Бодлак, 2002. 52 ст.

111. Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі: колективна монографія [за заг. ред. Л.М. Рибалко]. Тернопіль : Осадца В.М., 2019. 400 с.

112. Зимівець Н. В. Категорія здоров'я в контексті концепції сприяння покращенню здоров'я. *Освіта Донбасу*. 2010 № 6 (143). С. 109-115.

113. Жейнова С. Критерії, показники та рівні сформованості творчих якостей майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Проблеми освіти* : зб. наук. праць. 2019. № 93. С. 116-131. URL: <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/10244/> (Дата звернення 08. 04. 2021).

114. Івашко О. Здоров'язберігаючі технології в системі дошкільної освіти. *Дитячий садок*. 2008. № 21 -24. С. 97-100.

115. Іващук Л. Ю. Сучасні концептуальні чинники інтегральної характеристики здоров'я особистості і суспільства: колективна монографія / Л. Ю. Іващук // Загальна теорія здоров'я і здоров'язбереження; Міністерство освіти

і науки України Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди / [заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука]. – Харків, 2017. – С. 33–40.

116. Іванівський, С. В., Рибалка, О. Я. Формування культури дітей в сім'ї. Полтава.–2007.–48 с.

117. Єжова О. О. Критеріальний підхід до оцінки рівня сформованості ціннісного ставлення до здоров'я учнівської молоді. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2010. № 2 (14). С. 311-322. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/3034/> (Дата звернення 22.04.2020).

118. Казімко О. С. Здоров'язбережувальна компетенція дошкільників як основа формування гармонійно розвиненої особистості. URL: <http://teacherjournal.in.ua/rozrobky/zdorov-yazberezhuvalna-kompetentsiya-doshkilnikov-yak-osnova-formuvannya-garmonijno-rozvinenoji-osobistosti> (Дата звернення 18.05.2021).

119. Карабаєва І.І., Терещенко Л. А. Розвивальне освітнє середовище ЗДО: основні компоненти, етапи формування та критерії його оцінювання. Актуальні проблеми психології. Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2020. Т. 4 (Вип. 16). С. 89–101.

120. Карпова Е. Е. Теоретичні засади індивідуалізації професійної підготовки майбутніх педагогів в умовах заочного навчання у вищому навчальному закладі : монографія. Одеса : Видавець Букаєв В. В., 2012. 196 с.

121. Картки для дихання Світлани Ройз. URL: <https://dityvmisti.ua/blog/7106-vpravy-dlia-dykhannia-vid-unicef-ta-svitlany-roiz/> (Дата звернення 29.11.2022).

122. Касьян А. В. Дослідження рівня розвитку фізичних якостей у дітей старшого дошкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2017. Вип. 3. С. 206-209.

123. Каленик М. Поняття компетенція, компетентність, навчальні досягнення учнів з фізики. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні*

науки. 2010. Вип. 90. С. 117-120. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2010_90_35
(Дата звернення 22.04.2019).

124. Кириленко С. В. Соціально-педагогічні умови формування культури здоров'я старшокласників: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2004. 21 с.

125. Книжка для малюків. Ще не вміємо, а вже мріємо. Хрестоматія літературних творів з методикою їх використання / [Н.В. Гавриш, О.М. Табака, І.Р. Кіндрат, О.Ю. Хартман]; За заг. наук. ред. Т.О. Піроженко. – Київ: українська академія дитинства; 2020. - с. 242

126. Книш Т. В. Валеологічна підготовка майбутніх вихователів дошкільних закладів освіти : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2001. 19 с.

127. Кобрій О. Моделювання професійної підготовки педагога у вищих навчальних закладах України. *Людинознавчі студії. Серія : Педагогіка*. 2016. Вип. 3. С. 145–153. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2016_3_19 (Дата звернення 17.01.2023).

128. Коваль Н. С. Формування здоров'язбережувальної компетентності учнів початкових класів. *Упровадження нового змісту початкової освіти: теорія і практика* : матеріали Всеукраїнських педагогічних читань, присвячених пам'яті Т. М. Байбари (Полтава, 3–4 квіт. 2012 р.) / Полтавський нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава: ПП Шевченко, 2012. С. 79–80.

129. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи галузевих стандартів вищої освіти / за заг. ред. В.Д. Шинкарука. - Київ. 2007. - 69 с.

130. Коновальчук І. І. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти на засадах компетентнісного підходу: теоретичний аналіз. *Науковий вісник Чернівецького університету. Сер.: Педагогіка та психологія*. 2015. Вип. 764. С. 65–72.

131. Крутій К. Освітній простір дошкільного навчального закладу: монографія: у 2 ч. / К. Крутій. – К.: Освіта, 2009. – Ч. 1 . – 302 с.

132. Концепція безпеки закладів освіти : Розпорядження Кабінету міністрів України від 7.04.2023 р. № 301-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-kontseptsii-bezpeky-zakladiv-osvity-i070423-301> (Дата звернення 22.04.2023).

133. Корінна Г. О. Готовність майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дітей дошкільного віку. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Сер.: Педагогічні науки.* 2018. Вип. 82, т. 2. С. 154-158.

134. Корнієнко С. М. Весела перерва. 1–4 класи : навч.-метод. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і доп. Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2013. 96 с.

135. Корольчук Б. В. Організаційно-методичні підходи до побудови тренувальних занять дітей молодшого шкільного віку у спортивному клубі з плавання : дис. ... д-ра філософії : 017. Київ, 2023. URL: https://uni-sport.edu.ua/sites/default/files/vseDocumenti/diss_korolchuk_b.v._1.pdf (Дата звернення 22.12.2023).

136. Косенко Ю. Система професійної підготовки педагогічних кадрів дошкільної освіти в Україні з позиції історико-педагогічного дослідження. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Сер.: Педагогічні науки.* Херсон : Видавництво ХДУ, 2009. Вип. 51. С. 17–22.

137. Коцур Н. І. Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей. *Інноваційні технології в дошкільній освіті.* 2021. С.133-136.

138. Кошель А. Формування культури здоров'я майбутнього вихователя дошкільного закладу в процесі професійної підготовки. Автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Глухів, 2015. 20 с. URL: https://dspace.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3645/1/aref_Koshel%20A..pdf (Дата звернення 22.03.2020).

139. Кошіль О. П. Підготовка майбутніх вихователів до проєктування освітнього середовища закладу дошкільної освіти : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2021. 309 с.

140. Ковшар О. В. Забезпечення розвивального середовища в навчально-виховному процесі п'ятирічок. *Наука і освіта*. 2014. № 10. С. 94-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NiO_2014_10_23 (Дата звернення 13.04.2020).

141. Кравчук Н. П. Здоров'язбережувальна діяльність та її функції в процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Наукове мислення*. Умань, 2019. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/18-pedagogika/24-zdorov-yazberezhuvalna-diyalnist-ta-jiji-funksiji-v-protsezi-formuvannya-zdorov-yazberezhuvalnoji-kompetentnosti-majbutnikh-vikhovateliv-doshkilnikh-navchalnikh-zakladiv> (Дата звернення 22.02.2020).

142. Кравчук Н. П. Здоров'язбережувальна діяльність та її функції в процесі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Наукове мислення*. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/persha-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/18-pedagogika/24-zdorov-yazberezhuvalna-diyalnist-ta-jiji-funksiji-v-protsezi-formuvannya-zdorov-yazberezhuvalnoji-kompetentnosti-majbutnikh-vikhovateliv-doshkilnikh-navchalnikh-zakladiv> (Дата звернення 07.04.2022).

143. Кравчук Н. П. Модель формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Рідна школа*. 2016. № 7. С. 49-55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2016_7_13 (Дата звернення 13.04.2021).

144. Кравчук Н. П. Формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (критеріальний апарат). *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2016. №31. С. 57-65. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2016_31_10 (Дата звернення 19.03.2020).

145. Кремень В. Філософія людиноцентризму як теоретична складова національної ідеї. *Дзеркало тижня*. 2005. 12 серпня. URL:

https://zn.ua/ukr/science/filosofiya_lyudinotsentrizmu_yak_teoretichna_skladova_natsionalnoyi_ideyi.html (Дата звернення 24.07.2019).

146. Кузнєцова К. С. Ретроспектива підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в Україні. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. Вип. 1 (21). С.188-200.

147. Кузенко О., Олійник М., Перепелюк І. Упровадження здоров'язбережувальних технологій як чинник ефективного функціонування інклюзивного освітнього простору. *Освітні обрії*. 2022. № 54(1). С. 81-84.

148. Кукоба О. Упровадження інноваційних технологій у здоров'язбережувальну діяльність дитячих садків. *Дитячий садок*. 2012. № 21 -23. С. 43.

149. Кутасевич В. Д. Сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища в школі (З досвіду роботи Нововолинської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 6). Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації: матеріали круглого столу / упоряд. Н. А. Поліщук. – Луцьк : ВІППО, 2018. – 32-38 с. URL: <http://vippo.org.ua/files/silskashkola/osvitlabmetod-1519371529.pdf> (Дата звернення 21.08.2020).

150. Лавріненко Л. І. Створення здоров'язбережувального середовища в сучасному закладі дошкільної освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум»*. Чернігів, 2020. Вип. 7 (163). С. 50-54.

151. Левінець Н. Впровадження здоров'язберігаючих технологій як актуальний напрям сучасної дошкільної освіти. *Вісник Інституту розвитку дитини*. 2011. Вип. 16. С. 116-120.

152. Левківський М. В. Історія педагогіки : навч.-метод. посіб. Вид. 4- те. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 190 с.

153. Левківський М. В., Дубасенюк О.А. Історія педагогіки. Житомир : Житомирський ДПУ, 1999. 336 с.

154. Левшунова К. В. Роль сім'ї у формуванні здорового способу життя дітей старшого дошкільного віку: практичний аспект проблеми. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2014. Вип. 3. С. 112-115.
155. Лейко С. В. Поняття «компетенція» та «компетентність»: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 4. С. 128–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_15 (Дата звернення 22.05.2019).
156. Литвин Л. В. Характеристика наукових досліджень з професійної підготовки вихователя дошкільного навчального закладу. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2013. Вип. 4. С. 136-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2013_4_16 (Дата звернення 27.05.2019).
157. Литвинова С. Г. Розвиток навчального середовища загальноосвітнього навчального закладу як наукова проблема. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Сер.: Педагогіка*. 2014. Вип. 1. С. 39- 47.
158. Лісневська Н. Здоров'язбережувальне середовище : яким воно має бути. *Дошкільне виховання*. 2017. № 8-10. С. 14.
159. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навч. посібник / Харк. держ. пед. у-т ім. Г. Сковороди. - 2-е вид., випр. і доп. - Харків: «ОВС», 2002.- 400 с.
160. Магльований А. В. Концептуальний підхід до визначення ролі фізичної активності в формуванні здорового способу життя. *Здоров'я і освіта : матеріали I Всеукраїнської наук.-практ. конф.* Львів, 1993. С. 159.
161. Макарова К. М. Ефективність здоров'язбережувального середовища ДНЗ як умова формування культури здоров'я у дошкільників. *Збірник наукових статей студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / за заг. ред. О. Л. Кононко*. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2014. С. 97-101.

162. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. — Видання друге, перероблене та доповнене. — Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. — 272 с.

163. Максимова О. О. Методичні засади формування здоров'язбережувальної компетенції дошкільників. *Вісник Житомирського державного університету Івана Франка. Сер.: Педагогічні науки.* 2017. Вип. 1. С. 118-122.

164. Мамедова І., Трачук С., Долженко Л., Довгаль В., Сиротюк С. Прогностична модель здоров'я дівчат середнього шкільного віку в контексті рухової активності та інших супутніх чинників. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту.* 2023. № 3. С. 31-36. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/TMFVS_2023_3_6 (Дата звернення 22.10.2023).

165. Маргіта Н. Готовність майбутніх вихователів до організації експериментування старших дошкільників. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота.* 2011. Вип. 20. С. 76-79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2011_20_30.

166. Матеріали другого міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління»: зб. наук. праць : в 2-х ч. / за ред. Страшка С.В. Київ : Алатон, 2018. Вип. 2, ч.1. 87 с.

167. Мачинська Н. Дошкільна освіта в Україні: підготовка фахівців в умовах класичного університету. *Kształcenie zawodowe w perspektywie współczesnych uwarunkowań* / pod red. M. Krawczyk-Blicharskiej, J. Miko-Giedyk i S. Kowalskiego. Kielce, 2015. S. 225-236.

168. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю : монографія / за ред. С. О. Сисоєвої. Львів : Львівський ДУВС, 2013. 416 с.

169. Михайлишин Р. Р. Професійна готовність педагога до інноваційної діяльності: якісний аспект. *Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна.* 2016. Вип. 31. С. 11-18.

170. Михальчук А. Д. Диференційована оцінка фізичної підготовленості молодших школярів, віднесених до різних медичних груп в процесі фізичного виховання : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02. Київ, 2021. 25 с.

171. Мехед, О. Б. Підготовка майбутніх вчителів біології та основ здоров'я до соціально-педагогічної діяльності з метою популяризації здорового способу життя. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка*. Том 163. №7. 2020. с. 115-119.

172. Машовець М. А. Підготовка сучасного педагога дітей дошкільного віку в умовах мінливого соціуму. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 4 (48). С. 339-347.

173. Мелега К. П. Сучасні технології здоров'язбереження : навч. посіб. Ужгород : Вид.-во УжНУ «Говерла». 2018. 200 с.

174. Методичні рекомендації з питань забезпечення якості освітнього процесу в закладах дошкільної освіти за результатами дослідження ECERS-3. URL:<https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/636/b66/1d0/636b661d00087230303839.pdf> (Дата звернення 30.10.2022).

175. Микитейчук Х. І. Підготовка дитини до школи в системі дошкільної освіти Республіки Польща: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Львів, 2020. 20 с.

176. Мельничук І. Актуальність проблеми формування культури здоров'язбереження у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2012. Вип. 24. С. 101-104. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2012_24_33 (Дата звернення 05.10.2019).

177. Модель підготовки майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників засобами ігрової діяльності / В. Г. Бутенко та ін. *Education for Achieving Sustainable Development : series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts Katowice School of Technology*. Katowice : Publishing House of Katowice School of

Technology, 2020. Monograph 35. P. 226–237. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/9495> (Дата звернення 02.06.2021).

178. Молнар Т. Діяльнісний підхід до організації навчального процесу в початковій школі. *Молодь і ринок*. 2016. № 1. С. 76-79.

179. Момот О. Технології створення здоров'язбережувального середовища вищого навчального закладу. *Витоки педагогічної майстерності*. Сер.: Педагогічні науки. 2016. №. 18. С. 222-228.

180. Монастирський Г. Л. Теорія організації : підручн. 2-е вид., доп. й переробл. Тернопіль : Крок, 2019. 368 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37776/1/Teoriia%20orhanizatsii%202019.pdf> (Дата звернення 13.10.2020).

181. Мороз-Рекетова Л. Критерії, показники та рівні сформованості професійно-комунікативної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2019. № 7 (91). С. 243-254. URL: https://www.researchgate.net/publication/337544595_Kriterii_pokazniki_ta_rivni_sf_ormovanosti_profesijno-komunikativnoi_kulturi_majbutnih_vihovateliv_zakladiv_doskilnoi_osviti (Дата звернення 26.01.2022).

182. Муляр Н. М. Безпечне та здорове освітнє середовище Нової Української Школи. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2020. Вип. 77. С. 151-154.

183. Надім'янова Т. В., Лук'янченко М. І. Здоров'язбереження учнівської молоді як педагогічна проблема. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2019. Вип. 5. С. 248-252.

184. Науменко Ю. В. Здоров'язбережувальна діяльність школи. *Педагогіка*. 2005. № 6. С. 37-44.

185. Нестеренко О. Б. Актуальні питання особистісно-орієнтованої освіти. *Інтернаука : міжнародний науковий журнал*. 2019. № 16 (78), т. 1. С. 12-

16. URL: <https://www.inter-nauka.com/uploads/public/15780538553834.pdf> (Дата звернення 22.10.2019).

186. Нова українська школа - новий дитячий садок. Міська науково-практична конференція. Київ, 2018. URL: <https://don.kyivcity.gov.ua/content/nova-ukrainska-shkola--novyy-dytyachyy-sadok.html> (Дата звернення 25.06.2022).

187. Овчарук В. В. Педагогічні умови формування здоров'язберігаючої компетентності студентів засобами фізичного вихованн. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. Вип. 12. С. 67-72.

188. Олійник Н.В. Упровадження інноваційних технологій у фізкультурно-оздоровчу роботу ДНЗ. *Дошкільний навчальний заклад*. 2011. № 2. С. 8-9.

189. Омельченко С. О., Пристинський В. М. Принципи моделювання педагогічної системи взаємодії соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2009. № 3. С. 77-85.

190. Онищук І. А. Теоретико-методичні засади розвитку культури самовираження майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у художній діяльності: дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Івано-Франківськ, 2019.

191. Організація здоров'язбережувального середовища ЗВО / Рибалко Л. М., Пермяков О. А та інші. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69, т. 3. С. 108.

192. Осадченко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя до створення здоров'язберігаючого середовища початкової школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2016. 21 с.

193. Освіта в Україні. Нормативна база. Київ : КНТ АТІКА, 2004. 492 с.

194. Освітні програми формування здорового способу життя молоді. Київ : Український інститут соціальних досліджень, 2005. Кн. 5. 120 с. (Сер. «Формування здорового способу життя молоді» : у 14 кн.).

195. Основні компетенції дітей дошкільного віку: вивчення рівня сформованості : навч.-метод. посіб. / упорядн.: Каратаєва І. М., Харченко А. А., Дарченко Л. Г. Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д. Г., 2014. 108 с.

196. Панібратська А. В. Зміст поняття «педагогічні умови». URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/89-suchasni-tekhnohiiyi-rozvytku-profesiynoyi-maysternosti-maybutnikh-uchyteliv-25-zhovtnia-2018-r/173-zmist-ponyattya-pedagogichni-umovi>. (Дата звернення 03.10.2023).

197. Перегінець М. М., Долженко Л. П., Єфанова В. В. Змістове наповнення дозвілля старшокласників закладів загальної середньої освіти різного типу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. Вип. 12. С. 73-78.

198. Пермяков О. А., Йопа Т. В., Остапов А. В. Організація здоров'язбережувального освітнього середовища як умова формування психічного здоров'я особистості. *Психолого-педагогічні координати розвитку особистості* : зб. наук. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф., 2-3 черв. 2020 р. Полтава : Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2020. С. 196-200.

199. Пехарева С. В. Формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку [Електронний ресурс] С. В. Пехарева // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту/ Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2012. – № 1. – С. 84–87. – Режим доступу: <http://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2012-01/12psvcpa.pdf> (Дата звернення 22.10.2022).

200. Пинзеник О. Педагогічні умови формування міжкультурної компетентності майбутніх вихователів закладу дошкільної освіти. *Педагогічний дискурс*. 2021. Вип. 31. С. 71-77. URL: <http://ojs.kgpa.km.ua/index.php/peddiscourse/article/view/1143/1042> (Дата звернення 22.10.2023).

201. Плахотнік О. Компетентнісний підхід у ВНЗ: проблеми та перспективи. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки.* 2013. Вип. 121(2). С. 200-205. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2013_121%282%29_49 (Дата звернення 20.10.2021).

202. Підлипняк І. Ю. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи* : зб. наук. праць Уманського ДПУ імені Павла Тичини. Умань : ПП Жовтий О. О., 2013. Вип. 44. С. 28–34.

203. Підлипняк І. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/44/visnuk_4.pdf (Дата звернення 06.11.2021).

204. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2006. 456 с.

205. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

206. Про дошкільну освіту : Закон України від 11.07.2001 р. № 2628-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text> (Дата звернення 22.11.2021).

207. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text> (Дата звернення 02.09.2020).

208. Про затвердження методичних рекомендацій з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти : Наказ Державної служби якості освіти України від 30.11.2020 р. № 01-11/71. URL: https://sqe.gov.ua/wp-content/uploads/2021/04/Metodichni_rekomendacii_SQE_2020_ZDO.pdf (Дата звернення 29.12.2023).

209. Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу в установах і закладах освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 26.12.2017 р. № 1669. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0100-18#Text> (Дата звернення 22.10.2022).

210. Про затвердження Правил пожежної безпеки для навчальних закладів та установ системи освіти України : Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.08.2016 р. № 974. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1229-16#Text> (Дата звернення 22.10.2022).

211. Про затвердження Державної програми "Репродуктивне здоров'я нації" на період до 2015 року: Постанова Кабінету міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1849. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/283083_505939 (Дата звернення 22.10.2019).

212. Про затвердження Санітарного регламенту для дошкільних навчальних закладів зі змінами : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.03.2016 р. № 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0563-16#Text> (Дата звернення 22.10.2022).

213. Про затвердження Цільової комплексної програми "Фізичне виховання - здоров'я нації": Указ Президента України від 1 вересня 1998 року № 963/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963/98#Text> (Дата звернення 22.12.2019).

214. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/344/2013#Text> (Дата звернення 09.04.2020).

215. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17 квітня 2002 року № 347/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347/2002#Text> (Дата звернення 09.04.2020).

216. Про Національну програму "Діти України": Указ Президента України від 18 січня 1996 року № 63/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/63/96#Text> (Дата звернення 09.04.2020).

217. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

218. Про організацію безпечного освітнього простору в закладах дошкільної освіти та обладнання укриттів: Лист Міністерства освіти і науки України від 20.06.2023 р. № 1/8820-23. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-bezpechnogo-osvitnogo-prostoru-v-zakladah-doshkilnoyi-osviti-ta-obladnannya-ukrittiv> (Дата звернення 09.07.2023).

219. Про схвалення Концепції безпеки закладів освіти: Розпорядження Кабінету міністрів України від 7 квітня 2023 р. № 301-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/301-2023-%D1%80#Text> (Дата звернення 09.07.2023).

220. Про організацію укриття працівників та дітей у закладах освіти : Лист Державної служби України з надзвичайних ситуацій від 14.06.2022 р. № 03-1870/162-2. URL: <https://document.vobu.ua/doc/13513> (Дата звернення 09.07.2023).

221. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/t012402?an=228> (Дата звернення 19.07.2020).

222. Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2023/24 навчального року : Лист Міністерства освіти і науки України від 17.05.2023 р. № 1/6990-23. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-pidgotovku-zakladiv-osviti-do-novogo-navchalnogo-roku-ta-prohodzhennya-osinno-zimovogo-periodu-202324-roku> (Дата звернення 09.07.2023).

223. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (Дата звернення 07.07.2020).

224. Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню) : Лист Міністерства освіти і науки України від 14.08.2020 р. № 1/9-436. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-stvorennya-bezpechnogo-osvitnogo-seredovisha-v-zakladi-osviti-ta-poperedzhennya-i-protidiyi-bulingu-ckuvannyu> (Дата звернення 16.07.2022).

225. Проєкт Концепції розвитку дошкільної освіти. URL: <https://oplatforma.com.ua/news/5534-prokt-kontsepts-rozvitku-doshklno-osvti>.

226. Прокопенко І. Ф., Мкртічян О. А. Сучасні дослідження проблеми професійної підготовки майбутніх вихователів у педагогічній теорії та практиці. *Педагогіка та психологія* : зб. наук. праць. Харків, 2019. Вип. 61. С.146-154.

227. Професійний стандарт "Вихователь закладу дошкільної освіти". URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti> (Дата звернення 26.11.2021).

228. Пятничук Т. В. Критерії та показники вимірювання сформованості професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/705738/1/%D0%9A%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%96%D1%97%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%B8.pdf>. (Дата звернення 17.08.2023).

229. Психологічний словник / авт.-уклад.: В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; за ред.. Н. А. Побірченко. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf (Дата звернення 09.06.2021).

230. Радзієвська О. В. З досвіду формування творчої активності майбутнього вчителя. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 9 (43). С. 107-113.

231. Ріпак І. М. Методика визначення рухової активності дорослого населення : метод. реком. Львів, 2002. 42 с.

232. Рибалко Л. М. Сутність і зміст здоров'язбережувальних технологій в системі фізичного виховання студентської молоді. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. Вип. 3. С. 478-482.

233. Романишина Л., Зданевич Л., Миськова Н. Готовність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до професійної самореалізації: акмеологічний підхід. *Молодь і ринок*. 2023. № 5. С. 39-43.

234. Ростікус Н., Бойко Г., Зозуля Л. Батьківська школа як спосіб формування готовності батьків до навчання їхньої дитини в початкових класах. *Молодь і ринок*. 2023. № 1. С. 136-140.

235. Ростікус Н. П. Готовність майбутніх учителів до формування графічних навичок у першокласників. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи* : тези доповідей IV-ої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. С. 93-95.

236. Руденко Л. А. Актуалізація здоров'язбережувального аспекту освітнього процесу. *Науковий вісник Льотної академії. Сер.: Педагогічні науки*. 2019. Вип. 5. С. 218-223. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sbfasps_2019_5_37 (Дата звернення 09.09.2020).

237. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти. Київ : СПД «Цудзинович Т. І.», 2007. 204 с.

238. Семенова Н., Репницька Д. Формування здорової особистості дитини молодшого шкільного віку у процесі взаємодії школи і сім'ї. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки*. 2016. № 1 (303). Т. II. С. 117-124.

239. Сергєєва Т. П., Халайджі С. В. Комплексний підхід до формування здоров'язбережувального освітнього середовища у технічному ЗВО. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 3. С. 513-514.

240. Сидорук А. Вплив анімаційної діяльності на формування здорового способу життя школярів. *Науковий вісник Мелітопольського державного*

педагогічного університету. Сер.: Педагогіка. 2015. № 1. С. 155-159. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdpu_2015_1_28 (Дата звернення 02.12.2019).

241. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Нариси з історії розвитку педагогічної думки : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ-ри, 2003. 308 с.

242. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. Одеса : Пальміра, 2006. 221 с. URL: <https://www.pedagogic-master.com.ua/public/semenova/slovník.pdf>.

243. Словник психолого-педагогічних понять і термінів. URL: <https://osvita.ua/school/method/psychology/1270/> (Дата звернення 09.07.2023).

244. Сливка Л. Організація здоров'язберігаючого середовища молодшого школяра: теоретичні й практичні аспекти. *Гірська школа Українських Карпат*. 2014. № 11. С. 44-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gasuk_2014_11_15 (Дата звернення 16.07.2020).

245. Сливка Л. В. Створення здоров'язбережувального середовища загальноосвітнього навчального закладу як умова забезпечення евристичної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 9. С. 423-429. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_9_56 (Дата звернення 16.07.2020).

246. Слюсарук-Літвін С. С. Готовність майбутніх вихователів до педагогічної діяльності як результат професійної підготовки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2019. Вип. 72, т. 2. С. 162-166.

247. Смолякова І. Д. Формування здорового способу життя студентів у системі фізичного виховання вищого технічного навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2010. 24 с.

248. Сухенко Л. Підготовка педагогічних кадрів в Україні, Японії та США: компаративний аналіз. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/13953/1/41.pdf> (Дата звернення 16.07.2020).

249. Суховієнко Н. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький : Вид. відділ ХГПА, 2018. 20 с. URL: http://46.63.9.20:88/jspui/bitstream/123456789/161/1/Sukhoviienko_aref.pdf (Дата звернення 16.07.2020).

250. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) : Ухвалено Міністерською конференцією в Єревані 14-15 травня 2015 р. URL: https://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/standards-and-guidelines_for_qa_in_the_ehea_2015.pdf (Дата звернення 16.07.2020).

251. Табака О.М. Золотий горішок. Збірка казок для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Львів, 2016. 36 с.

252. Таблиці функцій та критичних точок розподілів. Розділи: Теорія ймовірностей. Математична статистика. Математичні методи в психології. / Укладач: М.М. Горонескуль. - Х.: УЦЗУ, 2009. - 90 с.

253. Таймасов Ю. С. Теоретичний аналіз сутності та змісту здоров'язбереження у психолого-педагогічній літературі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2018. Вип. 63. С.177-180.

254. Танасійчук Ю. М. Важливість створення здоров'язбережувального середовища в закладах вищої освіти. УДПУ імені Павла Тичини. URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/8796/1/VAZhLYVIST_STVORENNIa_ZDOROV%E2%80%99IaZBEREZhuVALNOHO_SEREDOVYShchA_V_ZAKLADAKh_VYShchOI_OSVITY.PDF (Дата звернення 26.09.2020).

255. Танько Т. П. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Харків, 2004. 44 с.

256. Теплицька А. О. Модель і моделювання в професійній освіті майбутніх учителів. URL: <http://www.apppsychology.org.ua/data/jrn/v10/i28/40.pdf> (Дата звернення 13.09.2023).

257. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти / Чернишова Є. Р., Гузій Н. В., Ляхоцький В. П. та ін.; за наук. ред. Є. Р. Чернишової. Київ : ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.

258. Теличко Т. В. Педагогічні умови формування фахової компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах міждисциплінарного підходу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер.: Педагогіка. Соціальна робота.* Ужгород : Говерла, 2020. Вип. 1 (46). С. 124–127. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/46862/1/%D0%9F%D0%95%D0%94%D0%90%D0%93%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%86%20%D0%A3%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%98%20%D0%A4%D0%9E%D0%A0%D0%9C%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%A4%D0%90%D0%A5%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%87.pdf> (Дата звернення 16.12.2020).

259. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти та початкової школи в умовах ступеневого навчання : монографія / Борова В. Є. та ін. ; за заг. ред. О. О. Красовської. Рівне : О. Зень, 2021. 560 с. URL: <https://zenodo.org/records/5591986> (Дата звернення 16.07.2021).

260. Трофаїла Н. Д. Сучасна професійна підготовка майбутніх вихователів у системі дошкільної освіти України. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах.* 2019. № 65, т. 1. С. 89-92. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/65/part_1/20.pdf (Дата звернення 06.01.2020).

261. Трубник І. В. Професійно-екологічна компетентність вихователя дошкільного закладу. *Збірник наукових праць Бердянського державного*

педагогічного університету. Сер.: Педагогічні науки. Бердянськ : БДПУ, 2007. № 3. С. 17-22.

262. Удот В. Ф. Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2019. Вип. 63, т. 2. С. 192-196. URL: http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/63/part_2/39.pdf (Дата звернення 16.07.2020).

263. Федько О. Здоровий спосіб життя як цінність: проблеми формування. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України*. 2009. Вип. 43. С. 369-379. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2009_43_32 (Дата звернення 23.07.2021).

264. Фізичний розвиток дітей в умовах дошкільного навчального закладу : Додаток до листа МОН України від 16.08.2010 р. № 1/9-563. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/MUS19335?an=1> (Дата звернення 26.06.2021).

265. Філімонова Т. В. Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до патріотичного виховання дітей старшого дошкільного віку : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кропивницький, 2019. 24 с.

266. Формування здоров'язберігаючих компетенцій дітей та молоді: проблеми, розвиток, супровід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф., м. Умань, 19 квітня 2017 р. / ред.кол.: П'ясецька Н. А. та ін. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2017. Вип 3. 132 с.

267. Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації : матеріали круглого столу / упорядн. Н. А. Поліщук. Луцьк : ВІППО. 2018. 124 с.

268. Формування предметних компетентностей в учнів початкової школи : монографія / Н. М. Бібік та інші. Київ : Педагогічна думка, 2014. 346 с.

269. Харькова Є. Д. Формування професійної майстерності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. *Вісник Черкаського університету*. 2018. № 12. С. 122-129.

270. Хлус Н. О. Використання фітбол-аеробіки в корекційно-оздоровчій роботі з дітьми старшого дошкільного віку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. Вип. 3. С. 578-581.

271. Хлус Н. О. Використання степ-аеробіки під час занять з фізичного виховання з дітьми старшого дошкільного вік. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 5. С. 319-322.

272. Химинець В. Компетентнісний підхід до професійного розвитку вчителя. Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. URL: <http://zakinppo.org.ua/2010-01-18-13-44-15/233-2010-08-25-07-10-49> (Дата звернення 13.09. 2022).

273. Хохліна О. Проблема методологічних принципів психології. *Юридична психологія*. 2015. № 2. С. 5-25. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/urpp_2015_2_3 (Дата звернення 16.09. 2021).

274. Худолій Н. Школа здоров'я. Система фізкультурно-оздоровчої роботи в дитсадку. *Палітра педагога*. 2017. № 3. С. 5-8.

275. Цегельник Т. М. Педагогічні умови формування готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти. *Науковий вісник Львівської академії. Сер.: Педагогічні науки / гол. ред. Т. С. Плачинда. Кропивницький : ЛА НАУ, 2020. Вип. 8. С. 138-145.* URL: <https://dspace.sfa.org.ua/bitstream/123456789/722/1/Sbornyk-bez-oblozhky-8-dekabrya-2020-g..pdf#page=138> (Дата звернення 23.09. 2022).

276. Цільова комплексна програма "Фізичне виховання - здоров'я нації": Указ Президента України від 1 вересня 1998 року № 963/98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963%D0%B0/98#Text> (Дата звернення 30.09. 2019).

277. Цигура Г. О. Здоров'язбереження як складова сталого розвитку: можливості реалізації фахівцями фізичного виховання і спорту. *Науковий*

часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Сер. 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2019. Вип. 5. С. 319-322.

278. Чайка В. Психолого-педагогічні умови підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти до саморегуляції професійної діяльності в процесі навчання у закладах вищої освіти. *Підготовка майбутніх фахівців початкової та дошкільної освіти: стратегії реформування* : колективна монографія / за ред.: В. В. Чайки, О. І. Янкович. Тернопіль : Осадца Ю. В., 2019. С.137-155.

279. Чапюк Ю. Готовність до педагогічної діяльності як наукова проблема. *Педагогічний часопис Волині*. 2015. № 1. С. 26-30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pchv_2015_1_7 (Дата звернення 19.12. 2019).

280. Чічігіна О. В. Методи виховання творчої особистості дитини. *Дошкільний навчальний заклад*. 2009. № 5. С. 33-37.

281. Чорна Н. Б. Сутність та структура готовності до професійного саморозвитку майбутніх учителів мистецьких спеціальностей. *Вісник Запорізького національного університету. Сер.: Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Т. 1. С. 192-196.

282. Шапар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків : Прапор, 2007. 640 с.

283. Шевченко Ю. Професійна готовність майбутніх педагогів у сучасній науковій літературі. *Молодь і ринок*. 2018. № 12. С. 88-93.

284. Шевчук Г. Індивідуальна освітня траєкторія студента: суть і ключові аспекти організації. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. 2021. № 95. С. 56-61. URL: <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4437>.

285. Шевченко, Л., Сорочан, М.. Підготовка майбутніх вихователів до інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2022. № 60. Р. 440–450. DOI: <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2021-60-440-450> (Дата звернення 13.12. 2022).

286. Шульга Т. В. Формування емоційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки. Автореф. дис. ... канд.

пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2021. 23 с. URL:
http://www.ddpu.edu.ua/images/stories/news/specrada/21240421/Shulha_aref.pdf
(Дата звернення 10.12. 2022).

287. Шульга Т. В. До питання визначення критеріїв та показників рівнів сформованості емоційної культури майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі фахової підготовки. *Фізико-математична освіта*. 2020. Вип. 3 (25), ч. 2. С. 108-112. URL:
https://repository.sspu.edu.ua/bitstream/123456789/9614/1/Shulha_Do%20pytannia.pdf (Дата звернення 26.09. 2022).

288. Шумська Ю., Вінарчук Н. Здоров'язбережувальні технології як запорука збереження здоров'я дітей дошкільного віку. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві* : зб. матеріалів VI Всеукраїнської наук.- практич. конф. (22 жовтня 2021 року) / уклад. В. С. Бліхар. Львів : ЛДУВС, 2021. С. 336-338.

289. Юрим Н. В. Методична консультація «Здоров'язбережувальне середовище в ЗДО». URL:
<https://nvk37.rv.ua/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%8F%D0%B7%D0%B1/> (Дата звернення 13.09. 2022).

290. Ярощук К. Визначення педагогічних умов формування професійної етики майбутніх інженерів-педагогів в процесі фахової підготовки URL:
<http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1716>. (Дата звернення 03.10.2023).

291. Якість вищої освіти: теорія і практика: навч.-метод. посіб. / А. Василюк, М. Дей, В. Базелюк та ін. ; за наук. ред.: А. Василюк, М. Дей. Київ ; Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. 176 с. URL:
https://lib.iitta.gov.ua/717657/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D1%8F%D0%BA%D1%96%D1%81%D1%82%D1%

[8C%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf](http://vippo.org.ua/files/silskashkola/osvitlabmetod-1519371529.pdf) (Дата звернення 13.09. 2022).

292. Ясінська Н. В. Формування мотивації на здоровий спосіб життя школярів в умовах інноваційного освітнього середовища. Формування інноваційного здоров'язбережувального освітнього середовища: досвід проектування і реалізації: матеріали круглого столу / упоряд. Н. А. Поліщук. – Луцьк : ВІППО, 2018. – 29-32 с. URL: <http://vippo.org.ua/files/silskashkola/osvitlabmetod-1519371529.pdf> (Дата звернення 03.03. 2021).

293. Machynska N. Modern aspects of pedagogical education specialists' professional training in the vector of pre-school education. *Pre-school education in the context of new ukrainian school's objectives* : joint monograph / ed. by Valentyna Kushnir. Hameln : InterGING, 2020. P. 218-238.

294. Machynska N. I., Lozynska S. V., Dekach Y. Y., Vinarchuk N. M. Theoretical and practical aspects of valeology – the constituents of the system of preschool education. *Revista românească pentru educație multidimensională*. 2021. Vol. 13, No 1. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2972> [in English] (Дата звернення 09.07. 2022).

295. Vinarchuk N. M., Haliuka O. S., Sholovii M.T.-I. Features of Using Health-Saving and IC-Technologies in the Formation of a Socially Mobile Teacher in a Pandemic Condition. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University*, 2021. Vol. 7, No 2. P. 70-78. URL: https://pp-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Pedagogy%20and%20Psychology_2021_Vol.%207,%20No.%202_70-78.pdf [in English] (Дата звернення 03.06. 2023).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Machynska N. I., Lozynska S. V., Dekach Y. Y., Vinarchuk N. M.. Theoretical and practical aspects of valeology – the constituents of the system of preschool education. *Revista românească pentru educație multidimensională*. 2021. Vol. 13, No 1. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2972> [in English].
2. Vinarchuk N. M., Haliuka O. S., Sholovii M.T.-I. Features of Using Health-Saving and IC-Technologies in the Formation of a Socially Mobile Teacher in a Pandemic Condition. *Scientific Bulletin of Mukachevo State University*, 2021. Vol. 7, No 2. P. 70-78. URL: https://pp-msu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Pedagogy%20and%20Psychology_2021_Vol.%207,%20No.%202_70-78.pdf [in English].
3. Вінарчук Н. М., Шоловій М.-Т. І. Формування здоров'язбережувальної компетенції дітей дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна*. 2021. Вип. 35. С. 14-21. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/11318>.
4. Вінарчук Н. М. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник фізичного розвитку дошкільника, збереження та зміцнення здоров'я. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 45, т. 1. С. 173-177. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/45_2021/part_1/28.pdf.
5. Вінарчук Н. М. Підготовка бакалаврів спеціальності 012 Дошкільна освіта (порівняльний аналіз освітніх програм). *Вісник Львівського університету. Сер. педагогічна*. 2023. Вип. 39. С. 17-25. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/12030>.

6. Вінарчук Н. М. Сучасний стан професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. с. 207-211. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/68_2023/part_1/32.pdf.

Праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Вінарчук Н. М. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти в збереженні та зміцненні здоров'я дітей дошкільного віку. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів: Перша науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених 18 – 19 березня 2021 р.* Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. С. 52-55.

8. Вінарчук Н. М. Проблема зміцнення, збереження здоров'я – важливий фактор всебічно гармонійного розвитку особистості дітей дошкільного віку. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. Вип. 6. С. 52-54.

9. Вінарчук Н. М. Формування основ здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. Вип. 5. С. 46-48.

10. Вінарчук Н. М. Використання здоров'язбережувальних технологій у закладах дошкільної освіти. *Актуальні проблеми вищої професійної освіти* : зб. наук. праць / за заг. ред. Л. В. Барановської. Київ : НАУ, 2021. С. 14.

11. Вінарчук Н. М. Технології формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей дошкільного віку. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 9-10 листопада 2020*. Херсон : Херсонський державний університет, 2020. С. 79-85.

12. Шумська Ю., Вінарчук Н. Здоров'язбережувальні технології як запорука збереження здоров'я дітей дошкільного віку. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві* : збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (22 жовтня 2021 року) / уклад. В. С.

Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 336- 338.

13. Вінарчук Н. М. Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільника. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. Вип. 7. С. 55-57.

14. Вінарчук Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. *Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи* : тези доповідей IV-ої Міжнародної науково-практичної конференції. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2022. С. 47-50.

15. Вінарчук Н. М. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. Вип. 8. С. 64-66.

16. Вінарчук Н. М. Важливість формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів* : матеріали Третьої (III) Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 13-14 квітня 2023 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. С. 57-61.

17. Вінарчук Н. М., Шоловій М.-Т. І. Формування здоров'язбережувального середовища закладу дошкільної освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій. *Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору: світовий і вітчизняний вимір. III Міжнародна конференція (м. Львів, 27 жовтня 2023 року)*. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2023. С. 123-126.

18. Вінарчук Н. М. Технології формування здорового способу життя майбутніх вихователів. *Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. Вип. 9. С. 63-65.

19. Вінарчук Н. М. Здоров'язбережувальні технології у просторі сучасного закладу дошкільної освіти. *Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів* : матеріали Четвертої (IV) Всеукраїнської наук.-практ. конференції студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 22-23 лютого 2024 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2024. С. 59-61.

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Регіональний семінар-практикум «Формування ключових компетентностей в умовах наступності початкової та дошкільної освіти», 24 січня 2020 р., м. Львів, м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, дистанційна участь

2. Звітна наукова конференція факультету педагогічної освіти, 5 лютого 2020 р., м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, очна участь, усна доповідь.

3. Звітна наукова конференція факультету педагогічної освіти, 5-6 лютого 2021 р., м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, очна участь, усна доповідь.

4. Перша (I) науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих учених «Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів», 18-19 березня 2021 року, м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, очна участь, усна доповідь.

5. Вінарчук Н.М. Використання здоров'язбережувальних технологій у закладах дошкільної освіти. Актуальні проблеми вищої професійної освіти: збірник наукових праць / за загальною редакцією Л.В. Барановської. – К.: НАУ, 2021. С.

6. III Всеукраїнська науково-практична конференція молодих учених «Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі», 13-14 травня 2021 року, м. Харків, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, очна участь, усна доповідь

7. Всеукраїнська науково-практична конференція «Актуальні проблеми фахової підготовки сучасного педагога», 28-29 квітня 2020 року, м. Херсон, Херсонський державний університет, заочна участь.

8. Шумська Ю., Вінарчук Н. Здоров'язбережувальні технології як запорука збереження здоров'я дітей дошкільного віку / Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві : збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (22 жовтня 2021 року) / уклад. В. С. Бліхар. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. С. 336-338.

9. Звітна наукова конференція факультету педагогічної освіти, 3-4 лютого 2021 р., м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, очна участь, усна доповідь.

10. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми педагогічної освіти: реалії, нові ідеї та перспективи», 5-6 травня 2022 р., м. Львів, Львівський національний університет імені Івана Франка, очна участь, усна доповідь.

11. Вінарчук Н.М. Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності /Матеріали звітних наукових конференцій факультету педагогічної освіти. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. – Вип. 8. – 64-66с.

12. Вінарчук Н. М. Важливість формування здорового способу життя у дітей дошкільного віку / Педагогічна освіта у світлі реформ та викликів: матеріали Третьої (III) Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених (м. Львів, 13-14 квітня 2023 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. 57-61 с.

13. Вінарчук Н.М., Шоловій М.-Т.І. Формування здоров'язбережувального середовища закладу дошкільної освіти засобами інформаційно- комунікаційних технологій. III Міжнародна конференція “Теоретичні та практичні аспекти формування освітнього простору: світовий і вітчизняний вимір” (м. Львів, 27 жовтня 2023 року). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2023. с. 123-126

ДОДАТОК Б

Термінологічний словник дослідження

В

Всебічний розвиток особистості - гуманістичний ідеал виховання. Ідея всебічного розвитку особистості дістала різні інтерпретації в пізніших філософських і педагогічних системах залежно від особливостей історико-культурної ситуації.

Г

Готовність — вагома складова професійної компетентності вихователя ЗДО, що характеризується особистісними та професійними якостями, які забезпечують ефективну реалізацію завдань здоров'язбережувальної діяльності в умовах ЗДО.

Готовність - бажання зробити що-небудь, бути готовим.

Готовність - це стан особистості, який допомагає їй бути успішною у професійному середовищі, професійно зростати.

Готовність - як цілісне утворення, що характеризує вольову, емоційну та когнітивну включеність об'єкта в діяльність, є ситуативна та тривала.

Готовність майбутніх вихователів - наявність в них світоглядних позицій, творчих здібностей, знань, умінь та навичок.

Д

Діяльнісний підхід - заснований на принциповому положенні про те, що психіка людини нерозривно пов'язана з її діяльністю і діяльністю зумовлена.

З

Здоровий спосіб життя – це сукупність способів і форм життєдіяльності особистості, спрямованих на щоденне збереження та зміцнення свого здоров'я, складниками якого є раціональне харчування, безпечний побут, якісні умови праці й відпочинку, оптимальна фізична активність, безпечна сексуальна поведінка, гігієна, загартування, відсутність шкідливих звичок, володіння

необхідними знаннями, уміннями та навичками зі збереження і зміцнення свого здоров'я й усвідомлення людиною важливості дій у цьому напрямі.

Здоровий спосіб життя - усвідомлене, відповідальне, активне ставлення до власного здоров'я, метою якого є формування, збереження і зміцнення всіх складових здоров'я.

Здоровий спосіб життя – це спосіб життєдіяльності людини, однією з основних цінностей якого є формування, збереження й зміцнення здоров'я; зсж у якому реалізується усвідомлене, активне ставлення до власного здоров'я.

Здоровий спосіб життя – життєдіяльність людини з урахуванням особливостей і можливостей свого організму, забезпечення соціально-економічних і біологічних умов для його розвитку та збереження.

Здоровий спосіб життя - це комплекс оздоровчих заходів, які забезпечують гармонійний розвиток і зміцнення здоров'я, підвищення працездатності людей, продовження їх творчого довголіття.

Заклад дошкільної освіти - навчальний заклад, що забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту; забезпечує та створює безпечні, нешкідливі умови розвитку, виховання, навчання, умови для збереження та зміцнення здоров'я, фізичного розвитку та основ здорового способу життя, згідно санітарно-гігієнічних вимог; осередок поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку.

Здоров'язбережувальна компетенція – це не лише уявлення про зміцнення соматичного (тілесного) здоров'я дітей.

Здоров'язберігаюча компетенція - знання, вміння, навички, звички особистості, якими вона повинна оволодіти для можливості вести свідомий здоровий спосіб життя, вміти вирішувати проблемні ситуації, які відбуваються у здоров'язберігаючій діяльності.

Здоров'язбережувальна компетентність – здатність та готовність самостійно та впевнено вирішувати завдання, шукати способи та можливості

здля збереження, зміцнення, покращення не лише власного здоров'я, а й оточуючих.

Здоров'язбережувальна компетентність дошкільників - індивідуальна інтегративна якість дитини, яка визначається здатністю розв'язувати здоров'язбережувальні питання, що виникають у реальних життєвих ситуаціях, користуючись сукупністю знань, умінь і навичок здорового способу життя.

Здоров'язбережувальна компетентність - це здатність дитини до застосування навичок здоров'язбережувальної поведінки відповідно до наявної життєвої ситуації; дотримання основ здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я у повсякденній життєдіяльності.

Здоров'язбережувальна компетентність - передбачає збереження власного фізичного, соціального, психічного та духовного здоров'я і здоров'я свого оточення.

Здоров'язбережувальна компетентність - суб'єктивна категорія, що включає свідоме прагнення дитини до здорового життя, отримання знань про здоров'я та чинники його збереження, сформованість навичок здорового способу життя і здатність до їх адекватного використання у відповідних життєвих ситуаціях.

Здоров'я – це не лише відсутність хворіб, стан повноцінного фізичного розвитку, а також гармонійний розвиток – духовне, соціальне благополуччя людини.

Здоров'я – це стан рівноваги між адапційними можливостями організму і умовами середовища, що постійно змінюється.

Здоров'я – абстрактно-логічна категорія, яка може бути описана різними модельними характеристиками.

Здоров'я нації – це показник цивілізованості держави, що відображає рівень її соціально – економічного розвитку, головний критерій доцільності та ефективності всіх сфер діяльності людини.

Здоров'я психічне - стан душевного благополуччя, відсутність хворобливих психічних проявів.

I

Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання.

K

Когнітивний критерій - визначено на основі когнітивного підходу в психології. Когнітивний підхід як окремий напрям дослідження вперше з'явився в американській науці як альтернатива домінуванню біхевіоріальних концепцій, що заперечувала роль свідомості і підходила до інтелекту, в основному, як до здатності навчатися шляхом проб і помилок.

Компетентність – це спеціально структуровані набори знань, умінь та навичок, що набувають у процесі навчання.

Компетентність – це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою (навчальною) програмою; це сукупність загальної і професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на потреби конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, що мають тенденцію змінюватися.

Компетентність - це інтегрована характеристика якостей особистості, результат підготовки випускника вищого навчального закладу для виконання діяльності в певних професійних та соціально-особистісних предметних областях, який визначається необхідним обсягом і рівнем знань та досвіду у певному виді діяльності.

Компетентність - динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність.

Компетентність - це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей.

Компетентність – наявність знань, навичок, життєвого досвіду, які дозволяють судити про будь-що.

Компетентність – здатність застосовувати знання та вміння ефективно й творчо в міжособистісних відносинах – ситуаціях, що передбачають взаємодію з іншими людьми в соціальному контексті так само, як і в професійних ситуаціях.

Компетентність - здатність щось робити добре; важлива навичка, необхідна для виконання роботи; повноваження особи, бізнесу, суду чи уряду мати справу з чимось або приймати юридичні рішення.

компетентність – це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою (навчальною) програмою.

Компетенція – як надані особі повноваження; це сукупність загальної і професійної підготовки, що дозволяє адекватно реагувати на потреби конкретного робочого місця чи виконуваної роботи, що мають тенденцію змінюватися.

Компетенція – добра обізнаність із чим-небудь, коло повноважень якої – небудь організації, установи або особи, коло питань, де дана особа має певні повноваження, знання, досвід.

Компетенція – це надані особі повноваження, коло її службових та інших прав і обов'язків.

Компетенції – відчужена від суб'єкта, наперед задана соціальна норма (вимога) до освітньої підготовки учня, необхідна для його якісної продуктивної діяльності в певній сфері, тобто соціально закріплений результат.

Критерій - як підставу для оцінки, визначення або класифікації чогось; мірило.

Критерій - як об'єктивну матеріалізовану ознаку, за допомогою якої оцінюється ступінь досягнення певної мети, кількісна міра деякого явища.

Критерій - як сукупність ознак, на основі яких проводиться класифікація змін, що відбуваються в процесі формування професійно-педагогічної культури майбутніх вихователів ЗДО й оцінку цих змін.

Критерій - як ознака, на основі якої проводиться оцінка рівня сформованості певного компонента здоров'язбережувальної компетентності в дітях дошкільного віку.

Критерій - як міра відбиття цілісності властивостей об'єкта, що забезпечує його існування; методологічний інструментарій управління якістю освіти; ідеальний зразок, що відбиває вищий, досконаліший рівень досліджуваного явища; засіб вибору або виміру альтернатив.

Л

Людиноцентризм — це філософія гуманістично орієнтованої політики і практики державотворення, яка повинна бути спрямована на подолання внутрішньої порожнечі, фактичної руйнації свідомості та світогляду.

М

Модель - як моделі навчальні (франц. *modèle*, від *modulus* — міра, мірило, зразок) — навчальні посібники, які є умовним образом (зображення, схема, опис тощо) якогось об'єкта (або системи об'єктів), який зберігає зовнішню схожість і пропорції частин, при певній схематизації й умовності засобів зображення. Залежно від зображуваних об'єктів М. н. бувають: а) анатомічні, які зображають рослини, тварин, тіло людини; б) технічні — М. машин і механізмів, приладів, знарядь праці, технічних споруд; в) будівельні — зображення будівель; г) математичні — геометричні фігури й тіла, ілюстрації.

Мотиваційний критерій - характеризується сформованістю компонентів мотиваційної сфери майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти; також під мотиваційним критерієм розуміємо прояв потреби у формуванні здоров'язбережувальної компетентності майбутніх вихователів ЗДО, що

характеризує рівень сформованості професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО.

О

Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій – це комплекс засобів та заходів педагогічного впливу на процес професійної підготовки фахівців, які визначаються як чинники ефективності даного явища.

Організація – впорядкований стан елементів цілого та процес з їх впорядкування в доцільну єдність. Дослідник розрізняє організацію як процес і організацію як систему.

Організація як система – внутрішня впорядкованість, узгодженість та взаємодія частин цілого, що обумовлена його побудовою та цілями.

Особистісний критерій - визначено на основі принципу єдності свідомості та діяльності.

П

Педагогічні умови – категорія, що визначається як система певних форм, методів, матеріальних умов, реальних ситуацій, що об'єктивно склалися чи суб'єктивно створених, необхідних для досягнення конкретної педагогічної мети.

Педагогічні умови – сукупність чинників, що забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів і явищ педагогічного процесу для досягнення поставленої мети.

Педагогічні умови – це сукупність конкретних практико-орієнтованих заходів, що сприяють досягненню майбутніми вихователями відповідного рівня готовності до професійної діяльності в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти.

Педагогічними умовами формування професійної етики майбутніх інженерів-педагогів - сукупність чинників, що будуть ефективно впливати на формування та розвиток всіх компонентів професійної етики майбутніх фахівців як складової формування їх професійної культури.

Педагогічні умови – сукупність конкретних практико-орієнтованих заходів, що сприяють досягненню майбутніми ЗДО такого рівня міжкультурної компетентності, який уможливить ефективну професійну діяльність у полікультурному освітньому середовищі закладу дошкільної освіти.

Педагогічні умови забезпечення професійної підготовки майбутніх вихователів до організації рольової діяльності – сукупність зовнішніх і внутрішніх чинників, якими обумовлено мету, зміст і технології формування компонентів означеної готовності у педагогічному процесі закладів вищої педагогічної освіти.

Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання у ЗДО – сукупність взаємопов'язаних необхідних і достатніх чинників, що забезпечують організацію, регулювання, взаємодію об'єктів, суб'єктів і явищ освітнього середовища педагогічного ЗВО задля ефективної реалізації поставленої мети.

Підготовка - трактується як запас знань, навичок та досвіду набути у процесі знань та практичної діяльності.

Показник - характеристику певних аспектів критерію, які співвідносять між собою як ціле та часткове; за ступенем прояву показників дослідниця стверджує про сформованість у здобувачів вищої освіти професійно-комунікативної культури.

Показник - доцільно використовувати у поєднанні терміном «критерій» і розглядати як засіб, за допомогою якого вимірюються напрями найбільш оптимального вирішення практичних завдань в існуючих або заданих конкретних умовах.

Професійна готовність - це мета професійної підготовки, головною умовою якої є реалізація кожної особистості.

Професійна готовність - закономірний процес, регулює діяльність та стан особистості.

Професійна підготовка – система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечує формування в особистості професійної спрямованості, знань, навичок, умінь і професійної готовності.

Професійна підготовка - визначається з двох векторів: з однієї сторони- це сукупність спеціальних знань, умінь, навичок, якостей особистості, які забезпечують успішну працю людини; з другої сторони - система педагогічних та організаційних заходів задля забезпечення професійної готовності до діяльності.

Професійна підготовка - це система організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною і підготовленою до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати.

Професійна підготовка - це володіння системою професійних знань, яка об'єднує загальнокультурні знання про людину, соціокультурну дійсність; психологічні знання загальних характеристик особистості, таких як характер, темперамент, здібності; методи психологічного дослідження, психологічні основи навчання та виховання, уміння застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності; педагогічні знання - знання усіх складових розвитку особистості; конструювання освітнього процесу; вирішення практичних завдань навчання та виховання; розвиток педагогічної та психологічної науки, особистісні якості з професійно-педагогічної діяльності.

Професійна підготовка - це система організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують в формування особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що водночас визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною та підготовленою до здійснення певної професійної діяльності та прагне її виконати.

Професійна підготовки - це процес, що включає систему організаційних та педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості спрямованості

до педагогічної діяльності, системи знань, умінь, навичок, професійної майстерності, взаємодія яких забезпечує можливість успішного здійснення освітньої роботи з дітьми дошкільного віку.

Професійно-педагогічна підготовка - визначається як система організаційних та педагогічних засобів для забезпечення формування в особистості професійної складової, а також набуття відповідних знань, умінь та навичок, які є складовими професійної готовності.

Професійна підготовка майбутніх вихователів - це багатофактурна структура: формування кожним студентом фахової педагогічної майстерності, особистісно-ціннісного смислу діяльності та зростаючого інтересу до роботи з дошкільниками.

Підготовка майбутніх вихователів - цілісний освітній процес, спрямований на формування здатності майбутніх вихователів до набуття знань, умінь, професійного мислення, розвиток особистісних якостей, що стимулюватимуть їхній саморозвиток та самовдосконалення в майбутній професійній діяльності.

Професійна підготовка майбутніх вихователів ЗДО - цілеспрямована та систематична організація освітнього процесу усіх типів освітніх закладів, що характеризується формуванням та становленням педагога з високим рівнем сформованості методичної культури.

Професійна підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності — це чітко організований систематичний процес, спрямований на формування загальних і фахових компетентностей, особистісного потенціалу, мотиваційної готовності для реалізації завдань здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.

Психолого-педагогічні умови – це насамперед такі можливості та обставини освітнього процесу, котрі сприяють ефективному досягненню навчально-виховної мети.

Психолого-педагогічні умови формування готовності студентів до саморегуляції педагогічної діяльності – це таке середовище, в якому в тісній

взаємодії представлена єдність дидактичних, психологічних, загальнопедагогічних факторів, що забезпечують можливість педагогові організувати активну навчально-пізнавальну діяльність студентів, яка характеризується здатністю до її цілепокладання, самоаналізу, самоконтролю, самооцінки, саморегуляції.

Процес – сукупність цілеспрямованих дій, що призводять до утворення необхідних зв'язків.

Р

Розвиток особистості - процес формування особистості як соціальної якості індивіда в результаті його соціалізації і виховання.

С

Студентоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу.

У

Укриття в ЗДО - це спеціально організоване приміщення в будівлі або на території закладу, яке створене для захисту дітей та усіх працівників закладу освіти, відповідає віковим особливостям дітей, облаштоване відповідним інвентарем, необхідним майном, засобами та матеріалами згідно нормативного законодавства.

Умова – компонент комплексу об'єктів (речей, їх станів, взаємодій), з якого випливає існування відповідного явища; якщо з усіх можливих умов відібрати загальні, отримаємо необхідні умови, тобто ті, за яких можливе певне явище.

Додаток підготовлено автором на основі опрацювання джерельної бази дослідження.

Додаток В

Опитувальник для вихователів

Просимо взяти Вас участь в анкетуванні, яке проводиться в рамках наукового дослідження та має на меті визначити сучасний стан сформованості професійної підготовки вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Анкетування проводиться анонімно, усі результати будуть використані як матеріали емпіричного (констатувального) етапу наукового педагогічного дослідження.

Дайте відповіді на запропоновані питання.

1. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'я»:

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини;

- це перша і найважливіша потреба людини, яка визначає її здібність до праці і забезпечує гармонійний розвиток особистості;

- патологічний процес, який проявляється порушеннями морфології, обміну речовин чи / та функціонування організму (його частин) у людини / тварини.

2. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна діяльність»:

- характеризує вид діяльності людини, яка спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я як свого власного, так і інших людей, формування культури здоров'я, екології здоров'я;

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини;

- створення освітніх продуктів в умовах цифрової творчості.

3. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальне середовище»:

- найважливіша цінність не лише окремо взятої людини, але й загалом усього суспільства;

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини;

- дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати новітні досягнення техніки у своїй професійній діяльності.

4. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна компетентність»:

- це наявність стійкої мотивації дитини до щоденного прояву різних видів рухової активності, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розвиток фізичних якостей;

- виховання особистісних якостей, які сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я, як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя;

- потреба в поповненні теоретичних знань, розвитку практичних умінь та навичок, необхідних для рольової діяльності дошкільників.

5. Якими вміннями має володіти вихователь закладу дошкільної освіти для здійснення здоров'язбережувальної діяльності? Назвіть мінімум 3 вміння.

6. Які Ваші професійні вміння потребують розвитку та вдосконалення у контексті здоров'язбережувальної діяльності?

7. Чи володієте Ви знаннями про здоров'язбережувальну діяльність в закладах дошкільної освіти?

а) повністю володію знаннями;

б) володію певними знаннями, але відчуваю їх брак;

в) частково;

г) не володію знаннями, але хотіла б довідатися;

г) мене це питання не цікавить.

8. Які види здоров'язбережувальної діяльності ведуться у Вашому закладі дошкільної освіти? Оберіть із поданого списку:

- створено здоров'язбережувальне середовище;

- використання здоров'язбережувальних технологій;
- ведення здорового способу життя;
- оцінка здоров'я учасників освітнього процесу;
- проведення тренінгів та семінарів.

9. Які методи доцільно використовувати з метою дотримання здорового способу життя? Оберіть із поданого списку.

- популяризація здорового способу життя;
- розвиток національних та родинно-сімейних традицій здорового способу життя;
- залучення до пропаганди здорового способу життя;
- удосконалення форми освітньої роботи з різними групами населення щодо рухової активності упродовж всього життя;
- Ваш варіант.

10. Які життєві навички дітей сприяють збереженню здоров'я? Оберіть із поданого списку.

- загартування;
- режим дня;
- повноцінний сон;
- рухова активність;
- дотримання режиму харчування.

Зазначте:

назву _____ навчального _____ закладу, _____ в _____ якому працюєте _____ місто _____ стаж роботи _____ вік / стать _____

Додаток Г

Опитувальник для студентів

Просимо взяти Вас участь в анкетуванні, яке проводиться в рамках наукового дослідження та має на меті визначити сучасний стан професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти. Анкетування проводиться анонімно, усі результати будуть використані як матеріали емпіричного (констатувального) етапу наукового педагогічного дослідження.

Дайте відповіді на запропоновані питання.

1. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'я»:

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини;

- це перша і найважливіша потреба людини, яка визначає її здібність до праці і забезпечує гармонійний розвиток особистості;

- патологічний процес, який проявляється порушеннями морфології, обміну речовин чи / та функціонування організму (його частин) у людини / тварини.

2. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна діяльність».

- характеризує вид діяльності людини, яка спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я як свого власного, так і інших людей, формування культури здоров'я, екології здоров'я;

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини;

- створення освітніх продуктів в умовах цифрової творчості.

3. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальне середовище»:

- найважливіша цінність не лише окремо взятої людини, але й загалом усього суспільства;

- це дії, спрямовані на запобігання захворювань, зміцнення всіх систем організму та поліпшення загального самопочуття людини;

- дає можливість особистості бути сучасною, активно діяти в інформаційному середовищі, використовувати новітні досягнення техніки у своїй професійній діяльності.

4. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «здоров'язбережувальна компетентність»:

- це наявність стійкої мотивації дитини до щоденного прояву різних видів рухової активності, підвищення функціональних можливостей організму, вдосконалення життєво необхідних рухових умінь та навичок, розвиток фізичних якостей;

- виховання особистісних якостей, які сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, формуванню уявлень про здоров'я, як цінність, посиленню мотивації на ведення здорового способу життя;

- потреба в поповненні теоретичних знань, розвитку практичних умінь та навичок необхідних для рольової діяльності дошкільників.

5. Якими вміннями має володіти вихователь закладу дошкільної освіти для здійснення здоров'язбережувальної діяльності? Назвіть мінімум 3 уміння.

6. Чи відчуваєте Ви потребу в формуванні практичного досвіду використання здоров'язбережувальних технологій у роботі з дітьми дошкільного віку?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково.

7. Чи є у Вас досвід використання здоров'язбережувальних технологій під час проходження педагогічної практики?

- а) так;
- б) ні.

8. Чи володієте Ви знаннями про здоров'язбережувальну діяльність в закладах дошкільної освіти?

- а) повністю володію знаннями;
- б) володію певними знаннями, але відчуваю їх недостатність;
- в) частково;
- г) не володію знаннями, але хотіла б (-хотів би) довідатися;
- г) мене це питання не цікавить.

9. Чи відчуваєте Ви потребу в поглибленні знань про формування здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти?

- а) так;
- б) ні;
- в) частково.

10. Які Ваші професійні вміння як майбутнього вихователя потребують розвитку та вдосконалення у контексті здоров'язбережувальної діяльності?

11. Оберіть найбільш придатні для Вас форми і методи збагачення поглибленого вивчення здоров'язбережувальних технологій здоров'язбережувальної діяльності. Позначте в порядку зростання, де 1 - найбільш важлива, - найменш.

- додаткові лекції;
- вивчення здоров'язбережувальних технологій;
- тренінги, семінари;
- додаткові практичні заняття.

12. Оберіть визначення, яке найбільш чітко характеризує зміст поняття «готовність майбутнього вихователя до формування здоров'язбережувальної діяльності в закладах освіти»?

- вихователь повинен уміти підбирати адекватні засоби і методи фізичного виховання та оздоровлення дітей, використовуючи різноманітні традиційні та нетрадиційні форми роботи, педагогічна діяльність якого б відповідала здоров'язбережувальному середовищу кожного дошкільного навчального закладу;

- вихователь повинен уміти створювати мультимедійні презентації та їх використання в електронному навчанні; створення відео матеріалів; вчитель в середовищі е-навчання; організатор в середовищі електронного навчання;

- здатність педагога розвивати рольову діяльність дітей дошкільного віку в умовах закладу дошкільної освіти.

Зазначте:

назву навчального закладу, в якому

навчаєтесь _____

місто _____

курс _____

вік / стать _____

Додаток Д

Порівняльний аналіз освітньо-професійних програм «Дошкільна освіта»

Повна назва закладу освіти та структурного підрозділу	Офіційна назва освітньої програми (ОП)	Тип диплому та обсяг ОП	Мета ОП	Придатність до праце-власнування	Перелік обов'язкових компонентів ОП	Перелік компонентів ОП, які сприяють здоров'язбережувальній діяльності
<p>Львівський національний університет імені Івана Франка, факультет педагогічної освіти</p>	<p>«Дошкільна освіта»</p>	<p>Диплом бакалавра, одиничний, 240 кредитів в ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців.</p>	<p>Забезпечити набуття здобувачами вищої освіти професійних компетентностей у галузі дошкільної освіти, формування системи професійних знань і практичних навичок, необхідних для здійснення професійної діяльності в закладі дошкільної освіти. Підготовка конкурентосп</p>	<p>2332 – Вихователь дошкільного навчального закладу. 2351.2 – Вихователь-методист. 3320 – Вчитель з дошкільного виховання (з дипломом молодшого спеціаліста). 3340 – Асистент вихователя дошкільного навчального закладу. 5131 – Гувернер. 5131 – Помічник вихователя.</p>	<p>ОК-1 Українська мова (за професійним спрямуванням) ОК-2 Історія України ОК-3 Історія української культури ОК-4 Філософія ОК-5 Іноземна мова ОК-6 Фізвиховання ОК-7 Анатомія, фізіологія з основами медичних знань ОК-8 Безпека життєдіяльності та охорона праці ОК-9 Психологія загальна, вікова та педагогічна ОК-10 Психологія дитяча ОК-11 Основи науково-педагогічних досліджень ОК-12 Вступ до спеціальності з основами педагогіки ОК-13 Дошкільна педагогіка ОК-14 Дошкільна лінгводидактика</p>	<p>Фізвиховання Анатомія, фізіологія з основами медичних знань Безпека життєдіяльності та охорона праці Теорія і методика фізичного виховання Здоров'язбережувальні технології в закладі дошкільної освіти Основи природознавства з методикою</p>

			<p>роможного фахівця-бакалавра на освітньому ринку праці.</p>	<p>ОК– 15 Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень</p> <p>ОК– 16 Основи природознавства з методикою</p> <p>ОК– 17 Теорія і методика фізичного виховання</p> <p>ОК– 18 Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва</p> <p>ОК– 19 Теорія та методика музичного виховання</p> <p>ОК– 20 Дитяча література</p> <p>ОК– 21 Художня праця та основи дизайну</p> <p>ОК– 22 Навчання через гру (технології Lego)</p> <p>ОК– 23 Курсова робота</p> <p>ОК–24 Навчальна (ознайомча) практика в закладах освіти</p> <p>ОК–25 Навчальна (педагогічна) практика (в групах дітей дошкільного віку)</p> <p>ОК–26 Навчальна (педагогічна) практика (в групах дітей раннього віку)</p> <p>ОК–27 Педагогічна практика в групах дітей дошкільного віку</p>	
--	--	--	---	--	--

					<p>ОК– 28 Виробнича практика</p> <p>ОК– 30 Нові інформаційні технології в дошкільній освіті</p> <p>ОК– 31 Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти</p> <p>ОК–32 Здоров'язбережувальні технології в закладі дошкільної освіти</p> <p>ОК– 33 Історія дошкільної педагогіки</p> <p>ОК– 34 Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності в ЗДО</p> <p>ОК–35 Актуальні проблеми дошкільної освіти</p> <p>ОК– 36 Сучасні методики раннього розвитку</p> <p>ОК–37 Навчальна (педагогічна) практика (в групах дітей дошкільного віку)</p> <p>ОК–38 Педагогічна практика (в групах дітей дошкільного віку)</p> <p>ОК–39 Педагогічна практика в альтернативних типах закладів дошкільної освіти</p>	
Київський університет імені Бориса Грінченка,	012.00.01 Дошкільна освіта	240 кредитів в ЄКТС, термін	Підготувати компетентного педагога, здатного до	2332 – Вихователь дошкільного навчального закладу	<p>ОК 1 Університетські студії</p> <p>ОК 2 Українські студії</p> <p>ОК 3 Філософські студії</p> <p>ОК Фізичне виховання</p>	Фізичне виховання, здоров'язбережувальні технології в дошкільній освіті, Соціальна і

педагогічний інститут		навчання 3 роки 10 місяців	гуманної взаємодії з дітьми дошкільного віку, спрямованої на формування життєвої компетентності та емоційно-ціннісного ставлення до себе, інших та світу; спроможного забезпечити психологічний комфорт дитини в освітньому просторі закладу дошкільної освіти.	2351.2 – Методист з фізичної культури 5131 – Гувернер 2351.2 – Вихователь-методист 2332 – Методист з дошкільного виховання	ОК 5 Людинознавство: інтегрований курс ОК 6 Педагогіка Загальна педагогіка Дошкільна педагогіка Інклюзивна освіта Педагогічне партнерство ОК 7 Психологія ОК 8 Курсова робота з педагогіки і психології ОК 9 Іноземна мова з методикою навчання ОК 10 Основи природничоматематичних наук з методикою ОК 11 Здоров'язбережувальні технології в дошкільній освіті ОК 12 Дитяча література та розвиток мовлення дітей дошкільного віку ОК 13 Арт-освіта дітей дошкільного віку ОК 14 Мистецьке рукоділля ОК 15 Практикум з ігрової діяльності ОК 16 Конструювання та експериментування в ЗДО ОК 17 Курсова робота з фахових методик (за вибором)	здоров'язбережувальна освіта з методикою навчання.
Херсонський державний університет,	Дошкільна освіта	240 кредитів	Формування особистості конкурентосп	2332 – Вихователь закладу дошкільної освіти	ОК 1. Філософія ОК 2. Історія України та української культури	Екологія Безпека життєдіяльності Основи медичних знань

<p>педагогічний факультет</p>		<p>ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців</p>	<p>роможного фахівця, здатного розв'язувати складні нестандартні професійні завдання і проблеми інноваційного та дослідницького характеру в галузі дошкільної освіти, забезпечити освітній процес в сучасних умовах закладу дошкільної освіти, адаптуватися до трансформаційних змін в освітній галузі, здійснювати інтеграцію в європейській</p>	<p>2332 – Методист з дошкільної освіти 2351.2 – Вихователь-методист 3320 – Фахівці з дошкільної освіти 3474 – Організатор культурно-дозвілєвої діяльності. 5131 – Гувернер</p>	<p>ОК 3 Українська мова (за професійним спрямуванням) ОК 4 Іноземна мова ОК 5 Екологія ОК 6 Безпека життєдіяльності (безпека життєдіяльності, основи охорони праці та цивільний захист) ОК 7 Інформаційні технології ОК 8 Основи медичних знань ОК 9 Педіатрія ОК 10 Вікова фізіологія і валеологія ОК 11 Психологія загальна ОК 12 Педагогіка загальна ОК 13 Вступ до спеціальності ОК 14 Психологія ОК 14.1 Психологія дитяча ОК 14.2 Психологія педагогічна ОК 14.3 Етнопсихологія ОК 14.4 Основи психодіагностики ОК 15 Педагогіка ОК 15.1 Педагогічна творчість ОК 15.2 Педагогіка дошкільна ОК 15.3 Історія дошкільної педагогіки ОК 16 Основи наукових досліджень</p>	<p>Вікова фізіологія і валеологія Основи природознавства з методикою Теорія і методика фізичного виховання та валеологічна освіта</p>
--------------------------------------	--	--	---	--	--	---

			освітній простір.		<p>(у т.ч. виконання курсової роботи)</p> <p>ОК 17 Основи інклюзивної освіти</p> <p>ОК 18 Дошкільна лінгводидактика</p> <p>ОК 19 Теорія і методика дошкільної освіти</p> <p>ОК 19.1 Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю</p> <p>ОК 19.2 Основи природознавства з методикою</p> <p>ОК 19.3 Теорія і методика фізичного виховання та валеологічна освіта</p> <p>ОК 19.4 Теорія і методика формування елементарних математичних уявлень</p> <p>ОК 19.5 Теорія і методика музичного виховання</p> <p>ОК 19.6 Методика проведення занять з народознавства</p> <p>ОК 19.7 Методика організації художньо-мовленевої діяльності</p> <p>ОК 19.8 Теорія і методика співпраці закладу дошкільної освіти з родинами</p>	
--	--	--	-------------------	--	--	--

					<p>ОК 20 Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям</p> <p>ОК 21 Медіа-технології в дошкільній освіті</p> <p>ОК 22 Дитяча література</p> <p>ОК 23 Художня праця та основи дизайну</p> <p>ОК 24 Психологія дитячої творчості</p> <p>ОК 25 Культура мовлення і виразне читання</p> <p>ОК 26 Курсова робота з методик дошкільної освіти</p> <p>ОК 27 Навчальна практика</p> <p>ОК 28 Виробнича практика</p> <p>ОК 29 Підготовка до атестації та атестація здобувачів вищої освіти</p>	
<p>Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди</p>	<p>Факультет дошкільної освіти</p>	<p>240 кредитів в ЄКТС, термін навчання 3 роки 10 місяців</p>	<p>Підготовка фахівців до розвитку, навчання і виховання дітей раннього і дошкільного віку в закладах системи освіти і сім'ї, здатних розв'язувати складі</p>	<p>2332 Вихователь дитячого садка (ясел-садка);</p> <p>2340 Вихователь соціальний по роботі з дітьми-інвалідами;</p> <p>2359.2 Педагог-організатор;</p> <p>3310 Культурорганізатор дитячих позашкільних закладів;</p> <p>3320 Вчитель з дошкільного виховання;</p> <p>3414 Екскурсовод навчальних закладів;</p>	<p>ОК 1 Україна: історія і сучасні реалії</p> <p>Історія України</p> <p>Історія української культури</p> <p>ОК 2 Політично-правові студії</p> <p>Політологія і соціологія</p> <p>Правознавство</p> <p>ОК 3 Основи економічної теорії</p> <p>ОК 4 Філософія</p> <p>ОК 5 Іноземна мова</p> <p>ОК 6 Здоров'я та безпека людини</p> <p>Екологія людини</p>	<p>Здоров'я та безпека людини</p> <p>Екологія людини</p> <p>Загальна теорія здоров'я людини</p> <p>Основи медичних знань</p> <p>Безпека життєдіяльності та цивільний захист</p> <p>Основи природознавства і методика ознайомлення дітей з природою</p> <p>Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям</p>

			<p>спеціалізовані завдання, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов із застосуванням теорії, технологій і методик дошкільної освіти.</p>	<p>3474 Організатор культурно-дозвілєвої діяльності; 3476 Керівник аматорського дитячого колективу (гуртка, студії та ін.); 3476 Організатор театралізованих свят та народних обрядів; 5131 Працівник з догляду за дітьми; 5131 Гувернер. Згідно з International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08) бакалавр дошкільної освіти може обіймати такі посади: 234 – Primary School and Early Childhood Teachers</p>	<p>Загальна теорія здоров'я людини Основи медичних знань Безпека життєдіяльності та цивільний захист ОК 7 Вступ до спеціальності ОК 8 Історія дошкільної педагогіки ОК 9 Педагогіка дошкільна ОК 10 Дошкільна освіта в мультикультурному соціумі ОК 11 Основи наукових досліджень ОК 12 Основи педагогічної майстерності та педагогічної творчості ОК 13 Дитяча та педагогічна психологія ОК 14 Теоретичні основи НУШ у сучасній дошкільній освіті ОК 15 Інклюзивне навчання і педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами ОК 16 Практикум з ігрової діяльності. Навчання через гру. LEGO-технології ОК 17 Комп'ютерні технології в роботі з дітьми ОК 18 Сучасна українська мова з практикумом</p>	
--	--	--	---	--	---	--

					<p>ОК 19 Методика навчання української мови в ЗДО з іншомовним режимом</p> <p>ОК 20 Література для дітей дошкільного віку</p> <p>ОК 21 Теорія і методика комунікативно-мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку</p> <p>ОК 22 Теорія і методика фізичного виховання</p> <p>ОК 23 Теорія і методика співпраці ЗДО з родинами</p> <p>ОК 24 Основи природознавства і методика ознайомлення дітей з природою</p> <p>ОК 25 Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям</p> <p>ОК 26 Методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку</p> <p>ОК 27 STREAM-освіта</p> <p>ОК 28 Педагогічне керівництво образотворчою діяльністю у ЗДО</p> <p>ОК 29 Теорія і методика музичного виховання</p> <p>ОК 30 Технології художньо-естетичної діяльності у ЗДО</p> <p>ОК 31 Українське мистецтво в історичному вимірі</p>	
--	--	--	--	--	--	--

					ОК 32 Інноваційні технології музично-естетичного розвитку дітей дошкільного віку ОК 33 Театральна діяльність у ЗДО ОК 34 Українська народна іграшка ОК 35 Курсова робота з методики	
--	--	--	--	--	--	--

Додаток Ж
Порівняльний аналіз ОПП (здоров'язберезувальний компонент)

Освітній компонент	Львівський національний університет імені І. Франка	Волинський національний університет імені Л. Українки	Київський університет імені Б. Грінченка	Харківський національний педагогічний університет імені Г. Сковороди	Херсонський державний університет
Кількість компонентів (нормативні/вибіркові)	39/13	21/12	21/16	41	29/15
Фізвиховання	√	√	√		
Анатомія, фізіологія з основами медичних знань	√	√		√	√
Безпека життєдіяльності та охорона праці	√	√		√	√
Теорія і методика фізичного виховання	√	√			
Здоров'язберезувальні технології в закладі дошкільної освіти	√		√		

Основи природознавства з методикою	√			√	
Соціальна і здоров'язбережувальна освіта з методикою навчання			√		√
Здоров'я та безпека людини				√	
Екологія людини				√	√
Загальна теорія здоров'я людини				√	
Ознайомлення дітей з суспільним довкіллям				√	
Теорія і методика фізичного виховання та валеологічна освіта					√

Додаток К

Діагностична методика виявлення рівнів сформованості майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (мотиваційний критерій)

Методика «Мотивація до успіху» Т.Елерс

Методика оцінює силу прагнення до досягнення мети, до успіху.

Інструкція. Вам пропонується ряд тверджень. При згоді з твердженням поруч з його цифровим позначенням ставте на бланку для відповіді знак «+» («так»), при незгоді - знак «-» («ні»).

Текст опитувальника

1. Коли є вибір між двома варіантами, його краще зробити швидше, ніж відкласти на певний час.
2. Я легко дратуюся, коли помічаю, що не можу на всі сто відсотків виконати завдання.
3. Коли я працюю, це виглядає так, ніби я ризикую усім.
4. Коли виникає проблемна ситуація, я найчастіше за все приймаю рішення одним з останніх.
5. Коли у мене два дні поспіль немає справи, я втрачаю спокій.
6. У деякі дні мої успіхи нижче середніх.
7. По відношенню до себе я більш строгий, ніж по відношенню до інших.
8. Я більш доброзичливий, ніж інші.
9. Коли я відмовляюся від важкого завдання, то потім суворо засуджую себе, бо знаю, що в ньому я домогся б успіху.
10. У процесі роботи я потребую невеликих пауз для відпочинку.
11. Старанність - це не основна моя риса.
12. Мої досягнення в праці не завжди однакові.
13. Мене більше приваблює інша робота, ніж та, якою я зайнятий.
14. Осуд стимулює мене сильніше, ніж похвала.
15. Я знаю, що мої колеги вважають мене діловою людиною.
16. Перешкоди роблять мої рішення більш рішучими.

17. На моєму егоїзмі легко зіграти.
18. Зазвичай помітно, коли я працюю без натхнення.
19. При виконанні роботи я не розраховую на допомогу інших.
20. Іноді я відкладаю те, що повинен був зробити зараз.
21. Треба покладатися лише на себе.
22. У житті мало речей, важливіших, ніж гроші.
23. Завжди, коли мені треба буде виконати важливе завдання, я ні про що інше не можу думати.
24. Я менш егоїстичний, ніж багато інших.
25. В кінці відпустки я зазвичай радію, що скоро вийду на роботу.
26. Коли я налаштований на роботу, я роблю її краще і кваліфікованіше, ніж інші.
27. Мені простіше і легше спілкуватися з людьми, які можуть завзято працювати.
28. Коли у мене немає справ, я відчуваю, що мені не по собі.
29. Мені доводиться виконувати відповідальну роботу частіше, ніж іншим.
30. Коли я приймаю рішення, я намагаюся робити це якомога краще.
31. Мої друзі іноді вважають мене ледачим.
32. Мої успіхи в якійсь мірі залежать від моїх колег.
33. Безглуздо протидіяти волі керівника.
34. Іноді не знаєш, яку роботу доведеться виконувати.
35. Коли щось не ладиться, я нетерплячий.
36. Я зазвичай звертаю мало уваги на свої досягнення.
37. Коли я працюю разом з іншими, моя робота дає великі результати, ніж робота інших.
38. Багато чого, за що я беруся, я не доводжу до кінця.
39. Я заздрю людям, які не завантажені роботою.
40. Я не заздрю тим, хто прагне до влади і статусу.
41. Коли я впевнений, що на правильному шляху, для того, щоб довести власну думку, я можу піти і на крайні заходи.

Опрацювання результатів:

По 1 балу ставиться за відповідь «так» за наступними пунктами опитувальника:

2-5, 7-10, 14-17, 21, 22, 25-30, 32, 37,41

«ні» - подальшим:

13, 18, 20, 24, 31, 36, 38 і 39.

Відповіді по пунктах 1, 11, 12, 19, 23, 33-35 і 40 не враховуються.

Підраховується загальна сума балів.

За результатами підрахунку балів наявні такі рівні мотивації досягнення:

- від 1 до 10 балів – низький рівень мотивації до успіху;
- від 11 до 16 балів – середній рівень мотивації до успіху;
- від 17 до 20 балів – помірно високий рівень мотивації до успіху;
- понад 21 бал – дуже високий рівень мотивації до успіху

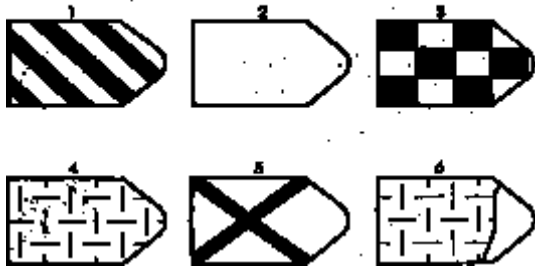
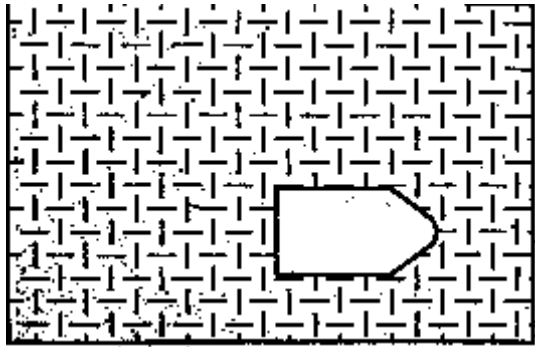
Висновки. Чим більше сума балів, тим більше у респондента виражена мотивація на досягнення успіху

Додаток Л

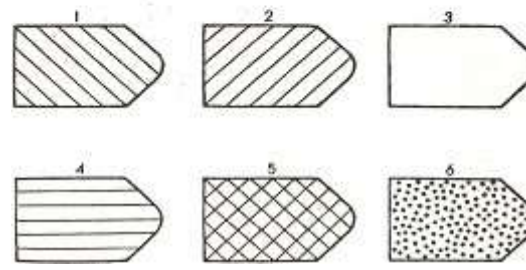
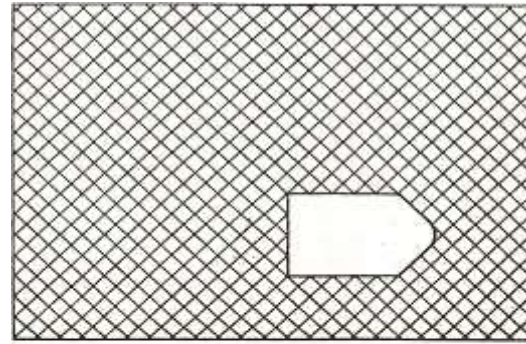
Діагностична методика виявлення рівнів сформованості майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (когнітивний критерій)

Тест “Прогресивні матриці Равена” (Головне управління розвідки Міністерства оборони України)

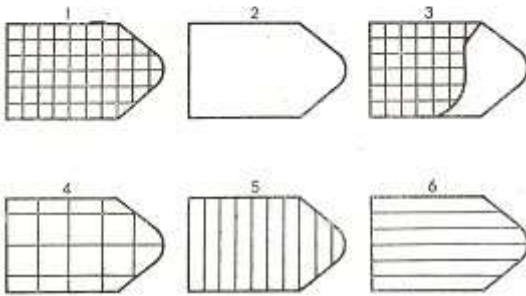
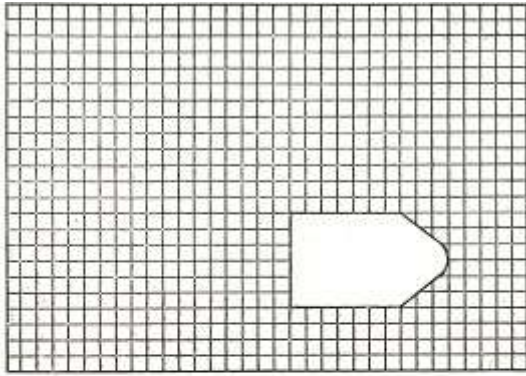
Інструкція: Вам буде запропоновано 60 завдань, кожне з яких містить основне зображення, що має певний фон або складові елементи, або фігури, які пов'язані певною залежністю. При цьому у нижньому правому кутку зображення на вистачає одного фрагмента (або елемента). Вам необхідно встановити залежність, що пов'язує між собою вказані елементи зображення, а потім вибрати серед запропонованих варіантів елемент якого не вистачає в основному зображенні. Час на виконання тесту – 20 хвилин.

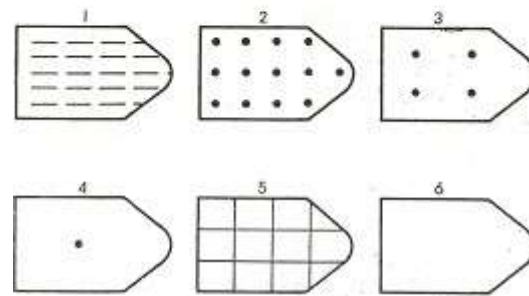
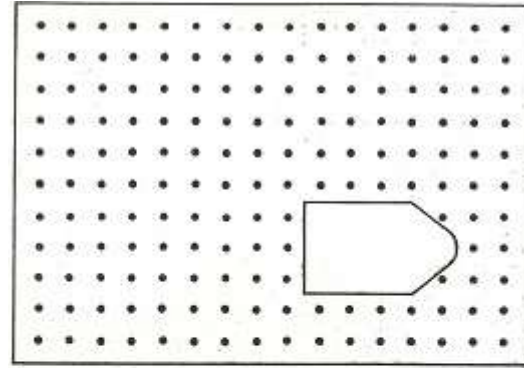
A1

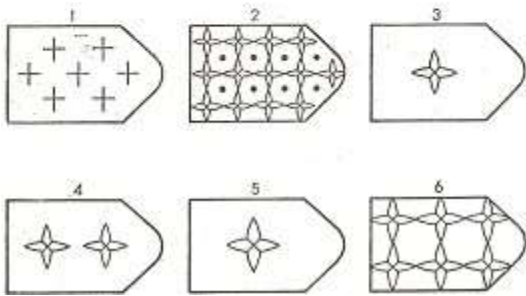
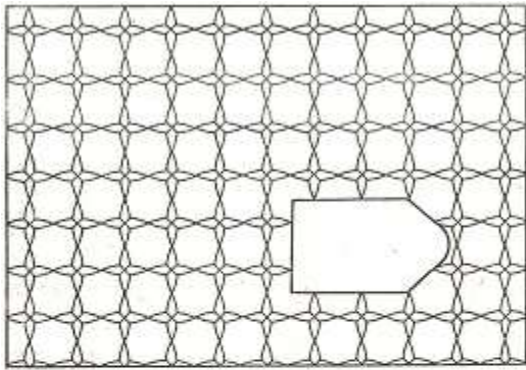
A2

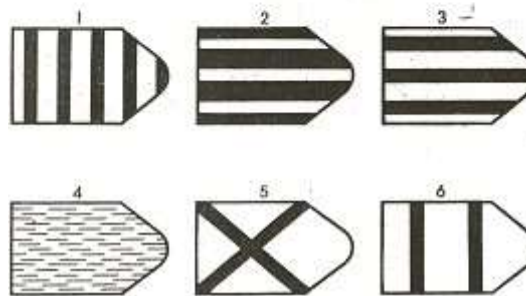
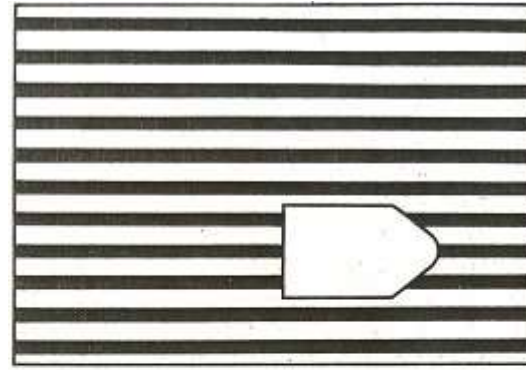
A3

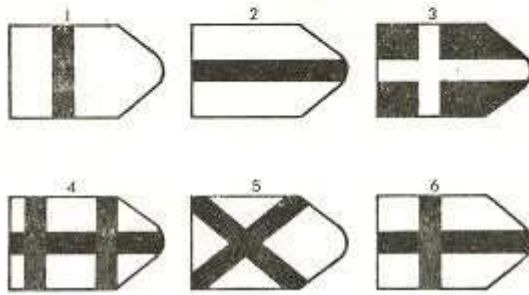
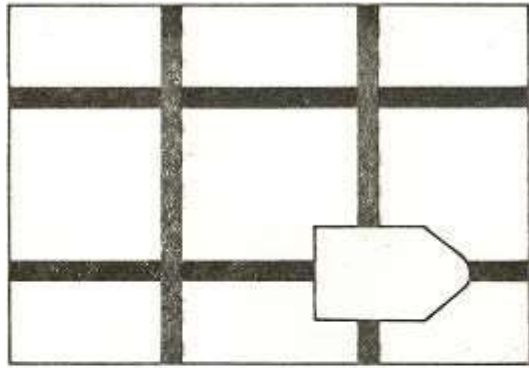
A4

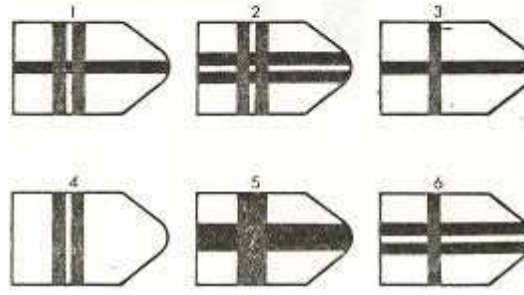
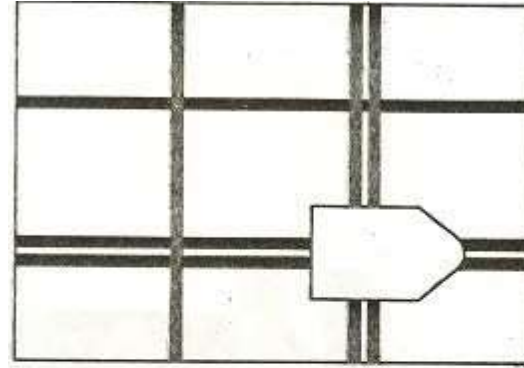
A5

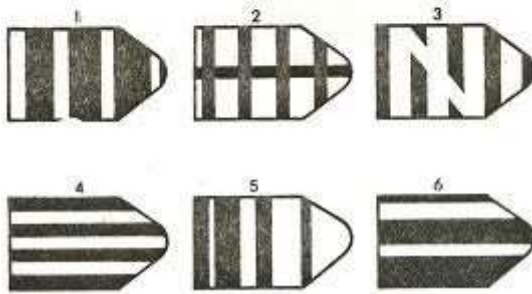
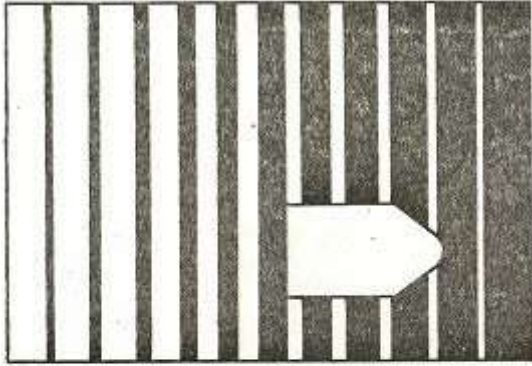
A6

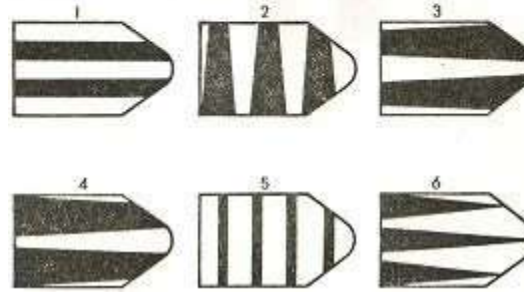
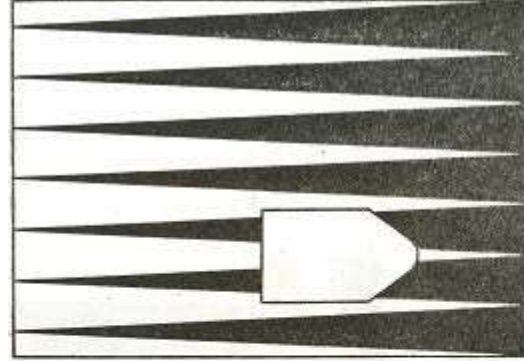
A7

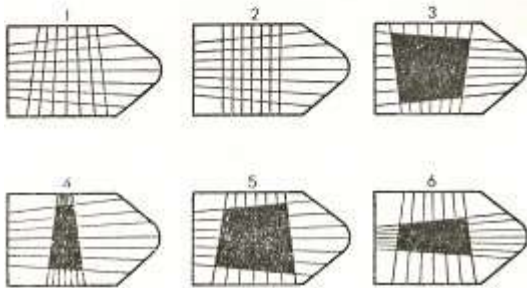
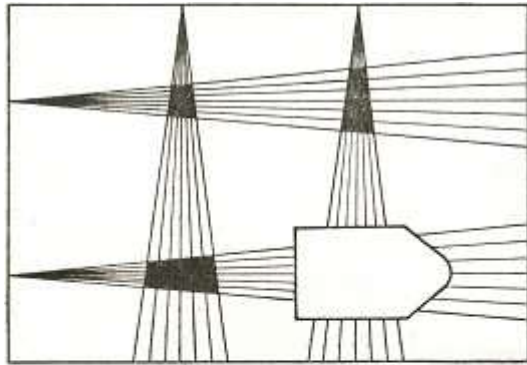
A8

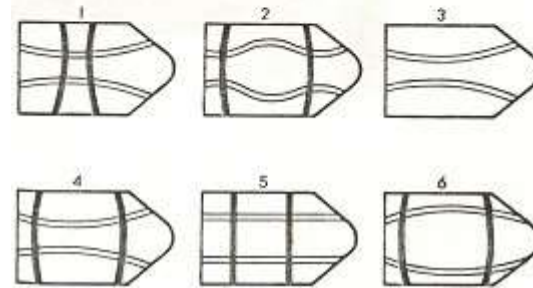
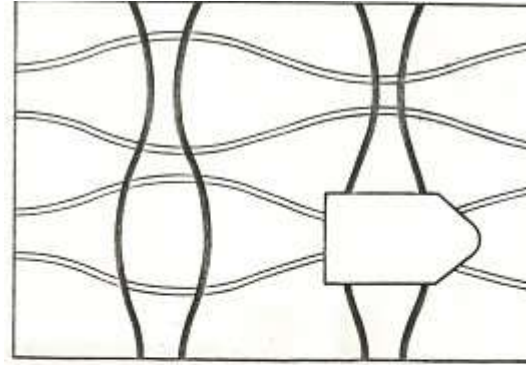
A9

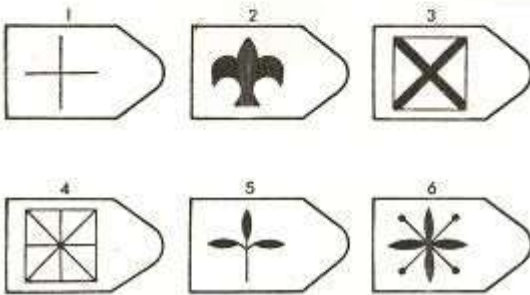
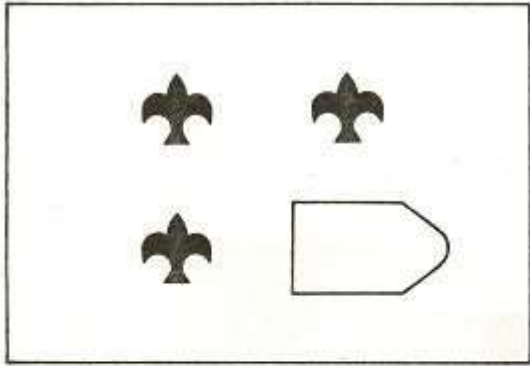
A10

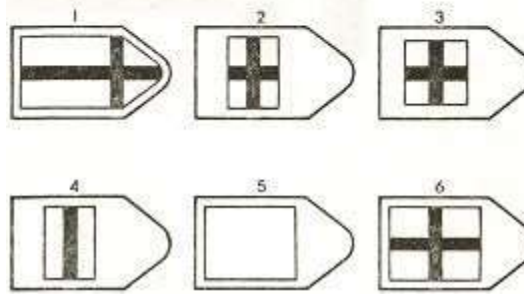
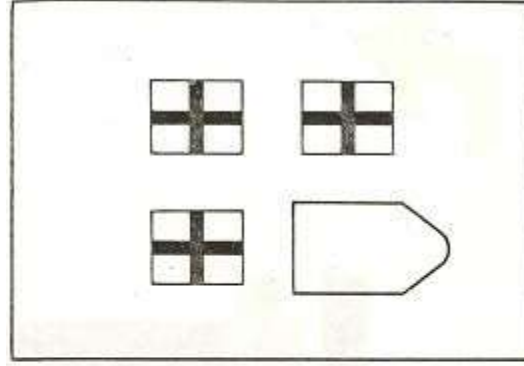
A11

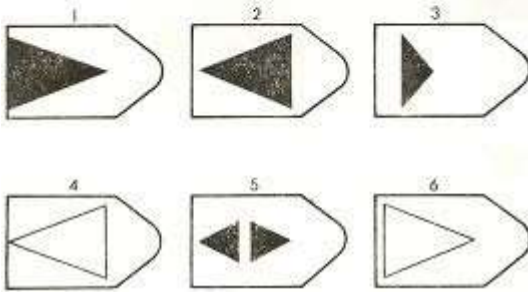
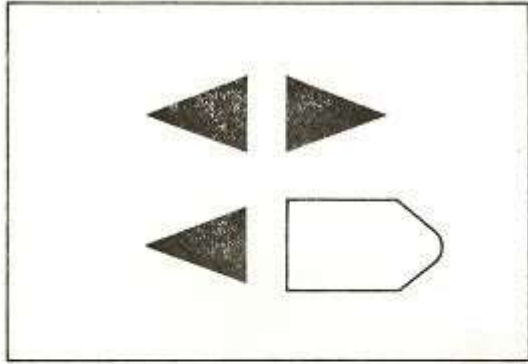
A12

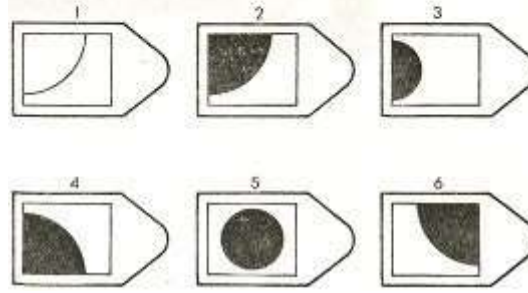
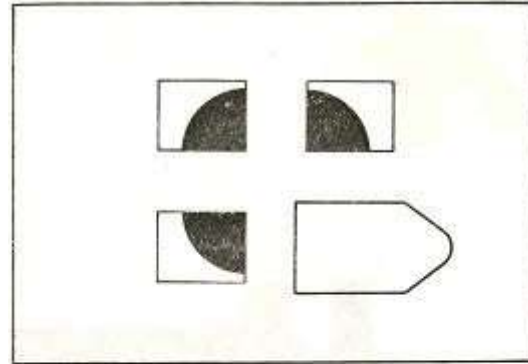
B1

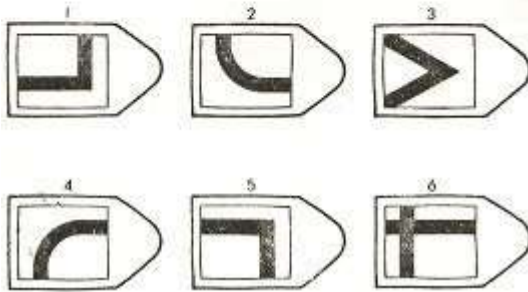
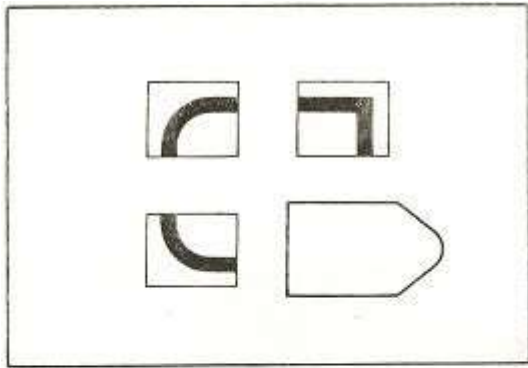
B2

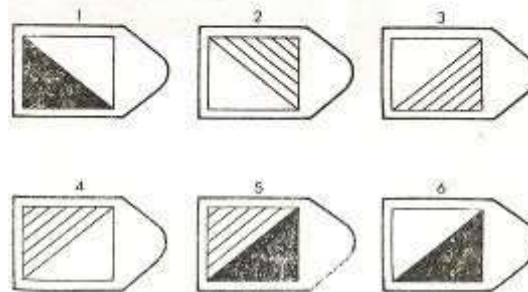
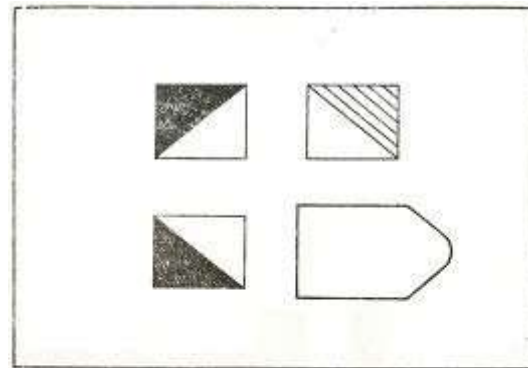
B3

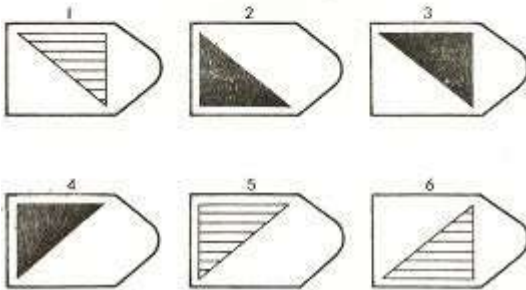
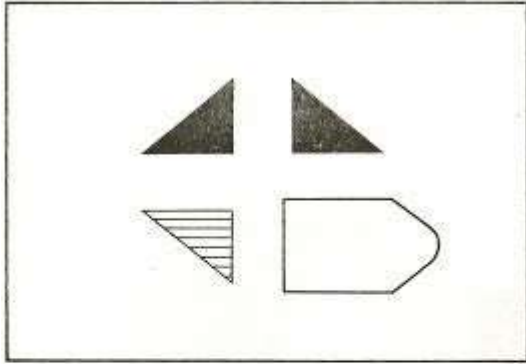
B4

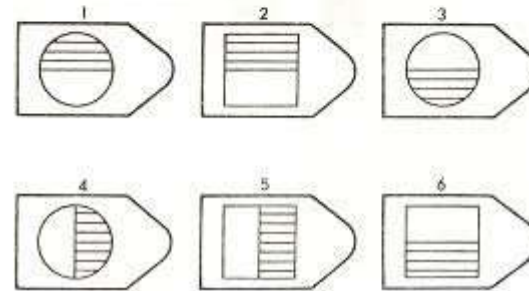
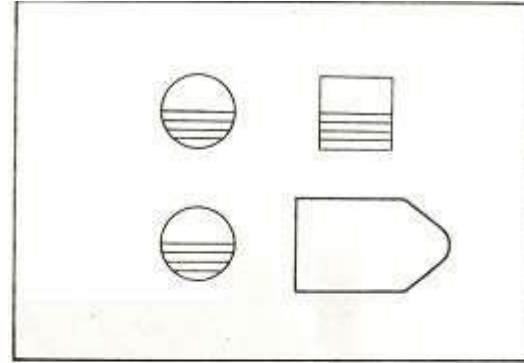
B5

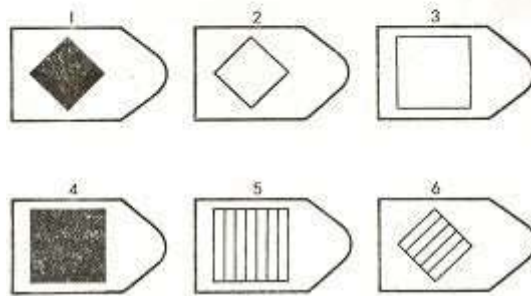
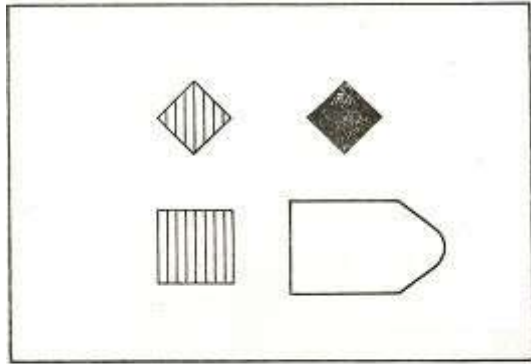
B6

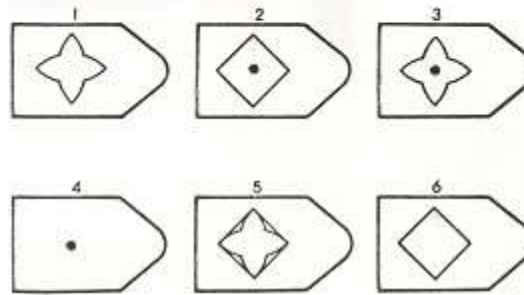
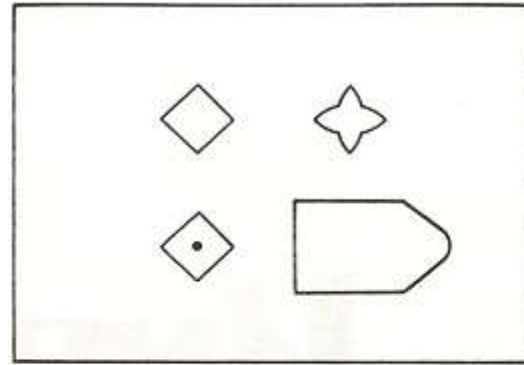
B7

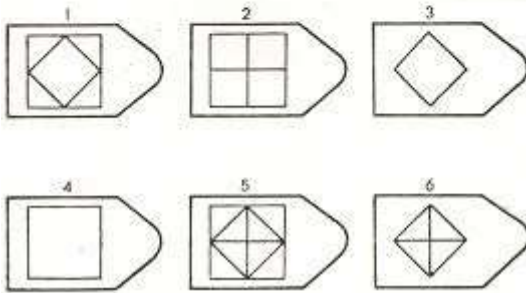
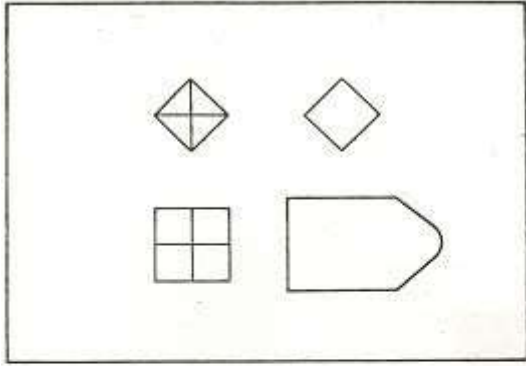
B8

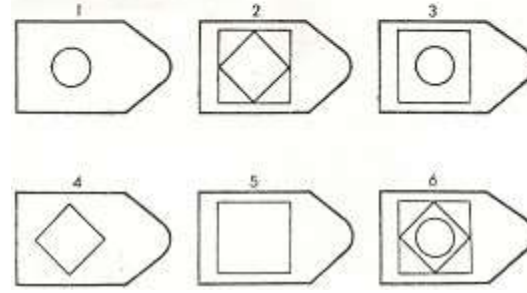
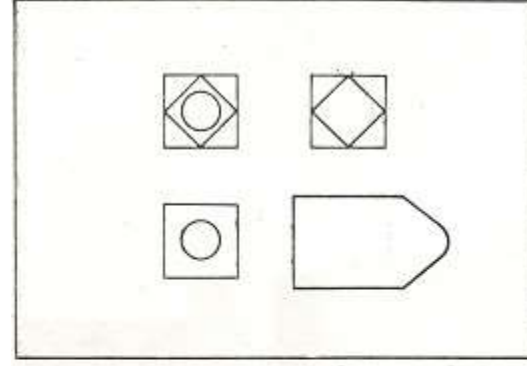
B9

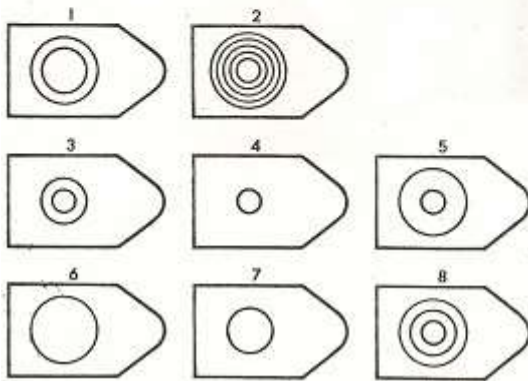
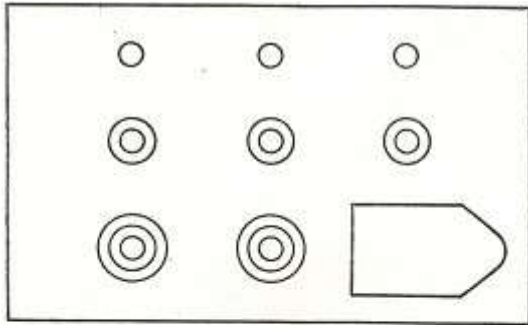
B10

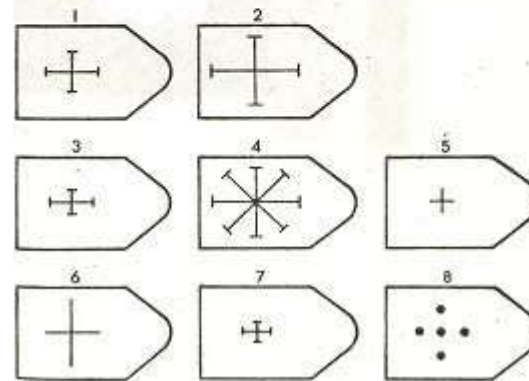
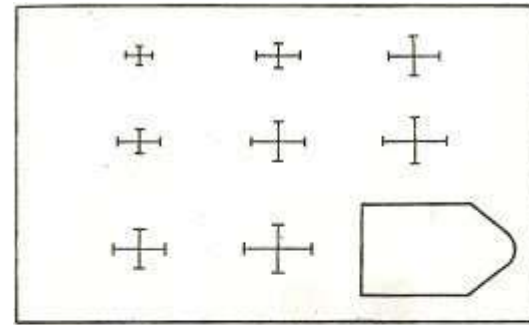
B11

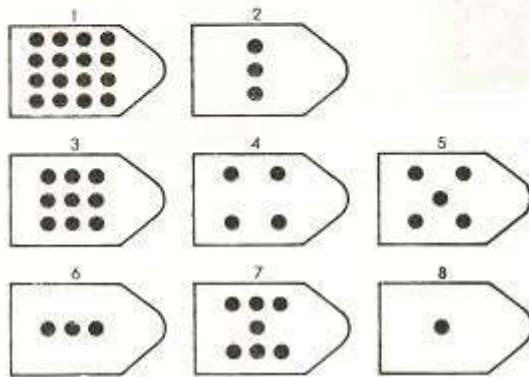
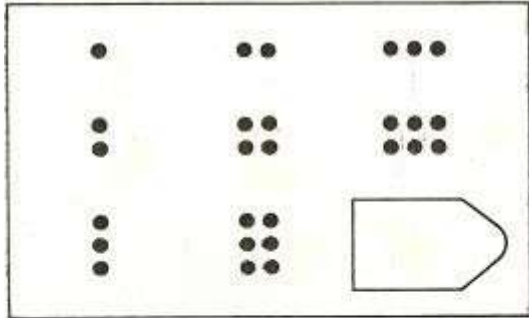
B12

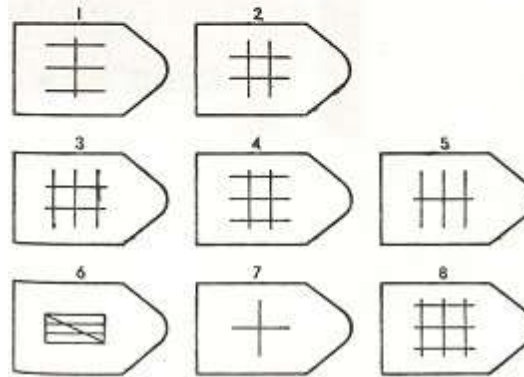
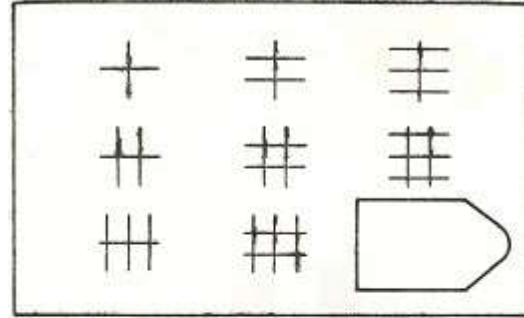
C1

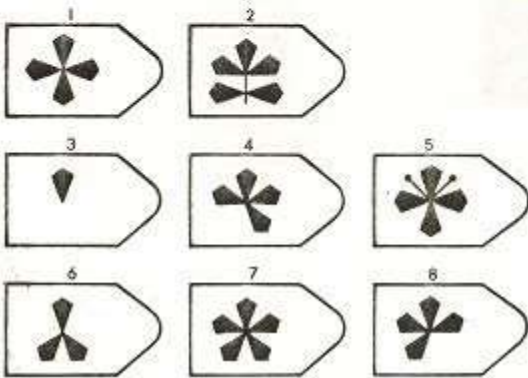
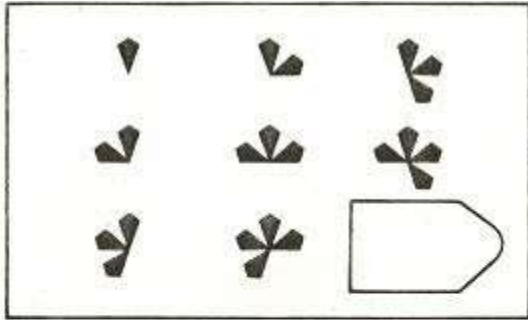
C2

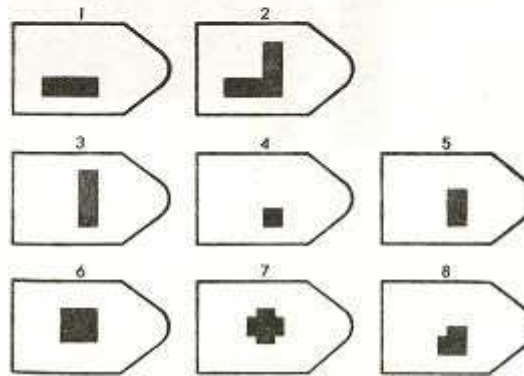
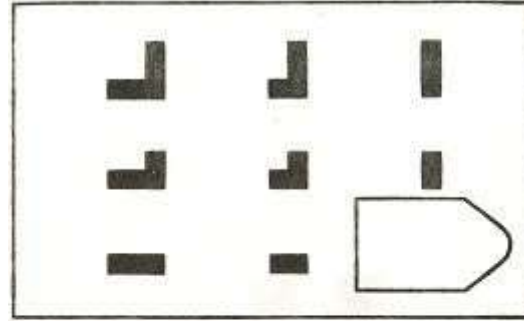
C3

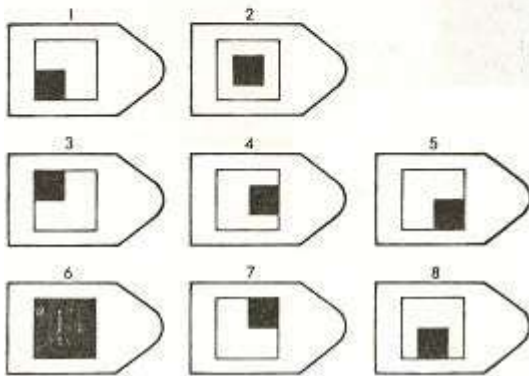
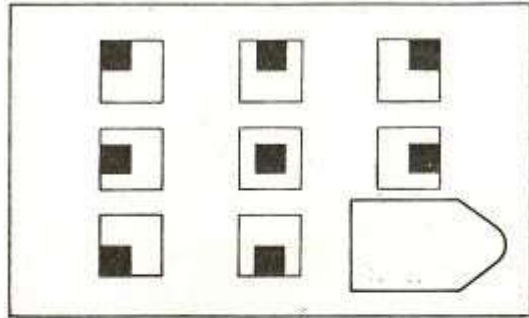
C4

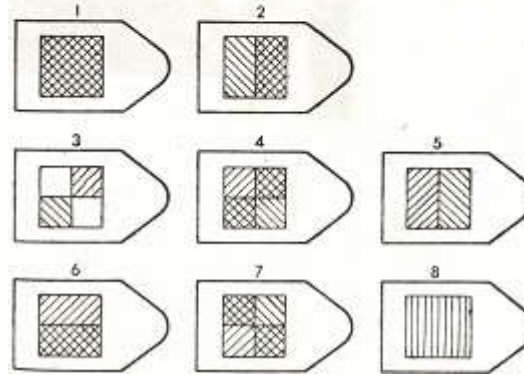
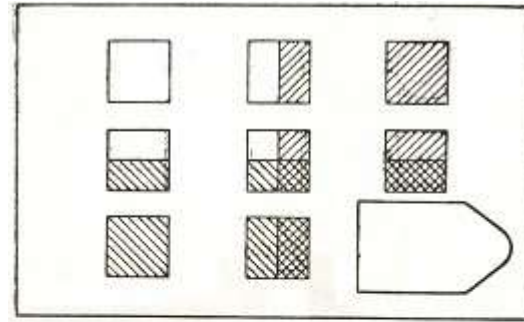
C5

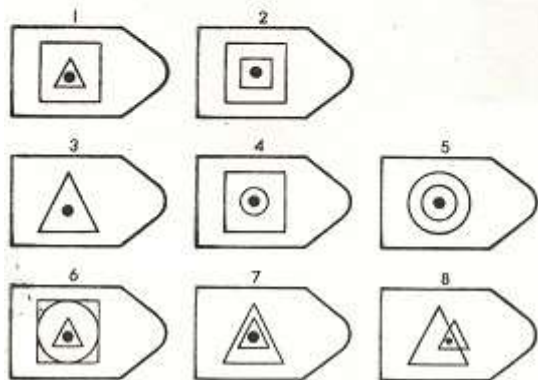
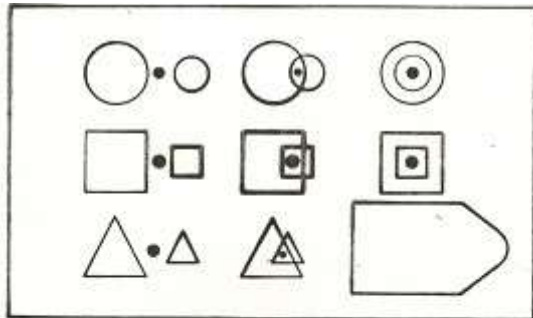
C6

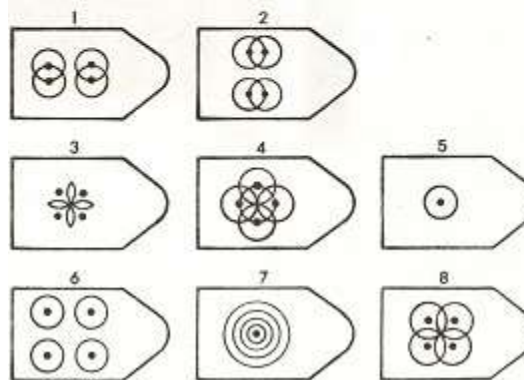
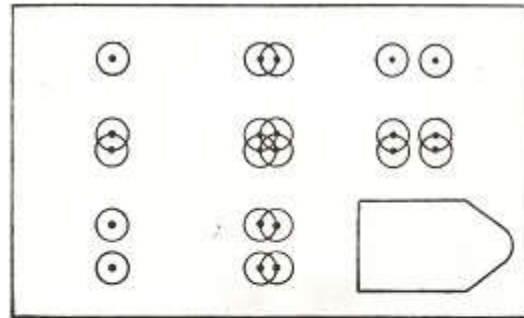
C7

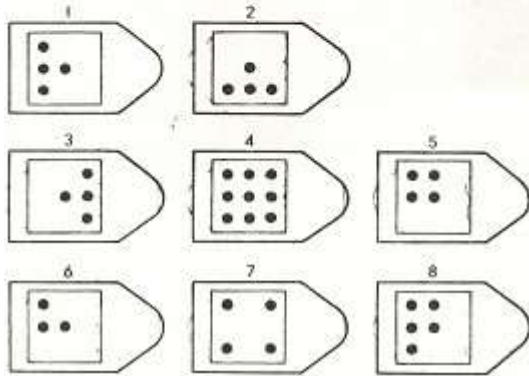
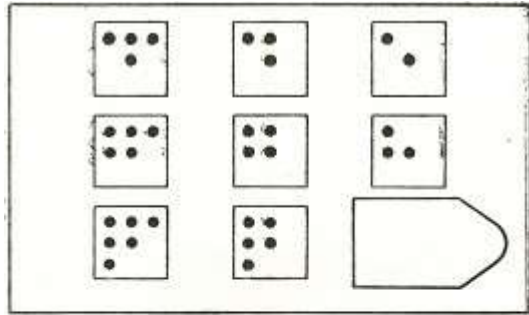
C8

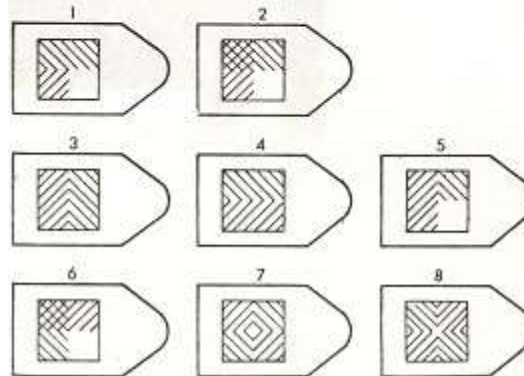
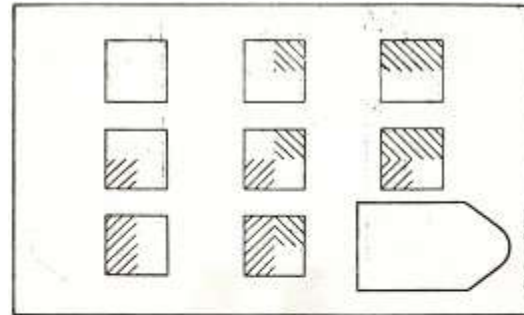
C9

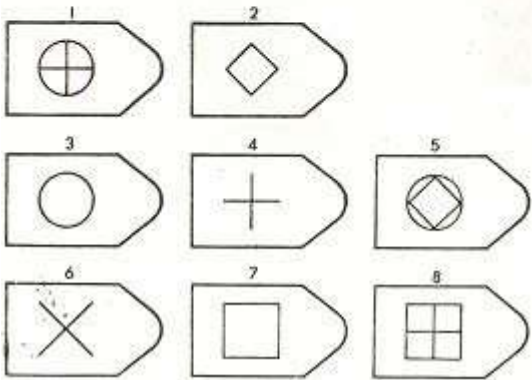
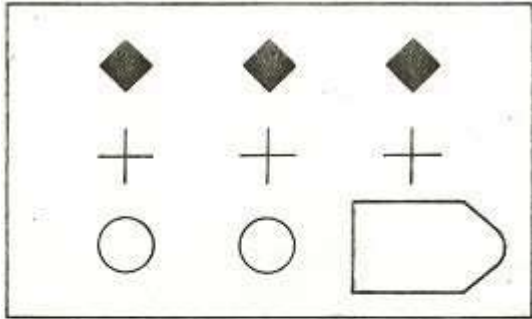
C10

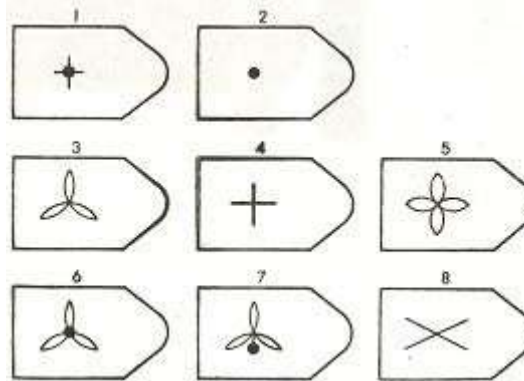
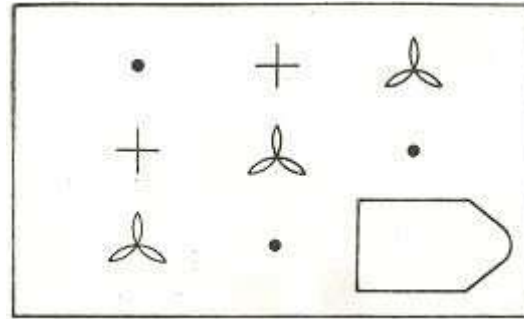
C11

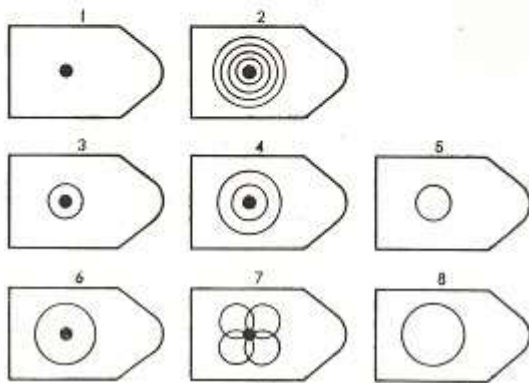
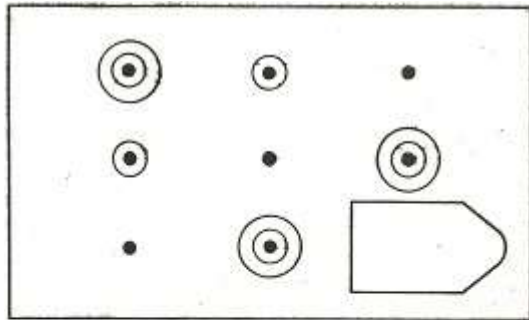
C12

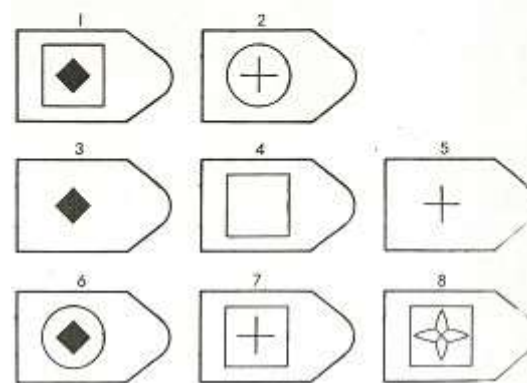
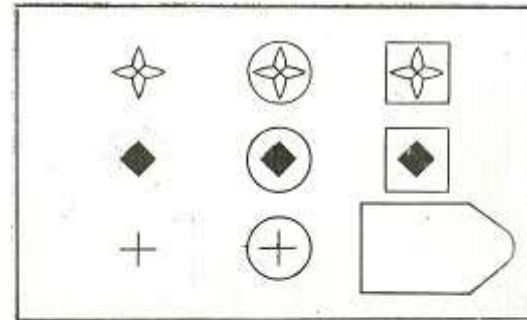
D1

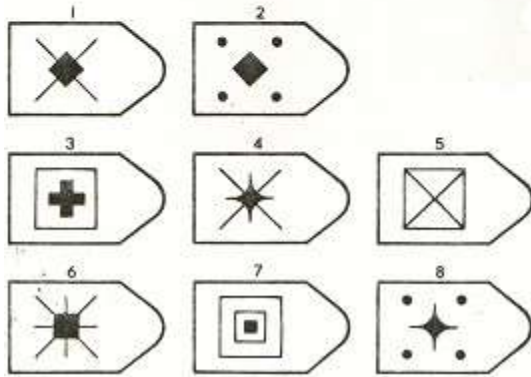
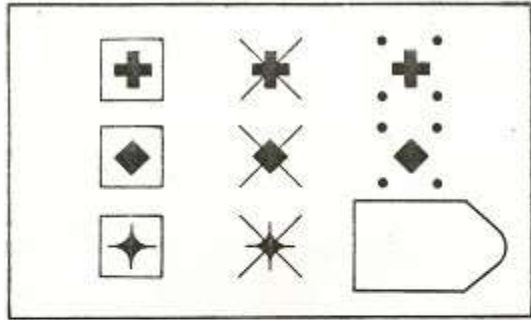
D2

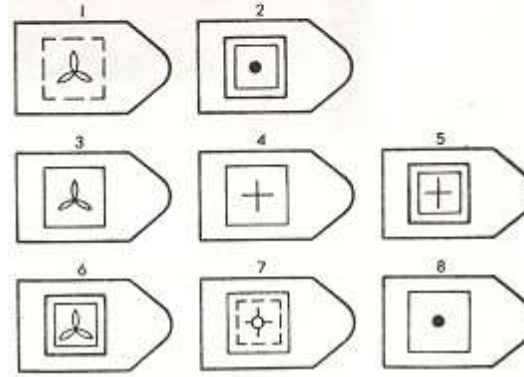
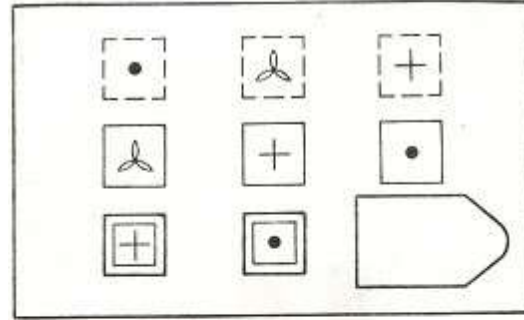
D3

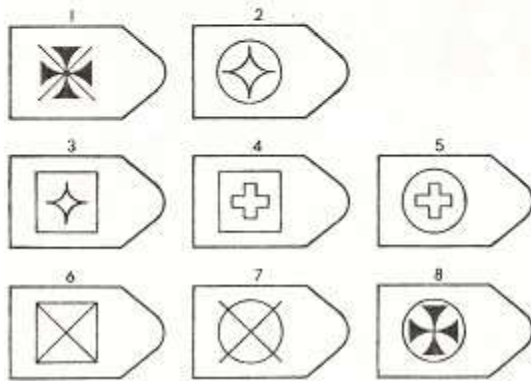
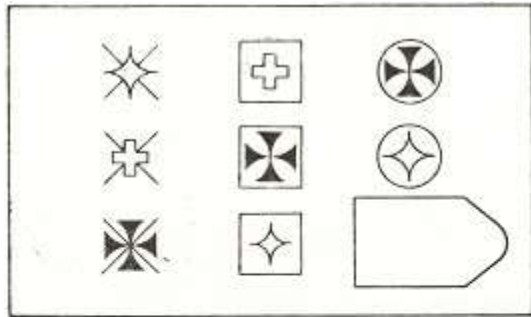
D4

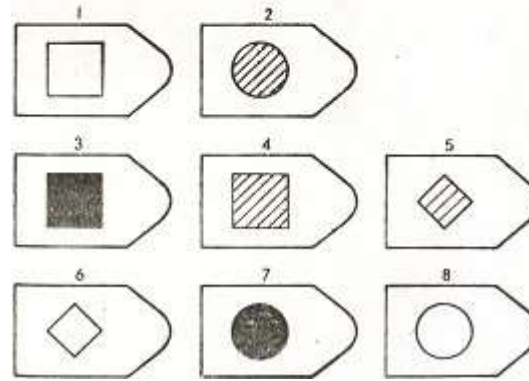
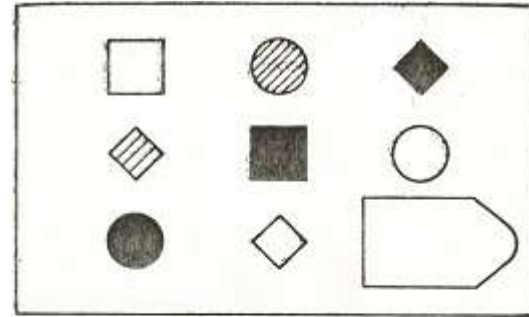
D5

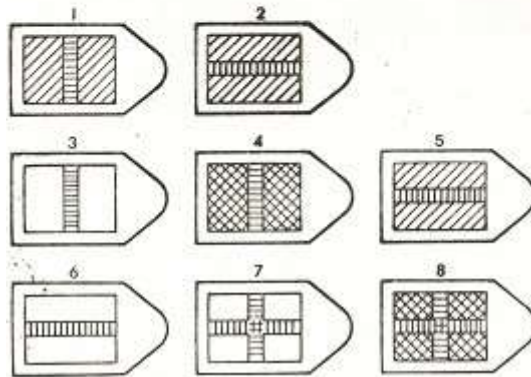
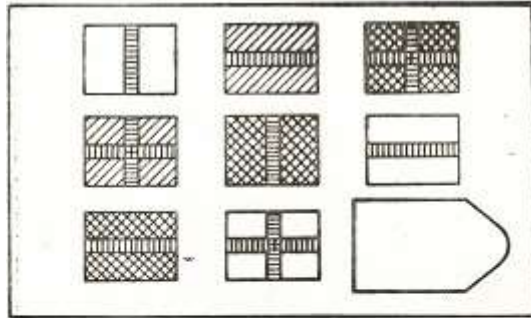
D6

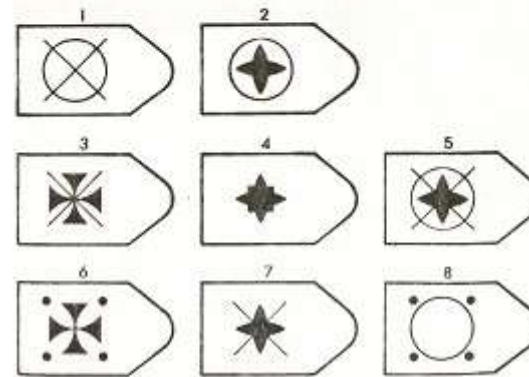
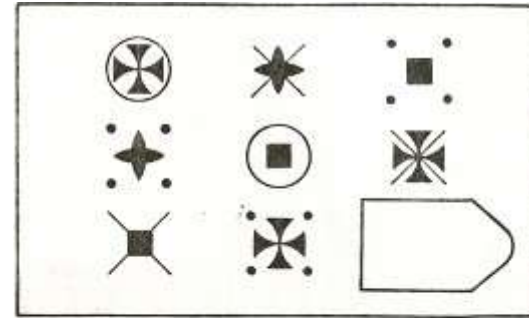
D7

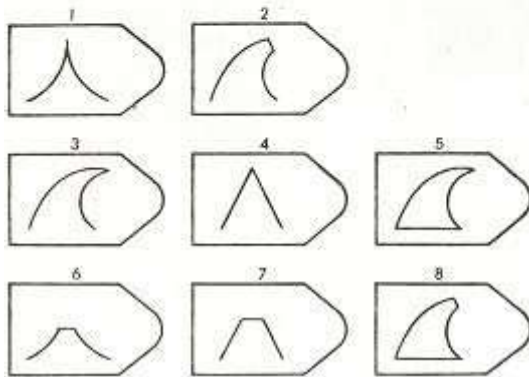
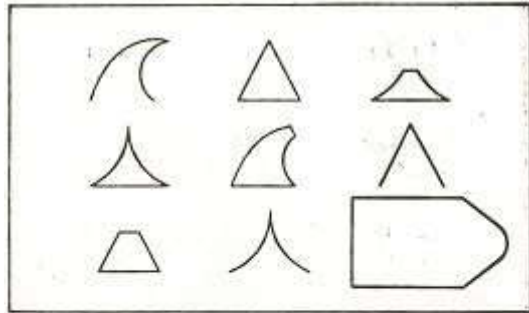
D8

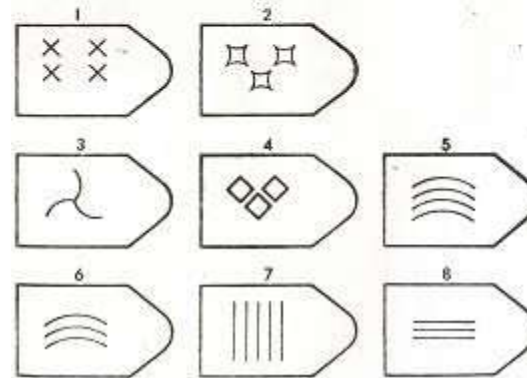
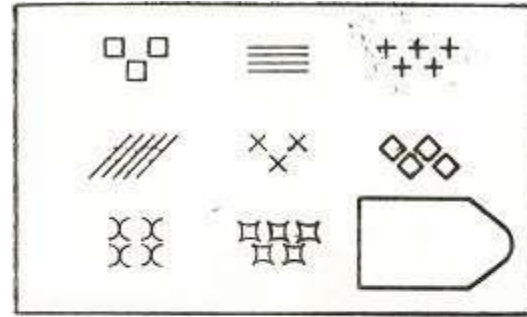
D9

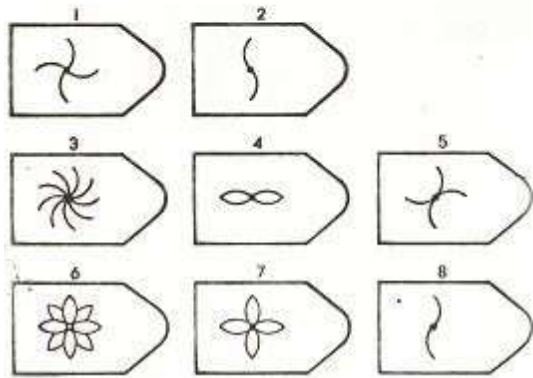
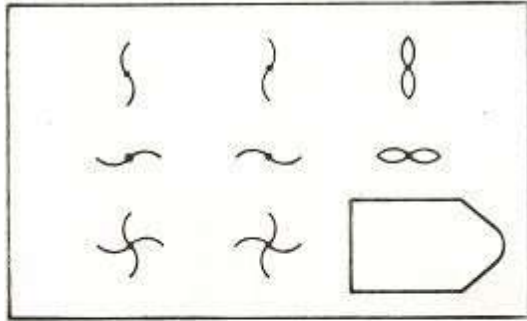
D10

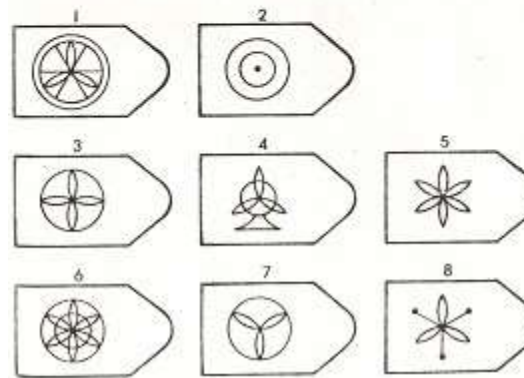
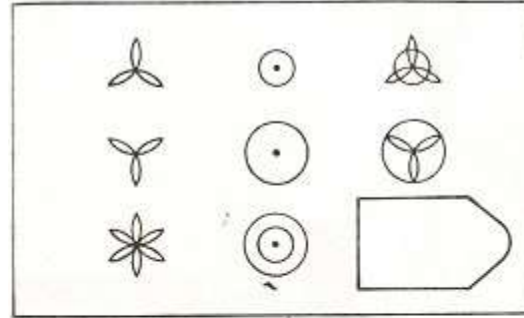
D11

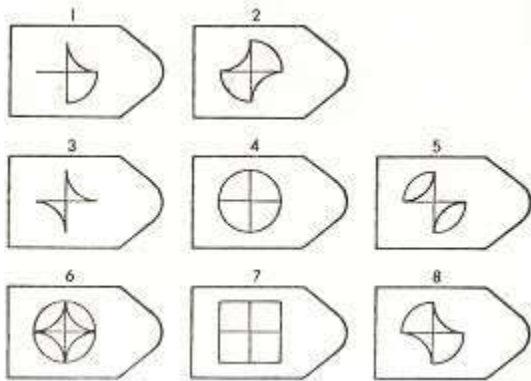
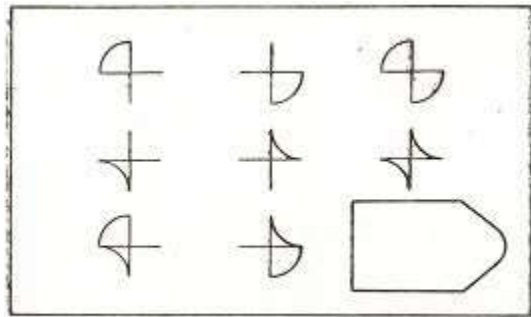
D12

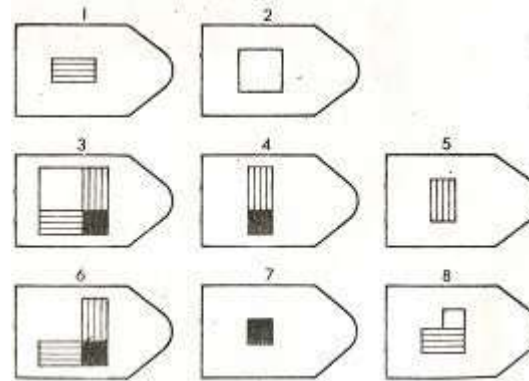
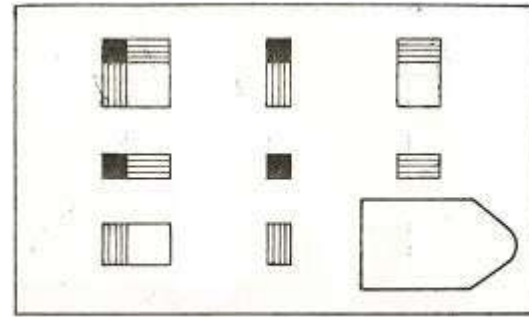
E1

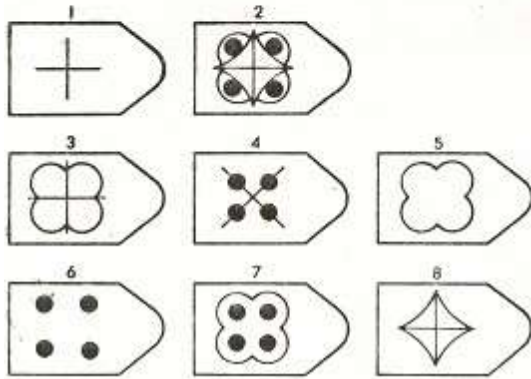
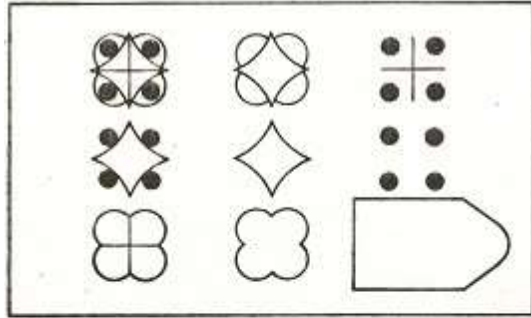
E2

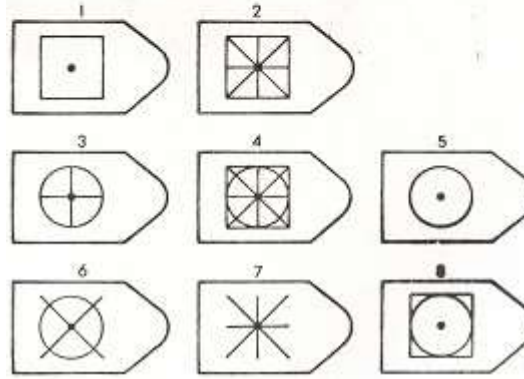
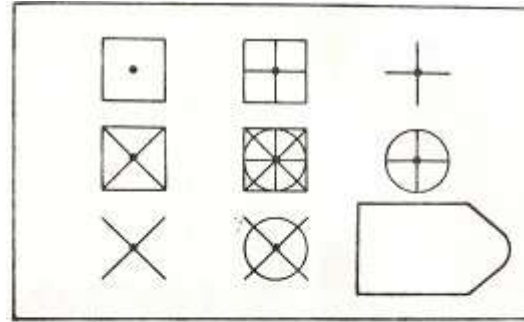
E3

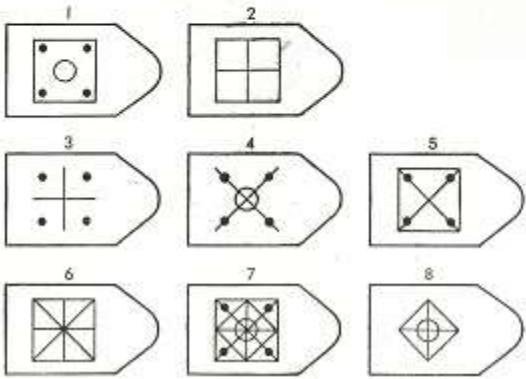
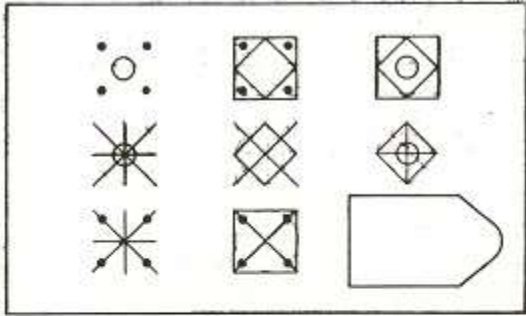
E4

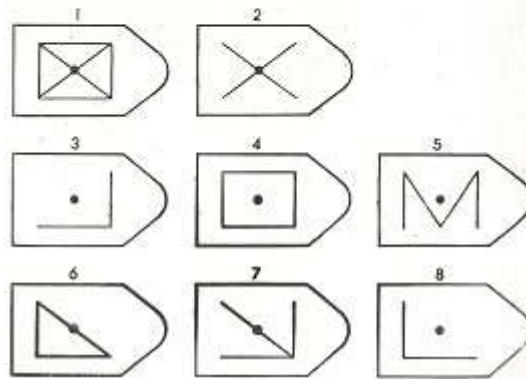
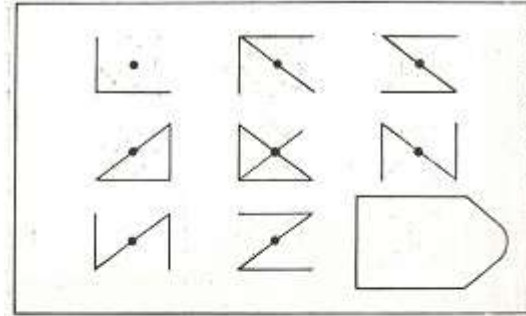
E5

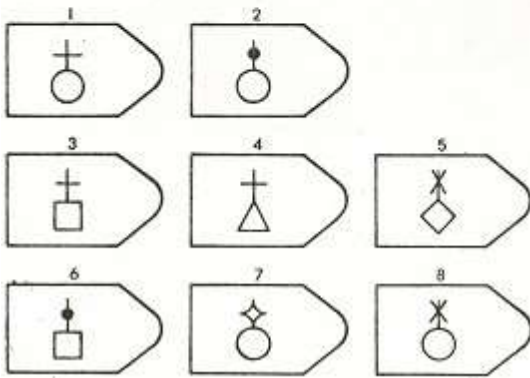
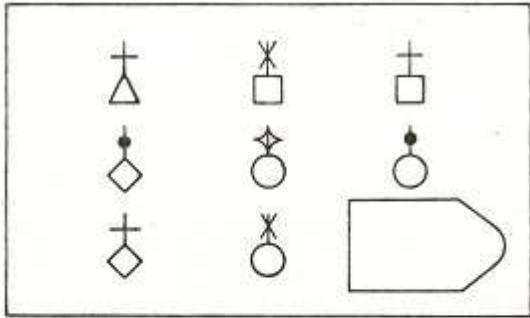
E6

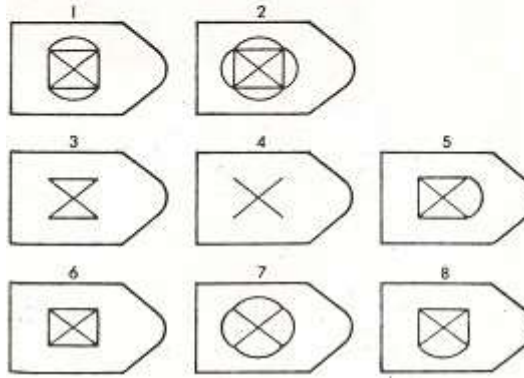
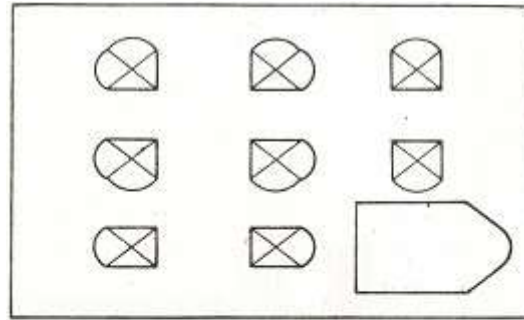
E7

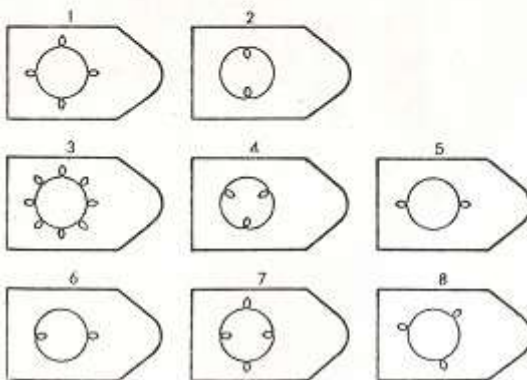
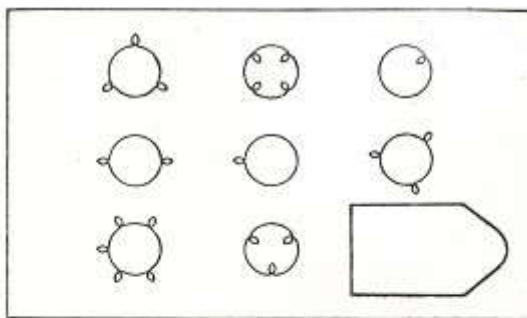
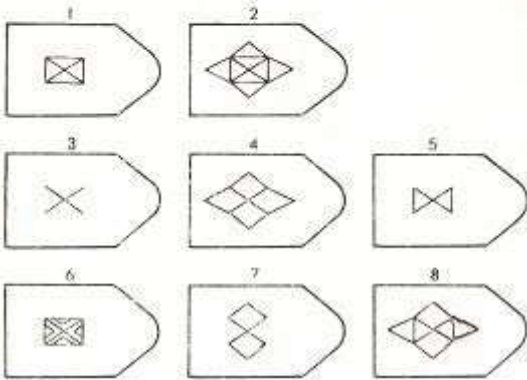
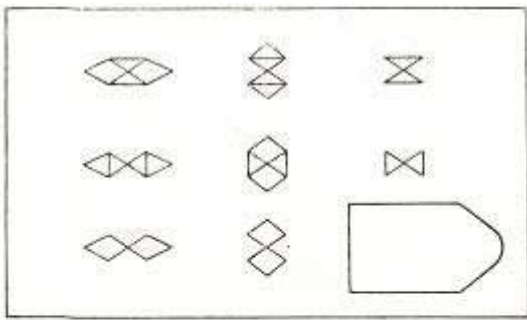
E8

E9

E10

E11

E12

Опрацювання тесту:

За кожне вірне рішення кандидат отримує 1 бал, відповідно найвищий бал який можна отримати, складає 60. Кількість балів підраховується згідно ключа (Таблиця 1).

За допомогою цього тесту можна визначити здатність до навчання в цілому. Крім того загальний бал відображає інтелектуальну здатність кандидата логічно мислити.

При винесенні висновку щодо рівня розвитку інтелектуальних здібностей кандидата, слід враховувати його фізичний вік. В Таблиці 2 наведено переклад сирих балів у показник IQ для осіб віком від 16 до 30 років.

Повторне виконання тесту не є доцільним, найбільш інформативною вважається лише перша спроба.

Таблиця 1

Ключ до тесту Равена

№	Серія А	Серія В	Серія С	Серія D	Серія Е
1	4	2	8	3	7
2	5	6	2	4	6
3	1	1	3	3	8
4	2	2	8	7	2
5	6	1	7	8	1
6	3	3	4	6	5
7	6	5	5	5	2
8	2	6	1	4	4
9	1	4	7	1	1
10	3	3	6	2	6
11	5	4	1	5	3
12	4	5	2	6	5

Таблиця 2

Перерахування сирих балів у показник IQ, для осіб віком 16-30 років

Бали	IQ	Бали	IQ	Бали	IQ
1	-	21	70	41	96
2	-	22	71	42	97
3	-	23	72	43	99
4	-	24	74	44	100
5	-	25	75	45	102
6	-	26	76	46	104
7	-	27	75	47	106
8	-	28	79	48	108
9	-	29	80	49	110
10	55	30	82	50	112
11	57	31	83	51	114
12	58	32	84	52	116
13	59	33	86	53	118
14	61	34	87	54	120
15	62	35	83	55	122
16	65	36	90	56	124
17	65	37	91	57	126
18	66	38	92	58	128
19	67	39	94	59	130
20	69	40	95	60	130

Отриманий результат оцінюється згідно шкали розумових здібностей відображеної у Таблиці 3.

Таблиця 3

Оцінка розумових здібностей

Показники IQ	Рівень розвитку інтелекту
Більше ніж 130	непересічний, видатний рівень інтелекту
121-130	високий рівень розвитку інтелекту
111-120	інтелект вище середнього

91-110	середній рівень розвитку інтелекту
81-90	інтелект нижче середнього
71-80	низький рівень розвитку інтелекту
51-70	легкий ступінь слабоумства
21-50	середній ступінь слабоумства
0-20	тяжкий ступінь слабоумства

Додаток М

Діагностична методика виявлення рівнів сформованості майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (особистісний критерій)

Методика діагностики рівня емпатичних здібностей В. Бойко

Інструкція. Якщо Ви погоджуєтеся з поданими твердженнями, ставте поруч з їхніми номерами знак «+», якщо не погоджуєтеся, то знак «-»:

1. Я маю звичку уважно вивчати обличчя і поведінку людей, щоб зрозуміти їхній характер, схильності, здібності.
2. Якщо довкілля виявляє ознаки нервовості, я звичайно зберігаю спокій.
3. Я більше довіряю своєму розуму, ніж інтуїції.
4. Я вважаю цілком доречним для себе цікавитися домашніми проблемами товаришів на службі.
5. Я можу легко викликати довіру, якщо буде потрібно.
6. Зазвичай я з першої зустрічі знаходжу «споріднену душу» у новій людині.
7. Із цікавості я звичайно розпочинаю розмову з випадковими супутниками у потязі або літаку про життя, роботу, політику.
8. Я втрачаю душевний спокій, якщо інші люди чимось пригнічені.
9. Моя інтуїція – надійніший засіб розуміння інших людей, ніж знання або досвід.
10. Виявляти цікавість до внутрішнього світу іншої особистості – безтактно.
11. Часто своїми словами я кривджу близьких мені людей, не помічаючи цього.
12. Я легко можу уявити себе якоюсь твариною, відчути її звички і стани.
13. Я інколи розмірковую про причини людських вчинків, які стосуються мене безпосередньо.
14. Я рідко переймаюся проблемами своїх друзів.

15. Зазвичай за кілька днів я відчуваю, що має щось статися з близькою мені людиною, і передчуття справджуються.
16. У спілкуванні з діловими партнерами звичайно намагаюся уникати розмов про особисте.
17. Іноді близькі дорікають мені в нечуйності, неувважності до них.
18. Мені легко вдається, наслідуючи людей, копіювати їхню інтонацію, міміку.
19. Мій зацікавлений погляд часто бентежить нових партнерів.
20. Чужий сміх звичайно захоплює мене.
21. Часто, діючи навмання, я знаходжу правильний підхід до людини.
22. Плакати від щастя нерозумно.
23. Я здатний повністю поєднатися з коханою людиною, ніби розчинившись у ній.
24. Мені рідко зустрічалися люди, яких я розумів би без зайвих слів.
25. Я мимоволі або з цікавості часто підслуховую розмови сторонніх людей.
26. Я можу бути спокійним, навіть якщо всі навколо мене хвилюються.
27. Мені простіше підсвідомо відчути сутність людини, ніж зрозуміти її, «розклавши на полиці».
28. Я спокійно ставлюся до дрібних неприємностей, що трапляються в когось із членів сім'ї.
29. Мені було б важко задушевно, довірливо розмовляти з настороженою, замкнутою людиною.
30. У мене творча натура – поетична, художня, артистична.
31. Я без особливого зацікавлення вислуховую сповіді нових знайомих.
32. Я хвилююся, якщо бачу людину, яка плаче.
33. Моє мислення більше вирізняється суворістю, послідовністю, конкретністю, ніж інтуїцією.

34. Коли друзі починають говорити про свої неприємності, я намагаюся перевести розмову на іншу тему.

35. Якщо я бачу, що в когось із близьких погано на душі, то зазвичай утримуюся від розпитувань.

36. Мені важко зрозуміти, чому дрібниці можуть так сильно засмучувати людей.

Обробка результатів.

Нижче наведено шість шкал з номерами конкретних тверджень.

Підрахуйте кількість відповідей, що відповідають «ключу» кожної шкали (кожна відповідь, що збіглася, з урахуванням знаку, оцінюється балом), а потім визначте їх загальну суму.

1. Раціональний канал емпатії: +1, +7, - 13, +19, +25, -31.

2. Емоційний канал емпатії: -2, +8, -14, +20, -26, +32.

3. Інтуїтивний канал емпатії: -3, +9, +15, +21, +27, -33.

4. Настанови, що сприяють емпатії: +4, -10, -16, -22, -28, -34.

5. Проникна здатність до емпатії: +5, -11, -17, -23, -29, -35.

6. Ідентифікація в емпатії: +6, +12, +18, -24, +30, -36.

1. Раціональний канал емпатії характеризує спрямованість уваги, сприйняття та мислення людини на розуміння співрозмовника, на його стан, проблеми чи поведінку.

2. Емоційний канал емпатії фіксує здатність особистості співпереживати, співчувати.

3. Інтуїтивний канал емпатії надає можливість людині передбачати поведінку співрозмовників.

4. Настанови, що сприяють чи переважають емпатії.

5. Проникна здатність до емпатії дозволяє створювати атмосферу довіри, відкритості в процесі спілкування.

6. Ідентифікація в емпатії – це вміння поставити себе на місце співрозмовника іншого зрозуміти партнера по спілкуванню.

Аналізуються показники окремих шкал і загальна сума рівня емпатії.

Оцінки за кожною шкалою можуть вирівнюватися від 0 до 6 балів і вказують на значущість конкретного параметра (каналу) у структурі емпатії. Шкальні оцінки виконують допоміжну роль в інтерпретації основного показника – рівня емпатії. Сумарний показник теоретично може змінюватися в межах від 0 до 36 балів.

При сумарному показнику за всіма шкалами:

30 балів і більше – у людини дуже високий рівень емпатії;

29-22 – середній рівень емпатії;

21-15 – занижений рівень емпатії;

Менше, ніж 14 балів – дуже низький

Методика підрахунків результатів адаптована автором:

30 балів і більше – у людини дуже високий рівень емпатії;

29-22 – середній рівень емпатії;

менше 21 – низький рівень емпатії.

Додаток Н

Діагностична методика виявлення рівнів сформованості майбутніх вихователів ЗДО до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти (діяльнісний критерій)

Методика для дослідження креативного потенціалу організації

(Л.Карамушка)

Загальна характеристика методики:

Методика дозволяє діагностувати рівень розвитку творчого потенціалу особистості (шкала А), її здатності до креативного розв'язання проблем (шкала В) та те, наскільки креативним є робоче середовище (шкала С) та загальний творчий потенціал керівників і працівників освітніх організацій. Окрім того, на основі порівняльного аналізу результатів, які отримані на основі трьох основних шкал опитувальника, можна зробити висновки щодо співвідношення творчого потенціалу керівників (працівників) освітніх організацій та робочого середовища. В результаті, на основі отриманих результатів можуть бути визначені шляхи оптимізації такого співвідношення, тобто подальшого гармонійного співвідношення творчого потенціалу особистості й організації.

Інструкція для учасників опитування:

Більшість людей значно більш креативні, ніж вони думають. Цей опитувальник дозволить Вам пізнати Ваш потенціал і визначити, що саме, можливо, заважає Вам на шляху до більшого новаторства. Прочитайте, будь ласка, наступні твердження, навпроти кожного твердження поставте знак «X» в одну з колонок залежно від того, чи буває так завжди, часто, іноді, рідко чи ніколи.

Текст опитувальника:

А. Моя особистість	Завжди	Часто	Іноді	Рідко	Ніколи	Бали
1. Мені не вистачає впевненості у собі						
2. Я ціную критичність						
3. Я боюся відрізнятись від інших						
4. Мої батьки схвалювали мою креативність.						

5. Я почуваюся некомфортно в ситуації невизначеності						
6. Мені подобаються нові обличчя, місця						
7. Мені необхідно постійне відчуття порядку в моєму житті						
8. Я вважаю, що марення, мрії можуть збутися						
9. Я почуваюся ніяково, коли люди виявляють свої почуття						
10. Я отримую задоволення, граючи ролі						
11. Я досягаю більшого, коли наслідую правила						
12. Я дозволяю своїм почуттям керувати мною						
13. Мені подобається, коли мене вважають незалежним						
14. Мені подобається бути разом з вільно мислячими людьми						
15. Я скоріше креативний, ніж активний						
16. Мені подобається зазирати далеко уперед						
В. Мій підхід до розв'язання проблем						
1. Стикаючись із проблемою, я роблю поспішні висновки						
2. Коли проблема виникає, я стаю об'єктивним і аналітичним						
3. Необхідні всі факти, щоб прийняти рішення						
4. Моє внутрішнє відчуття допомагає мені						
5. Я розраховую на свої минулі знання подібних проблем						
6. Я ненавиджу працювати над деталями						
7. Секрет успіху – в укомплектованому штаті персоналу						
8. Статистичні дані та діаграми дають викривлену картину						
9. До проблем треба підходити одним і тим же чином						
10. Мене сприймають як людину, що розв'язує проблеми оригінально						
11. У мене є труднощі із ідентифікацією проблеми						

12. Я використовую спеціальні техніки для розв'язку проблеми						
13. Я сумую, якщо проблема видається надто складною						
14. Коли інші не беруться за справу, я роблю це, якщо можу						
15. Я люблю читати інструкції перед тим, як почати щось нове						
16. Я вірю, що процес знаходження рішень – творчий						
С. Моє робоче середовище						
1. Люди в моїй організації думають, що їх спосіб дій – найкращий						
2. Навколо мене креативність сприймають як ключ до виживання						
3. Межі моїх повноважень чітко визначені						
4. Тут сприймаються корисні ідеї ззовні						
5. Час для творчих роздумів в цій організації є обмеженим						
6. Змагання між працівниками сприймається як здорове явище						
7. Я міг би охарактеризувати мою організацію як затишну та орієнтовану на співробітництво						
8. У цій організації ми любимо знаходити проблеми						
9. Тут, якщо ви креативні, це означає – мрійник						
10. У цій організації креативним людям дають свободу						
11. Організаційні процедури вбивають ідеї						
12. Я можу вільно висловлювати свої ідеї, не боячись, що їх вкрадуть						
13. Мене зупиняють, якщо я почну пропонувати нові рішення						
14. Тут хороші ідеї являють цінність самі по собі						
15. Нові ідеї повинні бути детально описані						
16. Інновації схвалюються в цій організації						

Обробка та інтерпретація результатів:

Визначення креативного потенціалу:

Учасникам видається опитувальник з інструкцією. Після його заповнення пропонується самостійна обробка даних тестування за наступним алгоритмом:

1. Напишіть у кожному рядку бал, який Ви отримали після Вашої відповіді, користуючись таким ключем:

Відповіді на всі непарні питання (1, 3, 5 та ін.) оцінюються так:

Завжди – 1

Часто – 2

Іноді – 3

Рідко – 4

Ніколи – 5

Відповіді на парні питання оцінюються так:

Завжди – 5

Часто – 4

Іноді – 3

Рідко – 2

Ніколи – 1

2. Підрахуйте загальний бал для кожного розділу: А, В і С.

3. Визначте Ваш креативний потенціал, просумувавши три оцінки: $A + B + C$.

Одержаний результат інтерпретується відповідно до наступного опису.

16–37. Ваш креативний потенціал стримується деякими Вашими почуттями стосовно себе, і Ви будете здивовані, як багато креативності вивільниться одного разу, коли Ви дозволите собі бути креативним.

38–59. Ваш креативний потенціал достатньо розвинений, але не завжди проявляється. Цьому заважають деякі особливості Вашої особистості. Вам необхідно навчитися регулювати емоційні стани, знижуючи напругу. Це допомагає зменшити дію бар'єрів.

60–80. Ви висококреативні. При цьому Ви маєте здібності надихати до креативності інших.

В

16–37. Ваш стиль розв'язання проблем має тенденцію бути «книжним», йому бракує креативності.

38–59. Ваш підхід до розв'язання проблем іноді визначається ригідністю і може приводити до стандартних рішень, які більше, ніж потрібно, спираються на минулі розв'язки подібних проблем. Намагайтеся звільнитися від цього, і Ваша креативність проявить себе.

60–80. У Вас відкритий, креативний підхід до розв'язання проблем. Ви можете підтримувати інших під час розв'язання проблем. Ви можете скористатися кожним зручним випадком для того, щоб створити дух підприємництва і проблематизувати середовище навколо себе.

С

16–37. Ваше робоче середовище не підтримує креативного мислення. Подивіться на Ваші бали за пунктами А і В. Якщо вони високі, то Ви, безумовно, відчуваєте напругу на роботі. Як Ви збираєтеся боротися з цим?

38–59. Іноді важко бути креативним на Вашій роботі. Якщо у Вас високі оцінки за пунктами А і В, використовуйте Ваші можливості для того, щоб змінити середовище.

60–80. Ви працюєте в ідеальному середовищі для креативної особистості. Однак, якщо у Вас низькі оцінки за пунктами А і В, Вам слід працювати над розвитком Вашої креативного потенціалу. Ніхто не збирається Вам заважати пропонувати нові ідеї.

А + В + С

48–111. Нині Ви розумієте, що всі ми маємо значний потенціал креативності, – йому тільки треба дати шанс проявитися. Тому позбудьтеся перепон для прояву своєї креативності зі свого боку і з боку інших.

112–176. У Вас хороший креативний потенціал, який поки прихований і стримується чи Вами особисто, чи Вашим підходом до розв'язання проблем, чи

Вашим робочим середовищем. Ви в змозі змінити кожен з трьох аспектів – так чого ж Ви зволікаєте?

177–240. Ви, вочевидь, висококреативна особистість з великим потенціалом. Продовжуйте розвивати Ваш талант, прагнучи знайти нові шляхи його використання – вдома, у Ваших захопленнях, і, звісно, на роботі.

Методика підрахунків результатів адаптована автором:

177-240 - високий рівень креативності;

112-176 - середній рівень креативності;

48-111 - низький рівень креативності.

Додаток II

Конспект інтегрованого заняття «Спектр гри як динамічний континуум. Гра: переосмислення концепту»

Тренер спонукає учасників пригадати, яким чином у них відбувалося навчання протягом попередніх зустрічей у рамках спецкурсу. Тренер запитує учасників чи імпонував їм такий спосіб навчання, чому саме. Тренер узагальнює відповіді учасників, акцентуючи на тому, що саме гра на сьогодні є науково визнаним найефективнішим способом навчати та вчитися у будь-якому віці. І наголошую на тому, що одним із ключових завдань спецкурсу є допомогти сформувати ігрову компетентність майбутнім педагогам.

Тренер знову наголошує, що для укорінення підходу «навчання через гру» у школі дуже важливим є сформувати відповідно глибоке розуміння концепту, відповідне ставлення та професійну поведінку педагогів. А починати необхідно із усвідомлення концепту ГРА. Тренер зазначає, що ГРА – не у традиційному розумінні як п'ятихвилинка на початку уроку чи фізкультхвилинка, а як спосіб взаємодії педагога з дитиною, як спосіб подачі інформації вчителем і спосіб пошуку інформації дитиною, як стиль мислення та поведінки педагога і головне – як спосіб навчання, взаємодії з іншими. Гра немає єдиного визначення, його просто не існує. Це концепт, який має певні характеристики, ознаки, які допомагають зрозуміти чи взаємодія, яка відбувається в освітньому просторі є грою чи ні.

Тренер наводить приклад з поняттям «стіл», що навіть такий фізичний предмет, який легко охопити і побачити візуально, немає чіткого визначення на сьогодні. Це вже на прямокутна кришка і 4 ніжки, а – щось на що можна щось поставити, покласти, яке може слугувати робочим місцем, або місцем для прийому їжі. Тренер акцентує увагу на тому, що ми не пропонуємо і не намагаємося знайти єдиного тлумачення поняття ГРА. Адже це процес, який має різні прояви і форми. При цьому ключовою характеристикою є перебування в центрі процесу дитини, яка глибоко мотивована, активно включена, відчувається

комфортно і радісно, бере нас себе відповідальність, ініціює діяльність та розвиває власну ідею і в такий спосіб навчається.

Тренер пропонує учасникам зручно розміститися на килимку і поринути у вільну гру з різноманітними іграшками, природними матеріалами, наборами LEGO тощо. Протягом 20 хв. познайомитися з ними та створити щось за власним задумом. Тренер під час цієї взаємодії цікавиться в учасників, що вони роблять, над чим працюють, спонукає до спільної взаємодії, ставить відкриті запитання і тим самим демонструє, як вони мають працювати з дітьми.

Після 20 хв гри тренер пропонує учасникам презентувати створені моделі.

Після презентації тренер запитує, яким чином можна додати значущості, цінності створеним моделям. (Сфотографувати, зробити виставку, залишити частину і продовжити гру з нею наступного разу, включити в діяльність протягом дня тощо).

Тренер повідомляє, що вільна ГРА зосереджена навколо дитини, адже вона сама визначає цілі в ГРІ відповідно до своїх інтересів.

У вільній ГРІ дитина пізнає якості й властивості предметів, їх призначення, способи використання, усвідомлює особливості взаємин між людьми, пізнає саму себе, свої можливості й здібності. У такій ГРІ формуються вміння й навички, необхідні в дорослому житті, і випробовуються межі дозволеного в максимально безпечному середовищі.

Вільна ГРА — це діяльність, яка:

- виникає в результаті внутрішньої мотивації дитини;
- обрана дітьми самостійно, адже вони самі вирішують, коли, де і в який спосіб будуть грати;
- спрямована на самих гравців, тому що діти самостійно встановлюють правила й розподіляють ролі.

Тренер акцентує увагу на тому, що вільна ГРА (free play) — це не послідовність раніше продуманих дій або наявність певних ролей, що ведуть до програвання певного сюжету, а ГРА заради ГРІ. Вільна ГРА виникає за

особистою ініціативою дітей (керована дітьми). У ній вони реалізують власні задуми, по-своєму діють, змінюють за своїм уявленням реальне життя. Свобода й самостійність дитини виявляється у виборі ГРИ, її змісту, у добровільному об'єднанні з іншими дітьми, у вільному входженні в ГРУ і виході з неї. Маючи цікавість і потребу краще зрозуміти життя дорослих, дошкільник активно наслідує їхні дії та стосунки, оволодіває здатністю взаємодіяти з однолітками в рольових іграх. Вільна гра – це вільний простір, у якому дитина від дизайну власних моделей переходить до дизайну власного життя.

Тренер запитує учасників про те, коли саме діти у садочку мають можливість поринути у світ вільної гри.

Тренер пропонує учасникам обговорити значення вільної гри для дитини та запрошує одного з учасників для фіксації висловлених думок на фліпчарті. Під час обговорення тренер звертається до досвіду, отриманого під час вільної гри на початку зустрічі.

Після обговорення тренер розставляє акценти щодо значення вільної гри для дитини:

- відчувати насолоду від виявлення власної самостійності й активності (вивільняється й розвивається творча ініціатива);
- оволодіти здатністю фантазувати, творити, спираючись на власний досвід;
- відкривати нові закономірності, оволодіти нестандартними способами використання предметів і речей у результаті вільного пошуку, вчитися об'єктивно оцінювати ризики;
- задовольняти потребу у визнанні серед однолітків і дорослих, проявляти лідерські якості;
- розвивати вміння взаємодіяти (поважати дорослих і товаришів, працювати разом, допомагати одне одному, ділитися);

- знайомитися з ідеями й мотивами інших, надавати їм сенсу й практикувати навички створення нових рішень, набувати досвід вирішення конфліктів;

- розвивати виконавчі функції мозку, саморегуляцію;

- формувати позитивну самооцінку;

- розвивати базові якості особистості: самостійність, цілеспрямованість, наполегливість, уміння доводити розпочате до кінця, креативність.

Унікальною вільну ГРУ робить те, що діти можуть слідувати своїм власним інтересам та створювати ігрове середовище, що відповідає їхньому досвіду й потребам.

Залученість дітей до вільної ГРИ сьогодні дозволяє їм ставати ініціаторами й творцями змін завтра.

Тренер пропонує учасникам у командах обговорити яке значення має вільна гра для педагога. Кожна команда презентує три твердження щодо значення вільної гри для педагога, фіксуючи свої відповіді на фліпчарті.

Тренер зазначає, що вільна гра для педагога - це можливість. Можливість стати партнером для дитини у грі, краще зрозуміти інтереси дітей, їхні зони розвитку, набувати досвід фасилітування (слухати, спостерігати, підтримувати, надихати, мотивувати тощо).

Тренер повідомляє, що ключовою ідеєю взаємодії у спрямованій ГРІ є координація діяльності дитини, але без керівництва й контролю над її діями. Розгортання сюжету ГРИ, узгодження ролей і прийняття рішень у процесі ГРИ розподіляються між дітьми та дорослими. Спрямована ГРА є точкою врівноваження ініціатив дитини і дорослого.

Під час спрямованої ГРИ дорослі підтримують дітей у досягненні однієї чи декількох освітніх цілей. Такі цілі є як запланованими педагогом заздалегідь, так і можуть виникати ситуативно під час співпраці.

Спрямована гра знаходиться на перетині вільної та розвивальної ГРИ.

Тренер повідомляє, що розвивальна ГРА передусім спрямована на досягнення освітніх цілей. Вона має чітку структуру, правила організації та взаємодії.

Тренер акцентує увагу на тому, що розвивальна ГРА має кілька особливостей:

- педагог ініціює ГРУ з урахуванням освітніх цілей;
- педагог надає значну допомогу дітям у тому, щоб розпочати ГРУ, озвучує правила та послідовність ГРИ;
- будь-яку розвивальну ГРУ можна адаптувати відповідно до віку, умінь, потреб конкретної дитини (наприклад, змінивши складність завдання чи відвівши інший час на його виконання);
- кожна розвивальна ГРА надає можливість дитині вправлятися у виконанні того самого завдання знову й знову й у такий спосіб набувати впевненості у своїх силах;
- розвивальна ГРА передбачає можливість відкритого закінчення, коли дитина може запропонувати кілька варіантів виконання, і кожен з них буде правильним. Головне — дати можливість дитині пояснити своє бачення та вміло профасилітувати цей процес;
- така ГРА виконує роль своєрідного тренажера гнучкості мислення не лише для дитини, а й для педагога, адже сприяє формуванню вміння реагувати на потреби й ситуації, що виникають.

Тренер пропонує переглянути два відео фрагменти активності з дітьми. Після перегляду першого відео тренер пропонує його проаналізувати за наступними запитаннями.

Завдання для учасників:

По шкалі від 1 до 10 визначити скільки у цьому відео ви побачили навчання. Чому?

По шкалі від 1 до 10 визначити скільки у цьому відео ви побачили гри. Чому?

Тренер наголошує на тому, що діяльність, яку пропонує педагог дітям, містить одночасно гру і навчання. У такий спосіб педагог реалізує підхід «навчання через гру». Дуже важливо, що діти вивчають, важливо, де вони навчаються, але ключовим є – у який спосіб діти розвивають вміння і набувають навичок.

Після перегляду другого відео тренер пропонує його проаналізувати в такий самий спосіб та ініціює обговорення щодо побаченого.

Після обговорення тренер пропонує учасникам проаналізувати друге відео за схемою аналізу спочатку індивідуально, потім обговорити в командах (Додаток “Схема самоаналізу” - тренер звертає увагу на те, що зараз вони аналізуватимуть діяльність педагога з відео, але дана схема розрахована для того, щоб педагог міг провести рефлексію власної практики). Після обговорення кожна команда обирає спікера, який висловлює думки команда щодо побаченого відео відповідно до схеми аналізу.

З метою глибшого усвідомлення учасниками значення та потенціалу гри як процесу, під час якого відбувається навчання, тренер пропонує учасникам познайомитися з існуючими теоріями гри та ще раз переконатися з наукової точки зору, який потужний потенціал має гра як рушійна сила для всебічного розвитку дитини.

Тренер пропонує кожній команді попрацювати у форматі дослідницької лабораторії та проаналізувати існуючі психологічні теорії гри. Кожна команда отримує набір карток з описом відповідної наукової теорії гри, у команді аналізує кожну з них та створює власну оригінальну сучасну наукову картку, де зазначає її. Після цього тренер пропонує учасникам взяти участь у ігровій науковій конференції «Гра: переосмислення концепту» для цього необхідно переформувати команди таким чином, щоб у кожній новоствореній команді було по одному представнику від кожної дослідницької лабораторії. Кожен учасник конференції презентує три ключові речі і аргументує власний вибір.

Для розгляду пропонуються наступні психологічні теорії гри:

- теорія К.Гросса;
- теорія В.Штерна;
- теорія К.Бюлера;
- теорія З.Фрейда та А.Адлера;
- теорія Л.Виготського;
- теорія Д.Узнадзе;
- теорія мотиваційної модуляції А.Елліса;
- когнітивна теорія гри Ж. Піаже;
- метакомунікативна теорія гри Г.Батенсона;
- теорія Д.Віннікота;
- теорія Н.Мак-Вілямс

Тренер пропонує учасникам звернути увагу на слайд із зображенням спектру ГРИ (у вигляді парасольки), який включає вільну ГРУ, спрямовану ГРУ й розвивальну ГРУ. Динаміка даного спектру визначається тим, хто ініціює й спрямовує взаємодію в ГРІ – дорослий, дитина чи разом.

Тренер зауважує, що важливо не лише на теоретичному, а й на практичному рівні розуміти динаміку спектру гри та роль педагога в цьому процесі, і пропонує переглянути та проаналізувати фрагмент відео з практики данських колег «Чи можуть дракони літати?».

Під час перегляду тренер пропонує звертати увагу на те, яким чином розгортається взаємодія, як педагог її фасилітує та забезпечує динаміку спектром гри.

Перегляд відео

Тренер акцентує увагу на тому, що надзвичайно важливим є усвідомлення можливостей і вільної, і спрямованої, і розвивальної ГРИ, розуміння їх як окремих частин спектру, але водночас і їхньої взаємопов'язаності та взаємопідсилення.

Саме ГРА як безперервний циклічний наскрізний процес з переходом від однієї до іншої частини спектру забезпечує всебічний розвиток дитини. Це своєрідна «парасолька», яка охоплює весь спектр ГРИ.

Секрет полягає в тому, що педагоги мають починати взаємодію з тієї точки, де діти перебувають саме зараз, і пропонувати такі виклики, щоб вони рухалися далі. Жодна окрема ігрова взаємодія самостійно не здатна досягти цього, тому ефективним буде використання педагогом можливостей усього спектру.

Увесь спектр ГРИ покликаний сприяти всебічному розвитку дитини. Незалежно від того, у якій частині спектру знаходиться ГРА (від вільної до розвивальної), вона має включати “П’ять характеристик” (радісна, значуща, соціальна, мотивуюча, активна) і надавати простір для набуття дитиною досвіду “агентності”.

Тренер зазначає, що сучасний педагог ні в якому разі не єдиний носій знань (наприклад, як комп’ютер, який може записати інформацію на флешку). Педагог – це посередник, англійською мовою фасилітатор. Тобто – людина, яка створює сприятливе середовище для всебічного розвитку дитини.

Тренер пропонує учасникам картки-завдання для роботи в командах. На картках зображені символи: вухо, око, знак питання, рот тощо. Завдання учасників протягом 3 хв розшифрувати значення зображених символів з точки зору ролі педагога під час вільної гри дітей. Після обговорення в командах тренер фасилітує обговорення думок на загал та розставляє акценти про роль педагога у фасилітації гри.

Педагог:

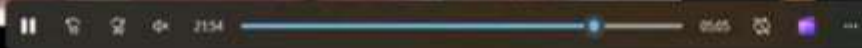
- Спостерігає, активно слухає, прислухається до думок дітей, бо всі дитячі ідеї – це ідеї для творчості, для нових активностей.
- Пояснює важливість і переваги командної роботи, спонукає працювати в команді
- Ставить відкриті питання, відкриті проблемні завдання

(наприклад: пряме завдання: “Побудуй у цьому будинку 2 вікна”, відкрите запитання: “Що треба зробити у будинку, щоб стало світліше?”).

- Підтримує дитину у її прагненні реалізувати власну ідею.
- Дає зворотній зв’язок не у вигляді оцінки, а спонукає аналізувати та самостійно робити висновки.
- Дає дитині право вибору.

Приєднуючись до ГРИ в ролі партнера, дорослі можуть розширити освітні можливості через відкриті запитання, завдання, ситуації, а також ініціювати ГРУ, спираючись на інтереси дітей у ситуації «тут і зараз». Що в свою чергу забезпечить перехід від вільної до спрямованої ГРИ.

Також мною проведено комплекс ранкової гімнастики
«Ми - маленькі кошенята»
Для груп дітей старшого дошкільного віку

Провела ранкову гімнастику для старшого дошкільного віку на тему «Ріпка»

II Комплекс вправ ранкової гімнастики

1. «Як велика ріпка». В. п. - о. с., руки опущені. 1 - підняти на висоту, розвести руки в сторони - вперед, «позитивна» - велику ріпку. 2 - в. п. Повторити 10 разів.
2. «Як для великої ріпки». В. п. - ноги на ширині плечей, руки на поясі. 1 - коліна вперед - назад, розвести руки в сторони, сплюснуті вказівні пальці («позитивна ріпка»). 2 - в. п. Повторити 10 разів.
3. «Як для дитинки, чи велика ріпка виростає». В. п. - о. с., руки на поясі. 1 - присісти, руки вперед. 2 - в. п. руки вниз. Повторити 6 разів.
4. «Як для ескадри пілота на кукурузі». В. п. - ступні на підлозі, скрестити ноги, руки на підлозі паралельно собі. 1 - повертє тулуб вліво, відвести руки до підлозі. 2 - в. п. 3 - 4 те саме вправо. Повторити по 3 рази в кожну сторону.

Додаток С
Вибірковий спецкурс
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра початкової та дошкільної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Завідувач

кафедри

“___” _____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**«ТЕХНОЛОГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ВИХОВАТЕЛЯМИ
ЗДО»**

освітній рівень перший (бакалаврський)

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 012 Дошкільна освіта

спеціалізація

освітня програма «Дошкільна освіта»

Факультет Педагогічної освіти

2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО» для студентів спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Розробники:

Вінарчук Наталія Миколаївна – асистент кафедри початкової та дошкільної освіти.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Лозинська Світлана Вікторівна – доцент кафедри початкової та дошкільної освіти.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму ухвалено на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол від “ ” _____ 202 року №

© Вінарчук Н.М., 2021 рік
© Лозинська С.В., 2021 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3	<u>Галузь знань 01 – Освіта / Педагогіка</u>	Вибіркова <i>Мова навчання:</i> Українська
Модулів – 1	Освітній рівень: <u>Бакалавр</u>	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>не передбачено</u> (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта	5-й
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти : аудиторних – <u>3</u> самостійної роботи студента – <u>2,5</u>		Лекції
		32 год.
		Практичні, семінарські
		32 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		26 год.
		Індивідуальні завдання:
	0 год.	
Вид контролю: (екзамен/залік)		
Залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми здобуття освіти – 71,1%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО» є формування готовності майбутніх педагогів до взаємодії з дітьми дошкільного віку, забезпечення всебічного розвитку дітей і наступності між дошкільною та початковою освітою в умовах запровадження Базового компонента дошкільної освіти та Концепції Нової української школи, формування професійної компетентності студентів щодо організації і проведення освітньо-виховного процесу навчання із здоров'язбереження.

Основними **завданнями** викладання навчальної дисципліни «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО» є:

- ознайомити студентів з концептуальними засадами навчальної дисципліни «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО»;
- забезпечити формування ціннісного ставлення до життя і здоров'я, сприяння їх фізичному, психічному, соціальному і духовному розвитку;
- сприяти розвитку професійних умінь майбутніх педагогів щодо наскрізного впровадження ігрового підходу в умовах освітнього процесу ЗДО та НУШ (питання наступності);
- визначати актуальні виклики сучасності здорового способу життя;
- технології здорового способу життя;
- форми організації міжособистісної взаємодії дітей дошкільного віку в умовах ЗДО;
- наступність закладу дошкільної освіти та НУШ.

Загальні компетентності (ЗК):

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

КС-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

Очікувані результати навчання:

Знання:

Визначати та ідентифікувати явища і процеси із сфери розвитку, навчання й виховання дітей раннього і дошкільного віку за педагогічними категоріями та поняттями; встановлювати між ними зв'язки та інтерпретувати їх.

Оволодіння концептуальними знаннями, набутими у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень. Розуміння суті і логіки теоретичних

положень психолого-педагогічної науки як основи процесу навчання, виховання і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

Розуміння сутності і можливостей використання знань у розвитку, навчанні й вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

Розуміння природи і психологічних закономірностей розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій, володіння відповідними поняттями для їх позначення.

Розуміння природи і психологічних закономірностей розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку; володіння відповідними поняттями для їх позначення.

Уміння: Застосовувати, узагальнювати і упорядковувати інформацію про явища і процеси із сфери розвитку, навчання й виховання дітей раннього і дошкільного віку за визначеними логічними підставами.

Володіння засобами, методами, методиками і технологіями навчання й виховання з метою формування гармонійно розвиненої особистості дитини раннього і дошкільного віку.

Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у професійній діяльності, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів.

Володіння методиками педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій; здатність виявляти і оцінювати їх ефективність.

Володіння методиками педагогічного супроводу та підтримки розвитку в дітей раннього і дошкільного віку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості; здатність виявляти й оцінювати їх ефективність.

Комунікація:

Пояснювати (описувати, інтерпретувати) та презентувати інформацію про явища із сфери навчання й виховання дітей раннього і дошкільного віку за відповідними психологічними і педагогічними категоріями.

Пояснювати та аргументувати визначені перетворення у сфері розвитку, навчання й виховання дітей раннього і дошкільного віку та напрямів їх удосконалення.

Використовувати обрані педагогічні технології навчання, виховання та розвитку дітей раннього і дошкільного віку, доводити їх найвищу ефективність. Здатність здійснювати взаємодію з учасниками освітнього процесу у сфері дошкільної освіти з використанням сучасних освітніх технологій.

Здатність пояснювати учасникам освітнього процесу послідовність обраних дій щодо розвитку в дітей раннього і дошкільного віку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій, переконувати в їх доцільності й ефективності.

Здатність пояснювати учасникам освітнього процесу послідовність обраних дій щодо розвитку в дітей раннього і дошкільного віку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості, переконувати в їх доцільності й ефективності.

Відповідальність та автономія:

Самостійно обирати спосіб упорядкування та демонстрації інформації про явища зі сфери розвитку, навчання й виховання дітей раннього і дошкільного віку.

Демонстрація особистої потреби у розширенні й оновленні інформації про зміст і способи здійснення розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку. Здатність орієнтуватися в широкому виборі сучасних методик і технологій, доцільно обирати оптимальні засоби педагогічного впливу, нести особисту відповідальність за їх ефективне застосування в освітньому процесі.

Здатність до самостійного вибору і відповідального використання сучасних освітніх технологій у розвитку, навчанні та вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

Практикувати і впроваджувати різноманітні методики педагогічного супроводу та підтримки у розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

Створювати різноманітні ситуації щодо стимулювання у дітей раннього і дошкільного віку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Здоров'я та здоровий спосіб життя, особливості їх формування.

Тема 1. Мета і значення освітньої компоненти «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО».

Тема 2. Законодавство України щодо здорового способу життя, здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.

Тема 3. Теоретико-методологічні засади здорового способу життя.

Тема 4. Сучасні освітні технології в ЗДО.

Тема 5. Принципи, методи та засоби здорового способу життя.

Тема 6. Раціональне харчування як складова здорового способу життя.

Тема 7. Рухова активність та режим дня як складові здорового способу життя.

Тема 8. Шкідливі звички та здоров'я.

Змістовий модуль 2.

Тема 9. Формування культури здорового способу життя через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання в ЗДО.

Тема 10. Освіта на основі набуття життєвих навичок - ефективна технологія навчання здоровому способу життя.

Тема 11: Педагогічна просвіта батьків та педагогів з питань збереження здоров'я.

Тема 12. Важливість здорового способу життя. Наступність у роботі вихователя закладу дошкільної освіти та вчителя початкової школи.

Тема 13. Особливості формування основ здорового способу життя у дошкільників, молодших школярів.

Тема 14. Форми організації освітнього процесу у ЗДО, які забезпечують формуванню навичок здорового способу життя.

Тема 15. Сучасні підходи до формування здоров'язберігаючого освітнього середовища у закладі дошкільної освіти, початковій школі та закладі вищої освіти.

Тема 16. Співпраця ЗДО, сім'ї з питань здоров'язбережувальної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тематичних розділів і тем	Кількість годин			
	заочна форма			
	усього	у тому числі		
Л		практ	сам.роб	
Модуль 1.				
Тема 1. Мета і значення освітньої компоненти «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО».	5	2	2	1
Тема 2. Законодавство України щодо здорового способу життя, здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.	6	2	2	2
Тема 3. Теоретико-методологічні засади здорового способу життя.	5	2	2	1
Тема 4. Сучасні освітні технології в ЗДО.	6	2	2	2
Тема 5. Принципи, методи та засоби здорового способу життя.	5	2	2	1
Тема 6. Раціональне харчування як складова здорового способу життя.	5	2	2	1
Тема 7. Рухова активність та режим дня як складові здорового способу життя.	6	2	2	2
Тема 8. Шкідливі звички та здоров'я.	6	2	2	2
Змістовий модуль 2.				
Тема 9. Формування культури здорового способу життя через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання в ЗДО.	6	2	2	2
Тема 10. Освіта на основі набуття життєвих навичок - ефективна технологія навчання здоровому способу життя.	6	2	2	2
Тема 11: Педагогічна просвіта батьків та педагогів з питань збереження здоров'я.	6	2	2	2
Тема 12. Важливість здорового способу життя. Наступність у роботі вихователя	6	2	2	2

закладу дошкільної освіти та вчителя початкової школи.				
Тема 13. Особливості формування основ здорового способу життя у дошкільників, молодших школярів.	6	2	2	2
Тема 14. Форми організації освітнього процесу у ЗДО, які забезпечують формуванню навичок здорового способу життя.	6	2	2	2
Тема 15. Сучасні підходи до формування здоров'язберігаючого освітнього середовища у закладі дошкільної освіти, початковій школі та закладі вищої освіти.	5	2	2	1
Тема 16. Співпраця ЗДО, сім'ї з питань здоров'язбережувальної діяльності.	5	2	2	1
Усього	90	32	32	26

5. Теми семінарських занять

не передбачено

6. Теми практичних занять

№ теми з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Мета і значення освітньої компоненти «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО».	2
2.	Тема 2. Законодавство України щодо здорового способу життя, здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.	2
3.	Тема 3. Теоретико-методологічні засади здорового способу життя.	2
4.	Тема 4. Сучасні освітні технології в ЗДО.	2
5.	Тема 5. Принципи, методи та засоби здорового способу життя.	2
6.	Тема 6. Раціональне харчування як складова здорового способу життя.	2
7.	Тема 7. Рухова активність та режим дня як складові здорового способу життя.	2
8.	Тема 8. Шкідливі звички та здоров'я.	2
9.	Тема 9. Формування культури здорового способу життя через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання в ЗДО.	2
10.	Тема 10. Освіта на основі набуття життєвих навичок - ефективна технологія навчання здоровому способу життя.	2

11.	Тема 11. Педагогічна просвіта батьків та педагогів з питань збереження здоров'я.	2
12.	Тема 12. Важливість здорового способу життя. Наступність у роботі вихователя закладу дошкільної освіти та вчителя початкової школи.	2
13.	Тема 13. Особливості формування основ здорового способу життя у дошкільників, молодших школярів.	2
14.	Тема 14. Форми організації освітнього процесу у ЗДО, які забезпечують формуванню навичок здорового способу життя.	2
15.	Тема 15. Сучасні підходи до формування здоров'язберігаючого освітнього середовища у закладі дошкільної освіти, початковій школі та закладі вищої освіти.	2
16.	Тема 16. Співпраця ЗДО, сім'ї з питань здоров'язбережувальної діяльності	2
Разом		32 год.

7. Теми лабораторних занять

не передбачено

8. Самостійна робота

№ теми з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Мета і значення освітньої компоненти «Технології забезпечення здорового способу життя вихователями ЗДО».	1
2.	Тема 2. Законодавство України щодо здорового способу життя, здоров'язбережувальної діяльності в ЗДО.	2
3.	Тема 3. Теоретико-методологічні засади здорового способу життя.	1
4.	Тема 4. Сучасні освітні технології в ЗДО.	2
5.	Тема 5. Принципи, методи та засоби здорового способу життя.	1
6.	Тема 6. Раціональне харчування як складова здорового способу життя.	1
7.	Тема 7. Рухова активність та режим дня як складові здорового способу життя.	2
8.	Тема 8. Шкідливі звички та здоров'я.	2
9.	Тема 9. Формування культури здорового способу життя через впровадження здоров'язберігаючих технологій навчання в ЗДО.	2

10.	Тема 10. Освіта на основі набуття життєвих навичок - ефективна технологія навчання здорового способу життя.	2
11.	Тема 11. Педагогічна просвіта батьків та педагогів з питань збереження здоров'я.	2
12.	Тема 12. Важливість здорового способу життя. Наступність у роботі вихователя закладу дошкільної освіти та вчителя початкової школи.	2
13.	Тема 13. Особливості формування основ здорового способу життя у дошкільників, молодших школярів.	2
14.	Тема 14. Форми організації освітнього процесу у ЗДО, які забезпечують формуванню навичок здорового способу життя.	2
15.	Тема 15. Сучасні підходи до формування здоров'язберігаючого освітнього середовища у закладі дошкільної освіти, початковій школі та закладі вищої освіти.	1
16.	Тема 16. Співпраця ЗДО, сім'ї з питань здоров'язбережувальної діяльності	1
Усього		26 год.

9. Індивідуальні завдання

не передбачено

10. Методи навчання

Програмні результати навчання	Методи навчання і викладання	Методи оцінювання досягнення результатів навчання
<p>ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.</p>	<p>Лекційні заняття: інформаційно-рецептивний метод, метод проблемного викладу, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів.</p> <p>Семінарські заняття та самостійна робота: репродуктивний, частково-пошуковий та емпіричний методи, метод застосування знань, навчальна дискусія.</p>	<p>Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та взаємооцінювання, особиста рефлексія, рубрики до конкретних завдань.</p> <p>Підсумковий контроль: тестовий контроль.</p>
<p>ПР-03. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей,</p>	<p>Лекційні заняття: інформаційно-рецептивний метод, метод проблемного викладу, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів.</p>	<p>Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та взаємооцінювання, особиста рефлексія,</p>

індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами	Семінарські заняття та самостійна робота: репродуктивний, частково-пошуковий та емпіричний методи, метод застосування знань, навчальна дискусія.	рубрики до конкретних завдань. Підсумковий контроль: тестовий контроль.
ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.	Лекційні заняття: інформаційно-рецептивний метод, методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів. Семінарські заняття та самостійна робота: частково-пошуковий та емпіричний методи	Поточний контроль: усне опитування, практична робота, само- та взаємооцінювання, особиста рефлексія, рубрики до конкретних завдань. Підсумковий контроль: тестовий контроль.

11. Методи контролю

- усне опитування;
- спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти;
- оперативний контроль;
- практична перевірка;
- самоконтроль;
- портфоліо;
- тестовий контроль (МК).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота, МК									Сума
Практичні завдання:	1	2	3	4	5	Портфоліо	Проект	Підсумковий тест	100
	7	7	12	7	7	20	20	20	

Шкала оцінювання

Оцінювання знань студентів здійснюється на основі результатів поточного та підсумкового контролів за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється практично постійно за всіма видами робіт: виконання практичних завдань, усні відповіді, контрольне тестування, виконання творчих робіт, загальна активність на заняттях тощо.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів використовуються такі форми контролю:

- поточний контроль – здійснюється у ході повсякденної навчальної діяльності студентів: відвідування практичних занять та робота на них; виконання завдань самостійної роботи;
- підсумковий контроль – здійснюється після завершення вивчення курсу: залік.

Використовуються такі методи перевірки: методи усної перевірки результатів навчання – бесіда, виступ, пояснення;

- методи письмової перевірки результатів навчання – творчі завдання, тестування.

Письмовий контроль проводиться у формі виконання студентами письмових завдань самостійної роботи. Усний контроль проводиться у формі співбесіди зі студентом, наприклад, під час презентації виконання домашнього завдання.

Оцінювання знань за навчальною дисципліною відбувається на підставі накопичених балів за результатами поточного та підсумкового контролю всіх видів згідно зі шкалою оцінювання.

При наявності 35 балів поточного контролю, студент допускається до підсумкового контролю.

Якщо студент із поважних причин пропустив заняття, для відпрацювання матеріалу йому пропонується виконання практичного завдання, проводиться усна співбесіда.

Підсумкова оцінка з дисципліни формується із загальної кількості набраних балів за результатами поточного контролю та заліку.

Перевірка рівня засвоєння знань (поточний та підсумковий тестовий контроль, залік (теоретична частина) за вибором викладача може здійснюватися шляхом: комп'ютерного або письмового тестування. Практична частина заліку – підготовка портфоліо, створення моделі «Я – веду здоровий спосіб життя» та усна презентація.

Кількість балів за роботу на практичних заняттях, під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання практичних завдань;
- змістовність;
- якість виконання практичних завдань;
- оригінальність.

Залік.

Залік складається з теоретичної та практичної частин. Максимальна кількість балів -40. Практична частина заліку. Творче завдання передбачає підготовку портфоліо педагога, яке оформлюється в електронному та друкованому вигляді, створення проєкту «Я – веду здоровий спосіб життя».

1. Портфоліо педагога:

- наповнення (відповідно до завдань самостійної роботи) – 10 б.;
- оригінальність – 5 б.;
- оформлення портфоліо – 5 б.

2. Створення проєкту:

- оригінальність – 10 б.;
- презентація творчого завдання – 10 б.

Теоретична частина заліку оцінюється у 20 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
26-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Результати навчання, здобуті у неформальній та інформальній освіті з «Технологій забезпечення здорового способу вихователями ЗДО» зараховуються відповідно до Порядку визнання у Львівському національному університеті імені Івана Франка результатів навчання, здобутих у неформальній та інформальній освіті. Оцінюються результати відповідною кількістю балів, яка визначена для конкретної теми чи змістового модуля цієї програми (https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/reg_inf-educations-results.pdf).

13. Методичне забезпечення.

Основна література:

1. Кошманюк М.В. Особливості формування здорового способу життя студентів в умовах вищого навчального закладу / М.В. Кошманюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Ужгород : УНУ, 2013. – Вип. 30. – С. 69 – 73. (Серія «Педагогіка, соціальна робота»).
2. Міхеєва Л.П. Особливості формування здорового способу життя у молодого покоління / Л.П. Міхеєва // Український науковий журнал «Освіта регіону». – 2011. – № 3. – С. 318-322. (Серія «Політологія, психологія, комунікації»).
3. Основи харчування: підручник / М.І. Кручаниця, І.С. Миронюк, Н.В. Розумикова, В.В. Кручаниця, В.В. Брич, В.П. Кіш. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. 252 с.
4. Основи здорового способу життя: підручник / М.І. Кручаниця, В.В. Кручаниця, К.П. Мелега, О.А. Дуло, Н.В. Розумикова. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2016. 264 с.

Допоміжна література:

1. Nataliya Machynska, S.V. Lozynska, Y.Y. Dekach, N.M. Vinarchuk. Theoretical and practical aspects of valeology – the constituents of the system of preschool education // Revista românească pentru educație multidimensională: vol. 13 no. 1 (2021). URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/2972> [in English].
2. Nataliia M. Vinarchuk, Olha S. Haliuka, Mariia-Tereza I. Sholovii. Features of Using Health-Saving and IC-Technologies in the Formation of a Socially Mobile Teacher in a Pandemic Condition. Scientific Bulletin of Mukachevo State University, 2021. Vol.7. №2. P.70-78. URL: https://ppmsu.com.ua/web/uploads/pdf/Scientific%20Bulletin%20of%20MSU.%20Series%20Pedagogy%20and%20Psychology_2021_Vol.%207,%20No.%202_70-78.pdf [in English].
3. Вінарчук Н. М., Шоловій М.-Т. І. Формування здоров'язбережувальної компетенції дітей дошкільного віку засобами інформаційно-комунікаційних технологій / Н. М. Вінарчук, М.-Т. І. Шоловій // Вісник Львівського університету. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка , 2021. – С. 14–21. – (Серія педагогічна; вип. 35). URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/11318>
4. Вінарчук Н.М. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти як чинник фізичного розвитку дошкільника, збереження та зміцнення здоров'я. Актуальні питання гуманітарних наук . 2021. Вип 45, том 1. С.173- 177. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/45_2021/part_1/28.pdf
5. Вінарчук Н.М. Підготовка бакалаврів спеціальності 012 Дошкільна освіта (порівняльний аналіз освітніх програм) / Вінарчук Н.М. // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2023. – 39. – С. 17-25. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/pedagogics/article/view/12030>
6. Вінарчук Н.М. Сучасний стан професійної підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в умовах закладу дошкільної освіти. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. с. 207-211. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/68_2023/part_1/32.pdf
7. Загальні питання методики викладання валеологічних дисциплін: методичний посібник / Г. М. Тимченко, Тимченко А. М. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 64 с.

Електронні ресурси:

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні [Електронний ресурс]. – : Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/basic1/>
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-1>

3. Закон України «Про дошкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>
4. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
5. Сайт ВООЗ: <https://www.who.int/>
6. Сайт Центру громадського здоров'я України: <https://phc.org.ua/>

Додаток І
Перелік художніх творів

Тетяна Прокоф'єва

Друже, здоров'я своє бережи!

Спортом займайся,

Водою обливайся!

Овочі, фрукти частіше вживай,

Про вправи фізичні не забувай!

Здоров'я — це цінний скарб у житті,

Його ніколи не купити тобі!

Фізичні вправи, біг, стрибки,

Роби це все ти залюбки!

Спорт завжди сили додає,

У нім здоров'я й міцність є!

Спорт потрібен кожному з нас,

Він нам сил й здоров'я додасть.

Вправи фізичні щоранку роби,

Будеш міцним та дужим завжди!

У фруктах та овочах поживні речовини,

Про це знає кожна дитина!

Для здоров'я дуже корисні вони

Ти у раціон щодня їх бери!

А. Гришин

Здоров'я

Купити можна багато:

Іграшку, комп'ютер,

Смішного бульдога,

Стрімке скутер,

Кораловий острів
(Хоч це і складно),
Але тільки здоров'я
Купити неможливо.
Воно нам по життю
Завжди стане у пригоді.
Дбайливо треба
До нього ставитися.

Каша. Зеновій Винничук

Жартували колись мама:
– Каша наша, татів борщ,
Від малого мандрувала
Каша з нами в спеку й дощ.
Каша панська з рису біла,
Ще й з домашнім молоком.
І, звичайно, гречна панна –
Гречка з м'ясом і смаком.
Каша пшонка, каша манна
Для маленьких і старих
Ще й крутенька “березова
Каша” для дітей “пустих”.
Гарбузова добра каша:
З дині, тикви, кабачків,
Не зіпсути маслом каші –
Мудрість з глибини віків.
Каша нас держить у силі,
З кашею наш дружить рід,

Добре їсти кашу вранці,
Ввечері і на обід.

Тетяна Строкач
Загадки про овочі.

На городі урожай!
Що вродило – те й збирай!
Не знести без помочі
Із городу....
(овочі)

Струнка, яскрава, височенька,
Немов би дівчинка, гарненька.
Волоссячко зелене має,
Сидить в темниці полюбляє.
На смак – і соковита, й добра.
Вже здогадалися? Це – ...
(морква)

Довгі коси розпустила,
Гарну зачіску зробила.
Зуби чистила охоче,
Бо красунею бути хоче.
І смачна, і солоденька,
І смакує всім добренько.
Ох, наїлися від пуза!
Здогадались?....
(кукурудза)

У землі домівку має,
Той дістане, хто вкопає.
Так її всі любляють!
Смажать, варять, вихваляють!
Бо насправді дуже добра!
Здогадались? Це – ...
(картопля)

Ірина Мирошниченко

Вітанячко

Посмішку мамі я вранці дарую,
«Доброго ранку» – завжди говорю я.
Не лінь промовити удень
Усім знайомим: «Добрий день».
При зустрічі увечері
Скажу я: «Добрий вечір!»
«Здорові були!» - це чарівні два слова
Ви людям даруйте їх знову і знову!

Янко Гортала

Віришк-прокидайко

Прокидайтесь, оченята,
Вушки-грушки, годі спати!
Щічки, швидше умиватись!
Губки, нумо, посміхатись!
Досить ніжитись вам, ніжки,
Треба розім'ятись трішки.

І вам, ручки, час вставати –

Маму й тата обійняти!

Наталя Корнієнко

ЯК РАНЕНЬКО Я ВСТАЮ (*руханка*)

Як раненько я встаю, (*встати на пальчики потягнутись*)

то багато справ роблю: (*розвести руками*)

личенько своє умию, (*вмити лице*)

вушка, носик, очка, шию ! (*“вмити” вушка, очка, шию*)

Одягнуся, причешуся (*одягнути штанці, причесатись*)

і усім я посміхнуся! (*посміхнутися один до одного*).

Андрій М'ястківський

Киця прокидається

Киця прокидається –

Лапками вмивається.

Квітка прокидається –

Росами вмивається.

Сонце прокидається –

Хмаркою вмивається.

Ну, а ми з сестричкою

Вмиємось водичкою.

Наталя Корнієнко

Щоб здорові були діти (руханка)

До кринички підбігаю (*біжимо на місці*)

і водички набираю: (*черпаємо воду нагинаючись*)

– Вмий, водичко, моє личко, очка, носик, чоло, щічки, *(вмиваємо все по порядку)*

щоб здорові були діти, *(плескаємо)*

Сильні й гарні, як ті квіти! *(показуємо, які сильні й гарні).*

Додаток Т

Емоційно-ігровий тренінг для студентів

«Весела думка - половина здоров'я, інша - здоровий спосіб життя»

Мета:

- ознайомити учасників тренінгу з поняттям «здоров'я» та його складовими, «здоровий спосіб життя»;
- розвивати почуття власної гідності, розширювати уявлення про здоровий спосіб життя, шляхи його ведення;
- виховувати бережливе ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, створення позитивної атмосфери.

Обладнання: стікери, маркери, конструктор lego, психологічні картки Світлани Ройз, кольоровий папір, презентація, проектор.

Хід тренінгу:

Очікування учасників від тренінгу.

Учасники тренінгу розповідають про свої очікування після проведеної діяльності.

Проведення психогімнастики «Я - сонечко».

Усі учасники сідають на килимок, закривають очі та уявляють себе сонечком. На фоні грає спокійна музика. Руки ніби «промінці», учасники обіймають себе та зігрівають теплом.

Знайомство. Кожен продовжує фразу: «Мені сьогодні наснилось...»

Правила тренінгу (встановлення правил групи). Учасники в командах придумують та запроваджують правила роботи групи на семінарі. Усі ці правила обговорюють та голосують за їхнє впровадження.

Мозковий штурм: «Що потрібно робити, щоб бути здоровим?». Кожний учасник має стікер, де зазначає власну думку, що для нього означає дана фраза. Згодом кожен презентує власну думку, відбувається обговорення.

Міні- лекція: «Здоровий спосіб життя».

Самомасаж з використанням цеглинок lego.

За допомогою цеглинок lego усі учасники проводять самомасаж долонь.

Будівельно-конструктивна гра: «Склади себе» з цеглинок lego та описати риси характеру, емоції, які відчуваєте, корисні звички (які є, або які хочуть мати), шкідливі звички. Презентація робіт.

Проведення **вправ для дихання** Світлани Ройз (картки дихання «Серце», «Спіраль», «Гори», «Кораблик на хвилях», «Сходинок»).
<https://dityvmisti.ua/blog/7106-vpravy-dlia-dykhannia-vid-unicef-ta-svitlany-roiz/>

Шерінг (рефлексія).

Учасники зазначають свої думки, щодо діяльностей, які були проведені під час тренінгу. Групові бесіди щодо очікувань та отриманого результату після проведення тренінгу.

Домашнє завдання. Протягом 5 днів проводити «щоденні 3» задля власного здоров'я (вживати щоденну норму води, збалансоване харчування, рухова активність та інші...).

Додаток У
Емоційно-ігровий тренінг для вихователів
«Здоров'я - всьому голова»

Мета:

- ознайомити учасників тренінгу з поняттям «здоров'я» та його складовими, «здоровий спосіб життя»;
- розвивати почуття власної гідності, розширювати уявлення про здоровий спосіб життя, шляхи його ведення;
- виховувати бережливе ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, створення позитивної атмосфери.

Обладнання: стікери, маркери, цеглинки lego, палички Кюізенера, психологічні картки Світлани Ройз, кольоровий папір, презентація, проектор.

Хід тренінгу:

Очікування учасників від тренінгу

Проведення психогімнастики «Я - дощ».

Усі учасники сідають на килимок, закривають очі та уявляють себе краплинами дощу. На фоні грає спокійна музика. Учасники легко стукають пальцями по колінах, ніби «падає дощ». Налаштування позитивної атмосфери у групі.

Знайомство. Кожен продовжує фразу: «Я буду через 5 років...»

Правила тренінгу (встановлення правил групи).

Учасники в командах придумують та запроваджують правила роботи групи на семінарі. Усі ці правила обговорюють та голосують за їхнє впровадження.

Мозковий штурм: «Що потрібно робити, щоб бути здоровим?».

Кожний учасник має стікер, де зазначає власну думку, що для нього означає дана фраза. Згодом кожен презентує власну думку, відбувається обговорення.

Міні- лекція: «Здоровий спосіб життя».

Самомасаж з використанням паличок Кюізенера.

За допомогою паличок Кюізенера учасники здійснюють самомасаж рук та стоп.

Будівельно-конструктивна гра: «Сконструюй садочок мрії» з конструктура та підручних матеріалів. Обрати спікера та описати, які емоції відчуваєте, які корисні правила Ви встановили у своєму садочку, яке харчування. Презентація власних робіт.

Проведення **вправ для дихання** Світлани Ройз (картки дихання «Серце», «Спіраль», «Гори», «Кораблик на хвилях», «Сходишки»).

<https://dityvmisti.ua/blog/7106-vpravy-dlia-dykhannia-vid-unicef-ta-svitlany-roiz/>

Шерінг (рефлексія).

Учасники зазначають свої думки, щодо діяльностей, які були проведені під час тренінгу. Групові бесіди щодо очікувань та отриманого результату після проведення тренінгу.

Домашнє завдання. Протягом 3 днів проводити «щоденні 3» задля власного здоров'я (вживати щоденну норму води, збалансоване харчування, рухова активність, дихальні гімнастики та інші...).

Додаток Ф

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
IVAN FRANKO NATIONAL UNIVERSITY OF LVIV

вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
тел./факс: (032) 261-60-48, тел. 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Код ЄДРПОУ 02070987 Державна Капітальська служба України
МФО 820172, р.р. UA 468201720343101002200001061
№ свідоцтва 17701483, ін. код № 020709813029
Валютний рахунок UA 118201720343661002300001061,
UA 058201720343691001300001061 в Укресіббанку
м. Львова МФО 322313
№ 2515-Н від 02.10.2023

1, Universytetska Str., Lviv, 79000, Ukraine
Phone/Fax: +38 (0)32 261-60-48, 260-34-02
<http://www.lnu.edu.ua>, e-mail: lnu@lnu.edu.ua
Code EDRPCU/02070987 State Treasury Service of Ukraine
MFC 820172, Settlement Acc. UA 468201720343101002200001061
Certificate No. 17701483, Tax IN020709813029
Foreign Currency Acc. No. UA 118201720343661002300001061,
UA 058201720343691001300001061
in Lviv Branch of Ukresibbank MFO 322313
на № 013

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи
Вінарчук Наталії Миколаївни
на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача Вінарчук Наталії Миколаївни на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти» здійснювалось упродовж 2020-2023 років на базі кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Для проведення констатувального етапу дослідження було здійснено вхідне опитування здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 «Дошкільна освіта», результати якого дали можливість розробити та апробувати різні види робіт для забезпечення ефективної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти. Так, зокрема, розроблено та апробовано індивідуальні творчі завдання для наскрізної педагогічної практики; доповнено зміст навчальних модулів таких освітніх компонентів «Дошкільна педагогіка», «Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти», «Конструювання та експериментування у ЗДО» (ОП Дошкільна освіта).

Запропоновані Вінарчук Н.М. наукові розробки щодо підвищення рівня підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності мають теоретико-методичне та практичне значення, можуть бути рекомендовані до використання в освітньому процесі підготовки фахівців спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

Результати дисертаційного дослідження Вінарчук Н.М. неодноразово обговорювались на науково-методичних семінарах та засіданнях кафедри початкової та дошкільної освіти, а також на звітних наукових конференціях факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка.

Проректор з наукової роботи,
академік НАН України,
доктор хімічних наук, професор

Р.С. Гладішевський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

вул. Івана Франка, 24, м. Дрогобич, 82100; тел. (0324) 41-04-74, факс (03244) 3-38-77
e-mail: dspu@dspu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125438

Від 01. 11. 2023 № 2342

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи
Вінарчук Наталії Миколаївни
на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

На базі факультету історії, педагогіки та психології Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка впродовж 2021-2023 рр. здійснювалась апробація результатів дисертаційного дослідження Вінарчук Н.М. за темою: *«Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти»*.

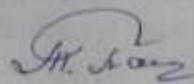
Запропоновані Вінарчук Наталією Миколаївною наукові розробки щодо підвищення рівня професійної підготовки майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності мають вагомим теоретико-методичне та практичне значення. Зокрема, напрацьовані матеріали можуть бути рекомендовані до використання в освітньому процесі підготовки фахівців спеціальності 012 «Дошкільна освіта» (освітні компоненти «Методика фізичного виховання та валеологічної освіти дітей», «Дошкільна педагогіка», «Основи природознавства та методики ознайомлення дітей з природою») на першому, бакалаврському, рівні вищої освіти.

Розроблена та представлена в роботі модель підготовки майбутніх вихователів до здійснення здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти може слугувати для більш ефективного добору форм і методів організації професійної підготовки майбутніх конкурентоспроможних

фахівців в умовах закладу вищої освіти. Обґрунтовані та апробовані психолого-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти дають можливість оновити завдання практичної складової професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Результати впровадження дисертаційної роботи Вінарчук Н.М. обговорено і затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 14 від 17 жовтня 2023р.).

Завідувач кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти,
доктор педагогічних наук, професор

Тетяна ПАНТЮК

Ректор Дрогобицького державного
педагогічного університету імені Івана Франка,
доктор філософських наук, професор

Валентина БОДАК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

вул. М.Копобинського, 2, м.Чернівці, 58002, тел. (0372) 584811, факс (0372) 552914,
E-mail: rector@chnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02071240

Від 08.10.2023 № 17/17-2155

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційної роботи
Вінарчук Наталії Миколаївни
на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до
здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти»,
представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувача Вінарчук Наталії Миколаївни на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти» здійснювалось упродовж 2020-2023 років на базі кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

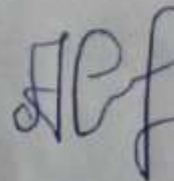
За результатами проведеного опитування здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта, було обґрунтовано та апробовано педагогічні умови професійної підготовки майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності з метою забезпечення ефективної організації освітнього процесу підготовки фахівців спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Розроблена та представлена в роботі модель професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності майбутніх вихователів у закладах дошкільної освіти містить чітку, логічну структуру, яка може слугувати орієнтиром підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до здійснення здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти.

Викладачами кафедри впроваджено результати наукового доробку Вінарчук Н.М. в зміст курсів: Педагогіка дошкільна, Основи теорії виховання дітей, Теорія та методика фізичного виховання та валеологічної освіти, Реалізація основних методик дошкільної освіти в групах з інклюзивною формою навчання та інші.

Результати дисертаційного дослідження Вінарчук Н.М. обговорено та позитивно схвалено на засіданні кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Проректор з наукової роботи
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

 Андрій САМІЛА

Олійник Марія Іванівна
+380 50 69 109 34

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

просп. Воли, 13, м. Луцьк, 43025, тел. (0332) 24-10-07, (0332) 72-01-23
ел. пошта: post@vnu.edu.ua, web: http://www.vnu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125102

27.10.2023 № 03-24/03/2499 на № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертації
Вінарчук Наталії Миколаївни
на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Упродовж 2021–2023 рр. на базі факультету педагогічної освіти та соціальної роботи «Волинського національного університету імені Лесі Українки» здійснювалась апробація результатів дисертації Вінарчук Н. М. на тему: «Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності у закладах дошкільної освіти».

Наукові здобутки аспірантки, зокрема апробація педагогічних умов підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти, використовувались у процесі професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти (навчальні дисципліни «Здоров'язбережувальні технології в дошкільній освіті», «Методика фізичного виховання дітей дошкільного віку», «Психолого-педагогічний тренінг вихователя закладу дошкільної освіти»).

Науково-теоретичне та практичне значення результатів дослідження Вінарчук Н. М. є підставою для їх подальшого використання в освітньому процесі професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Результати впровадження дисертаційної роботи Вінарчук Н.М. обговорено і затверджено на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 3 від 24.10.2023 р.)

В. о. ректора

Олександр Семенов
0503783769

Юрій ГРОМИК